MIHAIL STAN

&

GHID
ORTOGRAFIC, ORTOEPIC ȘI DE PUNCTUAȚIE

ART
Grup Editorial

Copyright © 2011

ART
Grup Editorial

Toate drepturile asupra acestei lucrări aparţin editurii.
Reproducerea integrală sau parţială a conţinutului lucrării
este posibilă numai cu acordul prealabil scris al editurii.

Redactare:
Adina Dragomirescu

Tehnoredactare:
Vasile Ardeleanu

Coperta:
Alexandru Daş

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
STAN, MIHAIL
Ghid ortografic, ortoepic şi de punctuaţie : pentru uz şcolar / Mihail Stan ; cuvânt-înainte de Rodica Zafiu. – Bucureşti : Art, 2011
ISBN 978-973-124-612-3

I. Zafiu, Rodica (pref.)

811.135.1'35'355'342.8

Pentru **comenzi** vă puteţi adresa:

Departamentului Difuzare
C.P. 78, O.P. 32, sector 1, Bucureşti

telefon
021.224.17.65
0721.213.576
0744.300.870
Se acordă importante **reduceri**.

MIHAIL STAN

GHID
ORTOGRAFIC, ORTOEPIC ŞI DE PUNCTUAŢIE

pentru uz şcolar

ART
Grup Editorial

Cuvânt-înainte

Întâlnim la tot pasul lamentații și nedumeriri: mulți vorbitori de azi recunosc că nu știu prea bine cum să plaseze virgulele într-un text, se întreabă care sunt formele corecte de plural, dacă trebuie sau nu să scrie cu inițială majusculă un anume cuvânt, dacă e sau nu nevoie să lase spații albe după o bară oblică sau după punctul unei abrevieri. Unii transferă inconștient în română regulile punctuației limbii engleze, preluate din textele pe care le citesc și le traduc zilnic. Presa și mai ales internetul sunt spații largi de desfășurare a unor enunțuri deviante și aproximative. Informația corectă și relevantă există, desigur, dar găsirea ei este tot mai anevoioasă, în haosul de păreri, pseudoreguli transmise din om în om, știri aproximative, îndreptare improvizate. Acum câțiva ani, apariția noii ediții a *Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic* (DOOM[2]) a produs spaime și indignări, părându-li-se unora că ar fi anunțat mari schimbări și ar fi manifestat o inacceptabilă permisivitate; se constată azi că foarte puțini știu ce a adus cu adevărat nou și ce a reconfirmat dicționarul normativ.

Ghidul ortografic, ortoepic și de punctuație al domnului profesor Mihail Stan este, de aceea, extrem de necesar. Autorul cunoaște în detaliu lucrările fundamentale cu rol normativ, le-a examinat cu atenție și le-a evaluat, observând convergențele și diferențele dintre ele, precum și spațiile intermediare, în care nu acționează norme ferme. Operația de confruntare a instrumentelor normative și de extragere a unei judecăți echilibrate este esențială pentru a face ca norma să nu rămână literă moartă și sursă de misterioase sancțiuni. Cel puțin la fel de importantă este operația de mediere: reorganizarea informației astfel încât ea să corespundă cel mai bine necesităților didactice și posibilelor întrebări ale cititorului.

De fapt, deși cuprinde în subtitlu cuvântul *școlar*, acest ghid nu este unul elementar, simplificat și destinat doar procesului didactic. Dimpotrivă, mi se pare a fi un instrument complex, care reunește extrem de multă informație și o oferă nu numai elevilor și profesorilor, ci și publiciștilor,

editorilor şi tuturor celor care redactează astăzi texte, având obligaţia de a respecta normele actuale ale limbii. Într-un moment în care cei mai mulţi autori trebuie să-şi tehnoredacteze cu acurateţe teze şi disertaţii, rapoarte de cercetare, articole şi cărţi, într-o epocă în care spaţiul virtual este copleşit de texte şi oricine poate deveni editor al propriului blog sau moderator al unui forum, informaţia clară şi corectă asupra normelor este mai necesară decât oricând. Ideea că tendinţa actuală ar fi de voită ignorare şi dispreţ pentru norme e o simplă prejudecată; permanent izbucnesc dezbateri vii în legătură cu exprimarea corectă.

Ghidul ortografic, ortoepic şi de punctuaţie aduce la zi informaţia prin confruntarea îndreptarelor, a dicţionarelor şi a gramaticilor existente, dar şi prin cuprinderea unor explicaţii ample despre tehnoredactarea computerizată. Cel mai exigent cititor va găsi aici răspunsurile la multe întrebări pe care şi le va fi pus cândva, confruntându-se cu opinii contradictorii: despre spaţiile albe care trebuie sau nu lăsate în folosirea barei oblice, a punctelor de suspensie sau a iniţialelor abreviate; despre folosirea majusculei la începutul unui citat fragmentar; despre locul punctului în interiorul sau în afara unei paranteze finale etc.

Meritorie este şi subordonarea aspectelor teoretice faţă de cele aplicative: autorul apropie permanent chestiunile limbii de situaţiile practice, de dubiile cotidiene şi furnizează acele explicaţii gramaticale care sunt cu adevărat indispensabile înţelegerii normei, a variaţiilor acceptabile şi a posibilelor greşeli. Numeroasele exerciţii cuprinse în această carte (cu rezolvarea lor integrală) au grade diferite de complexitate, putând deveni pentru oricine un instrument de autoverificare.

Ancorat în actualitate (prin problemele tratate, care sunt într-adevăr zonele de ezitare şi greşeală din limba de azi), acoperind o cantitate foarte mare de probleme, didactic în sensul cel mai înalt al cuvântului, prin formulările clare, corecte şi concise şi prin acurateţea redactării, acest ghid este deja un instrument de referinţă, care se va bucura, desigur, de succesul meritat, trezind interesul unei categorii largi de cititori. În ultimă instanţă, valoarea sa este conferită de judecata sigură şi moderată a autorului, de atitudinea sa inteligentă şi nuanţată faţă de normă: accentul nu cade pe absolutizarea unor reguli, ci pe înţelegerea laturii lor convenţionale şi a obligaţiei de a le cunoaşte.

RODICA ZAFIU

În loc de prefaţă ...

Lui Eric-Ioan

Prezenta carte, cu revizuiri şi substanţiale adăugiri faţă de prima ediţie (*Aspecte ortografice, ortoepice şi morfologice ale limbii române*, Grupul Editorial ART, Bucureşti, 2007), s-a ivit din necesitatea de a armoniza, într-un limbaj accesibil, pentru uz şcolar, principalele *norme, principii şi reguli* ortografice, ortoepice, de punctuaţie şi morfologice ale limbii române contemporane.

IOOP, ediţia a V-a,
DOOM[1],
DOOM[2],
GA,
GALR

În procesul de învăţământ, instrumentele normative editate sub egida Academiei Române au o situaţie, *de facto şi juridică*, oarecum neclară, astfel:

– **IOOP** (*Îndreptar ortografic, ortoepic şi de punctuaţie*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", ediţia a V-a, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1997; retipărit în 2001), îşi mai păstrează actualitatea doar parţial, prin capitolul *Punctuaţia* (*op. cit.*, p. 49 – 91); se aşteaptă o nouă ediţie în care să se producă armonizarea cu prevederile cuprinse în DOOM[2];

– **DOOM[1]** (*Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, Academia Republicii Socialiste România, Institutul de Lingvistică al Universităţii din Bucureşti, Editura Academiei, Bucureşti, 1982) a fost abrogat, locul său luându-l DOOM[2]; din DOOM[1] îşi mai păstrează actualitatea în special anexele, care nu au fost cuprinse decât parţial şi sporadic în noua ediţie a *Dicţionarului ...* (*Nume proprii geografice şi nume de locuitori; Nume proprii de persoane; Scrierea numelor proprii latineşti şi greceşti vechi; Simboluri şi abrevieri* etc.);

– **DOOM[2]** (*Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", ediţia a II-a, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2005) este instrumentul normativ de bază în învăţarea şcolară (începând cu anul şcolar

2006-2007); întrucât la data apariției DOOM² noua gramatică a Academiei (GALR) nu era definitivată, anumite prevederi ale acesteia nu au fost preluate, situația rămânând să fie clarificată într-un viitor, presupunem, nu prea îndepărtat;

– **GA** (*Gramatica limbii române* [volume: *I, Morfologia* și *II, Sintaxa*], Academia Republicii Socialiste România, ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Academiei, București, 1966) este, oficios, instrumentul normativ cu care operează școala (programe și manuale școlare, subiecte pentru concursuri și examene etc.); nu este mai puțin adevărat că în practica școlară au fost introduse elemente de modernitate în analize și interpretări gramaticale ale unor fapte de limbă, dar, programatic, prevederile impuse prin noua gramatică (GALR) nu au fost încă introduse, oficial, în procesul de predare-învățare-evaluare;

– **GALR** (*Gramatica limbii române* [volume: *I, Cuvântul* și *II, Enunțul*], Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Editura Academiei Române, București, 2005; ediția revizuită 2008) este ultimul instrument, care, cel puțin juridic, ar fi trebuit să devină normativ în administrație și în învățământ, iar alte instrumente normative amintite (IOOP, DOOM²) ar fi trebuit armonizate după această nouă gramatică a Academiei; cum, *de facto*, acest fapt nu s-a produs, în școală s-a instaurat incertitudinea, rezultatul mai mult decât evident fiind scăderea interesului pentru promovarea normei în exprimarea curentă, la diferite niveluri.

Din chiar aspectele semnalate, este evident riscul pe care autorul și-l asumă în încercarea de armonizare a unor reguli și prevederi, nu totdeauna compatibile cu practica școlară curentă și nu totdeauna înțelese și aplicate de lumea școlii, în litera și în spiritul lor. Acolo unde situația a permis-o, am luat în considerare și alte lucrări de referință în domeniu (a se vedea capitolul *Bibliografie*), iar în rarele situații în care se impunea exprimarea unei opțiuni proprii, nu am ezitat să semnalăm acest fapt. De asemenea, pentru ilustrarea normelor, a principiilor și a regulilor, am utilizat exemplificări din opere literare diverse, în speranța unei înțelegeri adecvate a modului în care aceste norme, principii și reguli se concretizează în opera scriitorilor români, de ieri și de azi.

Prin chiar specificul ei, cartea se adresează, în primul rând, elevilor din ciclul gimnazial și liceal, în egală măsură, fiind și un instrument auxiliar

pentru profesorii de limba și literatura română, ca și pentru toți cei care sunt interesați de cunoașterea normelor limbii literare, așa cum sunt ele definite de *Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti"*. În egală măsură, ea se adresează și funcționarilor din administrația centrală și locală, care vor găsi aici și norme de redactare corectă a unor acte și hotărâri administrative și juridice, în acord cu normativele Academiei Române și cu *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene.*

Ghid Școlar
Norme, principii, reguli și precizări ortografice, ortoepice, de punctuație și morfologice. Exerciții și teste

Din rațiuni didactice, cartea este organizată ca un **ghid școlar**, având două părți complementare:

– prima parte, teoretică și exemplificativă, cuprinde capitole care privesc normele și principiile ortografice, ortoepice și de punctuație, semnele ortografice și de punctuație, regulile și precizările ortografice, ortoepice, de punctuație și morfologice, conform instrumentelor normative și altor lucrări de referință în domeniu (IOOP, DOOM², GALR, DSL, ELR etc.);

– a doua parte conține o gamă variată de exerciții și de teste menite să aprofundeze cunoașterea normelor și a regulilor, urmată de un capitol de soluții/de rezolvări și de un dicționar selectiv de cuvinte nou introduse, modificate sau cu dificultăți de utilizare, conform DOOM².

Exercițiile și testele sunt organizate pe seturi care presupun o rezolvare într-o unitate de timp rezonabilă, în condițiile orei de curs sau ale unei pregătiri individuale accelerate, oferindu-se astfel posibilitatea rapidă a controlului/a autocontrolului, fie prin soluțiile date, fie prin consultarea dicționarului selectiv din ultima secțiune a cărții.

Pentru însușirea rapidă a normelor, a principiilor și a regulilor avute în vedere, recomandăm ca, mai întâi, să fie citită cu atenție întrega parte întâi a cărții, apoi dicționarul selectiv al cuvintelor nou introduse/modificate prin DOOM², și abia după aceea să se treacă la rezolvarea exercițiilor/a testelor și la consultarea soluțiilor propuse.

MIHAIL STAN

Norme şi principii ortografice, ortoepice şi de punctuaţie

Unul dintre obiectivele fundamentale ale studierii limbii române în şcoală, despre a cărui actualitate nu mai este necesar să amintim, rămâne dobândirea de către elevi a competenţei de utilizare, corectă şi expresivă, a acesteia în diferite situaţii de comunicare. Cunoaşterea şi aplicarea normei/a normelor, a principiilor şi a regulilor care guvernează sistemul limbii materne este, deopotrivă, o datorie morală raportată la apartenenţa etnică şi o necesitate reală de a comunica cu semenii, eficient şi civilizat, fără riscul de a fi greşit sau incomplet înţeleşi în ceea ce am vrut să spunem.

În actualitate, nu cunoaştem situaţia vreunui popor care să nu-şi fi arătat preocuparea pentru cultivarea şi normarea propriei limbi, ca factor unificator şi stabilizator pentru spiritualitatea, cultura şi civilizaţia proprie. Oricâte limbi de circulaţie internaţională sau locală ar şti cineva – şi este lăudabil dacă acest fapt s-ar întâmpla chiar în proporţii de masă – cunoaşterea nuanţată a propriei limbi este întâia carte de vizită cu care un individ se prezintă în faţa lumii, dovada de rigoare a gândirii şi de profunzime şi nuanţare a simţirii, cu rolul unui „paşaport" de educaţie personală.

În limba română contemporană, pătrunderea masivă în limbă a anglicismelor, împrumutate cu sau fără rost, şi tendinţa evidentă de internaţionalizare a vocabularului – fenomene până la un punct normale, de înţeles şi de acceptat, ca o consecinţă firească a globalizării – se întâlnesc cu „manelizarea" şi cu invazia kitsch-ului. Această realitate impune şcolii datoria primordială de a promova limba română corectă, normată, dar vie şi nuanţată, adaptată realităţilor vremii, în măsură să formeze conştiinţe şi personalităţi.

Acceptarea fără discernământ a modelor lingvistice, tolerarea greşelii, necunoaşterea sau ignorarea normelor şi a regulilor care stau la baza

sistemului limbii sunt atitudini care trebuie combătute activ, oriunde şi oricând, cu mijloace dintre cele mai diverse, bazate pe argument, rigoare şi exemplificare.

Cartea de faţă este un astfel de mijloc pentru cultivarea unor deprinderi de utilizare corectă şi expresivă a limbii române, având în vedere tocmai aceste situaţii de folosire corectă a *semnelor ortografice* şi *de punctuaţie*, conform regulilor stabilite prin IOOP şi DOOM² – sau explicitate în alte lucrări de referinţă –, unele dintre acestea *adaptate nivelului mediu al învăţării şcolare*.

A. Despre semnele ortografice şi ortoepie

Printr-un studiu de referinţă în domeniu (*Punctuaţia în limba română*, Ediţia a III-a, revăzută, Editura GRAMAR, Bucureşti, 2004, p. 64), G. Beldescu remarca faptul că *ortografia* are în vedere „forma corectă a cuvintelor (întregi, abreviate, segmentate, libere sau legate în vorbire), pe care le delimitează după sensul lor lexical şi după valorile lor gramaticale", iar *punctuaţia* are drept obiect „structurarea conţinutului unui text, delimitându-i şi/sau marcându-i componentele după criterii sintactice, prozodice, semantice (logice) şi stilistice ori după interpretarea vorbitorului".

ortografie = scriere corectă
ortoepie = pronunţare corectă

Semnele ortografice pot substitui „rostirea incompletă a unui cuvânt sau a unui număr transcris cifric", iar *semnele de punctuaţie* „substituie, în anumite împrejurări, cuvinte sau comunicări nonverbale".

Conform DOOM² (notă de subsol, p. XXXVII), „distincţia semne *ortografice* – semne *de punctuaţie* este artificială", întrucât „scrierea corectă în sens larg include şi punctuaţia". *Apostroful* este singurul semn exclusiv ortografic, celelalte semne fiind, în funcţie de context, fie ortografice, fie de punctuaţie: „*cratima* este semn numai preponderent ortografic, *bara oblică, blancul, linia de pauză* şi *punctul* sunt mai ales semne de punctuaţie, iar *virgula*, deşi semn de punctuaţie, priveşte într-o anumită măsură şi ortografia în sens strict".

Cât priveşte ortografia, lucrările normative subliniază faptul că „este esenţial fonetică (fonematică), redând pe cât este posibil pronunţarea" (DSL, p. 404).

Conform DSL (p. 404- 406), ortografia limbii române actuale se supune unor principii şi unor criterii care pun în evidenţă regulile ortografice:

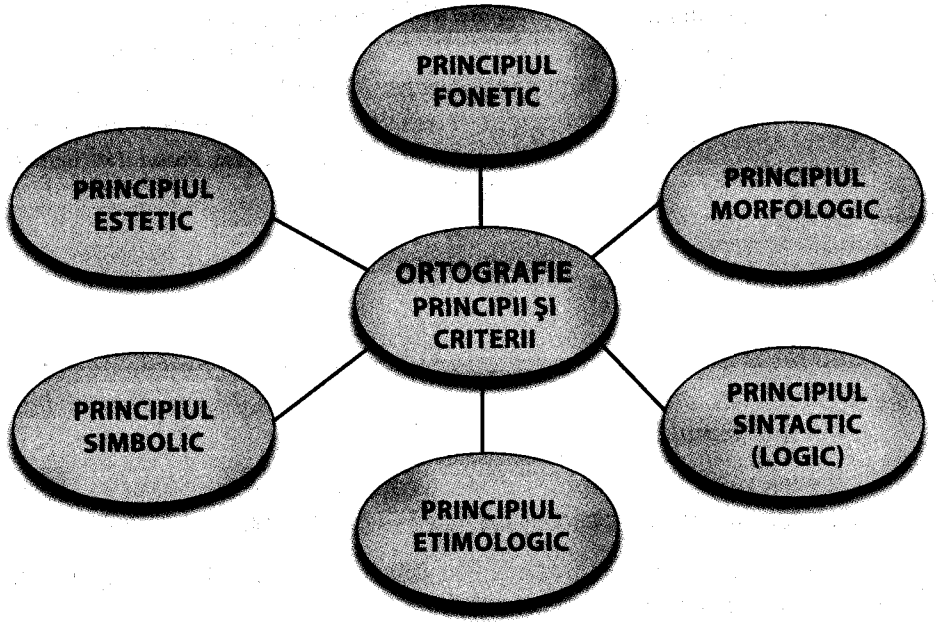

Figura 1. Principii şi criterii în ortografie

principiul fonetic (fonematic sau fonologic) pune în evidenţă:

a. corespondenţa literă – sunet: *apă – [a] [p] [ă];*

b. scrierea unei litere care notează sunete/grupuri de sunete diferite, de exemplu: *mere – [me̯re]; beam – [bĕam]; aceea – [ače̯-ĭa]; examen – [egzamen]; exact – [ecsact]* etc.;

c. scrierea unor grupuri de litere care notează un singur sunet: *Gheorghe – [g'o̯r- g'e]; ghiol – [g'ol]; geam – [ğam]; Baciu – [ba-ču]* etc.

Din cauza literelor polivalente (care notează sunete diferite), ca şi din cauza accentului în pronunţare, dar nenotat în scriere, există „relativ numeroase cuvinte şi forme flexionare omografe neomofone (scrise la fel, dar pronunţate diferit)":

Acele [substantiv, pron: *ă̯cele*] *de cusut sunt strânse toate în cutia lor.*
Acele [adjectiv pronominal, pron: *ače̯le*] *fete au venit mai devreme.*

Accentul se notează în scris pentru dezambiguizarea recitării corecte a versurilor sau pentru notarea rostirii particulare a unui cuvânt într-o situație de comunicare dată:

Un blèstem *te-mpresoară din veac în veac, dar tu*
Îi ești dator clădirii s-asculți de el, sau nu.
Altarul ca să fie și pietrele să ție
Cer inima și viața zidite-n temelie.

(Tudor Arghezi, *Poetului necunoscut*)

principiul morfologic se reflectă în reguli ortografice, privind:

a. scrierea cuvintelor compuse, cu sau fără cratimă, în funcție de gradul de sudură manifestat în flexiune: *floarea-soarelui; Mihai Viteazul; bun-gust,* dar: *bunul lui gust* etc.;

b. scrierea unor alternanțe fonetice, vocalice sau consonantice: *oală – olar; gheață – ghețuri; carte – cărticică – cărțulie* etc.;

c. notarea articolului hotărât enclitic, uneori nepronunțat în exprimarea orală: *L-a luat valu'!/L-a luat valul!;*

d. despărțirea cuvintelor în silabe, la capăt de rând, după pronunțare (silabație fonetică) și după modul de formare (silabație morfologică): *obiectiv – o-biec-tiv; subiectiv – su-biec-tiv; dezamăgit – de-za-mă-git/dez-a-mă-git; subînțelege – su-bîn-țe-le-ge/sub-în-țe-le-ge.*

principiul *sintactic/lexico-sintactic* uneori numit și principiul *logic,* se aplică:

a. „la distingerea cuvintelor unice compuse de grupuri de cuvinte omofone" (DSL, p. 405): *numai* versus *nu mai; odată* versus *o dată* etc.:

– Vino numai tu, nu mai încerca să-l aduci și pe el!
Erau odată un moș și o babă.
N-am fost ascultat decât o dată.

b. la distingerea unor cuvinte autonome de omografele formate din cuvinte diferite: *sar* versus *s-ar, la* versus *l-a; țineți* versus *ține-ți* etc.:

Toți sar de pe această trambulină.
S-ar putea ca toți să fie admiși.
Pleacă singur la Constanța.
Abia ieri l-a întrebat despre tine.
Știu că țineți la renumele vostru.
– Ține-ți cărțile în bibliotecă, nu pe masă!

principiul etimologic (care se referă la tradiție și la proveniența cuvântului) impune:

a. scrierea cu *e* a diftongului *[ĭe]* în inițiala următoarelor pronume personale: *eu, ea, ei, ele* sau a unor forme ale verbului *a fi: ești, este, e, eram, erai, erați, erau* etc.;

b. scrierea cu dublă vocală/dublă consoană a unor cuvinte: *alcool, accelera, acces, accident, calcio-vecchio, loess, ambiguu, Aaron, Varlaam* etc.;

c. scrierea cu particularități neromânești:
– a unor neologisme neadaptate (*alură, bleu, design, show, break, business* ...);
– a numelor proprii străine, precum și a derivatelor acestora pe teritoriul limbii române actuale (*New York, new-yorkez; Shakespeare, shakespearian/shakespeare-ian* ...);
– a unor nume românești scrise după model străin (*Kretzulescu, Negruzzi, Philippide, Rosetti, Tonitza* ...).

Conform DSL (p. 405), „un principiu pseudoetimologic, combinat cu criteriul poziției în cuvânt, se aplică în folosirea a două litere – *â* și *î* – pentru una și aceeași vocală /ɨ/", chiar și în situația cuvintelor provenite din alte limbi decât din limba latină: *bântui, paşalâc.*

Aceeași lucrare pune în evidență influența asupra ortografiei a altor două principii „cu autonomie controversată și cu pondere redusă":

principiul simbolic aplicat în scrierea cu majusculă sau cu literă mică a unor cuvinte de tipul: *Apus* (regiune a continentului) – *apus* (punct cardinal); *Pământ* (planetă) – *pământ* (material); *Olanda* (țară) – *olandă* (sortiment de pânză) etc.:

O, tu nici visezi, bătrâne, câți în cale mi s-au pus!
Toată floarea cea vestită a întregului Apus,
Tot ce stă în umbra crucii, împărați și regi s-adună
Să dea piept cu uraganul ridicat de semilună.

(Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)

Iar peste mii de sloiuri de valuri repezite
O pasăre plutește cu aripi ostenite,
Pe când a ei pereche nainte tot s-a dus
C-un pâlc întreg de pasări, pierzându-se-n apus.

(Mihai Eminescu, *De câte ori, iubito ...*)

principiul estetic constând în evitarea, acolo unde este posibil:

a. a obținerii unor cuvinte prea lungi (spre exemplu, în scrierea multor numerale compuse; de preferat: *Costă 4.525.000 de lei/Costă 452,50 RON* versus *Costă patru milioane cinci sute douăzeci și cinci de mii de lei*);

b. a „repetării mai multor litere în succesiune imediată (scrierea cu *-iei*, în loc de *-iii*, a formelor de G.-D. sg. art. *bucuriei, daniei*)".

SEMNE ORTOGRAFICE
- ***apostroful;***
- ***bara oblică;***
- ***blancul;***
- ***cratima;***
- ***linia de pauză;***
- ***punctul;***
- ***virgula.***

În viziunea GALR, DOOM², DSL, ELR, în limba română actuală sunt considerate *semne ortografice* următoarele: *apostroful, bara oblică, blancul (spațiul alb), cratima, linia de pauză, punctul, virgula.*

Cu excepția *apostrofului*, al cărui rol este acela de a marca absența unui sunet sau a unui grup de sunete dintr-un cuvânt (*funcție substitutivă*), toate celelalte semne ortografice au „*funcție demarcativă*" (ELR, p. 405) sau *delimitativă*:

– între cuvintele unui enunț (*relația cauză–efect ..., această carte interesantă ...*);
– între elementele nesudate ale unui cuvânt compus (*mai-mult-ca-perfectul, viitorul anterior, Ștefan cel Mare și Sfânt ...*);
– între segmentele unui cuvânt întreg (*bleu-ul, RATB-ul, 16-imi, x-ul ...*);
– în abrevieri (*d-ta, d-voastră etc.*).

Ar mai fi de amintit legătura *ortografiei* cu *ortoepia* (pronunțarea literară/exemplară). Majoritatea *regulilor de ortoepie* sunt și *reguli ortografice*, de tipul „se scrie și se pronunță ...":

*Se scrie și se pronunță **ia** când **alternează** cu **ie** (**ia**dă/ied, **ia**rnă/ierni, ba**ia**/baie, **băia**t/băieți, femei**a**/femeie, tă**ia**/taie, trebu**ia**/trebuie, trăi**a**scă/trăiește, întemei**a**ză/întemeieze, îndoi**a**lă/îndoieli, vasl**uian**/vasluieni) sau cu **i** (joi**a**/joi, trei**a**/trei).*

(DOOM², p. XLVII)

Pe lângă acestea, există situații în care *ortoepia* se deosebește de *ortografie*, fapt redat de o seamă de reguli de contrast, formulate comparativ, de tipul „*se scrie ..., dar se pronunță ...*", ca în exemplul următor:

*Se scrie **ea**, dar se pronunță **[ĭa]** când **alternează** cu **e**: **ea**/**el**; în neologisme, vorbitorii limbii literare pronunță **ea**, sub influența scrierii: alee**a**/alee, cre**ea**ză/creez, efectu**ează**/efectuez.*

(DOOM², p. XLVII)

Se cuvine să fie amintit faptul că, deși aceste norme au caracter unitar, ortoepia actuală „admite în anumite situații particulare variante așa-zis libere" (DSL, p. 403), cum este cazul:

– variantelor libere de accentuare: *anost/anost, dihor/dihor, facsimil/facsimil, intim/intim, măgărița/măgărița, mijloc/mijloc, profesor/profesor, vector/vector* etc;

– variantelor de sunete din formarea cuvintelor: *adineauri/adineaori/adinioarea, balegă/baligă, filosof/filozof, filosofie/filozofie* etc.

– variantelor de pronunțare în ritm lent/tempo lent (caracteristică a vorbirii îngrijite și a scrierii în stilul științific) și în ritm rapid/tempo rapid (presupunând scrierea cu cratimă, care devine astfel și o marcă a oralității stilului): *de abia/de-abia, de aceea/de-aceea, cea de a doua fată/cea de-a doua fată* etc.

În lucrările cu caracter normativ sau în lucrările de referință (GA; GALR; DOOM²; IOOP; DSL; ELR; Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*; G. Beldescu, *Punctuația în limba română* ș.a.), normele de *ortoepie* sunt stabilite împreună cu cele *ortografice*, deseori și cu aspecte *morfologice*. Aceeași poziție o adoptăm și lucrarea de față, îndeosebi datorită caracterului unitar al predării-învățării acestor reguli în practica școlară.

B. Despre semnele de punctuaţie

SEMNE DE PUNCTUAŢIE
- ***bara oblică;***
- ***cratima;***
- ***două puncte;***
- ***ghilimelele;***
- ***linia de dialog/ de pauză;***
- ***paranteza;***
- ***punctul;***
- ***punctele de suspensie;***
- ***punctul şi virgula;***
- ***semnul exclamării;***
- ***semnul întrebării;***
- ***virgula.***

Alături de semnele ortografice, în exprimarea scrisă se folosesc *semnele de punctuaţie*, al căror principal rol este acela de „a marca în scris pauzele, intonaţia, întreruperea cursului vorbirii" (IOOP, p. 49).

Conform aceloraşi lucrări normative şi de referinţă, în limba română actuală se folosesc următoarele semne de punctuaţie: *bara oblică, cratima, două puncte, ghilimelele (semnele citării), linia de dialog şi de pauză, paranteza (rotundă, dreaptă, unghiulară), punctul, punctele de suspensie, punctul şi virgula, semnul exclamării, semnul întrebării* şi *virgula.*

În lucrări ştiinţifice se folosesc şi alte semne grafice care pot avea rolul unor semne de punctuaţie ajutătoare: *asteriscul* (pentru marcarea notelor de subsol sau a sfârşitului unui capitol), *acoladele, bara verticală, semnul* ± (plus sau minus), ~ (*tilda*, semn grafic marcând înlocuirea unui element anterior) etc.

G. Beldescu (*op. cit.*, p. 5-25) analizează în detaliu funcţiile punctuaţiei: *delimitativă* (funcţia de bază), *substitutivă* şi *de identificare/de marcare.*

funcţia delimitativă

se raportează mai ales la sintaxă, în esenţă indicând:

a. raportul de coordonare în propoziţie şi în frază:

Te văd trecând [...] Dar nu mai porţi brăţară[,]
Nici diadem[,] nici straie orbitoare [...]
Ci tristă-n şalul vechi de cerşetoare,
Averea ta întreagă e-o ghitară.

(St. O. Iosif, *Poezia*)

b. raportul de subordonare în propoziţie şi în frază:

Atentă şi-ncordată[,] pe cer se profilează
atât de lămurită[,] c-o clipă ciuta pare[,]
aşa cum şade-n coasta pădurii şi veghează[,]
o piatră viu cioplită[,] simbolică-ntrupare.

(Magda Isanos, *Ciuta*)

c. prezenţa apoziţiilor:

Mergi, tu[,] luntre-a vieţii mele[,] pe-a visării lucii valuri,
Până unde-n ape sfinte se ridică mândre maluri.

(Mihai Eminescu, *Memento mori*)

d. prezenţa intercalărilor şi a inversiunilor topice:

De-ar răsuna în lume măcar un glas de goarnă!
De s-ar clăti pe lume un singur larg talaz!
Nu. Nemişcată-n margini[,] lumina se răstoarnă
Şi[,] ca să cânte[,] streaja de sus şi-a luat răgaz.

(Tudor Arghezi, *Toamnă de suflet*)

e. prezenţa vocativelor şi a incidenţelor:

De câte ori[,] iubito[,] de noi mi-aduc aminte,
Oceanul cel de gheaţă mi-apare înainte.

(Mihai Eminescu, *De câte ori, iubito ...*)

Un portret mare, fumuriu, între ferestrele scunde ale odăii, reprezenta[,] de bună seamă[,] pe Hangerliu, domnul valah. Deasupra divanului erau atârnate câteva miniaturi din epoca 1830-1840.

(G. Călinescu, *Scrinul negru*)

f. delimitarea vorbirii directe de cea indirectă:

– Este, domnule Marteş. Zilnic e acolo [–] răspunde înviorat adolescentul, văzându-se luat în seamă.

(Ştefan Bănulescu, *Masa cu oglinzi*)

funcţia substitutivă

este raportată mai ales la semantică, în general sugerând:

a. comunicarea nonverbală (replica mută):

– Sărut mâna, madam Georgescu, zic eu, apropiindu-mă.
– La dumneata veneam! răspunde cucoana emoţionată. (...)
– La mine?
– Da... Te rog să nu mă laşi!
– [?!]
– Să nu mă laşi! Trebuie să-mi faci un mare serviciu amical ... La nevoie se arată amiciţia: să vedem cât ne eşti de prietin!

(I.L. Caragiale, *Bacalaureat*)

b. absența unor elemente strict necesare înțelegerii comunicării (predicate, nume predicative, elemente de relație):

Pe bolta alburie o stea nu se arată,
Departe doară luna cea galbenă [–] o pată.

(Mihai Eminescu, *De câte ori, iubito ...*)

Aici linia de pauză substituie un verb copulativ (*este, pare ...*) sau unul predicativ (*răsare ca ..., se arată ca ...*).

Cu tainele nu-ncape de-a gluma să te joci[:]
Câte cuvinte-n carte, atâtea-s și găoci.

(Tudor Arghezi, *Poetului necunoscut*)

Prin raportare la conținutul comunicării poetice, cele două puncte substituie un element de relație subordonator de tipul: *deoarece, întrucât, pentru că.*

funcția *de identificare/ de marcare*

se raportează deopotrivă la sintaxă și la semantică, fiind utilizată:

a. în sugerarea sensului comunicării, prin dezambiguizarea funcțiilor sintactice:

1. *E bine /1 că n-a venit. /2*
2. *E, /1 bine /2 că n-a venit. /3*

În exemplele de mai sus, virgula are funcție de identificare/de marcare. Primul enunț conține două propoziții (principală regentă + subiectivă), iar al doilea enunț conține trei propoziții: P1 = propoziție independentă neanalizabilă (stilistic indicând un reproș mascat, de tipul: *Ce mă interesează pe mine?*), P2 = principală regentă, cu verbul copulativ absent (*este*), iar P3 = subiectivă pentru regenta P2.

b. în marcarea valorii interogative sau exclamative a enunțului:

Trecu – de când[!] – și ultimul drumeț!
(A mai rămas vreo urmă prin noroi[?])
Un biet copac se clatină răzleț,
Cu trupul frânt și crengile vâlvoi.

(Alexandru Philippide, *Desen murdar*)

c. în marcarea întreruperilor vorbirii, a pauzelor afective:

Întoarce capul: tovarășul nicăieri [...] Mare minune! [...] Unde a putut pieri? A intrat în pământ?
Nu [...] e la han [...] Îl așteaptă subt umbrar [...]

(I.L. Caragiale, *La conac*)

În limba română, regulile de punctuație sunt relativ elastice/permisive, întrucât, uneori, procedeele gramaticale (coordonarea, subordonarea, acordul, regimul cazurilor cu prepoziții etc.) sunt suficiente pentru „a exprima raporturile dintre unitățile de înțeles ale vorbirii" (IOOP, p. 49), în consecință existând numeroase situații facultative de utilizare a acestora într-un text.

O, plecările, plecările, plecările
din toate porturile și din toate gările,
pe toate mările, spre toate depărtările,
spre toate țintele și așteptările,
spre marginile lumilor și ale gândului,
spre marginile sufletului meu – flămândului! ...

(Aron Cotruș, *O, plecările, plecările ...*)

În textul citat mai sus se utilizează în exclusivitate construcția nominală, în absența predicatului, dar aceasta nu împiedică înțelegerea sensului comunicării, cititorul intuind subînțelegerea unei construcții de tip interogativ (*Unde sunt plecările ...*) sau de tip exclamativ (*Mi-e dor de plecările ..., Visez la plecările ...*).

Există însă reguli ferme de interzicere a folosirii unui anumit semn de punctuație în contextul dat, după cum există și reguli ferme de utilizare obligatorie.

1. Reguli ferme/imperative de utilizare obligatorie a semnelor de punctuație

Este obligatorie utilizarea punctuației în câteva dintre situațiile impuse de sintaxă și de prozodie:

a. pentru marcarea finalului unui enunț sau al unui text (integral sau fragmentar):

– Du răspuns M[ăriei] *Sale, zise bătrânul, că laude și îngroziri de aste am mai auzit noi, și tot nu ne-am spăriet[.] Mai bine M*[ăria] *Sa și-ar căuta*

de drum, şi ar da pace unor oameni care nu i-au făcut nimică[.] Cetatea n-avem gând să i-o dăm cu una, cu două, măcar că nu sunt în ea nici averi, nici merinde[.] Tot ce-i putem da este plumbul din puşce, pre care i-l vom trimite noi de pe ziduri, fără să se mai ostenească să vie înăuntru[.]

– Plecaţi-vă, zise trimisul, şi nu vă puneţi capul în primejdie[.]

– Nu purta grijă de capul nostru, domnule[.] Gândiţi mai bine la al vostru[.]

– Încă o dată vă întreb, vă închinaţi ori ba[?]

– Ba[.]

(Costache Negruzzi, *Sobieski şi românii*)

b. pentru marcarea raportului de coordonare prin juxtapunere, în propoziţie şi în frază:

Căci din patru părţi a lumii împăraţi şi-mpărătese
Au venit ca să serbeze nunta gingaşei mirese;
Feţi-Frumoşi cu păr de aur[,] zmei cu solzii de oţele[,]
Cititorii cei de zodii şi şăgalnicul Pepele.

(Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste*)

Socrul roagă-n capul mesei să poftească să se pună
Nunul mare, mândrul soare, şi pe nună, mândra lună.
Şi s-aşază toţi la masă, cum li-s anii[,] cum li-i rangul,
Lin viorile răsună, iară cobza ţine hangul.

(Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste*)

c. pentru marcarea raporturilor de coordonare adversativă şi concluzivă, în propoziţie şi în frază:

Atunci a lui mănie ca trăsnetul era,
În patru mari hotare tuna şi fulgera[,]
Iar ţara dormea-n pace pe timpii cei mai răi
Cât Dan veghea-n picioare la căpătâiul ei.

(Vasile Alecsandri, *Dan, căpitan de plai*)

Cu toate că eşti frumoasă[,]
deşi faptul că te iubesc îmi apare evident,
cu toate că în definitiv n-ai făcut decât să mă săruţi,
nu ştiu de ce te urăsc în acest moment ...

(Geo Dumitrescu, *Banală*)

d. pentru marcarea raporturilor de coordonare copulativă şi disjunctivă, când se folosesc perechi de conjuncţii coordonatoare:

Şi eu[,] şi tu[,] şi toţi ceilalţi avem aceleaşi interese.
Nici *el[,]* nici *Vasile nu a venit la timp.*
– Hai, dă răspuns cucoanei, ori *aşa[,]* ori *aşa, că n-are vreme de stat la vorbă cu noi.*

(Ion Creangă, *Povestea unui om leneş*)

e. pentru marcarea începutului unei replici/a dialogului:

După ce isprăvi, începu a-şi linge mustăţile, şi întorcându-se către arici, îi zise:
[–] Ce ziseşi, ce ziseşi, cumetrele, că n-auzii bine?
[–] Aşa dreptate făcuşi?
[–] Eu am făcut dreptatea burţii. Aşa se cuvinea.
[–] Dar dreptatea cerească, care s-a pogorât din cer pe pământ, aşa zice?
[–] Eu nu cunosc altă dreptate decât dreptatea pântecului.
[–] Eu cunosc şi o dreptate a dreptăţii, răspunse ariciul; şi dacă vrei să te crez că ai urmat, după cum mi-ai făgăduit, să mergi să pui laba pe dânsa şi să juri. Altfel nu te crez.

(*Ariciul şi vulpea*, snoavă publicată de Petre Ispirescu, în volumul *Poveşti morale*, 1881)

ANCA [:] *Acu, ce stai? Trebuie să te găteşti de plecare.*
DRAGOMIR [:] *De plecare ...*
ANCA [:] *Fireşte.*
DRAGOMIR [:] *De ce să mai plec?*

(I.L. Caragiale, *Năpasta*)

f. pentru delimitarea vorbirii indirecte de vorbirea directă, într-un dialog sau în monolog:

Iar unul din ei[:]
[–] Mă rog, fii bun şi fă o lecţie ... aşa, de curiozitate ...

(Mihail Sadoveanu, *Domnu Trandafir*)

– Este, domnule Marteş. Zilnic e acolo [–] răspunde înviorat adolescentul, văzându-se luat în seamă.

(Ştefan Bănulescu, *Masa cu oglinzi*)

Şi din capătul drumului, ţanţoş, cu pieptul în platoşă, cu pintenii arcuiţi, venea un cocoş.

[„]Ia! Scap de unul şi dau de altul[,] îşi zise cărăbuşul[;] ăsta mă-nghite![“] Cocoşul s-a apropiat, s-a uitat cu un ochi la cărăbuş şi a trecut mândru înainte.[„]Am scăpat![“] gândi cu bucurie cărăbuşul şi se întoarse să privească după cucoş.

(Emil Gârleanu, *Sărăcuţul! ...*)

g. pentru marcarea unui citat, integrat sau nu, precum şi a cuvintelor cărora li se atribuie o semnificaţie aparte:

Primul merit cultural esenţial al paşoptiştilor este conştiinţa imensului gol istoric pe care sunt chemaţi să-l elimine. Ideea obsedantă, exprimată adesea cu accente mesianice, este a [„]începutului[“] absolut şi în toate domeniile. [„]Românii au trebuinţa astăzi să se întemeieze[“] afirma, în spirit şi stil de [„]manifest[“], N. Bălcescu (1845). [„]Luminează-te şi vei fi![“] reprezintă aceeaşi lozincă a începutului în toate direcţiile. O autogeneză prin cultură a fiinţei naţionale. Şi, tot în acest sens, al [„]începutului[“] cu orice preţ, total radical şi fără inhibiţii, trebuie citit şi îndemnul lui Heliade-Rădulescu[:] [„]Scrieţi, băieţi, numai scrieţi[“].

(Adrian Marino, *Actualitatea ideologiei paşoptiste*)

h. pentru delimitarea unor secvenţe exclamative şi interogative apărute în comunicare, uneori intercalate în text/în formularea enunţiativă:

Gândind la tine fruntea-acum mă doare.
Nu ştiu ce rost mai are-a mea viaţă
Când n-am avut o clipă de dulceaţă[:]
Amar etern şi visuri peritoare[!]

De ce în noapte glasul tău îngheaţă[!]
Vedea-vor ochii-mi încă-o dată oare
Frumosul trup, – femeie zâmbitoare[!] –
Ce mi-a fost dat să-l strâng o clipă-n braţe[?]

(Mihai Eminescu, *Gândind la tine*)

Trecu – de când[!] – şi ultimul drumeţ[!]
(A mai rămas vreo urmă prin noroi[?])
Un biet copac se clatină răzleţ,
Cu trupul frânt şi crengile vâlvoi.

(Alexandru Philippide, *Desen murdar*)

Aglae întoarse privirile spre Felix şi spre Otilia şi, ca şi când n-ar fi fost niciodată vreun conflict între ea şi ei, întrebă:

– Dar voi ce faceţi[?] Aici eraţi[?] Şi ce-ai, Costache [?] – continuă ea – poate de căldură, c-a fost un zăduf groaznic[!] Ar fi trebuit să te sui în pat, ce stai aici, pe canapeaua asta[?]

(G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

Cu anii, adăpostindu-se parcă de soare şi de ploi, ochii lui i se trăseseră mult în orbite şi de-acolo când stătea liniştit şi se uita înainte, vedea parcă mereu zarea câmpiei şi îi trebuia totdeauna şi lui şi altora de-o vârstă cu el

cel puţin o secundă în plus ca să vie aproape şi să înţeleagă ce-i spuneai[:] „Ce ziseşi tu, Gheorghe[?] A, da, aşa e[!]“

(Marin Preda, *Moromeţii II*)

i. pentru delimitarea/izolarea unor părţi secundare de propoziţie şi a unor propoziţii subordonate, impusă de normele sintactice (atribute izolate, atributive explicative, apoziţii şi subordonate apozitive, complemente şi subordonate circumstanţiale, inversiuni topice şi dislocări topice):

În pieptul liber, bântuită navă
De al talazurilor vălmăşag,
Port încă sus, ci tot mai lângă prag,
O inimă [,] răcită [,] dar de lavă.

(Vasile Voiculescu, *Autoportret romantic*)

TRAHANACHE: *Ce sunteţi d-voastră, mă rog? Vagabonţi de pe uliţă? Nu ... Zavragii? Nu ... Căuzaşi? Nu ... D-voastră[,]* adică noi*[,] suntem cetăţeni, domnule, suntem onorabili ... Mai ales noi trei suntem stâlpii puterii[:]* proprietari, membrii Comitetului permanent, ai Comitetului electoral, ai Comitetului şcolar, ai Comitetului pentru statua lui Traian, ai Comiţiului agricol şi eţetera. *Noi votăm pentru candidatul pe care-l pune pe tapet partidul întreg ... pentru că de la partidul întreg atârnă binele ţării şi de la binele ţării atârnă binele nostru ...*

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

TRAHANACHE: *Să-mi dai voie să nu te crez. Un om endependent[,]* care a făcut servicii partidului, judeţului, ţării*[...] şi mie, ca amic, mi-a făcut şi-mi face servicii, da! ... Şi să veniţi d-voastră, tot din partid* (cu ton de mustrare aspră) *şi să bănuiţi că ... să vă pronunţaţi cu astfel de cuvinte neparlemantare ... Îmi pare rău ...*

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

Eram susţinuţi în societate, în propaganda ce făceam în favorul ideilor liberale de Elena Negri[,] sora lui Costache Negri*[,] de amica sa[,]* frumoasa şi graţioasa Emilia Reymon*[,] de fiicele doamnei Măria Rosnovanu[,]* Catinca şi Zoe Sturdza. *Ideile egalitare şi democratice începuse[ră] a se introduce chiar în saloanele elegante şi aristocratice ale plăcutei şi spirituoasei contese Elena Sturdza.*

Cu câtă părere de rău am părăsit Iaşul şi m-am despărţit de voi[,] bunii mei amici*[;] o datorie de familie sacră şi dureroasă mă chema la Bucureşti[:]* tatăl meu căzuse greu bolnav.

(Ion Ghica, *Scrisori către Vasile Alecsandri*)

Pare că şi trunchii vecinici poartă suflete sub coajă[,]
Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor vrajă.

(Mihai Eminescu, *Călin – file din poveste*)

Ca să nu mai rămâie repetent şi anul acesta*[,] mam-mare, mamiţica şi tanti Miţa au promis tânărului Goe să-l ducă-n Bucureşti de 10 Mai.*

Puţin ne importă dacă aceste trei dame se hotărăsc a părăsi locul lor spre a veni în Capitală numai de hatârul fiului şi nepoţelului lor. Destul că foarte de dimineaţă*[,] dumnealor[,]* frumos gătite*[,] împreună cu tânărul Goe, aşteaptă cu multă nerăbdare, pe peronul din urbea X, trenul accelerat care trebuie să le ducă la Bucureşti. Adevărul e că[,]* dacă se hotărăşte să asiste cineva la o sărbătoare aşa de importantă*[,] trebuie s-o ia de dimineaţă. Trenul în care se vor sui ajunge în Gara de Nord la opt fără zece a.m. D-l Goe este foarte impacient şi[,]* cu un ton de comandă*[,] zice încruntat:*

– Mam-mare! de ce nu mai vine? ... Eu vreau să vie!

(I.L. Caragiale, *D-l Goe ...*)

j. pentru delimitarea/izolarea unor interjecţii, a unor vocative şi a cuvintelor/a construcţiilor incidente:

– Gata[,] bunicule[,] haidem, zisei, necăjindu-mă cu nişte costiţe de porc afumate şi cu nişte cârnaţi fripţi, ce mi-i pusese mama dinainte.

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

– Alei [!] Oameni buni[,] zise cucoana, înfiorându-se; păcat[,] sărmanul[,] să moară ca un câne, fărădelege! Mai bine duceţi-l la moşie la mine; iacătă curtea pe coasta ceea. Eu am acolo un hambar plin cu posmagi[,] ia aşa[,] pentru împrejurări grele[,] Doamne fereşte[!] A mânca la posmagi şi-a trăi şi el pe lângă casa mea, că doar ştiu că nu m-a perde Dumnezeu pentr-o bucăţică de pâne. Dă[,] suntem datori a ne ajuta unii pe alţii.

(Ion Creangă, *Povestea unui om leneş*)

k. pentru delimitarea unei părţi cu un anumit tip de intonaţie de altă parte, cu alt tip de intonaţie:

Albumul[?] Bal mascat cu lume multă,
În care toţi pe sus îşi poartă nasul,
Disimulându-şi mutra, gândul, glasul ...
Cu toţi vorbesc şi nimeni nu ascultă.

(Mihai Eminescu, *Albumul*)

Suspine n-am [–] ah, de-aş avé suspine,
De-aş avé lacrimi, plânge de-aş puté!

(Mihai Eminescu, *Îmbătrânit e sufletul din mine ...*)

Ne vom aduce aminte de toate pân' la urmă[,]
O[,] draga mea [...] Şi dacă viaţa nu se curmă,
Ci stăruieşte încă închisă în morminte[,] [–]
Atuncea şi acolo ne vom aduce aminte[!]

(Dimitrie Anghel, *Puterea amintirii*)

Dar într-o zi o fată[–] bat-o focul [–]
Mi-a-ntors din cale pasul obosit ...
[–] Unde-aş fi fost de nu m-aş fi oprit
Şi nu mi-aş fi vândut ei tot norocul[?] ...

(Ion Minulescu, *Cântec de drum*)

l. pentru marcarea întreruperii cursului vorbirii, a replicilor mute, a discontinuităţilor sau pentru sublinierea atitudinii vorbitorului faţă de un cuvânt:

Mamiţa începe să râză; scoate din săculeţ ceva şi zice:

– Cine mă pupă [...] uite! [...] ciucalată!

Mamiţa pupă pe Goe, Goe pe mamiţa şi, luând bucata de ciucalată, iese iar în coridor.

– Puişorule, nu mai scoate capul pe fereastră! [...] E lucru mare, cât e de deştept! zice mam-mare.

– E ceva de speriat, parol! adaogă tanti Miţa.

(I.L. Caragiale, *D-l Goe ...*)

Cu braţele-amândouă de gâtul meu te-anini
Şi parc-ai vrea a-mi spune ceva [...] apoi suspini [...]
Eu strâng la piept averea-mi de-amor şi frumuseţi,
În sărutări unim noi sărmanele vieţi [...]
O! glasul amintirii rămâie pururi mut,
Să uit pe veci norocul ce-o clipă l-am avut,
Să uit, cum dup-o clipă din braţele-mi te-ai smult [...]
Voi fi bătrân şi singur, vei fi murit de mult!

(Mihai Eminescu, *Departe sunt de tine ...*)

Este ceasul nălucirei: un mormânt se desvăleşte,
O fantomă-ncoronată din el iese [...] o zăresc [...]

Iese [...] vine către ţărmuri [...] stă [...] în preajma ei priveşte [...]
Râul înapoi se trage [...] munţii vârful îşi clătesc.

(Grigore Alexandrescu, *Umbra lui Mircea. La Cozia*)

Un mieunat strident străpunse tăcerea.
– Unde-i?
– [...] Uf! S-a dus.

(Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*)

PRISTANDA: *Sărut mâna, coană Joiţico, nu vă supăraţi.* (foarte cu binişorul.) *Este cineva, [...] cineva, pe care-l ştiţi d-voastră bine, [...] aşteaptă aici [...] ar voi să vă vorbească [...] dar numai d-voastră [...] De-aia eu l-am trimis pe conul Fănică la telegraf, pentru ca să rămâneţi d-voastră singură [...] Am minţit [...] nu-i adevărat că-l cheamă miniştrii. Ştiu că o să mă ocărască, o să mă bată că l-am trimis la cai verzi pe pereţi, dar lasă să mă ocărască [...] să mă bată [...] Nu e mai-marele meu? Nu e stăpânul meu, de la care mănânc pâne eu şi unsprece suflete? L-am minţit, dar pentru binele d-voastră, coană Joiţico [...] Îl primiţi? [...] Da?*

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

– Da ... Te rog să nu mă laşi!
– [?!]
– Să nu mă laşi! Trebuie să-mi faci un mare serviciu amical ... La nevoie se arată amiciţia: să vedem cât ne eşti de prietin!

(I.L. Caragiale, *Bacalaureat*)

2. Reguli ferme/imperative de interdicţie a utilizării semnelor de punctuaţie

Utilizarea semnelor de punctuaţie nu este permisă în anumite situaţii de comunicare scrisă, precum cele de mai jos:

a. după titlul unui text/al unei opere, exceptând punctele de suspensie, utilizate cu implicaţii stilistice (*D-l Goe ... // Îmbătrânit e sufletul din mine ...*);

b. între subiect şi predicat, precum şi între subiectivă şi regenta ei, dacă nu există intercalări explicative sau dacă subiectul nu este reluat prin pronume personal sau demonstrativ (situaţie în care apare, obligatoriu, virgula sau un alt semn de punctuaţie similar); intercalările determinative/strict necesare precizării sensurilor sau a contextului nu sunt marcate prin semne de punctuaţie:

Îmbătrânit e sufletul din mine
Ca un bordei pustiu în iarnă grea.

(Mihai Eminescu, *Îmbătrânit e sufletul din mine ...*)

– Cheile, uite-ţi cheile aici (moş Costache întinse o mână spre ele). Ar fi bine să mi le dai mie, să nu ţi le fure cineva!

(G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

Să-şi puie cineva obrazul pentru un trântor ca tine şi să te hrănească ca pe-un trântor[,] mare minune-i şi asta!

(Ion Creangă, *Povestea unui om leneş*)

Pomul bun *se vede după roadă şi omul* [se vede] *după faptă.*

(*Proverbe româneşti*)

Da' de unde, nu graffiti! Nume şi date[,] astea erau.

(*Paul Goma, Gherla*)

Aşa-s în clipa asta *toate, dar mâine albii cavaleri[,]*
Despodobiţi de-atâtea graţii, ce le-mprumută luciul lunii[,]
Vor deveni ce-au fost de-a pururi: caişii, zarzării şi prunii,
Banalii pomi din faţa casei, ce-i ştiu de-atâtea primăveri.

(Dimitrie Anghel, *Balul pomilor*)

c. între verbul copulativ şi numele său predicativ, precum şi între predicativă şi regenta ei, dacă nu există intercalări explicative (situaţie în care apare, obligatoriu, virgula sau alt semn de punctuaţie similar); intercalările determinative/strict necesare precizării sensurilor sau a contextului nu sunt marcate prin semne de punctuaţie:

Niciodată toamna nu fu mai frumoasă
Sufletului nostru bucuros de moarte.
Palid aşternut e şesul cu mătasă.
Norilor copacii le urzesc brocarte.

(Tudor Arghezi, *Niciodată toamna*)

Atentă şi-ncordată, pe cer se profilează
atât de lămurită, c-o clipă ciuta pare[,]
aşa cum şade-n coasta pădurii şi veghează[,]
o piatră viu cioplită, simbolică-ntrupare.

(Magda Isanos, *Ciuta*)

d. între termenii, între părțile de propoziție sau între propozițiile coordonate prin *și* copulativ, precum și prin *ori/sau* disjunctiv, când nu sunt folosite în perechi:

Tu bagi de samă că nu-ți vorbesc de gramatică și *de aritmetică.*

(Mihail Sadoveanu, *Domnu Trandafir*)

În lan erau feciori și *fete,*
Și ei cântau o doină-n cor.
Juca viața-n ochii lor
Și vântul le juca prin plete.
Miei albi fugeau cătră izvor
Și grauri suri zburau în cete.

(George Coșbuc, *Vara*)

Pleci ori *vii, de ești așa grăbit?*

– Dragă Alice, șprițurile sunt bune și-și au rostul lor numai în pahar ... În astfel de ocazii, ori vin[,] ori apă.

(Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*)

e. între atributul neizolat și substantivul, pronumele sau numeralul regent, respectiv între atributiva determinativă și regentă:

Da, plouă ... și sună umil
Ca tot ce-i iubire și ură –
Cu-o muzică tristă, de gură,
Pe-aproape s-aude-un copil.

(George Bacovia, *Plouă*)

În bani eram plătiți cum da Dumnezeu; eu, pentru două lecții pe zi, adică 24 de ceasuri, de catedră pe săptămână, primeam 300 de lei vechi, 8 galbeni, ceva ca un franc pe lecțiune; dar eram bine răsplătit prin satisfacțiunea ce simțeam văzând pe toată ziua cum se lărgea cercul ideilor celor bune.

(Ion Ghica, *Scrisori către Vasile Alecsandri*)

f. între atributul categorial și regentul lui:

Acoperindu-și pletele cu mâinile, Olguța își ascunse capul, violent, în brațele doamnei Deleanu.

– Ce-i, Olguța? Ce s-a întâmplat?... Hai, spune, Olguța!

(Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*)

g. între complementul direct, respectiv complementul indirect și verbul determinat, precum și între subordonatele corespunzătoare ca sens, așezate după regenta lor:

Ea începu a se zvârcoli, a chelălăi de durere și se rugă de arici să o scape de mâna dreptății.

(*Ariciul și vulpea*, snoavă publicată de Petre Ispirescu, în volumul *Povești morale*, 1881)

Aș vrea să plâng de fericit,
Că simt suflarea ta divină,
Că pot să văd ce-ai plăsmuit!

(George Coșbuc, *Vara*)

Acestuia îi fu frică să dea piept cu Greuceanu, dară, ca să nu scape nici el neatins de răutatea lui cea drăcească, îi scoase cuiul din capul osiei de dindărăt și-l aruncă departe în urmă.

(*Greuceanu*)

h. între regentă și circumstanțiala de loc așezată imediat după aceasta:

M-am așezat unde am găsit locul liber.

i. între circumstanțiala de scop/finală, respectiv între consecutiva introdusă prin *de* conjuncțional și regentă, când acestea se află imediat după verbul regent:

– Du-te de-mi adu cartea!
Țipa de se auzea până aici.

j. după o interjecție urmată de un vocativ împreună cu care formează o unitate:

– Ei, măi Ștefane și Smărănducă, mai rămâneți cu sănătate, că eu m-am dusu-m-am. Hai, nepoate, gata ești?

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

k. între interjecția *ia* și verbul sau adverbul următor, dacă între acestea nu există intercalări:

– Să nu mă faci, ia acuș, să ieu culeșerul din ocniță și să te dezmierd cât ești de mare!

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

– Ia, mai bine, răpezi-te până la el de vezi, gata-i de drum? Că mâine des-dimineață, cu ajutorul Domnului, plecați.

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

1. înainte de abrevierile: *etc., ş.a., ş.a.m.d.*

Trebuie semnalat şi faptul că semnele de punctuaţie pot fi întrebuinţate pentru a scoate în evidenţă anumite valori stilistice ale exprimării. În asemenea situaţii „nu pot fi stabilite reguli precise, folosirea semnelor de punctuaţie rămânând la aprecierea celui care scrie", cu obligativitatea ca acestea „să nu contravină regulilor bazate pe necesităţi gramaticale" (IOOP, p. 50). Spre exemplu, textul poetic permite combinaţii de semne ortografice şi de punctuaţie, folosite cu valori stilistice/expresive:

Pe aleea veche niciun om,
Nicio frunză, pe castanii de cărbune,
Doar trecutul: cucuvaie într-un pom.
Und' ţi-e râsul? unde plânsul? să mai sune
Pe alee, în surdină, ca prin somn.

Albă casă, neagră frunză, putred parc:
Roata timpului îşi pierde uruirea.
Taina vremii mână umbrele în ţarc.
Numai toamna mi-a rămas şi amintirea
Albă-n zare, sură-n casă, neagră-n parc.

(Ion Pillat, *Elegie*)

Spre exemplu, în versurile: *Und' ţi-e râsul? unde plânsul? să mai sune/Pe alee, în surdină, ca prin somn,* scrierea cu iniţială mică a celei de a doua întrebări (interogaţie retorică) marchează stilistic faptul că se insistă asupra unei singure idei poetice, privite ca un tot unitar, respectiv exprimarea regretului generat de singurătate.

NOTĂ!

Aşa cum remarca Mioara Avram, „regulile obligatorii prohibitive (de interzicere) nu se pot aplica uneori din cauza unei reguli pozitive, care cere prezenţa unui semn de punctuaţie" (Mioara Avram, *Gramatica pentru toţi,* Editura Academiei, Bucureşti, 1986, p. 241).

Spre exemplu, regula prohibitivă „subiectul nu se desparte prin virgulă de predicatul lui" nu se aplică atunci când între aceste părţi de propoziţie se află intercalate alte elemente care presupun izolarea între virgule, cum ar fi următoarele:

– un atribut sau un complement izolat, precum şi subordonatele corespondente acestora (*Petre,* vesel, *cânta./Petre,* care era vesel, *cânta; Ea,* grăbindu-se, *plecase fără a-şi lua rămas-bun./Ea,* deoarece se grăbea, *plecase fără a-şi lua rămas-bun.*);

– un substantiv sau o construcţie în vocativ (*Singurul meu regret,* măi Vasile, *e că n-am reuşit să stau mai mult!; Tu,* fată dragă, *mă înţelegi mai bine!*);

– un cuvânt sau o construcţie incidentă (*Ea,* ce-i drept, *s-a supărat.*).

Precizările de mai sus îşi păstrează valabilitatea şi când sunt intercalări între regentă şi subordonata predicativă sau între regentă şi subiectivă, aşa cum este cazul mai jos, unde construcţia în vocativ *întunecatul meu iubit* este intercalată între regenta *e posibil* şi subordonatele subiective introduse prin conjuncţia subordonatoare *să*:

Da, e posibil, întunecatul meu iubit,
să mă auzi cântând chiar când voi fi murit,
să mă vezi aieve în cereasca oglindă
şi în părul meu stele să se stingă şi să se aprindă.

(Emil Botta, *Remember*)

În asemenea situaţii nu este permisă despărţirea printr-o singură virgulă, ci prin două sau prin mai multe virgule, care „închid între ele diferite intercalări".

Semnele ortografice şi de punctuaţie

Apostroful [']

Singurul *semn exclusiv ortografic, apostroful* are următoarele întrebuinţări:

a. indică absenţa cifrei sau a cifrelor de început ale anilor calendaristici, care se pot scrie după modelele: *anul '948, anii '70, ante-'89, post-'89 ...;*

Generaţia '60 nu manifestă la debutul său o solidaritate de grup şi o unitate de program estetic de felul celor evidente în afirmarea generaţiei '80. Dar acest fapt nu are, din punctul meu de vedere, nicio relevanţă.

(Ion Simuţ, *Declaraţie de dragoste pentru generaţia '60*)

b. apare în operele literare (epice sau dramatice), pentru a marca o caracteristică a vorbirii unui personaj: *al'fel, săru'mâna, pân' la Ploieşti, dom' profesor, sor' ta, poa' să vie şi mam' mare ...*

– Uite, coniţă, Ionel nu s-astâmpără!
– Ionel! strigă madam Popescu; Ionel! Vin['] la mama!
Apoi, către mine încet:
– Nu ştii ce ştrengar se face ... şi deştept ...

(I.L. Caragiale, *Vizită ...*)

Dar mamiţa adaogă:
– Da pe mamiţa n-o pupi?
– Pe tine nu vreau! zice Goe cu humor.
– Aşa? zice mamiţa. Lasă! ... şi-şi acoperă ochii cu mâinile şi se face că plânge.
– Las['] că ştiu eu că te prefaci! zice Goe.
– Ţi-ai găsit pe cine să-nşeli! zice mam-mare.

(I.L. Caragiale, *D-l Goe ...*)

GHIŢĂ PRISTANDA (singur, intră prin dreapta, e puţin mişcat): *O făcurăm şi p-asta ... şi tot degeaba. Am pus mâna pe d. Caţavencu ... Când am asmuţit băieţii de l-a umflat, striga cât putea: „Protestez în numele Constituţiei! Asta e violare de domiciliu!" – Zic: „Curat violare de domiciliu! Da['] umflaţi-l!" Şi l-au umflat.*

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

LEANCA: *Da['], domn['] judecător, onoarea mea, săru['] mâna, nerepetată, cum rămâne?*
PREVENITUL (maliţios): *Las['] că ţi-o repereză domn['] Mitică!*

(I.L. Caragiale, *Justiţie*)

c. în poezie, apostroful este folosit pentru păstrarea ritmului şi a măsurii versurilor:

Poa['] să plouă că nu-mi pasă,
M-a făcut mama frumoasă.

(Cântec popular)

Gerul dă aripi de vultur cailor în spumegare
Ce se-ntrec pe câmpul luciu, scoţând aburi lungi pe nare.
O! tu, gerule năprasnic, vin['], îndeamnă calul meu
Să mă poarte ca săgeata unde el ştie, şi eu!

(Vasile Alecsandri, *Gerul*)

Norocu-ntăilor brânduşe culese-n zori de zi pe rouă ...
Cum s-a trecut, şi cum trec toate pân['] vine moartea să te cheme;
Azi vasele-s împodobite cu triste flori de crizanteme:
În lacrimi tremură oglinda ca faţa apelor când plouă.

(Dimitrie Anghel, *Crizanteme*)

Vis nebun, deşarte vorbe!
Floarea cade, rece cântu-i
Şi eu ştiu numai atâta
C-aş dori odat['] să mântui!

(Mihai Eminescu, *Ce şopteşti atât de tainic ...*)

d. apare în cuvinte împrumutate din alte limbi şi neadaptate limbii române: *five o'clock, D'Artagnan, McDonald's.*

NOTĂ!

Norma actuală permite – sau, cel mult, tolerează – folosirea apostrofului numai atunci când:

- sunt eliminate unul sau mai multe sunete din interiorul unui cuvânt:

– Ai văzut ce-ai făcut? ... Nu ţi-am spus să te astâmperi ... Vezi? ai supărat pe domnul! ... al['ldată n-o să-ţi mai aducă nicio jucărie!

Apoi, întorcându-de către mine, cu multă bunătate:

– Nu e nimic! iese ... Cafeaua nu pătează! iese cu niţică apă caldă! ...

(I.L. Caragiale, *Vizită* ...)

- se produce căderea unui sunet sau a unor sunete finale, iar cuvântul următor începe cu o consoană, care nu admite pronunţarea natural legată a cuvintelor:

Oltule, care-ai fost martur vitejiilor trecute
Şi puternici legioane p-a ta margine-ai privit,
Virtuţi mari, fapte cumplite îţi sunt ţie cunoscute,
Cine oar['] poate să fie omul care te-a-ngrozit?

(Grigore Alexandrescu, *Umbra lui Mircea. La Cozia*)

Dacă dispare vocala finală a unui cuvânt, iar cuvântul următor începe cu o vocală, se foloseşte cratima, nu apostroful:

O! Desmiardă, pân['] ce fruntea-mi este netedă şi lină,
O! Desmiardă, pân[-]eşti junâ ca lumina cea din soare,
Pân[-]eşti clară ca o rouă, pân[-]eşti dulce ca o floare,
Pân['] nu-i faţa mea zbârcită, pân['] nu-i inima bătrână.

(Mihai Eminescu, *Noaptea* ...)

Bara oblică [/]

1. Este *semn ortografic* atunci când se foloseşte în formule, abreviate sau nu, care indică raportarea unităţilor de măsură unele la altele: *km/h, kilometri/oră* (kilometri pe/la oră), *m/s* (metri pe secundă), *g/l* (grame pe litru) etc.

De asemenea, se utilizează şi în abrevierile specifice stilului ştiinţific pentru domenii specializate: *c/val* (*contravaloare*), *m/n* (*motonavă*).

Când este utilizată ca *semn ortografic*, bara nu este flancată de blancuri, respectiv „nu este precedată, nici urmată de blanc" (DOOM², p. XXXIX).

2. Este privit ca *semn de punctuaţie* în alte situaţii:

BARA OBLICĂ:
– semn de ortografie
– semn de punctuaţie

a. când are valorile:

– ***pe, supra*** (*2/3 – 2 pe 3* sau *2 supra 3*);
– ***spre*** (*în noaptea de 2/3 mai – în noaptea de 2 spre 3 mai*);
– ***sau, respectiv*** (*în data de 1/14 iunie – în data de 1 sau 14 iunie; în data de 1, respectiv 14 iunie*);
– ***dintre ... şi ...*** (*relaţia individ/stat – relaţia dintre individ şi stat*);
– ***ori*** (*portret fizic şi/sau moral – portret fizic şi ori sau moral*) etc.

Diverşi lingvişti, cercetători, specialişti în tehnoredactarea computerizată (Mioara Avram, Flora Şuteu, G. Beldescu, Sergiu Drincu, I. Funeriu etc.) au analizat, în ultimele decenii, rolul/funcţiunea barei oblice, arătând că acest semn grafic, cu sensurile de mai sus, are următoarele întrebuinţări principale:

– reprezintă exprimarea cu cifre a numeralelor fracţionare: *1/2, 3/5, 5/7* etc.;
– este semn de demarcaţie în formule administrative între două categorii de fapte solidare între ele:
  - în exprimarea unor numere şi date referitoare la acte administrative (*Directiva 73/240/CEE a Consiliului, Legea nr. 352/1998, Adresa nr. 3473/12.01.2009*);
  - în date calendaristice, pentru separarea zilei de an (*12/V/2009* – 12.05.2009 sau 12 mai 2009);
  - în exprimarea unor „date de tranziţie", respectiv care cuprind ultima perioadă convenţională din primul an şi prima perioadă din cel de al doilea (*iarna 2009/2010, anul financiar 2008/2009* etc.);

– subliniază, în diferite lucrări filologice, scrierea unor rime (*poveşti/împărăteşti, niciodată/fată* ...), a unor alternanţe fonetice (*d/z, o/oa* ...) sau a unor pronunţii diferite (*sunt/sînt*);
– indică opoziţii sau antonimii evidente (*concret/abstract, fond/formă, eul poetic/eul empiric, incipit/final, cauză/efect* etc.); într-o asemenea situaţie se poate folosi şi linia de pauză, flancată de blancuri (*cauză – efect, eul poetic – eul empiric*);
– marchează variante corecte sau acceptate (*shakespearian/shakespeareian, ruso-român/rus-român*) sau „alternative" pentru o opţiune (*portret fizic şi/sau moral* – fie *portret fizic*, fie *portret moral*, fie *amândouă*).

b. când delimitează versurile în transcrierea continuă, fără alineat, situație în care este flancată de blancuri (intervenția principiului *estetic*, pentru a se elimina eventualele imperfecțiuni în citire/recitare, din cauza apropierii excesive a liniei oblice de textul poeziei, prin posibila confundare cu litera *l*):

A fost odată ca-n poveşti, / A fost ca niciodată, / Din rude mari împărăteşti, / O preafrumoasă fată. // Şi era una la părinţi / Şi mândră-n toate cele, / Cum e fecioara între sfinţi / Şi luna între stele.

(Mihai Eminescu, *Luceafărul*)

NOTĂ!

Conform tradiției tipografice, când o poezie este scrisă în text continuu, sfârşitul versurilor este marcat cu o linie oblică, iar spațiul normal dintre două strofe este marcat prin dubla linie oblică, în ambele situații fiind obligatorie flancarea cu blancuri (câte un spațiu liber la stânga şi la dreapta barei oblice).

Pentru toate celelalte situații, am optat pentru regula promovată de DOOM[2] (p. XXXIX), în sensul că bara „nu este precedată, nici urmată de blanc", tocmai pentru a se pune în evidență „solidaritatea cuvintelor din stânga şi din dreapta barei" (I. Funeriu, *Principii ale tehnoredactării computerizate*, Editura AMARCORD, Timişoara, 1998, p. 162).

Semnalăm însă faptul că în GALR bara oblică se utilizează flancată de blancuri, ceea ce are avantajul de a vizualiza mai bine demarcația între variante sau în situația alternativelor:

Grupul nominal exprimând măsura poate avea ca centru şi un adjectiv căruia i se subordonează prin ***de****: lung /lat / înalt / adânc* ***de*** *doi metri; greu* ***de*** *douăzeci de kilograme.*

(GALR, *I, Cuvântul*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005, p. 297)

Blancul (spațiul alb)

1. *Blancul* sau *pauza albă*, ca *semn ortografic*, este dat de spațiul alb care se foloseşte în delimitarea şi separarea:

- unor cuvinte într-un enunț (*Vine şi mama la film!*);
- componentelor unor cuvinte compuse (*Râul Alb, cincizeci şi opt ...*);
- componentelor unor locuțiuni (*băgare de seamă, a avea de gând, de asemenea ...*);

- componentelor unor grupuri relativ stabile de cuvinte, pe care le diferențiază față de alte cuvinte scrise şi pronunțate legat (*câte o dată* față de *câteodată; nici un* față de *niciun, de o parte* față de *deoparte* etc.).

2. Ca *semn de punctuație*, se foloseşte pentru realizarea aşezării în pagină a unui text, în special a textului poetic (în care versurile se scriu unele sub altele):

Privirile de farmec bete
Mi le-am întors către pământ
Iar spicele jucau în vânt,
Ca-n horă dup-un vesel cânt
Copilele cu blonde plete,
Când saltă largul lor vestmânt.
În lan erau feciori şi fete,
Şi ei cântau o doină-n cor.
Juca viața-n ochii lor
Şi vântul le juca prin plete.
Miei albi fugeau către izvor
Şi grauri suri zburau în cete.

(George Coşbuc, *Vara*)

NOTĂ!

Semnele de ortografie şi de punctuație, în relație cu blancul, se comportă astfel:

a. *punctul, virgula, punctul şi virgula, două puncte, semnul întrebării, semnul exclamării* nu se despart prin blanc de cuvântul care le precedă (pe care îl au în fața lor), în schimb sunt urmate de blanc, aşa cum se întâmplă şi cu linia de dialog:

Iată vine-un sol de pace c-o năframă-n vârf de băț.[ ]
Baiazid,[ ]privind la dânsul,[ ]îl întreabă cu dispreț:[ ]
–[ ]Ce vrei tu?[ ]
–[ ]Noi?[ ]Bună pace![ ]Şi de n-o fi cu bănat,[ ]
Domnul nostru-ar vrea să vază pe măritul împărat.[ ]

(Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)

–[ ]În fine[ ]–[ ]zice Ionescu[ ]–[ ]am înțeles ... Nu trebuia să mă iei aşa departe. Vii să mă rogi pentru vreo loază de elev de-ai mei.
–[ ]Nu e loază, Costică; e un băiat dintr-o familie dintre cele mai bune: mi-e rudă.

(I.L. Caragiale, *Lanțul slăbiciunilor*)

b. DOOM² precizează faptul că *punctele de suspensie* şi *linia de pauză* (în afară de cazul când este folosită ca semn ortografic: *sud[–]sud-est, nord[–]nord-vest*) „se despart prin blanc atât de elementul care le precedă, cât şi de cel care le urmează" (DOOM², nota de subsol, p. LXXVIII):

– Ce mai nou?

– Prost, monşer[ ]...[ ]Este o criză, mă-nţelegi, care poţi pentru ca să zici că nu se poate mai oribilă[ ]...[ ]S-a isprăvit[ ]...[ ]E ceva care poţi pentru ca[ ]...[ ]

(I.L. Caragiale, *Situaţiunea*)

Dacă după punctele de suspensie textul impune folosirea vreunui semn de punctuaţie, acesta nu mai este precedat de blanc: **...;/...:/...!/...?/...?!** etc.

c. *apostroful:*

– situat în interiorul cuvântului nu este urmat, nici precedat de blanc (de exemplu: *al'minteri/altminteri; domn'e/domnule ...*);

– situat la începutul cuvântului, este precedat, dar nu urmat de blanc, iar la sfârşitul cuvântului este doar urmat de blanc, nu şi precedat:

G.: Nene! Eşti un om fericit!... să trăieşti!

A.: Asta, ce-i drept, aşa e ... sunt fericit, slavă domnului! Nevastă frumoasă am, să-mi trăiască! Slujbuşoară bunicică am – de! Orişicât să zici, magazioner ... dacă nu curge, pică! De şef încai, ce să mai zicem! Ţi-este ca şi un frate, odată ce ţi-e cumnat, ca'[ ]va s'[ ]zică!

(I.L. Caragiale, *C.F.R.*)

–[ ]'Aide şi[ ]'mneata acolo, că n-o fi foc! ...

Cratima [–]

1. *Cratima,* ca *semn ortografic* cu cele mai multe funcţii în scrierea cuvintelor, poate avea:
   – caracter permanent (*de-a baba-oarba, ţi-l dă, mi-l cere, şi-a luat, s-a ars, după-masă, ducându-se ...*);
   – caracter accidental, datorită rostirii în ritm rapid (*de abia/de-abia, de atunci/de-atunci, cel de al doilea/cel de-al doilea ...*).

   Ca semn ortografic, cratima se poate folosi:
   – în interiorul unui cuvânt (*a reîmpărţi/a re-mpărţi, neîmplinit/ne-mplinit, show-ul ...*);
   – în abrevieri (*dumneata/d-ta, RATB-ul/R.A.T.B.-ul ...*);

– între două sau mai multe cuvinte (*mi-o cere, prim-ministru, mai-mult-ca-perfectul, Govora-Băi, Făt-Frumos, singur-singurel, viţă-de-vie ...*).

Cratima are rolul de a lega sau, dimpotrivă, de a despărţi cuvinte sau segmente din cuvânt.

a. Cratima *leagă*:

– cuvinte pronunţate împreună, permanent sau accidental (datorită ritmului rapid al vorbirii):

La umbră,[-]n întuneric, gândirea[-]mi se arată,
Ca tigrul în pustiuri, o jertfă aşteptând,
Şi prada îi e gata ... De fulger luminată,
Ca valea chinuirii se vede sângerând.

(Grigore Alexandrescu, *Suferinţa*)

EXPLICAŢIE

Cratima devine o marcă a pronunţării legate a cuvintelor, datorită ritmului rapid/tempoului rapid al vorbirii, ceea ce poate avea consecinţe vizibile în plan fonetic (căderea sau elidarea unui sunet/a unei vocale, dispariţia unei silabe, chiar apariţia unui diftong/a unui triftong între cele două cuvinte, prin eliminarea hiatului) şi în plan prozodic (menţinerea aceluiaşi ritm şi a aceleiaşi măsuri a versurilor).

– cuvinte care se repetă identic sau uşor modificat, în special adjective sau adverbe (*încet-încet, uşor-uşor, nici prea-prea, nici foarte-foarte, mai-mai, singur-singurel ...*) şi interjecţii (*cioc-cioc-cioc, bla-bla, pis-pis ...*);
– prefixele *ne-/re-* de cuvinte care încep cu *îm-/în-*, atunci când se produce rostirea în ritm rapid (*neîncălzit/ne-ncălzit, neîmpăcat/ne-mpăcat*) sau compusele cu prepoziţia *de-*, aflate în aceeaşi situaţie (*deînmulţit/de-nmulţit, deîmpărţit/de-mpărţit*);
– prefixele *ex-* (*fost*), *ante-* (*înainte de*), *post-* (*după*), *pro-* (*pentru/în favoarea*) etc. de unele cuvinte sau de abrevieri: *ex-preşedinte, ex-înscris, ante-'89, post-'89, pro-Vasilescu, pro-NATO ...*;
– elementele componente ale unor cuvinte compuse (*bună-credinţă, rea-voinţă, coate-goale, rămas-bun, drum-de-fier, viţă-de-vie, decret-lege, Roşu-Împărat, Negru-Vodă, Albă-ca-Zăpada, alb-argintiu, galben-deschis, greco-catolic, mai-mult-ca-perfectul, nou-născut, nord-american, propriu-zis, drept-credincios, azi-noapte, mâine-dimineaţă, după-amiază, dintr-odată, într-adins, haida-de ...*) sau ale unor locuţiuni (*aducere-aminte, a avea de-a face, de-a baba-oarba, vrând-nevrând, treacă-meargă ...*);

- substantivele denumind grade de rudenie sau relaţii sociale, folosite nearticulat şi determinate de un adjectiv pronominal posesiv (*mamă-mea, maică-sa, tată-său/taică-său, soră-ta/sor-ta, mătuşă-mea, unchi-meu, cumnată-său, soacră-ta, socru-meu, stăpână-sa ...*); asemenea construcţii au şi forme populare şi/sau familiale, nerecomandate literar (*mă-sa, tac-su, taică-su, soru-ta, unchi-miu ...*);
- articolul hotărât enclitic sau desinenţa de unele cuvinte cu formă fixă sau greu flexionabile, respectiv litere, numerale, abrevieri, împrumuturi a căror finală prezintă deosebiri între scriere şi pronunţare (*y-ul, x-urile, 10-le/nota zece, 11-le/echipa de fotbal, PNL-ul, NATO-ul, acquis-ul, bleu-ul, show-uri ...*); în împrumuturile a căror finală nu prezintă deosebiri între scriere şi pronunţare nu se foloseşte cratima (*breakuri, gadgetul, itemul, trendul ...*);
- elementele (formanţii) *-lea, -a* de la numeralele ordinale şi *-ime, -imi* de la numeralele fracţionare de numeralele cardinale scrise cu cifre romane sau arabe (*a VII-a, al XXI-lea, a 8-a, 16-imi ...*).

b. Cratima *desparte*:

- silabele unui cuvânt pronunţat sacadat, pentru intensificarea sensului (*Ne-no-ro-ci-tu-le!, No-ta-ze-ce!, Spec-ta-col, nu glumă!*);
- segmentele/silabele unui cuvânt în situaţia despărţirii acestuia la capăt de rând.

2. Ca *semn de punctuaţie, cratima* se foloseşte în următoarele situaţii:

- între cuvinte repetate (substantive, adjective, adverbe, interjecţii), când acestea formează o unitate (*Veniră valuri-valuri peste noi. // Fata era frumoasă-frumoasă, ca o prinţesă. // Mai-mai să dea peste el! // Toată ziua miau-miau prin curte! ...*);
- între numerale, pentru indicarea aproximaţiei (*doi-trei elevi, 10-15 milioane de lei, cam două-trei sute de kilometri ...*);
- între substantivele sau numeralele care precizează:
  - limita de spaţiu, direcţia, aproximarea distanţei etc. (*distanţa Iaşi-Bucureşti, pe ruta Bucureşti-Ploieşti-Predeal-Braşov, cam pe la Rucăr-Bran ...*);
  - limita de timp, aproximarea unei perioade/a unui interval/a unei epoci (*perioada 22 decembrie-6 ianuarie, în intervalul 10-15 septembrie, prin sec. al II-lea-sec. I î.e.n ...*);
  - ierarhia într-o clasificare, succesiunea (*am ocupat locurile 2-6, capitolele X-XIX, clasele a II-a – a IV-a*).

NOTĂ!

În tehnoredactarea computerizată, din motive estetice, dar şi din raţiuni practice, *cratima* este tot mai des înlocuită cu *linia de pauză* mai scurtă [*m-dach*: –], de obicei flancată de blanc: *distanţa Iaşi – Bucureşti; în intervalul 10 – 15 septembrie; clasele a II-a – a IV-a* etc.

Două puncte [:]

Folosite numai ca *semn de punctuaţie, două puncte* „au rolul de a atrage atenţia asupra a ceea ce urmează după ele, indiferent de natura elementelor pe care le introduc", indicând „relaţia dintre un termen care anunţă ceva (previne) – după care se pun – şi altul care enunţă (exprimă) ceea ce a fost vizat prin anunţare", fie altă comunicare, fie continuarea comunicării care îl cuprinde (G. Beldescu, *op. cit.*, p. 122).

1. Principala funcţie a acestui semn de punctuaţie este cea *demarcativă/de delimitare*, anunţând sfârşitul vorbirii indirecte şi începutul vorbirii directe (în dialog):

- printr-un verb de declaraţie („verb dicendi") exprimat, după care urmează reproducerea vorbelor altcuiva sau chiar a replicii vorbitorului:

Atunci trecu pe deasupra lor un corb carele se legăna prin văzduh şi căuta la lupta lor. Şi văzându-l, zmeul îi zise[:]

– Corbule, corbule, pasăre cernită, adu-mi tu mie un cioc de apă şi-ţi voi da de mâncare un voinic cu calul lui cu tot.

Zise şi Greuceanu[:]

– Corbule, corbule, mie să-mi aduci un cioc de apă dulce, căci eu ţi-oi da de mâncare trei leşuri de zmeu şi trei de cal.

(*Greuceanu*)

Şi alerg la Preoteasca ... Zic[:]

– Madam Preotescu, uite la ce am venit să vă deranjez: aţi recomandat amicei mele d-rei Mari Popescu pe un tânăr, să mi-l recomande mie, să-l recomand amicului meu Costică Ionescu, profesorul ...

(I.L. Caragiale, *Lanţul slăbiciunilor*)

- printr-un verb de declaraţie („verb dicendi") subînţeles:

Nae, foarte afectat, bea paharul lui de bere până-n fund, apoi, după ce oftează adânc[:]

– Eu pot pentru ca să-ţi spui pe parola mea de onoare că-mi pare foarte rău! dar ştii? ... foarte rău!! foarte rău!!! pentru ca să ajungem să vedem ţara mea, care era peste putinţă ca să prevază cineva o situaţiune foarte tristă, fiindcă le-am spus şi dumnealor ...

(I.L. Caragiale, *Situaţiunea*)

– printr-un substantiv:

Când ne învăţa cum să spunem poeziile eroice, vorbea tare şi înălţa în sus braţul drept; când cântam în cor, lovea diapazonul de colţul catedrei, îl ducea repede la urechea dreaptă şi, încruntând puţin din sprâncene, dădea uşor tonul[:] laaa! – iar băieţii răspundeau într-un murmur subţire şi aşteptau cu ochii aţintiţi la mâna lui, care dintr-odată se înălţa.

(Mihail Sadoveanu, *Domnu Trandafir*)

Vorbirea directă inserată în monolog sau reprezentând o continuare firească a vorbirii indirecte/a relatării se marchează cu semnele citării (ghilimele), fără linie de dialog, delimitată sau nu de două puncte, după cum apar sau nu în text verbe de declaraţie.

Dacă în interiorul sau la sfârşitul vorbirii directe inserate apar elemente de vorbire indirectă, acestea se izolează între virgule sau între linii de pauză:

Moromete se mişcă din loc şi îşi scoase pălăria din cap, pe care în mod bizar o scutură de apă ca şi când nu şi-ar fi dat seama ce cădea de sus. Şi-o puse în cele din urmă la loc, dar nu s-ar fi putut spune că din pricină că îl supăra ceva, ci pentru că o pălărie trebuie să stea pe cap şi nu în mână[.] [„]Uită-te la mine[,] continuă Moromete luând-o fără grabă spre grădină[,] am peste şaizeci de ani şi în mintea mea e că o să trăiesc o sută. De ce să nu trăiesc? Ce, nu e bine de trăit? Şi atunci de ce să mă mai mir eu că fetele astea se ceartă pentru pământ crezându-l al lor, deşi nu se poate să nu fi auzit şi ele ce-o să fie în viitor?["]

(Marin Preda, *Moromeţii*)

Iată însă că femeile începură să vorbească între ele şi nu mică fu mirarea lui Mitru când nu recunoscu, aşa cum ar fi fost de aşteptat, glasul Mariei sau pe cel al Anei. Nu erau Ana şi Maria cele două femei, ci erau două străine a căror prezenţă în ogradă era de neînţeles[.] [„]Apa nu-i caldă["][,] o auzi el pe una dintre ele spunând. (...)

Vorbeau în şoaptă şi când una dintre ele spuse[:] [„]Mi se pare mie, ori a început a picura?["][,] Mitru o recunoscu, recunoscu vocea femeii, cu toate că, din pricina întunericului, chipul încă nu i-l putea vedea.

(Sorin Titel, *Pasărea şi umbra*)

Uneori, vorbirea directă propriu-zisă (dialogată) apare în alternanţă cu vorbirea directă inserată (în monolog):

O damă singură, şi fumează, atât mai bine! Intru şi salut, când auz o mârâitură şi văz apărând dintr-un paneraş de lângă cocoana capul unui căţel lăţos, plin de funde de panglici roşii şi albastre, care-ncepe să mă latre ca pe un făcător de rele intrat noaptea în iatacul stăpânii-sii.

[–] Búbico[!] zice cocoana [...] şezi mumos, mamă![ ]

[„]Norocul meu[,] gândesc eu[,] să trăiesc bine! ... Lua-te-ar dracul de javră![“]

Búbico se linişteşte puţin; nu mai latră; îşi retrage capul în paneraş, unde i-l acopere iar cocoana cu un tărtănaş de lână roşie; dar tot mârâie înfundat ... Eu, foarte plictisit, mă lungesc pe canapeaua din faţa cocoanii şi-nchiz ochii. Trenul a pornit ... Prin coridor umblă pasajeri şi vorbesc. Búbico mârâie arţăgos.

[–] Biletele, domnilor[!] zice conductorul, intrând cu zgomot în compartimentul nostru.

(I.L. Caragiale, *Búbico*)

În operele dramatice, precum şi în operele epice dramatizate, după numele personajului care rosteşte replica apare obligatoriu semnul *două puncte:*

DRAGOMIR[:] *Eu ... Pe Ion! ...*

ANCA[:] *Pe Ion.*

DRAGOMIR[:] *Eu ... am omorât ... pe Ion!* (Râde febril.)

ANCA[:] *Râzi? Nu tu, da cine?* (El se uită la ea lung; ea îi înfruntă căutătura; merge la el şi-l apucă de pieptul cămăşii.) *Asta ce e? Sângele acesta al cui e? Nu-i sângele lui Ion? ...*

DRAGOMIR (Îşi încheie repede minteanul la piept.)[:] *Fugi d-aici!*

(I.L. Caragiale, *Năpasta*)

Domnul pleacă ... Feciorul dă să-nchiză ... Domnul se-ntoarce.

D.[:] *A! ... ştii ce? nu-i spune nimic, fiincă poate nu ţii minte exact persoanele. Trec eu mai bine deseară să-i spui ... La câte vine d. Costică seara la masă?*

F.[:] *Care d. Costică?*

D.[:] *Stăpânu-tău.*

F.[:] *Care stăpân, domnule?*

D.[:] *Al tău ... d. Costică.*

F.[:] *Pe stăpânu-meu nu-l cheamă d. Costică; e propitar ...*

D.[:] *Ei! şi dacă-i propitar?*

F.[:] *Îl cheamă d. Popescu.*

(I.L. Caragiale, *Căldură mare*)

Dacă în vorbirea directă propriu-zisă (dialogată) se reproduc aidoma vorbele altcuiva sau propriile vorbe adresate cuiva în altă împrejurare, acestea se marchează cu ghilimele şi/sau cu două puncte:

CRĂCĂNEL(plângând): *Am plâns, cum plâng şi-acum, căci eu ţin mult la amor; am plâns şi-am iertat-o ... pe urmă am prins-o iar, şi iar am plâns şi iar am iertat-o; nu de multe ori, dar cam des ... aşa cam de vreo cinci-şase ori ... Ce-mi ziceam eu? Vorba d-tale[:] femeie! Ochi alunecoşi ...*

PAMPON: *Inimă zburdalnică!*

CRĂCĂNEL: *Până când, într-o seară, mă duc, domnule, ca de obicei, acasă; intru în sală, deschiz uşa iatacului ... întunerec ... [„]Te-ai culcat?["] Nu răspunde nimeni. Inima începe să-mi bată rău; aprinz lumânarea, şi ce găsesc pe masă, domnule?*

PAMPON: *Ce?*

CRĂCĂNEL: *Un răvăşel[:] [„]Mache, m-am plictisit să mai trăiesc cu o rublă ştearsă ca dumneatale. Nu mă căuta; am trecut cu neamţul meu în Bulgaria ...["]*

(I.L. Caragiale, *D-ale carnavalului*)

În asemenea situaţii, dacă adresarea este alternativă (către diferite personaje), acest fapt se marchează prin situarea între paranteze a textului în vorbire indirectă:

Ei! Ce e Bismarck?

– Un dulău de curte ... Era să mi-l omoare pe Búbico ... Papadopolina are o căţeluşă, Zambilica, foarte frumuşică! şade alături de mine; suntem prietene; şi dumnealui (arată pe Búbico), *curte teribilă!* (Către Búbico[:]) *Craiule! ...* (Către mine[:]) *Mizerabila de servitoare, o dobitoacă! i-am spus, când l-a dus afară de dimineaţă – că nu ştii ce curat e! – zic[:] [„]Bagă de seamă să nu scape, să se ducă iar la Papadopolina, că-l rupe Bismarck ...["] dulăul ofiţerului, care şade cu chirie la ea.* (Tuşeşte cu mult înţeles.) *Eu nu ştiu ce făceam pân casă, când auz afară chelălăituri şi ţipete ... Strig[:] [„]Búbico! Búbico! unde e băiatul?!["] Alerg ... Mi-l aducea dobitoaca pe braţe; d-abia-l scoseseră ea şi Papadopolina şi soldatul ofiţerului din gura dulăului. Ce să-l vezi? ... tăvălit, leşinat şi moale ca o cârpă. Zic[:] [„]Vai de mine! moare băiatul!["] Stropeşte-l cu apă! dă-i cu odicolon la nas! ... Ce-am pătimit, numai eu ştiu ... Două săptămâni a zăcut ... Am adus şi doftor. Da-n sfârşit, slavă Domnului! a scăpat ...* (Către Búbico[:]) *Mai merge la Zambilica băiatul?*

(I.L. Caragiale, *Búbico*)

2. Uneori, semnul *două puncte* este folosit pentru a marca prezenţa apoziţiei (simple, multiple, complexe/înlănţuite), pe lângă un termen nominal sau verbal:

– într-o enumerare:

Numai trei *erau fericiţi[:] Eric, Gina şi Sergiu.*

Acum eram în voia mai multor emoţii[:] încântat de primirea ce mi se făcea, de peisagiul gol din faţă, de marea de alături. Eram intimidat de atâţia oameni primindu-mă cu exclamaţii, cu toate că pe unii nici nu-i cunoşteam.

(Anton Holban, *Ioana*)

Despre Dumnezeu nu poţi vorbi decât aşa[:]
îl întrupezi în floare şi-l ridici în palme,
îl prefaci în gând şi-l tăinuieşti în suflet,
îl asemeni c-un izvor şi-l laşi să-ţi curgă lin
peste picioare,
îl prefaci în soare şi-l aduni cu ochii,
îl închipui om şi-l rogi să vie-n sat.

(Lucian Blaga, *Zamolxe*)

Mai am un singur dor[:]
În liniştea serii
Să mă lăsaţi să mor
La marginea mării;
Să-mi fie somnul lin
Şi codrul aproape,
Pe-ntinsele ape
Să am un cer senin.

(Mihai Eminescu, *Mai am un singur dor*)

– o explicaţie/precizare/lămurire, precedată câteodată de adverbe şi locuţiuni adverbiale explicative (*adică, anume, respectiv, şi anume, de exemplu, de pildă, cu alte cuvinte, altfel spus ...*) sau de interjecţii predicative, utilizate cu acelaşi rol stilistic (*iată, poftim, uite ...*):

– Dragă Iorgule, tu eşti un om de ispravă[:] îţi iubeşti copiii, nevasta – hai să zicem – dar eşti un om comod, moldovan prin excelenţă. Şi asta spune tot ...

(Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*)

CAŢAVENCU (care, în timpul scurt al rumorii provocate de intrarea lui Pristanda şi a Cetăţeanului turmentat, şi-a consultat hârtiuţele, cu ton predomnitor): *Fraţilor,* iată *ce spun statutele soţietăţii noastre la art. I-iu[:]*

„Se formează în urbea noastră o soţietate enciclopedică-cooperativă cu numele de «Aurora Economică Română». Scopul societăţii este ca România să fie bine şi tot românul să prospere!"

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

Cratima, semn de ortografie, poate lega unele interjecţii, repetate accidental, situaţie care poate fi redată şi prin utilizarea virgulei, de exemplu*[:] pis-pis/pis, pis; bla-bla/bla, bla, hai-hai/hai, hai* etc.

În această bucată, d-voastră numai un singur cuvânt aţi schimbat, şi anume*[:]* imaginea *şi aţi zis* chipul.

(Ion Creangă, *O întrebare d-lui Gorjan, autorul mai multor cărţi de geografie*)

3. Alte utilizări ale semnului de punctuaţie *două puncte:*

– pentru marcarea prezenţei unui citat (un text oarecare, un proverb, o zicătoare, un principiu, un articol de lege, o teoremă etc.):

Mai încolo, aţi copiat bine şi n-aţi trecut cu vederea nici cele mai măunte lucruri precum[:] „Harbuji mari şi frumoşi se fac prin plasa Cârligătura. Raci şi scoice se găsesc în mare cantitate în Jijia. Pe dealul Şarogarii şi Aroneanu se scoate năsip şi lut bun pentru tencuială."

(Ion Creangă, *O întrebare d-lui Gorjan, autorul mai multor cărţi de geografie*)

– Vorba ceea, soro[:] [„]Şede hârbu-n cale şi râde de oale.["] Măi puşchiule! ia să vedem, ce ai făcut tu mai mult ca noi?

(Ion Creangă, *Acul şi barosul*)

– pentru marcarea relatării unui fapt, a expunerii unei idei/a unui punct de vedere:

Socotiţi, vă rog[:] Uşorul cetitoriu, *după cum am spus, este numai dintr-o singură coală, tipărită numai pe-o faţă şi se vinde cu 25 de bani exemplarul; tipărită pe amândouă feţele ar trebui s-o vândă cu 50 de bani.*

(Ion Creangă, *Operele didactice ale d-lui profesor Ioan Pop Florantin şi „ieftinătatea" lor faţă cu cărţile noastre*)

Ca un eretic stau pe gânduri şi mă-ntreb[:]
De unde-şi are raiul
lumina? – Ştiu[:] îl luminează iadul
cu flăcările lui!

(Lucian Blaga, *Lumina raiului*)

– pentru marcarea unor raporturi – concluziv (*deci, aşadar ...*), cauzal (*fiindcă, deoarece, căci, pentru că ...*), consecutiv (*încât, aşa încât ...*) sau concesiv (*deşi, cu toate că, chiar dacă ...*):

Şi oare de ce nu m-aş fi dus din Humuleşti, nici în ruptul capului, când mereu îmi spunea mama că pentru folosul mieu este aceasta? Iaca de ce nu[:] drăgăliţă Doamne, eram şi eu acum holtei din păcate!

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Şi aşa, de unde până atunci mă duceam cu drag la şcoală, am început a umbla hapciu-marginea[:] o zi mă duceam, două nu, dar tot deprinsesem a ceti oleacă.

(Ion Creangă, *Fragment de autobiografie*)

– Boierule, strigă Şoimaru cu ochii scăpărând, ai greşit dac-ai venit în vizuina lupului! Eu mai am un braţ tare, şi te voi aşeza cu pieptul pe mormântul părintelui meu, pe care tu l-ai ucis cu buzduganul lui Aron! Ai ucis[:] ţi-a venit ceasul pedepsei!

(Mihail Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

– pentru marcarea absenţei unui element strict necesar comunicării (de obicei, a absenţei verbului, situaţie în care intră în concurenţă cu virgula sau cu linia de pauză):

Pe bancă, sub castanul din vie, te aşază,
Străine, ce venit-ai priveliştea s-o vezi,
Florica e acolo, cu casă, parc, livezi,
Şi peste drumul mare[:] zăvoiul. Înserează.

(Ion Pillat, *Străinul*)

– pentru marcarea schimbării registrului afectiv şi a intonaţiei, mai ales în prezenţa unei interjecţii sau când se departajează o parte imperativă de o parte interogativă:

Dar sturzul se lăsă lângă bucăţica de hârtie, deschise pliscul, apucă, cu lăcomie, cărăbuşul şi[:] hap! hap! mai să se înece, îl înghiţi.

(Emil Gârleanu, *Sărăcuţul! ...*)

– Aşa te văd şi eu, dar ai minte şi simţire abia ca un dobitoc. Ia spune-mi, zău[:] aveţi butnari sau dogari la voi în sat?

– Avem.

– Na cinci bani, şi du-te să-ţi puie doagele ce-ţi lipsesc.

(Ion Creangă, *Păcală*)

– pentru marcarea unor explicații care se află în raporturi sintactice incerte față de elementul care anunță (previne):

Liniștea-i deplin stăpână
Peste câmpii arși de soare,
Lunca-i goală[:] la fântână
E pustiu; și nu se-ngână
Nicio boare.

(George Coșbuc, *În miezul verii*)

GHIȚĂ PRISTANDA (singur, intră prin dreapta, e puțin mișcat): (...) *M-am întors la poliție, l-am scotocit prin buzunare, peste tot[:] nu e și nu e. L-am amenințat că am poruncă de la conul Fănică să-l chinuiesc ca pe hoții de cai ... degeaba[:] nu spune decât numai și numai coanii Joițichii. O caut și nu o găsesc; acasă nu-i, aici nu e ... A! Iacăt-o ... Coană Joițico!*

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

– În fine – zice Ionescu – am înțeles ... Nu trebuia să mă iei așa departe. Vii să mă rogi pentru vreo loază de elev de-ai mei.

– Nu e loază, Costică; e un băiat dintr-o familie dintre cele mai bune[:] mi-e rudă.

– Cine știe ce leneș, ce dobitoc!

(I.L. Caragiale, *Lanțul slăbiciunilor*)

Ajungem ... Aștept în birje pe Ionescu. Peste câteva momente iacătă-l.

– Ai avut mare noroc c-am venit tocmai la pont; dacă mai întârziam un sfert de ceas, până la două, mergea cu cataloagele la școală și trecea notele în matriculă[:] protejatul tău avea un 3.

(I.L. Caragiale, *Lanțul slăbiciunilor*)

Ghilimelele/Semnele citării [„...“] [<<...>>]

În prezenta lucrare am utilizat ghilimelele cu grafia recomandată de instrumentele normative patronate de Academia Română: [„ ... “], [« ... »]. În diverse articole, cărți și reviste literare și științifice etc. se întâlnesc și alte tipuri de ghilimele: [„ ... ”], [„ ... “], [’ ... ’], [< ... >].

Semne de punctuație care se folosesc numai dublu/în pereche (de deschidere + de închidere), *semnele citării* sau *ghilimelele*, cu *funcție demarcativă/de delimitare* și/sau *de identificare*, se întrebuințează:

– când se reproduce întocmai un text spus sau scris de cineva:

Dumnezeu să odihnească pe moș Țandură și pe tovarășul său! Și, vorba ceea: [„]Lucrul rău nu piere cu una, cu două.[“] Până-n seară, am și colindat mai tot satul, ba și pe la scăldat am tras o raită, cu prietenul meu Chiriac a lui Goian, un lainic și un pierde-vară ca și mine.

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Plâns de cobe pe la geamuri se opri,
Și pe lume plumb de iarnă s-a lăsat;
[„]I-auzi corbii[“] – mi-am zis singur ... și-am oftat;
Iar în zarea grea de plumb
Ninge gri.

(George Bacovia, *Gri*)

Cu ochii împânziți de lacrimi, Tudor cetea slovele săpate pe crucea de granit:

[„]Aici este groapa
unde zace robul lui Dumnezeu IONAȘCU
din neamul ȘOIMĂREȘTILOR
care s-a strămutat la veșnicele lăcașuri
la anul de la zidirea lumii 7012 ...[“]

(Mihail Sadoveanu, *Neamul Șoimărești lor*)

– când în context se atribuie alt sens/altă semnificație unui element din comunicare:

Este evident că pașoptiștii nu dispuneau decât de o singură metodă imediată și practică de recuperare a întârzierii culturale. De a [„]umple[“] golul istoric și de a începe construirea unei culturi române [„]moderne[“] încă inexistentă: [„]sincronizarea[“] rapidă și pe scara cea mai largă. În primul rând, prin imitații, adaptări, compilații, traduceri. Până în 1848, dată simbolică, se constată o adevărată invazie de traduceri în toate domeniile ...

(Adrian Marino, *Actualitatea ideologiei pașoptiste*)

– când se transcriu titlurile operelor literare, artistice sau științifice și ale publicațiilor, precum și alte denumiri generice (în tehnoredactarea computerizată, în locul ghilimelelor, transcrierea se poate face cu alt font, cu alt corp de literă sau cu alte caractere):

– Domnule, mă-ntrerupe zețarul, să mai aștept?

– Da, să mai aștepți, și dacă asta te ostenește prea mult, fii bun și dă-mi o idee, o inspirație ... Ce rubrică lipsește?

– *[„]Politica[“].*

– *[„]Politica?[“] aşteaptă … Mă execut la moment!*

Şi încep să scriu şi dau filă cu filă pe nerăsuflate acestui monstru de zeţar, care se hrăneşte cu manuscris … Brrr! Murdară hrană!

(I.L. Caragiale, *Politică*)

Astfel dar, când a apărut Cursul de scriere şi cetire, *pretins a[l] lui M. Şvartz, cartea noastră* Metoda nouă *era întocmită şi gata de-a o pune sub presă, numai mijloacele băneşti ni lipseau pentru acest scop, lucru ce este bine cunoscut de multe persoane de valoare (…).*

Neavând însă mijloace de a tipări cartea, după cum am spus mai sus, tocmai în anul 1867 ne-am dus la societatea [„]Junimea[“], înfiinţată atunci, în Iaşi, din care societate făcea parte şi d-l Titu Maiorescu.

(Ion Creangă, *Răspuns la criticele nedrepte şi calomniile înverşunate îndreptate contra cărţilor noastre de şcoală de către domnul Ioan Pop Florantin*, după Ion Creangă, *Opere*, *Univers Enciclopedic*, Bucureşti, 2000, p. 345-346)

– când este necesară traducerea sau precizarea sensurilor unui cuvânt, precum şi precizarea unor sinonime, antonime, omonime, variante etc. sau exemplificarea (se pot folosi şi parantezele, iar în tehnoredactarea computerizată, în locul ghilimelelor, transcrierea se poate face cu alt font, cu alt corp de literă sau cu alte caractere):

Cţ şi x nu *trebuie confundate în* reflecţie *„gândire“ şi* reflexie *„fenomen fizic“.*

(DOOM², p. XLVIII)

*În limba română, accentul este liber. De aceea, el poate distinge cuvinte (*compa<u>n</u>ie *„unitate militară“ –* compa<u>n</u>ie *„tovărăşie; societate“;* moza<u>i</u>c *s. –* moza<u>i</u>c *adj.) sau forme gramaticale (indicativ prezent persoana a III-a* câ<u>n</u>tă *– perfectul simplu persoana a III-a singular* câ<u>n</u>tă*).*

(DOOM², p. L)

Uneori, structurile cu topică diferită Aud maşina venind *şi* Aud venind maşina *sunt interpretate diferit, elementul care este cel mai apropiat de verbul-predicat (*aud*) fiind considerat complement direct.*

(GALR, II, *Enunţul*, p. 196)

– când se transcrie denumirea unei instituţii sau a unei organizaţii, pentru a delimita denumirea propriu-zisă de termenul generic:

Fratele meu este elev la Colegiul Naţional „Mihai Eminescu“ din localitate. Titu Maiorescu este membru fondator al Societăţii „Junimea“ din Iaşi.

Se folosesc două rânduri de ghilimele atunci când într-un citat intervine alt citat. Acestea se utilizează după schema [„] … … [«] … … [»] … … [„]:

CAŢAVENCU (care, în timpul scurt al rumorii provocate de intrarea lui Pristanda şi a Cetăţeanului turmentat, şi-a consultat hârtiuţele, cu ton predomnitor): *Fraţilor, iată ce spun statutele soţietăţii noastre la art. I-iu: [„]Se formează în urbea noastră o soţietate enciclopedică-cooperativă cu numele de [«]Aurora Economică Română[»]. Scopul societăţii este ca România să fie bine şi tot românul să prospere![“]*

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

– Funeriu constată şi prezenţa altor utilizări ale ghilimelelor de deschidere, pe care le-a denumit *ghilimele iterative*:

Ele (n.n.: *ghilimelele iterative*) *se folosesc în enumerări şi în tabele, cu scopul de a evita repetarea aceloraşi cuvinte de prea multe ori. Un exemplu:*

Volga	*3 531 kilometri*
Dunărea	*2 860 „*
Ural	*2 428 „*
Nipru	*2 201 „*
Don	*1 870 „*
Rin	*1 326 „*

(I. Funeriu, *op. cit.*, p. 130)

Prin raportare la textul în care este situat, *citatul* se află în următoarele situaţii:

– precedat în text de un verb de declaraţie (exprimat sau subînţeles):

PRISTANDA: *Şi la mine, coane Fănică, să trăiţi! Greu de tot … Ce să zici? Famelie mare, renumeraţie mică, după buget, coane Fănică. Încă d-aia nevastămea* zice[:] *[„]Mai roagă-te şi tu de domnul prefectul să-ţi mai mărească leafa, că te prăpădeşti de tot! …[“] Nouă copii, coane Fănică, să trăiţi! Nu mai puţin … Statul n-are idee de ce face omul acasă, ne cere numai datoria; dar de! Nouă copii şi optzeci de lei pe lună: famelie mare, renumeraţie mică, după buget.*

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

– urmat de un verb de declaraţie sau de un verb indicând o constatare, o relaţie, o atitudine etc.:

– Búbico – zice cocoana – şezi mumos, mamiţico!

[„]Lovi-te-ar jigodia, potaia dracului![“] zic în gândul meu. N-am văzut de când sunt o javră mai antipatică şi mai scârboasă … Dacă aş putea, i-aş rupe gâtul.

(I.L. Caragiale, *Búbico*)

Cocoşul s-a dus, curcanul se feri parcă să nu calce cărăbuşul când îl ajunse, şi acesta, bietul, răsuflă*[:] [„]Bine c-am avut noroc![“].*

(Emil Gârleanu, *Sărăcuţul! …*)

Dar deodată, de pe un gard, sări, mare, cu coada rotundă cât soarele la răsărit, un păun. Pasărea se legănă o clipă, apoi îşi strânse coada şi zbură în drum. [„]De ăsta nu mai scap![“] crezu *cărăbuşul.*

(Emil Gârleanu, *Sărăcuţul! …*)

– integrat în cursul firesc al textului:

Şi-atâta tot! … Din ce-a putut să fie,
N-a fost decât un searbăd început
De simplu [„]fapt divers[“], ce nu se ştie
În care timp şi-n care loc s-a petrecut! …

(Ion Minulescu, *Romanţă negativă*)

Am citit, de exemplu, scrise de unul dintre scriitorii cu mari pretenţiuni vorbele [„]pagina întâia[“]. Ştim însă cu toţii că românii zic [„]pagina întâi[“] ori [„]prima pagină[“]. De ce a scris acel autor pretenţios cum nu zice şi nici n-are să zică nimeni?

Pentru că voia să fie mai cu moţ decât alţii. (Ioan Slavici, *Amintiri*)

– independent de restul textului:

[„]Stăi, paşă! Să piară azi unul din noi![“]
Dar paşa mai tare zoreşte;
Cu scările-n coapse fugaru-şi loveşte
Şi gâtul i-l bate cu pumnii-amândoi
Cu ochii de sânge, cu barba vâlvoi
El zboară şoimeşte.

(George Coşbuc, *Paşa Hassan*)

– cu intercalări care nu aparţin citatului (marcate prin izolarea între virgule, între linii de pauză sau prin alte mijloace sau semne grafice):

În clipa aceea un pui de sturz, mai mărişor ceva decât o nucă, zbură spre el. [„]Ei! De aşa păsări mici, mai de seama mea, mi-i drag şi mie[“] gândi cărăbuşul, pregătindu-se să dea sturzului [„]ziua-bună[“].

(Emil Gârleanu, *Sărăcuţul! …*)

[„]Ghiaur[!] zice tatarul cu inima haină[,]
Ce simte firul ierbei când coasa e vecină?[“]
[„]Ea pleacă fruntea-n pace[,] răspunde căpitanul[,]
Căci are să renască mai fragedă la anul![“]

(Vasile Alecsandri, *Dan, căpitan de plai*)

În relaţie cu alte semne de ortografie şi de punctuaţie, semnul *două puncte* se comportă astfel:

a. cu *blancul:*

– *ghilimelele de deschidere* sunt precedate, dar neurmate de blanc, iar *ghilimelele de închidere* sunt neprecedate, ci urmate de blanc:

Este evident că paşoptiştii nu dispuneau decât de o singură metodă imediată şi practică de recuperare a întârzierii culturale. De a[ ]„umple“ [ ]golul istoric şi de a începe construirea unei culturi române[ ]„moderne“ [ ]încă inexistentă:[ ]„sincronizarea“[ ]rapidă şi pe scara cea mai largă. În primul rând, prin imitaţii, adaptări, compilaţii, traduceri. Până în 1848, dată simbolică, se constată o adevărată invazie de traduceri în toate domeniile …

(Adrian Marino, *Actualitatea ideologiei paşoptiste*)

b. cu *două puncte:*

– între *două puncte* şi *ghilimelele de deschidere* apare obligatoriu blancul:

Cărăbuşul se făcu mai mic decât era, ţinându-şi sufletul[:][ ][„]Acum chiar c-am păţit-o!“

(Emil Gârleanu, *Sărăcuţul! …*)

c. cu *semnul întrebării,* cu *semnul exclamării,* cu *punctele de suspensie:*

– *ghilimelele de închidere* se scriu imediat/fără blanc după aceste semne cu care se marchează ultimul termen al citatului (blancul apare numai dacă se continuă cursul comunicării, după ghilimelele de închidere); dacă acestea sunt *semne finale* ale comunicării, după *ghilimelele de închidere* a citatului nu se mai utilizează punctul:

Pasărea se legănă o clipă, apoi îşi strânse coada şi zbură în drum. „De ăsta nu mai scap[!][“][ ]crezu cărăbuşul.

(Emil Gârleanu, *Sărăcuţul! …*)

Iar hanul, lung, privindu-l, rosteşte cu durere:
„O! Dan viteaz, ferice ca tine care pere,
Având o viaţă verde în timpul tinereţii
Şi albă ca zăpada în iarna bătrâneţii[!] […] [“]

(Vasile Alecsandri, *Dan, căpitan de plai*)

d. cu *punctul*:

– dacă citatul este integrat (nemarcat prin *două puncte*) sau exemplificativ (marcat prin *două puncte*), dar alcătuit dintr-un cuvânt/grup de cuvinte, dintr-o propoziție sau o frază incompletă, *punctul final se pune după ghilimelele de închidere:*

Acum se pun și bazele primelor „biblioteci" de traduceri din literatura universală. Heliade-Rădulescu lansează încă din 1829 un astfel de proiect: „Din biblioteca românească"[.] Are în vedere și o „Colecție de autori clasici" (1836)[.] Reia – după un proiect francez contemporan, al lui A. Aimé Martin („Plan d'une bibliotheque universelle", 1837) – un vast și practic irealizabil catalog românesc al unei „Biblioteci universale" (1846)[.] Ideea plutea în aer. Obseda și pe altii. Această voință și utopie a totalității, inspirată de obsesia și pasiunea „începutului" absolut, reprezintă un enorm salt calitativ. O frenetică deschidere, urmată de o integrare și asumare, fără precedent la noi, a culturii universale. Pentru conștiința spirituală românească reprezintă o inițiativă și o experiență unică, de mari proporții. O adevarată „premieră absolută"[.]

(Adrian Marino, *Actualitatea ideologiei pașoptiste*)

– dacă citatul este integrat (nemarcat prin *două puncte*) sau exemplificativ (marcat prin *două puncte*), dar alcătuit dintr-o propoziție sau o frază completă/independentă, *punctul final* se pune *la sfârșitul acesteia, înaintea ghilimelelor de închidere:*

Dar tot de noroc să se plângă cineva ... Bine-a mai zis cine-a zis că „Boii ară și caii mănâncă[.]["] Hai, dă răspuns cucoanei, ori așa, ori așa, că n-are vreme de stat la vorbă cu noi.

(Ion Creangă, *Povestea unui om leneș*)

Încheierea e evident ironică, parodiind sfârșitul fericit al tuturor basmelor: „Și iaca așa a scăpat leneșul acela de săteni, și sătenii aceia de dânsul. Mai poftească de-acum și alți leneși în satul acela dacă le dă mâna și-i ține cureaua[.]["]

(Nicolae Manolescu, *Lecturi infidele*)

– dacă citatul se termină cu *semnul întrebării*, cu *semnul exclamării* și/sau cu *puncte de suspensie* + *ghilimele de închidere*, nu se mai utilizează punctul final:

Dincolo de morminte el trist acum privește
O tainică fantasmă ce-n zare s-adâncește,
Fantasmă drăgălașă a verdei tinereți

Ce fuge de suflarea geroasei bătrâneți,
Și zice: „Timpul rece apasă umărul meu
Și, cât m-afund în zile, tot simt că e mai greu!
O! lege-a nimicirei, o! lege nemiloasă!
Când, când s-o toci oare a vremei lungă coasă[!] [...] ["]

(Vasile Alecsandri, *Dan, căpitan de plai*)

NOTĂ!

În citirea cu voce tare a unui text care conține un citat/citate, se pronunță *citez* sau *deschid citatul*, pentru a se marca locul ghilimelelor de deschidere, și *am închis citatul* sau *am încheiat citatul*, pentru a se marca locul ghilimelelor de închidere.

Linia de dialog și de pauză [–]

1. Este folosită ca *semn de ortografie* numai în scrierea unor cuvinte complex compuse, care conțin cel puțin un cuvânt scris cu cratimă (*nord – nord-vest, nord-coreean – sud-coreean, canadiano – nord-american ...*).

2. Ca *semn de punctuație, linia de pauză* se poate folosi în propoziție și în frază, în următoarele situații:

– pentru delimitarea cuvintelor/a construcțiilor intercalate și a apozițiilor explicative:

Tatăl meu – Serghe Stan – era un bărbat adevărat!

Știi, de pildă, că ți se dărâmă acoperișul casei, în loc să-l dregi – ceea ce te va scoate pentru câtva timp din tabieturile tale – ești în stare să te îmbeți în fiecare zi ca să uiți că din clipă-n clipă poate să-ți cadă în cap. Așa-i?

(Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*)

Turma visurilor mele eu le pasc ca oi de aur,
Când a nopții întunerec – înstelatul rege maur –
Lasă norii lui molateci înfoiați în pat ceresc,
Iară luna argintie, ca un palid dulce soare,
Vrăji aduce peste lume printr-a stelelor ninsoare,
Când în straturi luminoase basmele copile cresc.

[Mihai Eminescu, *Memento mori* (*Panorama deșertăciunilor*)]

De ce în noapte glasul tău îngheaţă!
Vedea-vor ochii-mi încă-o dată oare
Frumosul trup, – femeie zâmbitoare! –
Ce mi-a fost dat să-l strâng o clipă-n braţe?

(Mihai Eminescu, *Gândind la tine*)

– Ei! Ziceţi voi cum ştiţi; eu zic cum am apucat. Aşa se zicea pe vremea mea, când a ieşit întâi moda asta la copii – marinel.

(I.L. Caragiale, *D-l Goe ...*)

– înaintea unei comparaţii căreia îi lipseşte adverbul comparativ:

Marinarul era înalt, solid ca nimeni altul, numai mersul îl trăda – raţă pornită la baltă ...!

– pentru marcarea intervenţiei autorului, a naratorului sau a unui personaj în cursul vorbirii directe sau la sfârşitul ei:

– Dar voi ce faceţi? Aici eraţi? Şi ce-ai, Costache? – continuă ea – poate de căldură, c-a fost un zăduf groaznic! Ar fi trebuit să te sui în pat, ce stai aici, pe canapeaua asta?

(G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

Linia de pauză nu mai apare după semnul exclamării, dacă intervenţia se află la începutul sau la sfârşitul vorbirii directe:

– Mam-mare! De ce nu mai vine?... Eu vreau să vie!
– Vine, vine, acuma, puişorul mamii! răspunde cucoana.

(I.L. Caragiale, *D-l Goe ...*)

– pentru marcarea, în construcţiile eliptice, a lipsei predicatului sau a verbului copulativ:

Fata – o frumuseţe, băiatul – cam urâţel.

ALAGREC (repede şi recitativ): *Avem: Felul întâi – guvizi rasol. Felul al doilea – saramură de guvizi şi felul al treilea – guvizi prăjiţi.*
ZEISS: *Dar compot de guvizi n-avem? Tu nu mai ştii să pescuieşti altceva decât guvizi?*

(Tudor Muşatescu, *Geamandura*)

– pentru exprimarea unei atitudini afective a vorbitorului/a naratorului:

Suspine n-am – ah, de-aş avé suspine,
De-aş avé lacrimi, plânge de-aş puté!
Durerea cea mai crudă, cea mai mare
Aflând o formă, află uşurare.

(Mihai Eminescu, *Îmbătrânit e sufletul din mine ...*)

Ce-ţi pasă cum că-n astă lume toată,
Ce rece trece căutându-şi bunul,
A ta privire e rearuncată
C-un zâmbet luciu, ce-l îngheaţă pe-unul ...
Că o fiinţă numai (i-)atârnată
De-a ta privire – şi un suflet – unul – ?
Ce-ţi pasă ţie? Cu priviri streine
Ca toată lumea treci pe lângă mine.

(Mihai Eminescu, *Când îmi zâmbeşti, pământul îmi zâmbeşte*)

– pentru marcarea elementelor componente ale unei enumeraţii ample, redate schematic, ca mai sus (în asemenea situaţii, în principiu după fiecare element al enumerării apare *punctul şi virgula*, iar finalizarea enumerării se încheie cu *punct*).

NOTĂ!

Uneori linia de pauză se utilizează în locul obişnuit al virgulei (utilizarea cu efecte expresive a principiului *estetic*), ceea ce impune utilizarea în recitare a unei pauze şi a unei intonaţii marcante:

La orizont – departe – fulgere fără de glas
zvâcnesc din când în când
ca nişte lungi picioare de păianjen – smulse
din trupul care le purta.

(Lucian Blaga, *Vară*)

În asemenea situaţii este interzisă utilizarea virgulei după semnul exclamării sau al întrebării:

Oh! Sufletul! – curatul argint de-odinioară.

(Alexandru Macedonski, *Pe balta clară*)

În alte situaţii, linia de pauză se utilizează, în virtutea aceluiaşi principiu, şi în locul altor semne de punctuaţie, spre exemplu, în locul punctului sau al punctelor de suspensie:

Stau ... şi moina cade, apă, glod ...
Să nu mai ştiu nimic, ar fi un singur mod –
Un bec agonizează, există, nu există, –
Un alcoolic trece piaţa tristă.

(George Bacovia, *Nocturnă*)

Alteori, pur şi simplu, linia de pauză se utilizează doar pentru a marca stilistic locul unei pauze mai mari decât cea care este cerută de semnul de punctuaţie anterior:

Sunt solitarul pustiilor pieţe
Cu jocuri de umbră ce dau nebunie;
Pălind în tăcere şi-n paralizie, –
Sunt solitarul pustiilor pieţe ...

(George Bacovia, *Pălind*)

Paranteza (rotundă, dreaptă) [(...)], [...]

Semne de punctuaţie utilizate în perechi, parantezele (rotunde, drepte) au mai ales funcţie *demarcativă/de delimitare,* izolând, în general, un „adaos explicativ la ceea ce vorbitorul socoteşte a fi esenţial pentru comunicarea sa" (G. Beldescu, *op. cit.*, p. 176), care poate fi:

a. un adaos neintegrat cursului ideii/ideilor din text (divagaţii, compliniri sau extinderi, îndreptarea ideii către un alt plan decât cel iniţial, indicaţii de regie în textul dramatic sau în textul epic dramatizat etc.; grafic, textul situat între paranteze este scris cu iniţială majusculă):

Trecu – de când! – şi ultimul drumeţ!
(A mai rămas vreo urmă prin noroi?)
Un biet copac se clatină răzleţ,
Cu trupul frânt şi crengile vâlvoi.

(Alexandru Philippide, *Desen murdar*)

G.: *Da' şeful ce fel de om e?*
A.: *Foarte bun băiat ...*
N.: *Nu adică de bun; dar ce fel de om e? în vârstă?*
A.: *Ei aş? ... nici de treizeci de ani ... Să vezi, dom'le, frumuseţe de băiat! Stăi, că am uitat să vi-l arăt.* (*Scoate iar portofelul şi din portofel o altă poză.*) *Uite.* (*Amicii iau poza şi o privesc cu oarecare gelozie.*) *Aşa e?*

(I.L. Caragiale, *C.F.R.*)

DRAGOMIR: *Vino şi tu.*
ANCA: *Dacă fug şi eu, cade vina şi pe mine: nu poci asta ...* (Suie; după o pauză mare, coborând la el cu braţele încrucişate.) *Nu ţi-e ruşine! Nu ţi-a fost milă şi păcat de Dumnezeu! ... Creştin eşti tu? ... Om eşti tu? ... Vine un biet păcătos în casa ta, îţi cere o bucăţică de pâine la masa*

ta, e obosit şi te roagă de adăpost sub acoperemântul tău, îţi spune taina lui, şi tu, fiară fără-de-lege, pui mâna pe cuţit şi spinteci omul! (Dragomir face nişte ochi foarte miraţi.) *Cu ce-ţi greşise bietul nebun? ... Ce piedică ţi-era el în lumea asta largă, unde e loc pentru toţi?* (Cu toată energia.) *De ce ai omorât pe Ion?*
DRAGOMIR: *Eu ... Pe Ion! ...*
ANCA: *Pe Ion.*
DRAGOMIR: *Eu ... am omorât ... pe Ion!* (Râde febril.)

(I.L. Caragiale, *Năpasta*)

De obicei, asemenea adaosuri sunt alcătuite din propoziţii şi fraze independente/de sine stătătoare şi ca sens, şi ca valoare sintactică.

b. un adaos integrat (adăugire, explicaţie, amănunt, precizare contextuală, completare a ideii sau a sensului etc.; de cele mai multe ori se scrie cu literă iniţială mică şi are funcţie sintactică – uneori incertă/ambiguă – în textul în care este introdus în poziţia subordonării, mult mai rar fiind independent sintactic/incident):

– Dacă o para luată pe nedreptul îţi mănâncă o sută drepte, apoi şase mii lei (*leafa mea pe un an*), *care mi-a oprit-o starițul Nionil, pe nedreptul, câte parale drepte vor mânca de la Monăstirea Neamţului?*
– Douăzeci şi patru de milioane de parale, cinstite părinte, sau şase sute de mii de lei, răspunse unul dintre noi, cu crida la tabelă.

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Deveneam un adolescent dificil, cu bizarerii şi idei absurde. Citeam toată ziua şi o mare parte din noapte, descoperind, din aproape în aproape, întregi familii de poeţi (*căci citeam în primul rând poezie*), *pe care îi exploram apoi individual, împrumutând cărţi de la vreo patru biblioteci la care eram abonat. Tot ce-mi plăcea reţineam foarte uşor şi, în pauze, pe când colegii mei jucau ping-pong pe catedră, eu umpleam tabla cu versuri din Verlaine sau Eluard.*

(Mircea Cărtărescu, *Gemenii*)

– Che ... che-i-le!
– Cheile, uite-ţi cheile aici (*moş Costache întinse o mână spre ele*). *Ar fi bine să mi le dai mie, să nu ţi le fure cineva!*

(G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

Acum se pun şi bazele primelor „biblioteci" de traduceri din literatura universală. Heliade-Rădulescu lansează încă din 1829 un astfel de proiect: „Din biblioteca românească". Are în vedere şi o „Colecţie de autori clasici" (*1836*). *Reia – după un proiect francez contemporan, al lui A. Aimé Martin*

(*„Plan d'une bibliothèque universelle", 1837*) – *un vast şi practic irealizabil catalog românesc al unei „Biblioteci universale"* (*1846*).

(Adrian Marino, *Actualitatea ideologiei paşoptiste*)

NOTĂ!

Uneori adaosurile nu aparţin vorbitorului/autorului de facto, ci sunt precizări ale celui care utilizează/reproduce textul; acestea se vor marca obligatoriu între paranteze pătrate:

– *Du răspuns M*[ăriei] *Sale, zise bătrânul, că laude şi îngroziri de aste am mai auzit noi, şi tot nu ne-am spăriet. Mai bine M*[ăria] *Sa şi-ar căuta de drum, şi ar da pace unor oameni care nu i-au făcut nimică. Cetatea n-avem gând să i-o dăm cu una, cu două, măcar că nu sunt în ea nici averi, nici merinde. Tot ce-i putem da este plumbul din puşce, pre care i-l vom trimite noi de pe ziduri, fără să se mai ostenească să vie înăuntru.*

(Costache Negruzzi, *Sobieski şi românii*)

De asemenea, în lucrările ştiinţifice, notaţiile din text care ţin de normele utilizării aparatului critic (indicarea autorului, a operei, a editurii, a paginii de unde este preluat un citat sau o idee, corectarea unei transcrieri incomplete sau greşite, indicaţiile bibliografice, opţiunile de tipul *n.n.* = *nota noastră; sic!* = *aşa* etc.) se scriu între paranteze rotunde:

Lui, cum se exprimă cu alt prilej, îi prieşte „voia bună" şi Amintirile *... chiar textual arată că au fost scrise într-o vreme când scriitorul nu prea mai ştia cum ar scăpa de „uricioasa întristare": „Hai mai bine despre copilărie să povestim, că ea singură este veselă şi nevinovată. Şi, drept vorbind, acesta-i adevărul"* (*Ibid.*, p. 172).

(George Munteanu, *Introducere în opera lui Ion Creangă*, Editura *Minerva*, 1976, p. 238)

La fel ca în situaţia ghilimelelor, *paranteza de deschidere* este precedată, dar neurmată de blanc, iar *paranteza de închidere* este neprecedată, ci urmată de blanc:

Spiritul Evului Mediu, de pildă, se manifestă sub două forme: credinţa religioasă care-i determină întreaga activitate sufletească[ ](*literatura, arta, filosofia etc.*)[ ]*şi provoacă în domeniul politic cruciadele, adică expansiunea Occidentului spre Orient; iar pe de altă parte, în domeniul social, forma specifică a feudalităţii, de origine germanică sau nu, în orice caz, expresie a individualismului social, după cum stilul ogival este o expresie a misticismului.*

(E. Lovinescu, *Mutaţia valorilor estetice*)

În relaţie cu celelalte semne de punctuaţie, parantezele se comportă astfel:

a. cu virgula:

– când fraza continuă după textul din paranteză, trebuie folosită virgula „după ultima paranteză în toate situaţiile în care, dacă n-ar fi paranteze, s-ar pune virgulă" (IOOP, p. 85):

Numai că deţinuţii, la plimbare, n-aveau voie să stea pe loc, cu atât mai puţin să-şi scrie numele pe pereţi – eram obligaţi să „mişcăm" cu mâinile la spate (uneori ţepene, de-a lungul coapselor, după toanele gardienilor care ne păzeau) [,] cu capul în pământ; fără să vorbim, fără să ieşim din rând, fără să ... Şi totuşi, din mers, deţinuţii îşi scriau numele pe cărămizi.

(Paul Goma, *Gherla*)

b. cu punctul, cu semnul întrebării, cu semnul exclamării:

– dacă citatul este neintegrat/independent, la finalul unui text/al unei comunicări, aceste semne de punctuaţie se pun înaintea parantezei de închidere, iar după aceasta nu mai apare punctul:

G.: *Nene! eşti un om fericit! ... să trăieşti!*

A.: *Asta, ce-i drept, aşa e ... sunt fericit, slavă domnului! Nevastă frumoasă am, să-mi trăiască! slujbuşoară bunicică am – de! orişicât să zici, magazioner ... dacă nu curge, pică! de şef încai, ce să mai zicem! ţi-este ca şi un frate, odată ce ţi-e cumnat, ca' va s' zică!*

(*Amândoi amicii, după ce au râs tare, rămân foarte nedomiriţi[.]*)

N.: *Cum, cumnat?*

A.: *Dacă-i fratele Miţii! ... Da' ce credeai?*

(I.L. Caragiale, *C.F.R.*)

– dacă citatul este integrat, dar apărând la finalul unui text/al unei comunicări, aceste semne de punctuaţie se pun după paranteza de închidere (dacă este necesară utilizarea a două tipuri de paranteze, parantezele drepte se folosesc în interiorul parantezelor rotunde):

Vocalele duble se întâlnesc şi în unele ***nume proprii străine*** *sau* ***româneşti scrise după model străin****; în unele dintre ele nu se pronunţă decât o vocală:* ***A****achen,* ***A****alto,* ***A****aron, Nausic****aa****, Varl****aa****m, uneori diferită de a după regulile limbii în cauză (****A****asen [o̲sen])[.]*

(DOOM², p. XLIX)

NOTĂ!

Conform IOOP (p. 86), parantezele drepte se folosesc „cu scopul de a închide un adaos făcut de noi într-un citat", precum şi „cuvintele sau semnele de punctuaţie asupra cărora vrem să atragem atenţia cititorului (aşa cum s-a procedat în lucrarea de faţă)".

Totodată, pentru evitarea omonimiilor generatoare de confuzii, în locul semnului grafic [...] („croşetele"), care, conform IOOP, indică omisiunile/eliminările din textul original (un cuvânt, un grup de cuvinte sau un fragment), s-a folosit semnul (...):

– text original:

Să nu zicem ani, dar câteva luni bune tot treceau. Fiecare ochea câte o cărămidă liberă şi, din mers, atent să nu-l vadă gardianul (altfel era trimis la izolare, iar colegilor li se „tăia" plimbarea – uneori pe câteva zile), zgâria un milimetru, doi ... care milimetru trebuia adâncit, „corectat", „acordat" ...

(Paul Goma, *Gherla*)

– text „croşetat":

Să nu zicem ani, dar câteva luni bune tot treceau. Fiecare ochea câte o cărămidă liberă şi, din mers, atent să nu-l vadă gardianul (...), zgâria un milimetru, doi ... care milimetru trebuia adâncit, „corectat", „acordat" ...

(Paul Goma, *Gherla*)

Punctul [.]

1. Este *semn ortografic* în abrevieri numai dacă acestea păstrează una sau mai multe litere din partea iniţială a cuvântului, nu şi litera finală: *dv., dvs., etc., nr., art., adj., invar., angl., pron., s.n., s.f., s.m., ş.a., ş.a.m.d., d./dl* (domnul), *S.A./SA* (societate pe acţiuni), *S.C./SC* (societate comercială), *î.H.* (înainte de Hristos/Cristos), *d.H.* (după Hristos/Cristos).

Dacă se păstrează litera finală a cuvântului iniţial sau dacă abrevierile conţin fragmente de cuvinte, nu se mai foloseşte punctul: *dumneata/d-ta, dumneavoastră/d-voastră, dumnealui/d-lui, domnişoara/d-ra, doamna/dna, doamnei/dnei, doamnelor/dlor, domnul/d./dl, domnului/dlui, domnilor/dlor, Transporturi Aeriene Române/Tarom* etc.

În abrevierile numelor proprii, nu se lasă spaţiu liber (blanc) între primul şi al doilea nume abreviat (blancul apare numai între ultima abreviere şi primul nume scris în întregime): *I.L.[ ] Caragiale, I.Al.[ ] Brătescu-Voineşti, St.O.[ ] Iosif, Al.O.[ ] Teodoreanu, B.P.[ ] Hasdeu ...*

De asemenea, dat fiind faptul că scopul unei abrevieri este acela de a se face economie de spaţiu, toate *abrevierile literale*, care, conform DOOM², pot fi întrebuinţate cu sau fără punct după fiecare iniţială se scriu fără utilizarea blancului: *C.E.C./CEC, O.N.U./ONU* etc.

De remarcat este faptul că, în limba actuală, siglele şi acronimele au tendinţa generală de a se utiliza fără punct: *ONU, UNESCO, UE, SUA, PNL, PSD, CEC.*

În ortografiere, trebuie păstrată voinţa titularilor de drept ai respectivei sigle/ai respectivului acronim, spre exemplu: *PD-L.*

Nu sunt admise ortografierile fără punct ale abrevierilor care, în citire, pot crea confuzii: *S.O.S.* (*save our souls*), pentru evitarea unei omonimii supărătoare cu banalul ... *sos.*

NOTĂ!

Nu sunt urmate de punct abrevierile care conţin:

– finala cuvântului: *d-ta, dl, cca ...;*
– numele punctelor cardinale: *E, N, V, S;*
– simbolurile unităţilor de măsură: *cm, km, kg ...;*
– simbolurile matematice, fizice, chimice etc.: *N, C, Cl, Mg ...;*
– abrevierile împrumutate care sunt considerate cuvinte de sine stătătoare: *HIV, SIDA.*

Punctul poate fi omis atunci când la sfârşitul unei propoziţii se află o adresă de internet sau de e-mail:

Informaţii suplimentare puteţi găsi pe site-ul www.bvb.ro

2. Ca *semn de punctuaţie, punctul* se foloseşte pentru a marca pauza care se face în vorbire între propoziţii sau între fraze independente ca înţeles. Textele după care se pune *punct* pot conţine:

– propoziţii şi fraze enunţiative:

• propoziţii independente de cursul vorbirii:

Copacii rari şi ninşi par de cristal[.]
Chemări de dispariţie mă sorb,
Pe când se-ntoarce-acelaşi corb,
Tăind orizontul, diametral.

(*George Bacovia, Amurg de iarnă*)

• fraze formate din propoziții enunțiative coordonate, principale sau subordonate (raport de coordonare exprimat prin joncțiune sau prin juxtapunere):

Bate vântul frunza-n dungă [–]
Cântăreții mi-i alungă[;]
Bate vântul dintr-o parte[–]
Iarna-i ici [,] vara-i departe[.]

(Mihai Eminescu, *Ce te legeni? ...*)

Ariciul ochise cum *în revărsatul zorilor un vânător așejase cursa la rădăcina acelui copaci mare[,]* cum *o acoperise cu frunze,* și *acolo duse pe vulpe[.]*

(*Ariciul și vulpea,* snoavă publicată de Petre Ispirescu, în *Poveşti morale,* 1881)

• fraze formate din propoziții enunțiative subordonare:

Îmi aduc aminte ce *zarvă a fost,* când *într-un rând, s-a zvonit* că *pe Domnu nostru are să-l mute într-o altă comună, peste Siret[.]*

(Mihail Sadoveanu, *Domnu Trandafir*)

b. fraze conținând propoziții interogative indirecte:

Am întrebat cine va rezolva problema aceea.

NOTĂ!

Ca propoziții subordonate, asemenea *interogative indirecte* depind de natura regentului. Spre exemplu, subordonata din textul de mai sus (*cine va rezolva problema aceea*) este completivă directă, depinzând de regentul verbal *a întreba* (verb „dicendi"). În alte situații, în funcție de natura regentului, asemenea propoziții pot fi subordonate atributive sau completive prepoziționale (*Nu s-a pus întrebarea cine va rezolva problema aceea. // Îmi dau seama cine va rezolva problema aceea.*).

c. propoziții formate dintr-un cuvânt/un grup de cuvinte cu valoarea unei propoziții enunțiative, independente, după care vorbirea se întrerupe:

– Eu merg cu tine, Dănuț, unde vrei.
– Știi tu ce-i acolo? O întrebă Dănuț, arătând cu țeava puștii.
– Satul[.]
– Nu[.] Ci-mi-ti-rul, vorbi tare Dănuț, estompând treptat silabele fioroase.

– Vai, Dănuț!
– Ți-i frică?
– Cu tine, nu[.]
Dănuț își stăpâni un oftat de ușurare.

(Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*)

Pustiu[.] Soare și mare[.] Numai pescărușii zburau deasupra valurilor.

d. fraze fragmentate în propoziții principale, mai rar – și numai din motive stilistice/de expresie – și în propoziții subordonate:

I-am zis să *vină[.]* Să *vadă el însuși asta[.]* Să *se convingă că nu este nimeni vinovat[.]* Dar *nu m-a ascultat[.]*

În lac se oglindă castelul[.] A ierbii
Molatece valuri le treieră cerbii[.]
În vechea zidire tăcere-i și numai'
Perdelele-n geamuri scânteie ca bruma[.]

(Mihai Eminescu, *Diamantul Nordului*)

Dar critica e o formă de iubire[.] Pare un citat, dar nu știu de unde[.] Din Alexandru Paleologu? Sau mai degrabă din Valeriu Cristea[.]

(Ion Simuț, *Declarație de dragoste pentru generația '60*)

În situația frazelor care conțin propoziții *interogative directe,* propoziții *imperative* sau propoziții *exclamative,* mai ales dacă acestea sunt determinate de subordonate, care le atenuează caracterul (interogativ, imperativ, exclamativ), la sfârșitul comunicării apare *punctul,* nu semnul întrebării sau al exclamării:

Zile albe, zile negre ... ce străine, ce departe,
Buclele în care dorul meu de cer l-am îngropat ...
Toamnă, lasă-mă *să mângâi părul tău de frunze moarte,*
Părul tău de aur roșu și de soare întrupat[.]

(Ion Pillat, *Toamnă*)

– Eu cunosc și o dreptate a dreptății, răspunse ariciul; și dacă vrei să te crez că ai urmat, după cum mi-ai făgăduit, să mergi *să pui laba pe dânsa și să juri[.] Altfel nu te crez.*

(*Ariciul și vulpea,* snoavă publicată de Petre Ispirescu, în *Poveşti morale,* 1881)

– Codrule, codruțule,
Ce mai faci, drăguțule,
Că de când nu ne-am văzut

Multă vreme au trecut
Şi de când m-am depărtat
Multă lume am îmblat[.]

(Mihai Eminescu, *Revedere*)

NOTĂ!

Atunci când textul se termină cu o paranteză, *punctul final* se pune astfel:

– dacă în paranteză este un cuvânt, un grup de cuvinte, un fragment de propoziţie sau o frază incompletă, *punctul final* se pune *în exteriorul parantezei*, imediat după aceasta (primul cuvânt din paranteză necesită scrierea cu literă mică):

În unele abrevieri complexe, punctul interior este urmat de cratimă când se abreviază un cuvânt scris cu cratimă (lt.-maj. *pentru* locotenent-major)[.]

(DOOM², p. XLIV)

Prezenta lucrare reprezintă ediţia a II-a, integral revizuită şi substanţial îmbunătăţită, a Dicţionarului ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române *apărut în 1982 (pe care îl vom desemna în cele ce urmează prin sigla DOOM¹)* [.]

(DOOM², p. X)

– dacă între paranteze apare o propoziţie sau o frază completă, se pune *punct* – sau alt semn de punctuaţie impus de context – la sfârşitul textului propriu-zis, înaintea primei paranteze, iar *punctul final* se pune în paranteză, la sfârşitul respectivei propoziţii sau fraze, care apare scrisă cu iniţială majusculă:

Unele substantive au o formă deosebită şi pentru vocativul singular: în -e substantivele masculine şi în -o cele feminine[.] (*Alteori însă forma de vocativ este identică cu cea de nominativ-acuzativ:* frate, mamă[.])

(IOOP, p. 55)

Această regulă se aplică, în mod similar, şi în situaţia în care textul se termină cu un citat ce reproduce exact textul spus sau scris de cineva, aşadar, marcat cu scrierea între ghilimele:

– dacă citatul din finalul textului este integrat, alcătuit dintr-un cuvânt, un grup de cuvinte, un fragment de propoziţie sau o frază incompletă, *punctul final* se pune *în exteriorul ghilimelelor finale*, imediat după acestea (primul cuvânt al citatului necesită scrierea cu literă mică şi fără marcarea prin două puncte):

Zilele acelea mitice pe care le contemplă au, ca în folclor, „trei sori în frunte", iar nopţile întind „oceanele de stele", vegetaţia e proaspătă şi împodobită cu simbolul ornitologic al cântecului, „verzi dumbrăvi cu filomele", ca şi apa muzicală „cu râuri de cântări"[.]

(Zoe Dumitrescu-Buşulenga, *Eminescu şi lumea miturilor*)

Dacă citatul integrat reprezintă un vers/un grupaj de versuri, cărora li se indică între paranteze autorul şi/sau titlul poeziei, *punctul final* se pune după ultima paranteză, imediat după aceasta (scrierea cu majusculă a primului cuvânt din citat este motivată de respectarea prozodiei):

De aceea poetul evocă „setea cea eternă" care leagă „Lumina de-ntuneric şi marmura de daltă" (Nu mă înţelegi)[.]

(G.I. Tohăneanu, *Studii de stilistică eminesciană*)

– dacă citatul din finalul textului este de exemplificare, respectiv alcătuit dintr-o propoziţie sau o frază completă, se pune *punctul final* – sau alt semn de punctuaţie impus de context – la sfârşitul citatului, înaintea încheierii ghilimelelor; citatul este marcat de două puncte + ghilimele de deschidere a citatului + scrierea cu iniţială majusculă:

Încheierea este evident ironică, parodiind invizibil sfârşitul fericit al tuturor basmelor[:] [„]Şi iaca aşa a scăpat şi leneşul acela de săteni, şi sătenii aceia de dânsul. Mai poftească de-acum şi alţi leneşi în satul acela dacă le dă mâna şi-i ţine cureaua[.]"

(Nicolae Manolescu, *Recitind poveştile lui Creangă*, reprodus în volumul *Ion Creangă, Opere*, Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2000, p. 1037)

Dacă citatul de exemplificare se termină cu semnul întrebării, cu semnul exclamării sau cu puncte de suspensie, *punctul final* nu se mai pune după ghilimele:

Ca şi cum i-ar fi lehamite de toate, Dănilă schimbă boii pe car, carul pe capră şi aşa mai departe până ce se alege cu o pungă goală, nu însă fără a-şi plânge el însuşi de milă[:] [„]Na-ţi-o frântă, că ţi-am dres-o! Dintr-o pereche de boi am rămas cu o pungă goală. Măi! măi! măi! măi[!]["]

(Nicolae Manolescu, *Recitind poveştile lui Creangă*, reprodus în volumul *Ion Creangă, Opere*, Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2000, p. 1037)

3. Ca *semn grafic, punctul* neurmat de blanc se foloseşte pentru exprimarea cu ajutorul cifrelor:

– a datei: *15.04.2010*;
– a orei: *ora 12.00*;
– a numerelor mari întregi: *4.129.567*.

În tehnoredactarea computerizată, tendinţa cvasigenerală este aceea de înlocuire a punctului cu blancul, transcrierea numărului, respectând principiul valorii aritmetice, apărând cu spaţiu alb pentru departajarea sutelor, a miilor, a milioanelor etc.: *4 129 567*; în manieră anglo-americană, unele dintre băncile din România folosesc virgula în locul punctului sau al blancului: *4,129,567*.

Nu există o regulă generală, dar ca urmare a influenței mass-mediei și a tehnoredactării computerizate, *numerele de telefon* se pot ortografia astfel: 021/777.45.xx; 021/777 45 xx; (021)777.45.xx; (021)777 45 xx; 0745.02.70.xx; 0745 02 07 xx ; 0745. 020. 7xx.

Punctele de suspensie [...]

Punctele de suspensie, semn de punctuație, au *funcție demarcativă/de delimitare* a întreruperii – definitive sau temporare, intenționate sau neintenționale – a cursului firesc al vorbirii și *funcție de substituire* a unei replici nerostite într-un dialog.

Întrucât vorbirea poate fi întreruptă în oricare moment al acesteia, prin pauze care pot avea și o semnificație expresivă, punctele de suspensie pot apărea:

– la începutul unui fragment în proză (golurile narative) sau în versuri, al unei replici etc., pentru a semnala o pauză prelungită în răspuns, o reacție întârziată, generată de nehotărâre, de dorința de a găsi cuvintele care să exprime exact sensul dorit, de menajare a interlocutorului etc.:

Când ajunseră în poiană, Măriuca arătă cu degetul:
– Uite căpița unde a ascuns mama pe Păunaș!
– [...] L-o fi ascuns în altă parte, fata bunicului!?
Fânul cu care astupase Agripina copca scobită sub căpiță era răvășită de jur împrejur și Păunaș nicăieri.

(Gala Galaction, *La Vulturi!*)

– Și cine are să se îngrijească de el? Cine-are să-l îmbrace? Să-l cârpească?
– Eee! Asta-i! ... Cine are să-i șteargă nasul! Cine-are să-i potrivească pălăria! De ce nu-l însori, Alice? ... Nu-nu, n-ai nicio grijă! Îngrijesc eu de el, cât trebuie și cum trebuie.
– [...] Grigore, și casa noastră? ... Rămâne goală ...

(Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*)

Ce basme tălăngile spun!
Ce lume-așa goală de vise!
[...] Și cum să nu plângi în abise,
Da, cum să nu mori și nebun?

(George Bacovia, *Plouă*)

– în interiorul unei propoziții sau al unei fraze (uneori fragmentând-o în unități logice de înțeles), precum și în interiorul unei replici/al unui răspuns complex, pe care îl fragmentează în propoziții sau în fraze scurte/dinamice, rostite cu intonație ascendentă:

Așa [...] vă treceți, bieți bătrâni,
Cu rugi la Preacurata,
Și plânge mama pe ceaslov,
Și-n barbă plânge tata ...

(Octavian Goga, *Bătrâni*)

Cu brațele-amândouă de gâtul meu te-anini
Și parc-ai vrea a-mi spune ceva [...] apoi suspini ...

(Mihai Eminescu, *Departe sunt de tine ...*)

Pe-albastra depărtare a luncii de demult,
Trecutul meu ce arde sclipind în Râul Doamnei,
N-ai auzit,deodată rupând tăcerea toamnei,
Vrrr [...] timpu-n zbor, pe care cutremurat l-ascult.

(Ion Pillat, *Străinul*)

TRAHANACHE: *Să-mi dai voie să nu te crez. Un om endependent, care a făcut servicii partidului, județului, țării [...] și mie, ca amic, mi-a făcut și-mi face servicii, da! ... Și să veniți d-voastră, tot din partid* (cu ton de mustrare aspră) *și să bănuiți că [...] să vă pronunțați cu astfel de cuvinte neparlemantare ... Îmi pare rău ...*

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

– la sfârșitul unor propoziții și al unor fraze independente, complete sau incomplete, în vorbire directă sau indirectă, de obicei pentru a sugera continuarea ideii exprimate în text, în sensul cerut de cursul firesc al vorbirii sau pentru exprimarea mută a surprinderii, a reproșului, a nemulțumirii, a revoltei etc.:

Eu strâng la piept averea-mi de-amor și frumusețI,
În sărutări unim noi sărmanele vieți [...]
O! glasul amintirii rămâie pururi mut,
Să uit pe veci norocul ce-o clipă l-am avut,
Să uit, cum dup-o clipă din brațele-mi te-ai smult [...]
Voi fi bătrân și singur, vei fi murit de mult!

(Mihai Eminescu, *Departe sunt de tine ...*)

Întoarce capul: tovarăşul nicăieri [...] Mare minune! [...] Unde a putut pieri? A intrat în pământ?

Nu [...] e la han [...] Îl aşteaptă subt umbrar [...]

(I.L. Caragiale, *La conac*)

TRAHANACHE: *Ce sunteţi d-voastră, mă rog? Vagabonţi de pe uliţă? Nu [...] Zavragii? Nu [...] Căuzaşi? Nu [...] D-voastră, adică noi, suntem cetăţeni, domnule, suntem onorabili ...*

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

Acum, vântul dimineţii îl deştepta încet-încet. Îl deşteptau şi amintirile vechi.

– Fraţilor, zise el cuprinzând mâinile tovarăşilor lui, acesta-i satul meu!

– E un sat ca oricare altul [...] îi răspunse Cantemir.

– Se poate, dar acesta-i al meu şi nu l-am văzut de douăzeci de ani.

– Totuşi, Tudore, adă-ţi aminte de cuvântul meu: cât de tare schimbă Dumnezeu şi întâmplările toate hotărârile noastre [...]

Şoimaru se încruntă uşor.

(Mihail Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

NOTĂ!

În textele dramatice sau în textele narative care conţin dialoguri dramatizate, punctele de suspensie au *funcţie substitutivă*, ţinând locul replicilor mute/nerostite de un personaj, stilistic indicând surprinderea, reţinerea de la a răspunde, neînţelegerea, neasumarea unei opinii, neştiinţa etc.:

MĂNDICA: *Nu era cu Haralàmbina?*
EU (şi mai încurcat): *Cu care Haralàmbina ...?*
TINCUŢA : *Cu mă-sa.*
EU: [...]
MĂNDICA: ... *O bătrână mică, urâtă, parcă-i o smochină uscată, şi gătită-gătită ...*
EU (răsuflând): *Da.*
TINCUŢA: *Cu părul roşu văpsit.*

(I.L. Caragiale, *Five o'clock*)

Uneori, pentru a se marca tipul intonaţiei şi a se preciza atitudinea vorbitorului care ar trebui să rostească replica sau alte valori expresive, înaintea punctelor de suspensie pot apărea semnul exclamării şi al întrebării:

Şi arăt pe omul cu barbă.
– Nu-i sunt tată, domnule, strigă omul răguşit ...
– [!?...]
– ... Suntem camarazi ...
– Camarazi!! strig eu. Camarazi? Şi încep să râd ...

– Domnule! strigă bărbosul, nu-ţi permit să insulţi tinerimea universitară!

Eu chem degrabă chelnerul, plătesc iute şi plec, după ce salut frumos pe cei doi tineri camarazi.

(I.L. Caragiale, *Atmosferă încărcată*)

Punctul şi virgula [;]

Folosit numai cu *funcţie de delimitare*, *punctul şi virgula* este semnul de punctuaţie care „marchează o pauză mai mare decât cea redată prin virgulă şi mai mică decât cea redată prin punct" (IOOP, p. 73), în general delimitând „porţiuni din comunicare cărora vorbitorul le acordă o anumită independenţă sau o dependenţă slăbită" (G. Beldescu, *op. cit.*, p. 169).

Datorită acestei caracteristici şi fiind mai degrabă un semn stilistic decât gramatical, cu alte cuvinte fiind utilizat din voinţa vorbitorului (de cele mai multe ori la concurenţă cu virgula, cu linia de pauză sau cu punctul), *punctul şi virgula* poate marca:

a. *raporturi de coordonare* copulativă, adversativă sau concluzivă într-o enumerare, fragmentând o frază – mai lungă sau mai scurtă – în unităţi logice de înţeles (acestea îşi pot păstra sau nu şi mărcile coordonării prin joncţiune, respectiv conjuncţiile coordonatoare care întăresc această valoare):

Totuna e dac-ai murit
Flăcău ori moş îngârbovit[;]
Dar nu-i totuna leu să mori
Ori câine-nlănţuit.

(George Coşbuc, *Decebal către popor*)

Frunză verde de cicoare,
Astă-noapte pe răcoare
Cânta o privighetoare
Cu viersul de fată mare.
Şi cânta cu glas duios,
De picau frunzele jos[;]
Şi cânta cu glas supţire
Pentru-a noastră despărţire[;]
Şi ofta şi ciripea,
Inima de ţ-o rupea!

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

În exemplul dat, pentru fragmentarea unei comunicări în unități de înțeles, folosirea semnului *punctul și virgula*, pe lângă funcția de delimitare, de marcare a unei pauze mai mari, îndeplinește și un rol de dezambiguizare (utilizarea virgulei înaintea lui *și* copulativ ar fi generat confuzii în înțelegerea textului).

E iarnă, urlă crivățț[;] [1] *în vatră-i foc sărac[;]* [2]
și ninge, ninge, ninge[;] [3] *ca-ntr-un sfârșit de veac,*
natura-și dă solemnă agonicul răsuflet,
și-atâta somn și moarte și-atâta alb e-n suflet,
de parcă ninge-ntr-însul necontenit de-un veac.

(B. Fundoianu, *Hiems*)

În fragmentul sus-citat, raporturile sintactice sunt interpretabile. Dacă în situațiile 1 și 2 raporturile de coordonare sunt evidente (mai puțin valoarea lor copulativă sau adversativă: *E iarnă, urlă crivățț, în vatră-i foc sărac / și ninge, ninge, ninge ...*, dar și *E iarnă, urlă crivățț*, [iar] *în vatră-i foc sărac / și ninge, ninge, ninge ...*), în ultima situație raportul sintactic este incert.

Astfel, se poate considera și că enumerarea continuă prin propoziții principale aflate în raport de coordonare ([deci] *ca-ntr-un sfârșit de veac, / natura-și dă solemnă agonicul răsuflet*), dar și că semnul de punctuație marchează un raport de subordonare modal și consecutiv, având în vedere paralelismul sintactic din text (... *și ninge, ninge, ninge* [astfel încât/de parcă]-*ntr-un sfârșit de veac / natura-și dă solemnă agonicul răsuflet, / și-atâta somn și moarte și-atâta alb e-n suflet, / de parcă ninge-ntr-însul necontenit de-un veac*).

b. *raporturi de subordonare* care se deduc din succesiunea ideilor și din structura lexico-gramaticală a textului (întărite sau nu prin prezența unor conjuncții sau locuțiuni conjuncționale subordonatoare temporale, cauzale etc.):

Atunci bucuria cocoșului! Să-l fi văzut cum înghițea la buhai, la boi, la vaci și la viței[;] păn-*a înghițit el toată cireada ș-a făcut un pântece mare, mare cât un munte!*

(Ion Creangă, *Punguța cu doi bani*)

Dar și altele ca aceste a vorbit bunicul David cu mama și cu tata, mai toată noaptea, duminică spre luni și luni spre marți[;] căci *la noi mânea când venea din Pipirig la târg să-și cumpere cele trebuitoare.*

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

PRISTANDA: *Bine ziceți, coane Fănică. Aseară pe la zece și jumătate, mă duc acasă, îmbuc ceva și mă dau așa pe-o parte să ațipesc numai un minuțel, că eram prăpădit de ostenit de la foc. Nevasta zice, pardon: „Dezbracă-te Ghiță, și te culcă". Eu, nu[;] eu, la datorie, coane Fănică, zi și noapte la datorie.* (...)

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

c. uneori marchează *raporturi sintactice incerte*, care nu pot fi clar deduse din ideatica textului sau din structura lexico-gramaticală; în practica evaluării școlare, în asemenea situații, este indicat să se admită mai multe variante de interpretare:

Ivan însă nici nu se gândea la asta[;] el își căuta acum de drum, întrebând din om în om unde șade Dumnezeu.

(Ion Creangă, *Ivan Turbincă*)

Spre exemplu, în textul dat, în absența contextului lărgit, punctul și virgula poate fi interpretat ca un semn de punctuație care marchează:

- sau un raport de coordonare adversativă (*Ivan însă nici nu se gândea la asta,* ci *el își căuta acum de drum ...*);
- sau un raport de subordonare cauzală (*Ivan însă nici nu se gândea la asta,* deoarece *el își căuta acum de drum ...*);
- sau un raport de subordonare consecutivă (*Ivan însă nici nu se gândea la asta,* așa încât *el își căuta acum de drum ...*).

La fel se întâmplă cu textul următor:

De-acum ți-a venit și ție rândul ca să mori[;] n-am ce-ți face.

(Ion Creangă, *Ivan Turbincă*)

în care punctul și virgula marchează fie un raport de coordonare concluziv (... deci *n-am ce-ți face*), fie un raport de subordonare consecutiv (... așa încât *n-am ce-ți face*).

d. în anumite situații, structura frazei nu permite utilizarea altui semn de punctuație (spre exemplu, a virgulei), deoarece structura gramaticală a textului ar deveni ambiguă:

– Nică, dragul mamei! Vezi că tată-tău e dus la coasă, căci se scutură ovăsul acela pe jos[;] și eu asemene nu-mi văd capul de trebi; tu mai lasă drumurile și stăi lângă mămica, de-i fă țevi și leagănă copilul; c-apoi și eu ți-oiu lua de la Fălticeni o pălăriuță cu tăsma ș-o curălușă de cele cu chimeriu, știi colè, ca pentru tine!

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Semnul marcat în textul citat mai sus este obligatoriu de utilizat, în caz contrar propoziția *şi eu asemene nu-mi văd capul de trebi* putând fi interpretată fie ca o principală, fie ca o subordonată cauzală, coordonată cu cauzala anterioară, în locul unei subordonate completive directe față de regentul *vezi*, aşa cum apare în logica ideilor textului (vezi *că tată-tău e dus la coasă ... şi* [că] *eu asemene nu-mi văd capul de trebi ...*).

e. în relativ puține situații, delimitează o parte a enunțului (exclamativă) de altă parte (interogativă):

– Oiu, Doamne, Davide, cum nu te astâmperi[;] de ce-ai scos băietul din casă pe vremea asta?

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

f. deseori, la concurență cu virgula, marchează sfârşitul unei propoziții/unei fraze incidente, care indică vorbirea altcuiva (vorbire indirectă), intercalată în replica unui personaj (vorbire directă):

– Apoi dar, te văd că eşti bun mehenghiu, zise cel cu carul[;] *m-ai găsit într-un chef bun; hai, noroc să-ți dea Dumnezeu! Să-ți aibi parte de car, şi eu de boi!*

(Ion Creangă, *Dănilă Prepeleac*)

g. accidental, poate apărea după adverbe de negație/de afirmație sau pe lângă adverbe de mod, folosite sau nu predicativ:

Un tânăr, strivit sub presiunea cocoanei, zice:
– Pardon, doamnă! Nu vedeți că nu mai avem loc?
– Eu văz că este! răspunde cocoana Lucsița.
– Da[;] da' dumneavoastră sunteți corpolentă!
– Bine că eşti dumneata subțirel! ... Pe mine aşa m-a făcut Dumnezeu, voluptoasă! ... Cui-i plate! ... cui nu ...

(I.L. Caragiale, *La Moşi ...*)

CHIRIAC: *Să-mi porunceşti, fireşte[;] nu-mi mai eşti stăpână? ... nu sunt slugă în casa dumitale, cu simbrie?*

VETA (întorcându-se cu fața spre Chiriac): *Bine, domnule Chiriac, bine[;] zi înainte, că n-ai zis destule.*

CHIRIAC (înaintează): *Ei! de ieri-seara până acu cum ai petrecut? Ți-e mai bine aşa?*

VETA (scoborând un pas spre a se depărta de el): *Da.*

(I.L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*)

Semnul exclamării [!]

Semn de punctuație cu funcții *de delimitare* şi/sau *de demarcare, de identificare* a sensului şi a scopului comunicării, precum şi *de substituție* a unei replici nerostite/mute, *semnul exclamării* „marchează grafic intonația frazelor şi a propozițiilor exclamative şi imperative" (IOOP, p. 59).

Semnul exclamării poate apărea:

– la finalul unei fraze care conține o propoziție exclamativă asupra căreia se insistă în mod deosebit sau care se termină cu o propoziție exclamativă, precum şi la finalul unei propoziții exclamative independente:

Dragu-mi era satul nostru cu Ozana cea frumos curgătoare şi limpede ca cristalul, în care se oglindea cu mâhnire Cetatea Neamțului de atâtea veacuri[!] Dragi-mi erau tata şi mama, frații şi surorile, şi băieții satului, tovarăşii mei din copilărie, cu cari, în zile geroase de iarnă, mă desfătam pe gheață şi la săniuş, iar vara, în zile frumoase de sărbători, cântând şi chiuind, cutrieram dumbrăvile şi luncile umbroase, prundul cu ştioalnele, țarinile cu holdele, câmpul cu florile şi mândrele dealuri, de după cari-mi zâmbeau zorile în zburdalnica vârstă a tinereții[!]

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Spre soare râd[!]
Eu nu-mi am inima în cap,
nici creieri n-am în inimă.
Sunt beat de lume şi-s păgân[!]

(Lucian Blaga, *Lumina raiului*)

– la finalul unei fraze care conține o propoziție imperativă asupra căreia se insistă în mod deosebit sau care se termină cu o propoziție imperativă, precum şi la finalul unei propoziții imperative independente:

Dar vocea de dincolo adaogă:
– Coniță! uite Ionel vrea să-mi răstoarne maşina! ... Astâmpără-te, că te arzi[!]
– Ionel! strigă iar madam Popescu; Ionel! vin' la mama[!]

(I.L. Caragiale, *Vizită ...*)

– după fiecare exclamație dintr-o înşiruire de exclamații (uneori în alternanță cu semnul întrebării, care marchează interogațiile):

– Şi cine are să se îngrijească de el[?] Cine-are să-l îmbrace[?] Să-l cârpească[?]

– Eee! Asta-i! ... Cine are să-i şteargă nasul[!] Cine-are să-i potrivească pălăria[!] De ce nu-l însori, Alice[?] ... Nu-nu, n-ai nicio grijă[!] îngrijesc eu de el, cât trebuie şi cum trebuie.

– ... Grigore, şi casa noastră[?] ... Rămâne goală ...

(Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*)

TRAHANACHE (de abia stăpânindu-şi indignarea): *Cu Caţavencu[?] Trădare[?] Fănică trădător[!] Ei bravo[!] Ei[!] Asta mi-a plăcut[!] Ei[!] Nu m-aşteptam[!] Ei[!] Ne-am procopsit[!]*

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

- după cuvinte, propoziţii sau fraze incidente, pentru sublinierea caracterului exclamativ sau imperativ:

Iar vizitiul – ptiu[!] ferească Sfântul de-aşa creştin[!] – în loc de ochi avea sticle negre, ca orbii; în loc de hăţuri, o roată în proţap; şi-n loc de bici şi de „hii, boală!" un muget de bou în mână.

(Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*)

– Aşa-i viaţa câmpenească, zise moş Luca, cioşmălindu-se şi învârtindu-se ca pe jăratic, de răul ţânţărimei. Cum treci Siretul, apa-i rea şi lemnele pe sponci; iar vara te înăduşi de căldură, şi ţânţarii te chinuiesc amarnic. N-aş trăi la câmp, Doamne fereşte[!] Halal pe la noi[!] Apele-s dulci, limpezi ca cristalul şi reci ca gheaţa; lemne, de ajuns; vara, umbră şi răcoare în toate părţile; oamenii, mai sănătoşi, mai puternici, mai voinici şi mai voioşi, iar nu ca işti de pe la câmp: sarbezi la faţă şi zbârciţi, de parcă se hrănesc numai cu ciuperci fripte, în toată viaţa lor.

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

- după cuvinte, propoziţii şi fraze incidente în text sau independente, exprimând blesteme, imprecaţii/injurii, ocări etc. sau reprezentând invocaţii:

Atâta i-a trebuit lui moş Luca, ş-apoi lasă pe dânsul! câte parastase şi panaghii, toate i le-a rădicat ...

– I-auzi, măi! Dac-ar şti el, chiolhănosul şi ticăitul, de unde-am pornit astă-noapte, ş-ar strânge lioarba acasă, şi n-ar mai dârdăi degeaba asupra căişorilor mei! Ş-apoi doar nu vin eu acum întâiaşi dată la Iaşi, să-mi deie povăţ unul ca dânsul ce rânduială trebuie să păzesc. Partuzecile mâne-sa de golan[!] Dacă n-a stat oleacă, să-l învăţ eu a mai lua altă dată drumeţii în râs!

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Dincolo de morminte el trist acum priveşte
O tainică fantasmă ce-n zare s-adânceşte,
Fantasma drăgălaşă a verdei tinereţi
Ce fuge de suflarea geroasei bătrâneţi,
Şi zice: „Timpul rece apasă umărul meu
Şi, cât m-afund în zile, tot simt că e mai greu!
O! lege-a nimicirei, o! lege nemiloasă[!]
Când, când s-o toci oare a vremei lungă coasă!"

(Vasile Alecsandri, *Dan, căpitan de plai*)

- după unele vocative, imperative şi interjecţii, pentru sublinierea caracterului exclamativ sau imperativ (uneori asociate în text):

– La porţi, flăcăi[!] zise bătrânul. Încuiaţi-le şi grămădiţi bolovani pe ziduri. Aşezaţi-vă toţi pe la metereze. Să nu zică leahul c-au intrat într-o cetate românească ca într-o ţarină pustie.

– Dar noi suntem numai nouăsprezece şi asta-i o oaste întreagă, observă unul; cum se ...

– Taci, mucosule[!] îl curmă bătrânul. Te temi că-i peri? Mare pagubă! Un mişel mai puţin.

Vânătorul astfel înfruntat se trase ruşinat şi se sui pe ziduri.

(Costache Negruzzi, *Sobieski şi românii*)

Boierul atunci smuci năprasnic frâul calului. Mazurii chiuiră prelung, şi le răspunseră răcnete cumplite la marginea satului.

– Să nu cutezaţi, mişeilor[!] urlă Orheianu. Să nu cutezi, mişelule[!] rânji el către Şoimaru. Te voi bate peste fălci, ca pe tatăl tău, şi voi spulbera pe toţi nemernicii ca tine ...

(Mihail Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

Semnul întrebării [?]

Semn de punctuaţie cu funcţii *de delimitare* şi/sau *de demarcare, de identificare* a sensului şi a scopului comunicării, precum şi *de substituţie* a unei replici nerostite, *semnul întrebării* marchează grafic „intonaţia propoziţiilor sau frazelor interogative" (IOOP, p. 56), apărând „după cuvintele, grupurile de cuvinte, propoziţiile şi frazele cu caracter interogativ şi care sunt întrebări directe":

TRAHANACHE: *Dar ce[?] Numele candidatului poate să fie al meu, al d-tale, ori al d-sale, după cum cer enteresurile partidului. Din moment în moment aşteptăm să-l ştim ... Prefectul trebuie să vie; nu-l aşteptăm să vie de la telegraf[?] Ei[?] Nu bate telegraful[?] ... Bate; ce treabă alta are[?] Poate că acuma când noi vorbim, poate să fi şi sosit numele ... pe sârmă, stimabile ... Da, pe sârmă, ce crezi d-ta[?]*

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

Semnul întrebării poate apărea:

– după cuvinte sau grupuri de cuvinte utilizate interogativ, în întrebări directe (pronume, adverbe, substantive, interjecţii etc.), cu valoarea unor propoziţii complete sau incomplete:

JUPÂN DUMITRACHE (luându-l de mână şi aducându-l în faţa scenei): *Chiriac!* (scurt): *M-am nenorocit!*

CHIRIAC: *Pentru ce[?]*

JUPÂN DUMITRACHE: *S-a dus ambiţul!*

CHIRIAC: *Cum[?]*

JUPÂN DUMITRACHE: *Tocmai la ce am ţinut ...*

CHIRIAC: *Ce[?]*

JUPÂN DUMITRACHE: *Mi s-a necinstit onoarea de familist!*

(I.L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*)

JUPÂN DUMITRACHE: *Am văzut cu ochii.*

IPINGESCU: *Idem.* (Spiridon intră din dreapta.)

CHIRIAC: *Aşi! aşa m-ai speriat şi alaltăieri-seara; aşa ţi se năzare dumitale.*

JUPÂN DUMITRACHE: *Chiriac, întreabă şi pe nenea Nae!*

IPINGESCU (grav): *Aprob pozitiv.*

CHIRIAC (dezmeticit): *Cum[?] când[?] unde[?] cine[?]*

JUPÂN DUMITRACHE: *Bagabontul!*

(I.L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*)

CHIRIAC: *Ei[?]*

JUPÂN DUMITRACHE: *Maţe-fripte, Chiriac puiule, l-am văzut din uliţă pe fereastră aici în casă ... cu ochelarii pe nas, cu giubenu-n cap.*

CHIRIAC: *Aici în casă? nu mă băga-n păcate, jupâne!*

SPIRIDON (aparte): *Cu ochelari[?] Cu giuben[?] E persoana cocoanii Ziţii.* (Iese pe furiş prin fund.)

(I.L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*)

– după propoziţii şi fraze interogative, uneori organizate într-o înşiruire de întrebări directe:

RICĂ: *Râzi, râzi, ingrato, de amoarea mea[?]*

VETA: *Da' cum, Doamne iartă-mă! să nu râz? ... vezi bine că râz. Apoi ştii dumneata cu cine vorbeşti[?] ... mă cunoşti[?] ... ştii bine cine sunt[?]*

RICĂ: *Cum să nu ştiu! tu eşti angelul visurilor mele, tu eşti steaua, pot pentru ca să zic chiar luceafărul, care străluceşte sublim, în noaptea tenebroasă a existenţei mele, tu eşti ...*

(I.L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*)

NOTĂ!

Dacă enunţul este, în acelaşi timp, exclamativ şi interogativ, se utilizează semnul exclamării asociat cu semnul întrebării:

Nu aştept mult; iată-l.
– Ei? întreb eu. Mai ai ceva nou din Bucureşti?
– Se vorbeşte cu stăruinţă despre asasinarea unui judecător de instrucţie.
– Nu mă-nnebuni! ... Dar ştii ce am aflat eu? ... Acu am vorbit cu ministrul X ...
– Cu ministrul X[!?]
– Da.

(I.L. Caragiale, *Ultima oră! ...*)

– după fragmente de propoziţie sau după propoziţii interogative retorice:

Vii de unde[?] din ce veac[?] din ce mormânt[?]
În berlina foşnind surd pe frunza moartă
Nimănuia ori a mea[?] pe vecie ori nicicând[?]
Timpul, toamna, taina mi se poartă
Blând în zori, greu în amiaz, lin în mormânt.

(Ion Pillat, *Elegie*)

– la sfârşitul unei fraze conţinând propoziţii dependente de o propoziţie interogativă directă cu care începe respectiva frază:

Mama ia pe maiorul în braţe şi-l sărută ...

– Nu ţi-am spus să nu te mai apropii de maşină când face cafea, că dacă te-aprinzi, moare mama[?] Vrei să moară mama[?]

(I.L. Caragiale, *Vizită ...*)

– la sfârşitul „construcţiilor interogative cu caracter dubitativ-deliberativ" (IOOP, p. 57):

Prin ceața aceea, mi se arată legănându-se o umbră ... se apropie ... Să fie un amic[?] ... Da, e un amic; n-am așteptat degeaba – e amicul meu Nae; și lui îi pare bine că m-a-ntâlnit.

(I.L. Caragiale, *Situațiunea*)

– după fragmente, propoziții sau fraze în vorbire indirectă liberă (prin care se redau spusele cuiva în vorbire indirectă, dar fără utilizarea unor verbe de declarație sau a unor conjuncții subordonatoare):

De la Sf. Gheorghe, fiecare s-a hotărât să se mute și să-și dea casa cu chirie. De ce[?] De ce, de ne-ce, nu știu; dar știu că au pus fiecare bilet de închiriat.

(I.L. Caragiale, *De închiriat* ...)

În toată vremea asta, conductorii și șeful trenului aleargă din vagon în vagon și cercetează aparatele semnalelor de alarmă.

Cine poate ghici în ce vagon era ruptă ața plumbuită și răsturnată manivela? Ciudat! tocmai în vagonul de unde zburase mai adineaori pălăria marinerului! Cine[?] cine a tras manivela[?]

Mam'mare doarme în fundul cupeului cu puișorul în brațe. Nu se poate ști cine a tras manivela.

(I.L. Caragiale, *D-l Goe* ...)

Cu *funcție substitutivă, semnul întrebării* se utilizează în locul replicilor mute, al întrebărilor nerostite:

– Era și Barbu ...
– D-l Delavrancea?
– Da ... și Nicu ...
– D-l Filipescu?
– Ei da! și Costică ...
– [?] ...
– Costică Arion ... Costică ar fi vrut mai bine Justiția; dar nu-l știi pe șeful? cu șeful nu se discută ...

(I.L. Caragiale, *Amicul X* ...)

Virgula [,]

I. Virgula ca *semn ortografic*

Virgula poate apărea, ca *semn ortografic*, cu o funcție asemănătoare cu a cratimei, în următoarele situații:

– în interiorul unor locuțiuni adverbiale cu structură simetrică: *cu chiu, cu vai; de bine, de rău; de voie, de nevoie ...*:

TIPĂTESCU (zâmbind): *Nu-i vorbă, după buget e mică, așa e ... decât tu nu ești băiat prost; o mai cârpești,* de ici, de colo; *dacă nu curge, pică ... Las' că știm noi!*

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

– între cuvinte care se repetă, identic sau cu o valoare apropiată (interjecții, adverbe, adjective): *cioc, cioc; miau, miau ...; doar, doar; trosc, pleosc ...; încet, încetișor; ușor, ușurel ...*; în asemenea situații, intră în concurență cu cratima (*cioc-cioc*), iar, în situația interjecțiilor, cu semnul exclamării (*trosc! pleosc!*).

II. Virgula ca *semn de punctuație* obligatoriu

Ca *semn de punctuație interioară, virgula* redă o pauză scurtă, urmată de ridicarea tonului. *Utilizarea obligatorie* a virgulei, conform instrumentelor normative, implică diferite funcții principale, distincte sau combinate, prin raportare la context.

1. Principala *funcție a virgulei* este aceea *de delimitare* și/sau *demarcativă*, evidentă în următoarele situații:

a. în exprimarea *raportului de coordonare*, respectiv în *coordonarea prin juxtapunere* a unităților sintactice din propoziție și din frază, urmate sau nu de determinări, având valoarea unui *și* copulativ, precum în cazul:

– coordonării elementelor componente ale părților multiple de propoziție:

- subiect multiplu: Ion[,] Andrei[,] Petre *sunt premianții cu care ne mândrim!*
- nume predicativ multiplu: *Fata era* frumoasă[,] inteligentă[,] politicoasă.
- atribut multiplu: *Am avut o vacanță* lungă[,] interesantă[,] plină *de neprevăzut.*

• apoziție multiplă:
Iar în patru părți a lumii vede șiruri munții mari,
Atlasul[,] Caucazul[,] Taurul *și* Balcanii *seculari.*

(Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)

– coordonării unor atribute de tipuri diferite sau a unor complemente de același tip:

• atribute de tipuri diferite: *Scrisese o lucrare* incompletă[,] cu greșeli.
• complemente de același tip:
Vede Eufratul *și* Tigris],] Nilul[,] Dunărea *bătrână* –
Umbra arborelui falnic peste toate e stăpână.

(Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)

– coordonării unor propoziții principale, urmate sau nu de determinări:

Una-i lumea-nchipuirii cu-a ei visuri fericite[,]
Alta-i lumea cea aievea, *unde cu sudori muncite*
Te încerci a stoarce lapte din a stâncei coaste seci.

[Mihai Eminescu, *Memento mori* (*Panorama deșertăciunilor*)]

– coordonării unor propoziții subordonate de același tip (mai rar de tipuri diferite):

Acum să-mi spui tu cine ești[,] de unde vii *și* încotro te duci, *că, de nu, acolo îți putrezesc ciolanele!*

(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

– coordonării oricăror elemente dintr-o enumerare sau între elementele repetate cu scop de întărire sau de gradare a sensului/a semnificației:

Nimic nu refuzăm – madam Piscupescu lu' madam Dăscălescu[,] madam Sachelărescu lu' madam Piscupescu[,] madam Iconomescu lu' madam Sachelărescu[,] madam Diaconescu lu' madam Iconomescu[,] madam Preotescu lu' madam Diaconescu[,] d-ra Popescu lu' madam Preotescu[,] eu d-rii Popescu, și mie amicul Costică Ionescu ... Alerg la Costică Ionescu.

(I.L. Caragiale, *Lanțul slăbiciunilor*)

Atunci trecu pe deasupra lor un corb carele se legăna prin văzduh și căuta la lupta lor[.] Și văzându-l, zmeul îi zise:
– Corbule[,] corbule[,] pasăre cernită, adu-mi tu mie un cioc de apă și-ți voi da de mâncare un voinic cu calul lui cu tot.

(*Greuceanu*)

NOTĂ!

Virgula nu apare înaintea conjuncțiilor coordonatoare copulative (*și*) sau a celor disjunctive (*ori, sau*), folosite nepereche, fiind ea însăși folosită cu valoarea unui *și* copulativ:

Citesc, scriu, învăț. (= *Citesc <u>și</u> scriu <u>și</u> învăț.*)

Folosite în perechi, asemenea conjuncții coordonatoare copulative sau disjunctive joacă rolul unor *corelative gramaticale* (*și ..., și ...; sau ..., sau ...; fie ..., fie ...; nici ..., nici ...* etc.), iar utilizarea virgulei înaintea celei de a doua conjuncții este obligatorie:

Fântâna era adâncă și nu avea nici *roată[,]* nici *cumpănă, ci numai o scară de coborât până la apă.*

(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

Și merg ei[,] și merg, cale lungă să le-ajungă, trecând peste nouă mări, peste nouă țări și peste nouă ape mari[,] și într-o târzie vreme ajung la împărăție.

(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

– Stăpâne, zise atunci calul; de-acum înainte, ori *cu capul de peatră[,]* ori *cu peatra de cap, tot atâta-i; fii odată bărbat și nu-ți face voie rea.*

(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

Conform *Jurnalului Oficial al Uniunii Europene,* se consideră că „structurile de tipul *A și B și C* și *A sau B sau C* nu conțin conjuncții coordonatoare perechi, în consecință virgula nu se folosește între termenii unei enumerări de acest tip":

*Fiecare cerere acoperă doar o relație între **un nutrient sau altă substanță sau produs alimentar sau categorie de produs alimentar** și un singur efect menționat.*
*În cazul în care bunurile sau serviciile care fac obiectul unui contract de credit legat **nu sunt furnizate sau sunt furnizate numai în parte sau nu sunt conforme cu contractul de furnizare**, consumatorul are dreptul de a se îndrepta împotriva creditorului.*

(*Jurnalului Oficial al Uniunii Europene, 10.1.2. Virgula*)

De asemenea, virgula nu se folosește „în cazul în care aceeași conjuncție introduce în propoziție sau în frază structuri sintactice necoordonate între ele (de fapt, nu avem de-a face cu conjuncții coordonatoare perechi)":

*Instanța suspendă acțiunea până când **se constată că** pârâtul a primit **actul de sesizare a instanței sau un act echivalent sau că au fost întreprinse** toate demersurile necesare în acest sens.*

(*Jurnalului Oficial al Uniunii Europene, 10.1.2. Virgula*)

Virgula este obligatorie în coordonarea adversativă (*dar, iar, însă, ci, ba ...; și* adversativ; *în schimb, decât că, numai că ...*) sau în coordonarea concluzivă (*deci, așadar, și* concluziv; *prin urmare, în concluzie, în consecință, așa că, ca atare, cu alte cuvinte,*

vasăzică, carevasăzică ...), precum şi în situaţia în care apar locuţiunile conjuncţionale coordonatoare copulative, precedate de corelativ (*atât ..., cât şi/cum şi/precum şi/dar şi ...*):

Harap-Alb atunci încalecă[,] şi *calul porneşte la pas, până ce iese mai încolo departe, ca să nu-i ieie lumea la ochi* [*şi* adversativ = iar].

(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

– Fii încredinţat că nu eu[,] ci *puterea milosteniei şi inima ta cea bună te ajută, Harap-Alb, zice Sfânta Duminică ieşind şi lăsându-l în pace să se liniştească.*

(Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

– Doamne, cu adevărat bun suflet de om e acesta[,] şi *n-ar trebui să meargă nerăsplătit de la faţa ta!* [*şi* concluziv = deci]

(Ion Creangă, *Ivan Turbincă*)

b. în exprimarea *raportului de subordonare*, precum în situaţia:

– izolării unor atribute/a unor propoziţii atributive explicative (izolate), inclusiv de tip apozitiv:

– I-auzi, măi! Dac-ar şti el[,] *chiolhănosul şi ticăitul*[,] *de unde-am pornit astă-noapte, ş-ar strânge lioarba acasă, şi n-ar mai dârdâi degeaba asupra căişorilor mei!*

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Dar maiorul s-a-ndârjit asupra ghiulelei săltătoare[,] *care i-a scăpat din mână; o trânteşte cu mult necaz de parchet.*

(I.L. Caragiale, *Vizită* ...)

A venit fata aceea, Ioana, căreia i-am dat şi cărţile tale.

Un elev, pe care îl apreciez în mod deosebit, a câştigat toate premiile puse în concurs.

Atributele/atributivele determinative (neizolate) nu se despart prin virgulă de regentul lor, chiar dacă acesta este un substantiv determinat de propriul atribut:

Dincolo de morminte el trist acum priveşte
O tainică *fantasmă* ce-n zare s-adânceşte.

(Vasile Alecsandri, *Dan, căpitan de plai*)

– izolării unor apoziţii sau a unor propoziţii apozitive, care au sau nu au şi funcţie de atribut/de propoziţie atributivă:

Alături, la vecini, *era multă linişte.*
A cumpărat multe cărţi, ceea ce îl mulţumea.

– izolării construcţiilor gerunziale sau participiale, aflate la începutul frazei:

Plecând mai devreme la şcoală, *a putut să treacă şi pe la mine.*

Înfloriţi peste noapte, *pomii din grădină îi trezeau nostalgia altor vremuri.*

– izolării diferitelor tipuri de propoziţii circumstanţiale, mai ales dacă acestea au corelativ în regentă:

- circumstanţiala de loc: Unde stai, *acolo să mănânci!*
- circumstanţiala de timp: Când îmi vei telefona, *atunci îţi voi răspunde.*
- circumstanţiala de cauză: Fiindcă pleci, *de aceea sunt supărat.*
- circumstanţiala de scop/finala: *De aceea se grăbea,* ca să nu întârzie.
- circumstanţiala condiţională: Dacă ar fi cântat, *atunci ar fi fost aplaudat!*
- circumstanţiala consecutivă: *Atât de mult a cântat,* că a răguşit.
- circumstanţiala concesivă: Deşi a încercat mereu, *tot n-a reuşit nimic.*

NOTĂ!

Cât priveşte *punctuaţia complementelor necircumstanţiale şi a circumstanţialelor,* precum şi punctuaţia *subordonatelor corespondente,* IOOP (p. 64-67 şi 69-72) fixează următoarele reguli:

– complementele directe şi indirecte aşezate după predicat nu se despart prin virgulă:

– Dragă Costică, să nu mă laşi ... Viu la tine *sigur că n-ai să mă refuzi, ştiu cât pot* conta pe amiciţia *ta şi nu-mi permit* a mă-ndoi *un moment ...*

(I.L. Caragiale, *Lanţul slăbiciunilor*)

– complementul de agent nu se desparte prin virgulă de regentul său:

Ah! toată lumea este fermecată
De umbra *unui dor ... şi numai eu*
Mă furişez o umbră şi nu pot
Să scap de ea ... de mine ... şi de tot!

(Mihai Eminescu, *Îmbătrânit e sufletul din mine ...*)

– în general, nu se pune virgulă între predicat şi un circumstanţial aşezat după el; virgula poate apărea dacă se insistă în mod deosebit asupra circumstanţialului

sau dacă acesta, prin inversiuni şi dislocări topice, este aşezat într-un alt loc decât acela pe care îl ocupă în ordinea normală:

Şi cum ne binecuvântează[,] după obiceiul *său*[,] cu *amândouă* mâinile[,] *ca vlădicii, ne şi trage câte-un ibrişin pe la nas despre fata popei de la Folticenii-Vechi ...*

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

– de obicei, se izolează între virgule circumstanţialele situate între subiect (însoţit sau nu de determinări) şi predicat; dacă subiectul este aşezat după predicat, izolarea circumstanţialelor este facultativă:

Nică Oşlobanu[,] ca de obiceiu[,] *se scoală în picioare, cât mi ţi-i melianul, şi se roagă de iertare, spuind că-l doare capul.*

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Cică era odată într-un sat *un om grozav de leneş; de leneş ce era, nici îmbucătura din gură nu şi-o mesteca.*

(Ion Creangă, *Povestea unui om leneş*)

– subordonatele completive directe şi indirecte aşezate după regentă nu se despart prin virgulă; dacă sunt aşezate înaintea regentei, se despart, de obicei, prin virgulă:

Te făleşti că înainte-ţi răsturnat-ai valvârtej
Oştile leite-n zale de-mpăraţi şi de viteji?
Tu te lauzi că Apusul înainte ţi s-a pus? ...
Ce-i mâna pe ei în luptă, ce-au voit acel Apus?

(Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)

– subordonata circumstanţială de timp aşezată înaintea regentei se desparte prin virgulă de aceasta, când nu se insistă în mod deosebit asupra ei; de asemenea, când este aşezată după regenta care cuprinde un circumstanţial sau o propoziţie circumstanţială:

Pe când era el tânăr[,] *lumea-i părea îngustă*
Pentru bine, şi largă, prea largă pentru rău!
El ar fi vrut-o bună ca bunul Dumnezeu.
Deci îi plăcea să-nfrunte cu dalba-i vitejie,
Pe cei care prin lume purtau bici de urgie,
Şi mult iubea când ţara striga: *„La luptă, Dane!"*

(Vasile Alecsandri, *Dan, căpitan de plai*)

– subordonata circumstanţială de loc se desparte prin virgulă de regentă „când este aşezată înaintea regentei şi când nu se insistă în mod deosebit asupra ei"; aşezată după regentă, nu se desparte prin virgulă:

– Ei, oameni buni, vedeţi? S-a dus moş Ion şi n-a putut face treaba singur; dar când v-aţi dus câţiva într-ajutor[,] *treaba s-a făcut cu mare uşurinţă, greutatea n-a mai fost aceeaşi.*

(Ion Creangă, *Moş Ion Roată*)

Mergi, tu, luntre-a vieţii mele, pe-a visării lucii valuri
Până unde-n ape sfinte se ridică mândre maluri.

[Mihai Eminescu, *Memento mori* (*Panorama deşertăciunilor*)]

– aşezată înainte sau după regentă, subordonata circumstanţială de mod se desparte prin virgulă de aceasta doar când nu se insistă în mod deosebit asupra ei:

– Mai încape vorbă despre asta? zise tata posomorât. Are să urmeze cum ştim noi, nu cum vrea el, *că doar nu-i de capul său.*

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

– Ei, da, răspunz eu, înţeleg ce spuneţi. Însă *cronicarul de salon trebuie să-şi calce pe inimă, să fie discret şi imparţial. Şi asta n-o poate oricine*[,] cum o poate Turturel.

(I.L. Caragiale, *High-life*)

Aglae întoarse privirile spre Felix şi spre Otilia şi[,] ca şi când n-ar fi fost niciodată vreun conflict între ea şi ei[,] *întrebă:*

– Dar voi ce faceţi? Aici eraţi? Şi ce-ai, Costache? – continuă ea – poate de căldură, c-a fost un zăduf groaznic! Ar fi trebuit să te sui în pat, ce stai aici, pe canapeaua asta?

(G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

– subordonata circumstanţială de cauză se desparte prin virgulă de regenta ei, indiferent de locul pe care îl ocupă, cu excepţia situaţiei în care exprimă singura cauză/singurele cauze care justifică acţiunea din regentă:

Abia vorbind, reuşeşti să uiţi ce a fost[,] pentru că tot *ce ai pus în loc* e mai proaspăt în mintea ta. *Atunci ai spus sau ai gândit alte cuvinte şi nu ţi le poţi aminti, dar şi dacă ţi le-ai aminti, cine ar înţelege ce vrei să spui?*

(Mircea Nedelciu, *Zmeura de câmpie*)

– subordonata circumstanţială de scop/finala se desparte de obicei prin virgulă de regenta ei, când se află înaintea acesteia; când se află după regentă, se desparte numai când se subliniază că nu este un element esenţial în frază:

Un sat întreg n-ar fi pus mână de la mână ca să poată face dintr-însul ceva?

(Ion Creangă, *Povestea unui om leneş*)

De la o vreme, fiindu-le foame, poposesc la umbra unei răchiţi pletoase, lângă o fântână cu ciutură, scoate fiecare pânile ce avea şi se pun să mănânce împreună[,] ca să aibă mai mare poftă de mâncare.

(Ion Creangă, *Cinci pâni*)

Finala introdusă prin conjuncţia subordonatoare *de* (*de* = *ca să*) nu se desparte prin virgulă de regenta ei:

Du-te de-mi adu un pahar cu apă!

– subordonata condiţională se desparte prin virgulă de regenta ei, mai puţin atunci când reprezintă singura condiţie a îndeplinirii acţiunii din regentă;

Mai poftească de-acum şi alţi leneşi în satul acela[,] dacă le dă mâna şi-i ţine cureaua.

(Ion Creangă, *Povestea unui om leneş*)

La film vin doar dacă sunt invitat!

– subordonatatele consecutive şi concesive se despart prin virgulă de regentă, cu excepţia consecutivei introduse prin *de*, aşezate imediat după predicatul regentei:

În lumea asta sunt femei
Cu ochi ce izvorăsc scântei ...
Dar[,] oricât ele sunt de sus[,]
Ca tine nu-s, ca tine nu-s!

(Mihail Eminescu, *De ce nu-mi vii?*)

De piatră să fi fost[,] *şi tot nu putea să nu-ţi salte inima de bucurie când auzeai uneori în puterea nopţei pe Mihai scripcariul din Humuleşti umblând tot satul câte c-o droaie de flăcăi după dânsul şi cântând ...*

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Şi câte şi mai câte nu cânta Mihai lăutariul din gură şi din scripca sa răsunătoare, şi câte alte petreceri pline de veselie nu se făceau pe la noi[,] de-ţi părea tot anul numai o zi de sărbătoare!

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

---

c. în exprimarea altor *determinări gramaticale*, care presupun obligativitatea izolării:

- a propoziţiilor intercalate: *Andrei*[,] *cum a venit vacanţa*[,] *a şi plecat la bunici.*
- a cuvintelor şi a construcţiilor incidente: – *Vino*[,] *zise el*[,] *nu vrei să vezi filmul?*
- a adverbelor propoziţionale/cu valoarea unei propoziţii sau a unei fraze: *Nu*[,] *eu voi face altceva.*
- a interjecţiilor: – *De, ar fi vrut el asta! ...*
- a vocativelor:

Atunci trecu pe deasupra lor un corb carele se legăna prin văzduh şi căuta la lupta lor. Şi văzându-l, zmeul îi zise:

– Corbule[,] *corbule*[,] *pasăre cernită*[,] *adu-mi tu mie un cioc de apă şi-ţi voi da de mâncare un voinic cu calul lui cu tot.*

(*Greuceanu*)

2. Virgula are şi *funcţia de identificare* sintactică şi/sau semantică în diferite contexte:

Tot e alb pe câmp, pe dealuri, împrejur, în depărtare,
Ca fantasme albe plopii înşiraţi se perd în zare[,]
Şi pe-ntinderea pustie, fără urme, fără drum,
Se văd satale perdute sub clăbuci albii de fum.

(Vasile Alecsandri, *Iarna*)

În fragmentul citat din pastelul lui Vasile Alecsandri, prezenţa virgulei înaintea conjuncţiei coordonatoare *şi* îi probează acesteia valoarea adversativă (*şi = iar*).

Om aspru care doarme culcat pe-un buzdugan,
Ursan, pletos ca zimbrul[,] *cu peptul gros şi lat,*
Cu braţul de bărbat, cu pumnul apăsat,
E scurt la grai, năprasnic, la chip întunecos,
El e de peste Milcov pribeag misterios."

(Vasile Alecsandri, *Dan, căpitan de plai*)

Virgula situată după substantivul *zimbrul* este un mijloc de identificare corectă a regentului pentru atributul substantival prepoziţional *cu pieptul*, respectiv substantivul propriu *Ursan*. Absenţa virgulei ar fi impus înţelegerea faptului că *zimbrul are pieptul gros şi lat*, ceea ce, fireşte, nu este în spiritul ideilor textului.

3. *Funcţia de substituţie* a virgulei este evidentă în marcarea elipsei unui verb predicativ, copulativ sau auxiliar, situaţie în care intră la concurenţă cu linia de pauză:

Soră-mea pleacă azi la mare, numai eu[,] *abia luni.*

Primul este inculpat şi celălat[,] *martor la cele întâmplate.*

Apoi[,] *către mine încet:*
– Nu ştii ce ştrengar se face ... şi deştept ...

(I.L. Caragiale, *Vizită ...*)

Apele-s dulci, limpezi ca cristalul şi reci ca gheaţa; lemne[,] *de ajuns; vara*[,] *umbră şi răcoare în toate părţile; oamenii*[,] *mai sănătoşi, mai puternici, mai voinici şi mai voioşi, iar nu ca işti de pe la câmp: sarbezi la faţă şi zbârciţi, de parcă se hrănesc numai cu ciuperci fripte, în toată viaţa lor.*

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

NOTĂ!

De multe ori *virgula* se află în concurență:

- cu linia de pauză (*El pleacă azi și eu, abia mâine/El pleacă azi și eu – abia mâine.*);
- cu două puncte (*Veniseră și cele două fete, Ioana și Maria./Veniseră și cele două fete: Ioana și Maria.*);
- cu cratima (*A vândut tot, tot, tot!/A vândut tot-tot-tot!*);
- cu alte semne de ortografie și/sau de punctuație.

4. Ca *semn grafic*, cu *funcție demarcativă* și *de identificare*, virgula apare în următoarele situații:

- în delimitarea elementelor unei construcții ce exprimă aproximația, la concurență cu linia de pauză: *Câștigă și el doi[,] trei lei pe oră.*
- în matematică, la notarea zecimalelor, situație în care nu este flancată de blancuri: *constanta 3,14; 4 132,231 RON.*

NOTĂ!

Pentru situațiile în care ***este interzisă utilizarea virgulei***, a se vedea capitolul ***Principii, norme și reguli ale ortografiei, ortoepiei și punctuației.*** Din rațiuni practice, le enumerăm și aici, fără detalieri și exemplificări. Așadar, nu se pune virgulă:

- între subiect și predicat, precum și între subiectivă și regenta ei, dacă nu există intercalări explicative sau dacă subiectul nu este reluat prin pronume personal sau demonstrativ;
- între verbul copulativ și numele său predicativ, precum și între predicativă și regenta ei, dacă nu există intercalări explicative;
- între termenii, între părțile de propoziție sau între propozițiile coordonate prin *și* copulativ, precum și prin *ori/sau* disjunctiv, când nu sunt folosite în perechi;
- între atributul neizolat și substantivul, pronumele sau numeralul regent, respectiv între atributiva determinativă și regentă;
- între apoziția de identificare și regentul ei;
- între complementul direct, respectiv complementul indirect și verbul determinat, precum și între subordonatele corespunzătoare ca sens, așezate după regenta lor;
- între regentă și circumstanțiala de loc așezată imediat după aceasta;
- între circumstanțiala de scop/finala, respectiv între consecutiva introdusă prin *de* conjuncțional și regentă, când acestea se află imediat după verbul regent;
- după o interjecție urmată de un vocativ împreună cu care formează o unitate;
- între interjecția *ia* și verbul sau adverbul următor, dacă între acestea nu există intercalări;
- înainte de abrevierile: *etc.; ș.a.; ș.a.m.d.*

Reguli și precizări ortografice, ortoepice și morfologice (DOOM², GALR)

I. PREZENTARE GENERALĂ

Elaborat sub egida Academiei Române, de Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", în temeiul Legii nr. 752/2001, care prevede că Academia Română este singurul for care „se îngrijește de cultivarea limbii române și stabilește regulile ortografice obligatorii", DOOM² (*Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005) este o *lucrare normativă*, care arată cum trebuie să se spună și să se scrie corect.

Obiectivul său principal este „prezentarea și aplicarea detaliată la cuvintele limbii române a *regulilor ortografiei* (scrierii corecte) *oficiale actuale și a normelor de ortoepie* (pronunțare corectă) *și de morfologie* (privind schimbarea formei cuvintelor pentru marcarea valorilor gramaticale) consacrate, în cea mai mare parte, prin *uzul literar* – care este aspectul cel mai îngrijit al limbii române" (p. XI).

Pornind de la realitatea că unele cuvinte, în folosirea lor corectă în limbă, implică unul sau mai multe tipuri de dificultăți, autoarele DOOM² fac precizarea că, pe lângă *aspectul formal* (privind scrierea cuvintelor, a locuțiunilor și a unor grupuri sintactice, pronunțarea, despărțirea la capăt de rând, abrevierea), au fost dezvoltate:

- *componenta semantică* (precizarea unor sensuri/domenii, a unor restricții de sens, scrierea distinctă a omonimelor parțiale cu cifre „la umăr"/ca exponent, a paronimelor, a perechilor substantiv comun-substantiv propriu, precizarea împrumuturilor);
- *componenta gramaticală* la nivelul cuvântului (precizarea părții de vorbire, a unor categorii gramaticale care pot întâmpina dificultăți în utilizarea lor corectă, aspecte legate de folosirea desinențelor și a articolelor ș.a.m.d.);

– *aspectul stilistic* (exemple de utilizare a cuvintelor în anumite contexte, consemnarea unor restricții de uz la numeroase cuvinte învechite, regionale, familiare etc., ce nu aparțin limbii literare actuale, utilizarea lor fiind permisă numai cu funcție expresivă).

Sub aspect *cantitativ*, DOOM[2] conține peste 62.000 de cuvinte, majoritatea preluate din DOOM[1] (*Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Editura Academiei, București, 1982), la care se adaugă circa 2500 de cuvinte, în mare parte împrumuturi din engleza americană, care s-au răspândit în limba română după 1989 și care sunt marcate cu asterisc [*]. La alte circa 3500 de cuvinte la care s-au operat modificări în DOOM[2] față de DOOM[1] (privind forma cuvântului-titlu, accentuarea, despărțirea la capăt de rând, formele flexionare, abrevierea, simbolul) s-a folosit marcarea cu semnul exclamării [!].

Sub aspect *calitativ*, din necesitatea stabilității normelor limbii literare, în privința normelor ortografice, în DOOM[2] s-au păstrat, în esență, normele din DOOM[1] (operându-se modificările impuse de înlocuirea lui *î* cu *â* în interiorul cuvintelor, cu excepția derivatelor cu prefixe: *neîndeplinire, reîncepere* ... sau a compuselor: *autoîncărcător, bineînțeles* ..., precum și a unor forme ale verbului *a fi: sunt, sunteți, suntem*).

În cea mai mare parte, s-au menținut și normele morfologice, în acord cu *Gramatica Academiei*, preluându-se și *unele sugestii din descrieri gramaticale mai noi* (la data apariției DOOM[2], se afla în pregătire noua ediție a *Gramaticii limbii române*, în două volume: *I, Cuvântul* și *II, Enunțul*, Editura Academiei Române, București, 2005, abreviere GALR), astfel încât se poate vorbi nu de schimbarea unor norme generale, ci de „modificări punctuale sau, cel mult, de schimbarea ordinii de preferință în aplicarea unor reguli" (p. XIII). În *Notă asupra ediției*, autoarele DOOM[2] menționează 25 de principale intervenții care fac din această ediție a respectivului instrument normativ „aproape o lucrare nouă". Dintre acestea, câteva au mare importanță în scrierea și în pronunțarea corectă, dacă se are în vedere *principiul frecvenței* cu care apar în vorbirea curentă.

1. Se introduc circa 2500 de cuvinte-titlu (împrumuturi din engleză, din alte limbi moderne sau din latină, cuvinte provenite din abrevieri, unele nume proprii în paralel cu numele comune: *Acropole/acropolă* etc.). DOOM[2] recomandă și modificări ale unor împrumuturi care erau înregistrate în DOOM[1], revenindu-se la ortografierea și pronunțarea ca în limba de origine a mai multor neologisme: *bluff, bungalow, challanger, cocker, confetti, dandy, high-life, hippy, jack, jazz, knockdown, knockout, motto, parking, riesling, time-out* etc.

2. În relativ puține situații se acceptă atât forma adaptată, cât și cea din limba de origine (cu preferință pentru prima formă din serie): *bos/boss, break/brec, cocktail/cocteil, derby/derbi, game/ghem, penalty/penalti, pocher/poker, rugbi/rugby* etc.

3. În articularea unor asemenea împrumuturi, ca regulă generală, DOOM[2] recomandă atașarea *fără cratimă* a desinenței *-uri* și/sau a articolului la împrumuturile care se termină în litere din alfabetul limbii române, pronunțate ca în limba română: *board – boardul, boarduri, boardurile; click – clickul, clickuri, clickurile; item – itemul, itemi/itemuri/iteme, itemii/itemurile/itemele* etc.

4. La celelalte împrumuturi a căror finală prezintă deosebiri între scriere și pronunțare sau care au finale neobișnuite în limba română, scrierea cu cratimă a desinenței/a articolului hotărât este obligatorie: *bleu – bleu-ul, bleu-uri, bleu-urile; cowboy – cowboy-ul, cowboy-i; parti-pris – parti-pris-ul, parti-pris-uri, parti-pris-urile; show – show-ul, show-uri, show-urile* etc.

5. Sunt corectate unele erori și se modifică unele recomandări din DOOM[1] privind scrierea și/sau pronunțarea unor cuvinte sau forme flexionare, DOOM[2] admițând unele variante literare libere și eliminând altele, astfel încât sunt corecte:

– formele verbale: *absolvă*, nu și *absolvește; eu continui*, nu și *eu continuu; decernează*, nu și *decernă; ei miros*, nu și *ei miroase; a fonda*, nu și *a funda* etc.;
– accentuările (în care prima formă este și cea recomandată) de tipul: *acatist/acatist, antic/antic;* interjecția *alo/alo*, dar apelul telefonic *alo; candid/candid* etc.;
– formele de singular: *cârnat*, nu și *cârnați; foarfecă*, nu și *foarfece; clasa întâi/întâia, Paște* (s. propriu m., pl., *Sfintele Paști*) ș.a. sau de plural: *căpșuni/căpșune* și *cireși/cireșe* („fructe"); *clești*, nu și *clește; coperți/coperte; niveluri/nivele; paște/paști* („pâine sfințită"); *remarci*, nu și *remarce; seminare*, nu și *seminarii* etc.;
– forme distincte pentru a marca sensuri distincte: *compleu* („costum"), diferit de *complet* („întreg, total"); *frecție* („masaj"), diferit de *fricțiune* („frecare, conflict"); *emisie* („emitere"), diferit de *emisiune* („program radio, TV") etc.;
– acceptarea grafiilor: *filosof/filozof, filosofie/filozofie, concluziv/concluzie, coroziv/coroziune, ocluziv/ocluzie/ocluziune* etc.;

– aplicarea *principiului sintactic* în ortografierea pronumelor şi a adjectivelor pronominale compuse negative: *niciunul, niciuna, niciun, nicio* (prin analogie cu pronumele şi adjectivul pronominal nehotărât: *vreunul, vreuna, vreun, vreo* sau cu adverbele negative: *nicicând, nicicum, niciunde*); *nici unul/nici un* şi *nici una/nici o* se vor scrie separat numai când acestea sunt:
  – conjuncţie + articol nehotărât (Nu e *nici un* om prost, *nici un* incult.);
  – conjuncţie + numeral (N-am *nici un* frate, *nici doi* sau mai mulţi.);
  – conjuncţie + pronume nehotărât/demonstrativ (Nu a venit *nici unul*, nici *altul/celălalt*.).

[Conform GALR, *I, Cuvântul*, p. 644, în perechi corelative „pot să apară numai adverbe, care, prin repetare, se desemantizează, dobândind valoare de conjuncţie: *şi ... şi, nici ... nici, aci ... aci, acum ... acum, când ... când, ba ... ba*".]

6. În virtutea respectării *principiului sintactic* în ortografierea cuvintelor, în DOOM² se diferenţiază cuvintele compuse, scrise cu cratimă, de îmbinările libere de cuvinte:
– *bine-crescut* (adjectiv compus, „cuviincios": E un copil *bine-crescut*.);
– *bine crescut* (adverb + adjectiv, „dezvoltat bine": Grâul este *bine crescut*.);
– *bine-cunoscut* (adjectiv compus, „celebru": Este un *bine-cunoscut* scriitor.);
– *bine cunoscut* (adverb + adjectiv, „ştiut bine": Romanul acesta este *bine cunoscut*.);
– *bine-venit* (adjectiv compus, „oportun, agreat": Gestul lui este *bine-venit*.);
– *bine venit* (adverb + adjectiv, „sosit cu bine": Este bine *venit din război, nu a fost rănit*.).

7. În ceea ce priveşte accentuarea, DOOM², în funcţie de *uzul literar actual*, recomandă următoarele norme ortoepice:
– acolo unde DOOM¹ admisese şi o altă formă de accentuare, în variaţie liberă, este stabilită o singură formă de accentuare a cuvintelor, precum *adică, aripă, călcar, caracter, cobalt, despot, infim, neutru, simpozion, vermut* ... (sunt considerate incorecte accentuări de tipul *adică, aripă* ...);
– forme considerate incorecte de DOOM¹ devin corecte: *avarie, bitum, bormaşină, ferigă, rabin, regizor, revizor* ...;
– admite variante duble de accentuare, prin acceptarea formelor considerate incorecte în DOOM¹: *acatist/acatist, antic/antic, candid/candid,*

firav/firav, gingaş/gingaş, halteră/halteră, jilav/jilav, penurie/penurie, pojghiţă/pojghiţă, precaut/precaut, trafic/trafic ...;
– menţine din DOOM¹ variantele literare libere de accentuare a cuvintelor: *anost/anost, dihor/dihor, facsimil/facsimil, intim/intim, măgăriţă/măgăriţă, mijloc/mijloc, profesor/profesor, vector/vector* ...;
– accentuarea corectă a următoarelor cuvinte se face astfel: *aduserăm, bateţi* (nu *băteţi*), *butelie, călugăriţă, doctoriţă, duminică, duşman, fenomen, ianuarie, lozincă, miros, matur, prevedere, prevedeţi, regizor, sever, ,suntem, sunteţi, unic* ... sau a numelor de familie *Rotariu, Vasiliu* ...;
– în poezie se admite şi folosirea altor variante accentuale decât cele recomandate de normele actuale: *caracter, doctoriţă, duşman, matur* etc.

La cuvintele scrise cu cratimă se notează în DOOM² atât accentul compusului (chiar dacă este plasat pe un component monosilabic), cât şi accentul fiecărui component polisilabic: *amor-propriu, argint-viu, bine-credincios, bună-cuviinţă, reaua-voinţă* etc.; la un număr mai mare de cuvinte compuse prin sudare, la care se fac frecvent greşeli de accentuare, se notează şi accentul secundar, marcat prin dublă subliniere: *aerotermă, autodidact, autofinanţare, pseudonim, pseudoprefix* etc.

8. Se inversează ordinea de preferinţă în despărţirea în silabe a cuvintelor compuse şi a unor derivate, în DOOM² recomandându-se ordinea *despărţire bazată pe pronunţare/despărţire bazată pe structura cuvântului* (*despărţirea după structură* nu mai este admisă dacă va contraveni regulilor pronunţării sau dacă vor rezulta secvenţe care nu mai sunt, de fapt, silabe: *o-biect*, nu *ob-iect/su-biect*, nu *sub-iect* etc.). Aşa cum se precizează în DOOM² (p. LXXIX), regula *generală şi obligatorie* a despărţirii cuvintelor la capăt de rând este „interdicţia de a lăsa la sfârşit sau la început de rând o secvenţă care nu este silabă. Excepţie: grupurile ortografice scrise cu cratimă (*dintr-un, într-însa*), la care se recomandă însă, pe cât posibil, evitarea despărţirii".

Despărţirea *după structură se poate aplica numai la limita dintre elementele unor cuvinte „formate"* (*anaerob: a-na-e-rob* – despărţire după pronunţare; *an-a-e-rob* – despărţire după structură) sau scrise cu *cratimă* (*floa-rea–soa-re-lui*) ori cu *cratimă* şi *linie de pauză* (*aide-mémoire–ul*, s.n., fr., pron. *edmemoarul*; despărţit *ai-de-mé-moi-re–ul*). Acest tip de despărţire este *acceptată* la căpătul rândului când coincide cu limita dintre componentele cuvintelor „formate": ***alt*-undeva, *drept*-unghi, *port*-avion, *ne*-stăvilit** ..., dar nu se mai admit despărţirile după secvenţele care nu sunt silabe sau care contravin regulilor pronunţării: nevr-al-gi-e, psih-i-a-tri-e, într-a-ju-to-ra-re, ob-iect, sub-iec-tiv ...

(despărțire corectă: *ne-vral-gi-e, psi-hi-a-tri-e, în-/tr-a/-ju-to-ra-re, o-biect, su-biec-tiv ...*).

9. Se generalizează scrierea cu majusculă:
- a unor realități cu caracter religios, inclusiv pronumele și adjectivele pronominale ce se referă la Dumnezeu și la Iisus Hristos (*Sfântul Mir, Sfânta Împărtășanie, Sfânta Scriptură, Sfântul Munte, Sfântul Mormânt ...; spre slava Ta, Doamne, ... ne rugăm Ție ...*);
- a articolului sau a particulelor din componența numelor proprii străine (*D'Artagnan, Vittorio De Sica, La Fontaine, Eugene O'Neill, Vincent Van Gogh ...*);
- a numelor marilor epoci istorice și ale evenimentelor istorice majore, inclusiv războaiele de anvergură sau care au nume unic, precum și a numelor manifestărilor științifice, artistice, politice de însemnătate națională și universală (*Antichitatea, Conferința Națională a Rectorilor, Congresul Național al Partidului X, Congresul Mondial al Evreilor, Comuna din Paris, Al Doilea Război Mondial, Evul Mediu, Primul Război Mondial, Războiul de Independență, Războiul de Secesiune, Războiul de Treizeci de Ani, Reforma, Renașterea, Unirea Principatelor ...*);
- a substantivelor care desemnează numele oficial al unor instituții, al clădirilor publice, al monumentelor, al sălilor de spectacole artistice și sportive, al mijloacelor de transport care și-au dovedit notorietatea, rămânând proprii și când sunt folosite eliptic (*student la Litere/Arhitectură/Comunicare ... // secretar de stat la Educație ... // am călătorit cu Orientul ... // actul emis de Cancelarie .../... admiterea la Drept ... // spectacolul de la Rapsodia ... // audiția de la Radio 21 ... // normele impuse de Evaluare ... // defilarea de la Arc ...*).

10. Prin DOOM[2] se stabilesc formele corecte ale conjugării unor verbe, astfel:
- se acceptă variantele literare libere ale unor verbe de tipul: *biciuește/biciuie, biruiește/biruie, dezbar/dezbăr, dibuie/dibuiește, drăcuie/drăcuiește, îngăim/îngaim, înjgheabă/înjghebează, prelimineză/prelimină, mă pricopsesc/mă procopsesc, reanimă/reanimează, reînvii/reînviez, țesal/țesăl* etc.;
- se fixează o singură variantă corectă: *absolv, animă, el/ea (se) așază, acopăr, agăț, arăt, bombăne, el dădea, noi dăduserăm, voi dăduserăți, ei dăduseră, dăinuie, ignoră, îmbunează, înhaț, (se) înhăitează, el (se) înșală, ei miros, mormăie, poleiesc, reacopăr, redeșteptează, reflectă* („oglindește"), *reflectează* („gândește"), *reînfășor, reînființează, ne repatriem, reîmpărțesc, el replică, reprimă, retușează, se revanșează* etc.;
- verbele de conjugarea a II-a, de tipul *a cădea, a dispărea, a(-i) displăcea, a părea, a plăcea, a prevedea, a tăcea ...*, au la forma de indicativ și de conjunctiv prezent, persoanele I și a II-a plural, accentul pe **sufix**: *(să) cădem, cădeți, (să) dispărem, dispăreți, (să) plăcem, plăceți, (să) tăcem, tăceți* ș.a.;
- verbele de conjugarea a III-a, de tipul *a bate, a duce, a face, a merge ...*, au la indicativ și la conjunctiv prezent, persoanele I și a II-a plural, accentul pe **radical**: *(să) batem, bateți, (să) ducem, duceți, (să) facem, faceți ...*;
- verbele de conjugarea a IV-a se scriu la infinitiv prezent (și la formele compuse cu acesta), precum și la perfectul simplu, persoana a III-a singular, cu un singur ***-i*** (dar la persoana I singular cu ***-ii***): *a citi – ea va citi, el ar citi, nu citi!, eu citii,* dar *el citi; a veni – ea va veni, ea ar veni, nu veni!, eu venii,* dar *el veni ...*

II. REGULI DE SCRIERE ȘI DE PRONUNȚARE LITERARĂ

A. Scrierea și pronunțarea unor vocale, semivocale și consoane

A.1. Vocale și semivocale

1. Se scrie obligatoriu ***-â-*** în interiorul cuvintelor (*mână, mănâncă, sfânt*), în derivatele cu sufixe (*târâș, hotărâtor, învățământ*) și în formele verbelor de conjugarea a IV-a, terminate în ***-î*** (*a coborî – coborâi, coborâse, a coborât, coborând, coborât ...*).

2. Se scriu cu ***-î*** inițiala și finala cuvintelor (*împotrivire, a urî*), iar prefixarea sau compunerea acestora nu modifică regula (*a învăța – neînvățare, preînvățare, postînvățare, reînvățare ...; deîmpărțit, deînmulțit ...*).

3. Numele de familie pot fi scrise în interior cu ***-â-*** sau cu ***-î-***, conform tradiției, dorinței purtătorilor sau actelor de stare civilă (*Râureanu/Rîureanu*).

4. În scrierea și pronunțarea vocalelor/a semivocalelor după consoanele ***ș*** și ***j*** se ține seama de structura morfologică a cuvântului, astfel:
- în rădăcina cuvântului, după consoanele ***ș*** și ***j*** se scriu și se pronunță numai ***a, e, i*** (*așază, deșartă, înșală, mușama, șade, șapcă, șase ...; jale, jar, tânjală ...; așez, deșert, înșel, jelesc ...; mașină, șir ...*;
- pe timpul flexiunii și al derivării cuvântului, după consoanele ***ș*** și ***j***, datorită desinențelor, articolelor și sufixelor, poate apărea scrierea cu ***a, e, i,*** dar și cu ***ea, ă, â***:

a. substantivele şi adjectivele feminine se scriu şi se pronunţă:
- cu ***ă*** (n.-a.: *fruntaşă, tovarăşă, plajă, tijă*);
- cu ***a*** (n.-a.: *fruntaşa, tovarăşa, plaja, tija*);
- cu ***e*** (n.-a.: *nişte fruntaşe, tovarăşe, plaje, tije*; g.-d.: *unei fruntaşe, tovarăşe, plaje, tije/unor fruntaşe, tovarăşe, plaje, tije*);

b. verbele de conjugarea I cu radicalul terminat în ***ş*** sau ***j***, se scriu şi se pronunţă:
- cu ***a*** (inf.: *a înfăţişa, a angaja ...*; imperf.: *înfăţişam, angajam ...*; viitor: *voi angaja, se va înfăţişa ...*; cond.: *ar angaja, s-ar înfăţişa ...*; imper. neg.: *nu înfăţişa!, nu angaja! ...*; part.: *înfăţişat, angajat ...*);
- cu ***ă*** (ind. prez., I, pl.: *ne angajăm, înfăţişăm ...*; perf.s., III, sg.: *el/ea înfăţişă, el/ea se angajă ...*);
- cu ***eazăă*** (ind. prez., III, sg./pl.: el/ei *se angajează*, ea/ele *înfăţişează ...*);
- cu ***e/eze*** (conj. prez. III, sg./pl.: el/ei *să se îngraşe*, ea/ele *să angajeze*, ea/ele *să aranjeze ...*).

5. În scrierea cu ***oa*** şi cu ***ua*** se ţine seama de următoarele reguli:
- începutul cuvântului se scrie totdeauna cu ***oa*** (*oală, oarbă, oase, oaste, oameni, Oana ...*);
- după consoană se scrie şi se pronunţă ***oa*** (*coală, coasă, doar, moară, să roadă, toacă ...*);
- după vocală se scrie ***oa*** când alternează cu ***o*** (*curioasă/curios, respectuoasă/respectuos, credincioasă/credincios ...*) şi cu ***ua*** când alternează cu ***uă*** (*piua/piuă, roua/rouă, ziua/ziuă ...*).

A.2. Consoane

1. Înainte de ***p*** şi ***b*** se scrie ***m***, nu ***n***, inclusiv în derivatele cu prefixe (*ambiţie, amplasament, combate, complăcea, emblemă, imposibil, implacabil, îmbolnăvi, împărtăşi, împărat, umbla, umplere ...*). Excepţia de la regulă o constituie scrierea cuvântului *Istanbul*.

2. Se scrie şi se pronunţă ***ş*** în cuvintele împrumutate din germană sau asimilate acestora (*ştrand, şmirghel, şpan, şpiţ, ştab, ştecăr, ştachetă, şubler ...*), dar ***s*** în cuvintele împrumutate din alte limbi (*scenă, spray, stat, stofă, strangula, spicher, sprint, staff, stand, sticks ...*).

3. În derivatele cu prefixul ***des-*** consoana ***s*** devine ***z*** înaintea unor cuvinte care încep cu vocală sau cu vreuna dintre consoanele ***b, d, g, v, m, n, l, r*** (*dezamăgit, dezosat, dezinformat, a se dezechipa, dezbate, dezdoi, dezgoli, dezvălui,*

dezmoşteni, deznoda, dezlega, dezrădăcina ...); în alte situaţii, prefixul rămâne cu forma ***des-*** (*descumpănit, desfăşurare, deshăma, despături, destăinui ...*).

4. Înaintea consoanelor sonore ***b, d, g, j, v*** se va scrie şi se va pronunţa cu ***z*** (*zbor, zdup, brazdă, zgomot, izgoni, zvânta, azvârli ...*), făcând excepţie derivatele cu prefixul ***trans-*** (*transborda, transdanubian, transversal ...*) şi unele împrumuturi relativ recente (*aisberg, disident, disertaţie, glasvand, jurisdicţie, premisă, sesiune ...*).

5. În derivatele cu sufixul ***-nic*** se păstrează vocala finală a rădăcinii, ***s*** sau ***z*** (*casă/casnic, jos/josnic ...; groază/groaznic, pază/paznic ...*).

B. Scrierea unor cuvinte cu litere duble

B.1. Vocale duble

În limba română contemporană anumite cuvinte presupun scrierea cu dublă vocală (sau cu vocală + semivocală) în următoarele situaţii:

a. din *motive etimologice* (aşa au fost moştenite sau împrumutate cuvintele): *alcool, accelera, acces, accident, calcio-vecchio, loess, ambiguu, asiduu, contiguu, superfluu, vacuum, Aaron, Nausicaa, Varlaam ...*

b. din *motive morfologice*:
- vocală tematică + desinenţă de singular sau de plural: *alee, idee, licee, câmpii, cenuşii, hazlii ...* (la unele dintre cuvintele teminate, în această situaţie, în ***-ii***, apare şi un al treilea ***-i***, reprezentând articolul hotărât enclitic: *copiii mei, fiii bătrânului, toţi geamgiii, vizitiii boierilor, propriii copii, roşiii obraji, cenuşiii nori* etc.);
- vocală tematică sau sufix verbal (morfologic) + desinenţă de persoana I sau a II-a: *(eu) auzii, citii, cosii, privii ...; (tu) devii, ţii, să fii, să ştii ...;*
- desinenţă de plural + articol hotărât enclitic pentru singular sau plural: *albii pereţi, a dragii mele mame, blânzii bătrâne, rarii trecători ..., toţi arbitrii, merii aceştia, primii din clasă ...;*
- vocală tematică + sufix verbal (morfologic): *a pustii, a prii, a se sfii ..., apreciind, ştiind.*

DOOM[2] impune ca normă ortografică scrierea cu dublă vocală şi în situaţia unor cuvinte recent sau relativ recent împrumutate, cărora li se ataşează desinenţele de plural sau articolele hotărâte enclitice:
- legare fără cratimă, în cuvintele împrumutate şi care nu prezintă deosebiri între scriere şi pronunţare: *atuul, atuuri, breakul, breakuri, businessul, businessuri ...;*

– legare cu cratimă, când există deosebiri între scriere şi pronunţare: *bleu-ul* (blöul), *bleu-uri* (blöuri) ...

c. din *motive lexicale*:

– prin *sufixare* (lexicală): *ştiinţă, fiinţă ...*;
– prin *prefixare*: *supraaglomerat, ultraamenajat, neefectuat, reelaborat ...*;
– prin *compunere*: *contraargument, contraatac, autoorganizare, zoologie ...*

B.2. Consoane duble

Conform DOOM[2], consoanele duble se află în următoarele situaţii:

a. notează sunete-consoane care se pronunţă amândouă, acestea fiind:

– consoane *identice*, în cuvinte compuse: *ohmmetru, Sânnicolaul Mare ...* sau în cuvinte derivate cu prefixe (când cuvântul începe cu aceeaşi consoană cu care se termină prefixul): *înnopta, înnoda, înnebuni, interregional, transsiberian, posttraumatic ...*;
– consoane *diferite* (**k** sau **č**), notate cu aceeaşi literă, **c**: *accent, accident, acceptare ...*

b. notează un singur sunet (în unele neologisne şi în nume proprii scrise după model străin), care se pronunţă o singură dată, având aceeaşi valoare ca şi consoana simplă: *fortissimo, calcio-vecchio, watt ..., Philippide, Rosetti, Anton Pann ...* sau care se pronunţă diferit, după regulile limbii din care a fost împrumutat: *mezzosoprană* (pron. *meţosoprană*).

C. Accentul

În limba română, conform GALR şi DSL, *accentul (tonic)* – pronunţarea mai intensă sau pe un ton mai înalt a unei silabe dintr-un cuvânt sau a unui cuvânt dintr-o sintagmă/dintr-un enunţ – nu are un loc fix (este liber), putându-se întâlni următoarele situaţii:

– accentuare pe ultima silabă (oxitonă): *manta, urât, privi ...*;
– accentuare pe penultima silabă (paroxitonă): *vecină, frumoasă, dăduse ...*;
– accentuare pe antepenultima silabă (proparoxitonă): *văduvă, modică, miaună ...*;
– accentuare pe a patra sau pe a cincea silabă, numărate de la sfârşitul cuvântului către începutul acestuia: *veveriţă, doctoriţă, şaptesprezece.*

În rostirea cuvintelor, la multe dintre cuvintele polisilabice (care conţin mai multe silabe, în special datorită derivării şi compunerii), pot apărea pe lângă *accentul principal* (tare/forte) şi *accente secundare* (slabe): *bùnăstare, sùpervedetă, ràdioreceptor.*

În compusele din cuvinte întregi, scrise sau nu cu cratimă, şi în grupurile sintactice stabile, cuvintele componente îşi păstrează accentuarea iniţială: *instructiv-educativ, propriu-zis, după-amiază, prim-plan, cu bună ştiinţă, a băga de seamă, aducere aminte, Bistriţa-Năsăud, Piaţa Unirii, Andrei Şaguna, România literară.*

În situaţia unor enunţuri, anumite cuvinte pot fi rostite mai accentuat (**accent sintactic**, ce are o funcţie expresivă), în principal pentru a se sublinia:

– importanţa sensului unui cuvânt pentru înţelegerea conţinutului comunicării: ***Petre** a câştigat concursul* (se subînţelege: *nu altcineva*). // *Petre **a câştigat** concursul* (se subînţelege: *nu a pierdut, cum au făcut-o alţii*); // *Petre a câştigat **concursul*** (se subînţelege: *nu o întrecere oarecare*);
– o atitudine/o stare a vorbitorului: *Numai **Corina** mi-a telefonat!* (se sugerează nemulţumirea, reproşul, enervarea ...).

Neavând un loc fix în limba română, accentul cuvântului este:

– *relativ stabil* în declinarea substantivului, a adjectivului şi, uneori, a pronumelui şi a numeralului (în flexiunea nominală): *casă, casa, casei, casele, caselor // frumoasă, frumoasa, frumoasei, frumoase, frumoasele, frumoaselor // aceasta, aceştia, aceştia, acestora // ambii, ambilor, ambele, ambelor ...*; fac excepţie unele substantive moştenite din latină: *soră, surori, noră, nurori ...* sau unele substantive neutre terminate la singular în ***-o***: *radio, radiou, radiouri // zero, zerou, zerouri ...*;
– *mobil* în conjugarea verbului (în flexiunea verbală): *a urla* (infinitiv), *el urlă* (indicativ prezent), *el urlă* (indicativ perfect simplu), *el urla* (indicativ imperfect) etc.

Deoarece este liber, accentul poate fi folosit şi pentru a diferenţia sensul unor cuvinte formate din aceleaşi sunete (cuvinte scrise la fel = *omografe*, dar pronunţate diferit = *neomofone*): *acele fete – acele de cusut, doi copii – noile copii, companie militară – i-a ţinut companie, haină nouă – inimă haină, fată veselă – veselă de bucătărie.*

Cuvintele care sunt derivate cu sufixe formate dintr-o singură silabă (monosilabice) sunt accentuate pe ultima silabă, care conţine sufixul:

săptămânal, băietan, argintar, copilaș, tinerel, bătrânesc, brădeț, geamgiu, dulăpior, colectivism, ceferist, pieptiș, argintiu, geamlâc, băieței etc.

Se observă astfel că, de regulă, în cuvintele derivate, accentul se deplasează de pe radical pe sufix: *carte – cărticică, frate – frățior, munte – muntos, verde – verdeață* etc.

Există și sufixe monosilabice neaccentuate (***-bil, -nic***), în cuvintele derivate cu aceste sufixe accentul căzând asupra altei silabe decât cea care conține sufixul: *mâncabil, groaznic.*

În limba română actuală, normele de pronunțare presupun accentuarea corectă pe vocalele finale (***-a, -ă, -e, -i, -î, -o, -u***), atunci când cuvintele sunt:

a. *-a final*:

- verbe la infinitiv, la conjugarea I: *a cânta, a lucra, a (se) putea, a (se) vicia* ... (inclusiv când ***-a*** intră în componența sufixului verbal de conjugarea a II-a: *a (se) avea, a (se) putea, a prevedea* ...);
- verbe la imperfect, persoana a III-a singular: *el/ea (se) bătea, el/ea cerceta, el/ea privea, el/ea vegheа* ...;
- substantive nearticulate terminate la singular în ***-a*** sau în ***-ea***: *cafea, manta, musaca* ... sau unele adjective împrumutate: *grena, lila* ...

A final este neaccentuat când este articol hotărât: *cafeaua, cartea, haina* ... sau în unele împrumuturi: *carioca* (dans/ instrument muzical)/ *cariocă* (creion), *coca-cola* (băutură)/*Coca-Cola* (firmă, marcă), *tibia, widia* (oțel).

b. *-ă* final:

- verbe la perfectul simplu, persoana a III-a singular: *el/ea (se) plimbă, el/ea (se) urcă, el/ea triumfă* ...;

c. *-e* final:

- verbe la perfectul simplu, persoana a III-a singular: *el/ea (se) încheie, el/ea (se) înmuie, el/ea (se) sperie* ...;

d. *-i* final:

- verbe la infinitiv, la conjugarea a IV-a: *a (se) citi, a (se) înmulți, a (se) privi* ...;
- substantive și adjective împrumutate: *colibri* (pasăre), *taxi* ..., *kaki* (culoare), *uni* (culoare, pron. *üni*) ...;
- verbe la perfectul simplu, persoana a III-a singular: *el/ea adormi, el/ea dobândi, el/ea (se) potoli* ...

e. *-î* final:

- verbe la infinitiv, la conjugarea a IV-a: *a (se) coborî, a (se) doborî, a (se) urî;*

f. *-o* final:

- substantive și adjective neologice: *bordo, halo, indigo, maro, rococo* ...

g. *-u* final:

- substantivul împrumutat relativ recent: *atu* (în schimb este neaccentuat în adjectivele neologice: *asiduu, ambiguu, continuu, contiguu, ingenuu, perpetuu, superfluu* sau în substantivele neologice: *reziduu, vacuum* ...);
- verbe la perfectul simplu, persoana a III-a singular: *el/ea (se) văzu, el/ea (se) făcu, el/ea tăcu, el/ea (se) văzu* ...;
- verbe la imperativ: *condu!, produ!, redu!* (dar *adu!*).

D. Scrierea cu literă mică și cu literă mare (majusculă)

D.1. Scrierea cu literă mică

Se scriu cu *literă mică* substantivele comune și toate celelalte părți de vorbire folosite izolat sau în interiorul propozițiilor și al frazelor, precum și în situația unor abrevieri și simboluri.

1. Substantivele comune, chiar provenite din nume proprii, folosite izolat sau în interiorul unei comunicări, când desemnează:

- tipuri omenești și caractere, denumite după numele unor personaje (*un adonis, un apolo, un donjuan, un mitică, un păcală, un tândală* ...);
- obiecte denumite după creatorul lor sau după locul de origine (*Dansau hațegana. // Fumează o havană. // Și-a cumpărat cinci metri de olandă/pânză.*);
- ființe mitice (*ciclop, elf, gigant, iele, muză, nimfă, satir, sirenă, titan, trol* ...);
- funcții și calități (*agă, avocat, cancelar, consilier, deputat, director, domnitor, general, han, inspector, ministru, pașă, prefect, premier, președinte, primar, prim-ministru, principe, rege, secretar de stat, senator, subprefect, sultan, șah, voievod, vodă* ...); se pot scrie și cu literă mare, ca formă de respect deosebit sau sau când exprimă denumirile oficiale complete (*Domnule director/Director, ...; Stimate Domnule Președinte, ...*);

– sisteme economico-sociale (*capitalism, feudalism ...*), epoci geologice (*cretacic, cuaternar, mezozoic ...*), perioade istorice slab individualizate (*epoca modernă, epoca veche, neolitic, paleolitic, perioada contemporană ...*), războaie care nu au nume unice (*războaiele balcanice, războaiele ruso-turce ...*); epocile istorice de importanță majoră se scriu cu majusculă (*Antichitatea, Evul Mediu, Renașterea ...*);
– varietăți de plante și de animale, soiuri de vin, produse alimentare etc. (*aligote, angora, astrahan, bășească, buldog, cabernet, caniș, fetească neagră, ionatan, merinos, țigaie ...*);
– substantive cu sens generic, denumind realități geografice și social-administrative, unități de relief etc., urmate de un substantiv propriu cu formă de nominativ (*aleea Zvorîștea, bulevardul Magheru, calea Floreasca ...*); asemenea substantive nu intră în denumire și nu formează nume proprii compuse (substantivul comun are funcție sintactică proprie, impusă de context, iar numele propriu care urmează este atribut categorial în nominativ).

NOTĂ!

Pe tăblițe indicatoare, pe hărți, în indicarea adresei etc., structurile de mai sus se scriu cu literă mare (*Aleea Zvorîștea, Bulevardul Magheru, Calea Floreasca ...*).

Aceleași substantive se scriu cu majusculă și fac parte din denumire, formând substantive proprii compuse, dacă sunt urmate de un nume propriu cu formă de genitiv (*Aleea Pajurii*), de un adjectiv propriu (*Aleea Rotundă*), de un numeral ce nu este atribut al altui substantiv (*Bulevardul 1848*, dar *bulevardul 1 Decembrie*).

– punctele cardinale (*est, vest, nord-est ...*), cu excepția situațiilor în care desemnează o regiune sau intră în componența unor nume de locuri (*Se miră tot Apusul de seceta din vara aceasta!; Ploiești-Vest, București-Nord ...*);
– substantivele comune și celelalte părți de vorbire cu care se începe un citat se scriu cu majusculă, dacă urmează după două puncte (*Numai el a vrut să fie altceva: „Omul zilelor noastre".*) și cu literă mică, dacă nu este precedat de două puncte, constituind așa-numitul *citat integrat* (*Numai el era convins că „lumea e bună cu toți proștii".*);
– substantivele comune care denumesc popoare (*român, grec, francez ...*), zilele săptămânii și lunile anului (*luni, marți ...; ianuarie, februarie ...*), disciplinele de învățământ (*limba și literatura română, chimia, algebra, educația civică ...*); asemenea cuvinte se pot scrie și cu majusculă când intră în denumirile oficiale ale unor evenimente (*Luna Cadourilor, Congresul de Fizică Aplicată ...*).

2. Toate celelalte părți de vorbire din interiorul sau de la sfârșitul unei comunicări se scriu cu literă mică, astfel:
   – adjectivele din sintagme ce denumesc varietăți de plante și de animale (*ardei gras, ardei iute, bălțata românească, broască țestoasă, cireșe pietroase, capra neagră, măr crețesc, măr domnesc, pisica sălbatică, rața leșească, ursul brun, vulturul pleșuv ...*);
   – pronumele de politețe (*dumneata, dumneavoastră ...*), ce se pot scrie și cu majusculă, în semn de respect deosebit (*Prezența Dumneavoastră ne onorează!*);
   – articolul și particulele folosite drept cuvinte ajutătoare în formarea numelor proprii românești sau străine (*Ștefan cel Mare, Mircea cel Bătrân ...; Leonardo da Vinci, Charles de Gaulle, Ludwig van Beethoven ...*);
   – articolele, prepozițiile și conjuncțiile din numele de aștri (*Scroafa-cu-Purcei*), din denumiri geografice și administrativ-teritoriale (*America de Sud, Coreea de Nord, Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord, Statele Unite ale Americii ...*), din numele unor instituții (*Consiliul de Miniștri al ...*), din numele unor sărbători (*Ziua Internațională a Muncii*), din numărul de ordine al unor manifestări periodice (*Am participat la al II-lea Congres Internațional de Chimie/cel de-al doilea Congres Internațional de Chimie.*);
   – uneori, în poezia modernă, primul cuvânt al fiecărui vers se scrie cu literă mică, îndeosebi pentru a se evidenția continuarea ideii poetice în două sau în mai multe versuri (tehnica *ingambamentului*).

3. În mod excepțional, se pot scrie cu literă mică și cuvinte care, în mod obișnuit, se scriu cu literă mare, pentru a se realiza un efect stilistic (*ceaușescu, pcr ...*) sau grafic (*univers enciclopedic ...*).

D. 2. Scrierea cu majusculă

Scrierea cu literă mare la inițială a cuvintelor izolate sau în propoziții are ca efect punerea lor în evidență, sub aspect grafic, semantic, stilistic și, uneori, chiar morfosintactic.

1. Substantivele comune sau alte părți de vorbire pot fi scrise cu *majusculă* în următoarele situații:
   – dacă un cuvânt este primul într-o comunicare, indiferent dacă aceasta este izolată, dacă urmează după altă comunicare sau dacă este prima comunicare din text (– *Despre colegul meu m-ai întrebat?*

// Ce să facă şi el!? ... Stă toată ziua la calculator. Uneori mai iese şi cu noi la câte un film. Părinţii nu mai ştiu ce să creadă.);
- dacă un cuvânt este primul în notele de subsol sau în titlurile de coloană dintr-un tabel;
- dacă este cuvânt cu care începe prima comunicare după formula de adresare în vocativ, urmată de virgulă, într-o cerere, în corespondenţă etc.:

Domnule director,	*Dragii mei,*
Subsemnatul, ..., domiciliat în ...	*Sunt de câteva zile la mare şi ...*

- dacă este cuvântul cu care începe un citat ce are înaintea sa două puncte şi presupune situarea între ghilimele (*Când mă vedea, nu-mi spunea decât atât: „Feciorul meu drag!"*);
- dacă se urmăreşte sugerarea unor atitudini şi sentimente prin termenii de adresare într-o corespondenţă (*Domnule Preşedinte, ...*), în semn de cinstire (*Soldatul Necunoscut*), pentru a denumi un concept (*Binele, Adevărul, Dreptatea, Justiţia Divină ...*), pentru personificarea unei abstracţiuni sau a unui simbol (*Vorbea în numele Ştiinţei ... „Căci Munca-i Vitejia supremă, fără seamăn"*) sau pentru a conferi unui nume comun valoarea de nume propriu (*Timişoara este Fruntea ţării!*).

NOTĂ!

În etichete, plăcuţe indicatoare, în adrese, pe hărţi, în titlurile coloanelor din tabele etc., cuvintele care în mod obişnuit se scriu cu literă mică se vor scrie cu majusculă (*Băbească Neagră, Cabernet, Aleea Parva, Strada Ion Neculce ...*).

2. Se scriu cu *majusculă*, indiferent de locul ocupat în enunţ, toate numele proprii, inclusiv cele ale unor unităţi lexicale complexe, care desemnează:
   - nume de persoane, însoţite sau nu de funcţii, ranguri, porecle (*Ali-Paşa, Delavrancea, G. Călinescu, Grigore Vasiliu-Birlic, Ion Popescu-Gopo, Mihai Eminescu, Mihai-Vodă ...*); în numele proprii străine se scriu cu majusculă şi articolul sau particulele din componenţa lor (*D'Artagnan, Vittorio De Sica, La Fontaine, Eugene O'Neill, Vincent Van Gogh ...*);
   - nume de personaje religioase, mitologice, folclorice, literare (*Alah, Atotputernicul, Barbă-Albastră, Cenuşăreasa, Don Juan, Dumnezeu, Făt-Frumos, Isus Hristos, Mântuitorul, Muma-Pădurii, Sfarmă-Piatră, Sfânta Fecioară, Sfânta Treime, Sfântul Duh ...*), precum şi alte realităţi cu caracter religios, inclusiv pronumele şi adjectivele pronominale ce se referă la Dumnezeu şi la Isus Hristos (*Sfântul Mir, Sfânta Împărtăşanie, Sfânta Scriptură, Sfântul Munte, Sfântul Mormânt ...; spre slava Ta, Doamne .../ne rugăm Ţie ...*);
   - nume de animale (*Azor, Búbico, Joiana ...*);
   - nume geografice sau administrativ-teritoriale (*America de Nord, Băile Herculane, Bolintin-Deal, Europa de Est, Govora-Băi, Marea Britanie, Orientul Mijlociu, Popeşti-Leordeni, Polul Sud, Timişul de Sus, Ţara Românească ...*);
   - termenii generici desemnând realităţi geografice şi administrativ-teritoriale, urmaţi de un nume propriu cu formă de genitiv, de un adjectiv sau de un numeral ce nu este atribut al altui substantiv, împreună cu care formează un substantiv propriu compus (*Aleea Pajurii, Bulevardul Muncii, Bulevardul Mare, Bulevardul 1848*).

Prezentăm mai jos, în paralel, structuri formate din substantiv *comun* (cu funcţie sintactică proprie) + *substantiv propriu*, simplu sau compus (atribut categorial în nominativ) şi din *substantive proprii compuse* (în care termenul generic şi-a pierdut individualitatea şi nu mai are funcţie sintactică proprie):

Substantiv comun+substantiv propriu	Substantiv propriu compus
• *aleea Parva*	• *Aleea Pajurii; Aleea Rotundă*
• *bulevardul Magheru*	• *Bulevardul Muncii, Bulevardul Mare*
• *bulevardul 1 Decembrie*	• *Bulevardul 1848*
• *balta Călmăţui*	• *Balta Brăilei, Balta Roşie*
• *băile Govora*	• *Băile Herculane, Govora-Băi*
• *calea Floreasca*	• ...
• *comuna Râul Alb*	• ...
• *dealul Măgura*	• *Dealul Măcinului, Dealul Mare*
• ...	• *Drumul Găzarului, Drumul Taberei*
• *fluviul Dunărea*	• ...
• *hanul Pintea Viteazul*	• *Hanul Ancuţei, Hanul lui Manuc*
• *insula Creta*	• *Insula Mare (a Brăilei)*
• *intrarea Poiana Mare*	• *Intrarea Florilor*
• *judeţul Bihor*	• ...
• *lacul Bucura*	• *Lacul Morii, Lacul Roşu*
• *munţii Carpaţi, munţii Bucegi*	• *Munţii Măcinului, Munţii Apuseni*
• *oraşul Sinaia*	• ...

Substantiv comun+substantiv propriu	Substantiv propriu compus
• *parcul Herăstrău* • *pasul Tihuța* • *piața 1 Mai, piața Dorobanți* • *popasul Dealul Feleacului* • *republica Ucraina* • *râul Mureș* • *strada Dealul cu Flori* • *strada 13 Septembrie* • *șoseaua Mihai Bravul* • ... • *vârful Toaca*	• *Parcul Tineretului, Parcul Mare* • *Pasul Tătarului* • *Piața Universității, Piața Roșie* • *Popasul Haiducului* • *Republica Malgașă* • *Râul Alb* (comună, județul Dâmbovița) • *Strada Mare, Strada Beiului* • *Strada 1907* • *Șoseaua Vergului* • *Vadul Oii* • ...

– nume de aștri și de constelații (*Carul Mare, Cornul Caprii, Marte, Orion, Ursa Mare ...*); în terminologia astronomică se scriu cu majusculă și *Luna, Pământul, Soarele* (altminteri devenite substantive comune);
– numele marilor epoci istorice și al evenimentelor istorice majore, inclusiv războaiele de anvergură sau care au nume unic, precum și numele manifestărilor științifice, artistice, politice de însemnătate națională și universală (*Antichitatea, Conferința Națională a Rectorilor, Congresul Național al Partidului X, Congresul Mondial al Evreilor; Comuna din Paris, al Doilea Război Mondial, Evul Mediu, Primul Război Mondial, Războiul de Independență, Războiul de Secesiune, Războiul de Treizeci de Ani, Reforma, Renașterea, Unirea Principatelor ...*);
– numele oficial al unor instituții, precum și al clădirilor publice, al monumentelor, al sălilor de spectacole artistice și sportive, al mijloacelor de transport care și-au dovedit notorietatea (*Arcul de Triumf, Administrația Prezidențială, Avocatul Poporului, Camera Deputaților, Cancelaria Prim-Ministrului, Casa Radio, Centrul Național de Evaluare și Examinare, Colegiul Național „Mihai Eminescu", Editura Academiei, Facultatea de Drept, Guvernul României, Institutul de Lingvistică, Liceul Teoretic „Octavian Goga", Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Muzeul de Artă Veche, Orient Expres, Palatul Parlamentului, Sala Rapsodia, Senatul, Titanicul ...*); asemenea substantive rămân proprii și când sunt folosite eliptic (*student la Litere/Arhitectură/Comunicare ...; secretar de stat la Educație ...; am călătorit cu Orientul ...; actul emis de Cancelarie ...; admiterea la Drept ...; spectacolul de la Rapsodia ...; audiția de la Radio ...; normele impuse de Evaluare ...; defilarea de la Arc ...*). Pentru denumirile oficiale ale școlilor gimnaziale propunem două soluții, ambele acceptate tacit în actele oficiale: *Școala Generală din Râul Alb, Județul Dâmbovița; Școala cu Clasele I-VIII Nr. 172 „Sf. Andrei", București.*

NOTĂ!

Denumirile neoficiale ale instituțiilor și ale domeniilor la care se referă o funcție se scriu cu literă mică (*guvernul român, guvernele statelor membre ale UE, ministrul de externe, președintele țării ...*).

– numele sărbătorilor laice și religioase, naționale și internaționale (*Adormirea Maicii Domnului, Anul Nou, Crăciunul, 1 Decembrie, Duminica Tomei, Înălțarea, Învierea, Paște/Paștele, Patruzeci de Sfinți, Rusaliile, Schimbarea la Față ...*);
– numele ordinelor de stat, românești și străine (*Legiunea de Onoare, Ordinul „Mihai Viteazul", Ordinul Național „Serviciul Credincios" ...*);
– numele unor soiuri de plante și fructe (*soiul Aurora de floarea-soarelui, cireșele Napoleon*) sau de rase de animale (*rasa de porci Marele Alb ...*);
– numele punctelor cardinale desemnând o regiune (*are nostalgia Estului/Vestului/Apusului ... // vine din Occident/Orient ... // criza din Orientul Apropiat/din Orientul Îndepărtat ...*);
– numele obiectelor denumite după numele creatorilor lor (*a cumpărat trei Grigorești/tablouri de Grigorescu ...*).

3. Se vor scrie doar cu *inițială majusculă* următoarele categorii de nume proprii compuse:
– denumirile organismelor de conducere și ale compartimentelor din instituții (*Adunarea generală a acționarilor SNP, Catedra de limba română, Comisia de analiză a creditelor bancare, Compartimentul de marketing, Consiliul științific, Secția de filologie și literatură, Serviciul de contabilitate ...*);
– titlurile de publicații periodice, operele literare și științifice, articolele, emisiunile radio-TV, documentele de importanță națională și universală, numele unor medalii și premii (*Adevărul literar și artistic, Amintiri din copilărie, Capra cu trei iezi, Declarația universală a drepturilor omului, Gramatica limbii române, Dicționarul de științe ale limbii, Istoria românilor sub Mihai-Vodă Viteazul, Legea retrocedării proprietății, Limba*

română [revistă], *Medalia comemorativă „X", O scrisoare pierdută, Premiul pentru regie, Proclamația de la Islaz, România literară, Rondul de noapte* [emisiune TV], *Tatăl nostru, Ziarul financiar* ...);
– mărcile de produse (*Izvorul minunilor* ...);
– nume științifice latinești de specii animale și vegetale (*Alium caepa, Bacterium aceti, Pisum sativum* ...).

4. *Abrevierile* se scriu astfel:

a. integral cu *majuscule,* când sunt alcătuite din inițialele:
– unor nume proprii compuse (*MS = Majestatea Sa, S.N.C.F.R./SNCFR = Societatea Națională a Căilor Ferate Române*);
– unor noțiuni de specialitate, desemnând simboluri matematice, fizice, chimice etc. (*A = arie, C = grade Celsius, L = lungime, H = hidrogen* ...);
– punctelor cardinale (*N, N-V, E, S, S-E* ...);
– prenumelor (*I.L. Caragiale = Ion Luca Caragiale*);
– unor cuvinte și expresii (*N.B. = nota bene, O.K. = all correct, P.F.L./PFL = plăci fibrolemnoase, B.C.A./BCA = beton celular autoclavizat, P.S. = post-scriptum*);

b. cu *majusculă* pe primul loc sau în alte poziții, când provin de la cuvinte scrise cu literă mare (*Dlui = Domnului, Sf. = Sfântul/Sfânta*) sau de la termeni de specialitate (*MeV = megaelectronvolt, MHz = megahertz*);

c. cu *majusculă* pe a doua poziție, când provin de la unii termeni de specialitate (*dB = decibel, eV = electronvolt*).

E. Scrierea derivatelor, a cuvintelor compuse, a locuțiunilor și a grupurilor de cuvinte relativ stabile

Pentru ortografierea derivatelor, a cuvintelor compuse, a locuțiunilor și a grupurilor de cuvinte relativ stabile, DOOM² stabilește câteva reguli generale.

1. *Derivatele* se scriu:

a. *într-un cuvânt,* cele mai multe derivate cu prefixe (*antepenultim, antiproductiv, a circumscrie, a dezvălui, interjudețean, neeconomic, nonviolență, preaderare, a se răzgândi* ...) și cu sufixe (*arghezian, albaiulian, antonpannesc, băimărean, camilpetrescian, cincisutist, cipriot, chilian, costarican, dunărean, elvețian, fanariot, galez, ieșean, javanez, liliputan, moldovenesc,*

monegasc, negruvodean, neozeelendez, newyorkez, olandez, oșean/oșenesc, portorican, peruan, panamerican, râmnicean, râurean, sanmarinez, sătmărean, srilankez, târgujian, târgmureșean, tărcăuan, vasluian ...);

b. cu *cratimă,* derivatele cu prefixul ***ex-***/*„fost"* (*ex-președinte, ex-prim-ministru, ex-diplomat*) sau, accidental, cu alte prefixe (***non****-eu,* ***ante****-'48,* ***post****-'89,* ***pro****-NATO* ...), precum și derivatele cu sufixe de la abrevieri literale (*F.S.N.-ist/FSN-ist/fesenist, P.N.L.-ist/PNL-ist/ penelist* ...) sau de la litere (*X-ulescu*);

c. derivatele obținute de la împrumuturi se scriu:
– *într-un cuvânt,* dacă nu prezintă deosebiri între scriere și pronunțare (*dandy – dandism; Rusia – rusesc, rusoaică, rusism, ruseşte* ...; *Franța – francez, franțuzesc, franțuzit, franțuzește* ...);
– *într-un cuvânt* (dar cu eliminarea vocalei finale a numelui) sau *cu cratimă* (păstrându-se vocala finală), dacă sunt obținute de la nume proprii străine a căror finală prezintă deosebiri între scriere și pronunțare (*Shakespeare – shakespearian/shakespeare-ian*).

2. *Compusele* se scriu (în funcție de partea de vorbire căreia îi aparțin, de gradul de sudură al compusului, de raporturile sintactice care au stat la baza compunerii, de tradiție/din motive etimologice etc.), într-un cuvânt, cu cratimă sau în cuvinte separate, astfel:

a. *compuse* scrise *într-un cuvânt:*
– substantive comune și proprii: *acvaplanare, Agromec, Atotputernicul, atotputință, atotștiință, binecuvântare, binefacere, bunăstare, Câmpulung, Delavrancea, demâncare, deochi, deîmpărțit, dreptunghi, Dinvale, duraluminiu, duroflex, electronvolt, electromecanic, Eurasia, Frunzăverde, fărădelege, lungmetraj, Moșandrei, metaloplastie, neocomunism, otorinolaringologie, policalificare, preaplin, primadonă, primăvară, protopop, răufăcător, răuvoitor, scurtmeraj, sinucidere, Satulung, Subcetate, Sândominic, subsol, vinars, teleconferință, triplusalt, untdelemn* ...;
– adjective: *atoateștiutor, atotputernic, aeronaval, aeroportuar, binecuvântat, binefăcător, binemeritat, binevoitor, clarvăzător, cronofag, codalb, cuminte, cumsecade, cehoslovac, dacoromân, deplin, energofag, electrodinamic, fotosensibil, heliomarin, istroromân, neoliberal, preafericit, răufăcător, răuvoitor, rozalb, sociocultural, vasoconstrictor, vasodilatator* ...;
– pronume și adjective pronominale: *aceeași, aceiași, același, altcareva,*

altcineva, altceva, altcuiva, ăstălalt, careva, cealaltă, celălalt, cestălalt, ceva, cuiva, dânsul, dânsa, dumneata, dumnealui, fiecare, fiece, fiştecare, fiştece, fiştecui, fitecine, însumi, însuţi, însăşi, însele, înseşi, înşişi, niciunul, niciuna, niciun, nicio, niscaiva, oarecare, oarece, oarecine, oricare, oricine, orice, orişicare, orişicine, orişice, sineşi, sieşi, vreo, vreun, vreuna, vreunul ...;

– numerale: *amândoi, câteşitrei, cincizeci, cincisprezece, al douăzecilea, unsprezece, douăsprezece, douăzeci, doisprezece, întâiaşi, nouăsprezece, nouăzeci, optzeci, unsprezece, tustrei ...;*

– verbe: *a se autoacuza, a se autoanaliza, a se autocompătimi, a binecuvânta, a (se) binedispune, a binevoi, a electrifica, a furgăsi, a îngenunchea, a legifera, a multiplica, nemaiştiind, nepreabând, a prescurta, a prolifera, a telecomanda ...;*

– adverbe: *acasă, adesea, adeseori, alaltăieri, altădată, arar, astfel, aseară, aşadar, bineînţeles, bunăoară, cândva, câtuşi, cică, darmite/darămite, deasupra, dedesubt, demult, deplin, deseori, desigur, devale, devreme, dimpotrivă, dinadins, dinăuntru, diseară/deseară, dintotdeauna, fiştecând, fiştecum, fiştecât, iarăşi, încontinuu, împotrivă, împrejur, împreună, întruna, nemaipomenit, nicicând, nicicum, nicidecum, niciodată, niciunde, numaidecât, odată, oricând, oricât, oriunde, orişicând, orişicât, orişiunde, parcă, pretutindeni, (mai) prejos, (mai) presus, rareori, totdeauna, totuşi, totodată ...;*

– prepoziţii: *deasupra, dedesubtul, despre, dimpotriva, dimprejurul, dinaintea, dinapoia, dindărătul, dinspre, dintre, dintru, împotriva, înaintea, înapoia, înăuntrul, îndărătul, înde, înspre, printre, printru ...;*

– conjuncţii: *deoarece, deşi, fiindcă, încât, întrucât, precum, vasăzică ...;*

– interjecţii: *behehe, heirup, iacă, iacătă, mehehe, tralala ...*

b. *compuse* scrise *cu cratimă:*

– substantive comune şi proprii: *an-lumină, artist-cetăţean, argint-viu, Albă-ca-Zăpada, Ali-Paşa, Ana-Maria/Anamaria, Baba-Cloanţa, Baia-Sprie, Barbă-Albastră, bou-de-baltă* („bâtlan"), *bună-credinţă, bună-creştere, bună-cuviinţă, bună-dimineaţa* („plantă"), *bun-gust* („simţ estetic"), *bun-plac, bun-rămas* („adio"), *bun-simţ* („decenţă"), *bloc-diagramă, bloc-turn, burtă-verde* („burghez"), *ca-la-Breaza* („dans"), *cal-putere* („unitate de măsură"), *cal-de-mare, calul-dracului* („libelulă"), *cască-gură* („persoană distrată"), *câine-lup, ciuboţica-cucului, Cluj-Napoca, coate-goale, contabil-şef, Craiul-de-Rouă, cuvânt-cheie, cuvânt-înainte, cuvânt-titlu, decret-lege, drum-de-fier, dublu-casetofon, dublu-decalitru, ducă-se-pe-pustii* („dracul"), *du-te-vino, după-amiaza, după-masa, Făt-Frumos, fluieră-vânt* („haimana"), *formular-tip, gura-leului, gură-cască, gură-spartă* („om flecar"), *Harap-Alb, Hagi-Tudose, iarba-fiarelor, încurcă-lume, lasă-mă-să-te-las, linge-blide* („parazit, întreţinut, cerşetor"), *mai-marele* („superiorul"), *mamă-mare* („bunică"), *mamă-soacră, maşină-capcană, maşină-unealtă, maţe-fripte* („zgârcit"), *Negru-Vodă, nord-est, nord-vest, nu-mă-uita* („plantă"), *papă-lapte* („prostănac"), *pasăre-liră, piatră-vânătă* („sulfat de cupru"), *pierde-vară* („leneş"), *poale-n-brâu* („plăcintă"), *prim-dansator, prim-ministru, prim-plan, prim-procuror, prim-solist, puşcă-mitralieră, rămas-bun, Roşu-Împărat/împăratul Roşu, roza-vânturilor, soare-apune, soare-răsare, situaţie-limită, sparge-val* („parapet"), *târâie-brâu, terchea-berchea* („om de nimic"), *trei-păzeşte, ucigă-l-crucea, ucigă-l-toaca, zgârie-brânză* („zgârcit"), *zgârie-nori, zi-lumină, zi-muncă, volt-amper ...;*

– adjective: *alb-argintiu, alb-negru, aşa-zis* („pretins"), *austro-ungar, bine-crescut* („cuviincios"), *bine-cunoscut* („celebru"), *bine-venit* („oportun"), *bun-platnic, burghezo-democratic, chimico-farmaceutic, drept-credincios, dulce-acrişor, est-european, fizico-chimic, franco-german, francez-român, galben-deschis, galben-închis, galben-pai, galben-pal, înainte-mergător, liber-schimbist, nou-născut, propriu-zis, sus-numit, tehnico-ştiinţific ...;*

– adverbe: *alaltăieri-seară, azi-mâine, azi-noapte, ceac-pac, dintr-adins, dintr-odată, după-amiaza/după-amiază, după-masa/după-masă, harcea-parcea, într-adins, nitam-nisam, tam-nesam ...;*

– prepoziţia compusă *de-a*, ce intră în formarea unor locuţiuni: *de-a ascunselea/de-a v-aţi ascunselea, de-a azvârlita, de-a baba-gaia, de-a baba-oarba, de-a berbeleacul, de-a curmezişul, de-adevăratelea/de-adevărat, de-a dreapta, de-a dreptul, de-a dura, (a avea) de-a face, de-a fir a păr, de-a gata, de-a latul, de-a-n boulea, de-a-ndăratelea, de-a-ndoaselea, de-a-n picioarelea, de-a prinselea, de-a puia-gaia, de-a pururi/de-a pururea, de-a rândul, de-a roata, de-a rostogolul, de-a spinarea, de-a stânga, de-a surda, de-a tumba, de-a valma* etc.;

– interjecţii: *cioc-boc, haida-de, hodoronc-tronc, hop-aşa, hop-ş-aşa, trancafleanca, tura-vura ...*

c. *compuse* scrise în *cuvinte separate*, majoritatea aparţinând clasei substantivelor proprii: *Asia Mică, Baia Mare, Cuţitul de Argint, Delta Dunării, Gura Teghii, Hăşmaşul Mare, Jepii Mari, Lacul Roşu, Mihai Viteazul, Peştera Muierii, Oceanul Atlantic, Oarba de Mureş, Recaşul de Sus, Salcia din Vale, Timişul de Jos, Vălenii de Munte ...*; alte asemenea compuse mai pot fi pronume (*ceea ce*), numerale (*o sută doi, patru mii şapte ...*), prepoziţii

(*de pe, de la, de prin ...*), conjuncţii (*ca să ...*) sau interjecţii repetate, care se pot scrie şi cu virgulă între elementele componente (*of, of!; cioc, cioc; trosc, pleosc ...*)

3. *Grupurile de cuvinte relativ stabile* (unele dintre ele interpretate şi ca locuţiuni) se scriu în cuvinte separate şi numai din motive fonetice se pot scrie şi cu cratimă (mai ales datorită ritmului rapid al vorbirii sau din necesităţi de metrică a versului).

În principiu, acestea nu ridică probleme de ortografiere decât în situaţia în care vorbitorii neatenţi sau neinstruiţi le confundă cu alte cuvinte compuse, dar care, având sensuri diferite, se scriu diferit (spre exemplu, adverbul *altădată* = *cândva* şi grupul de cuvinte format din adjectivul nehotărât *altă* + substantivul *dată*: *Altădată învăţa mai bine.* // *Şi-a ales altă dată pentru a merge la spectacol.*).

Lista acestor omofone neomografe înregistrează câteva sute de exemple, dintre care pot provoca dificultăţi reale doar câteva zeci:

altfel (adv.: „în alt mod; altminteri“	*Mâncarea era gătită altfel.* – *Vino şi tu, altfel mă supăr!*
alt fel (adj. pron.+ s.: „sortiment diferit“)	*Îi place alt fel de mâncare.*
bine-crescut (adj.: „educat“)	*Este un om bine-crescut.*
bine crescut (adv.+adj.: „bine dezvoltat“)	*Grâul este bine crescut.*
câteodată (adv.: „uneori“)	*Mai plouă câteodată.*
câte o dată (adv.+num.: „câte o singură dată“)	*Au ales fiecare câte o dată.*
defel (adv.: „deloc“)	*N-a scris defel pe caiet.*
de fel (prep.+s.: „originar“)	*Este de fel din Iaşi.*
întruna (adv.: „mereu, continuu“)	*Cânta întruna.*
într-una (prep.+pron.: „în una singură“)	*Două pagini le-a scris într-una.*
într-una (prep.+num.: „în una dintre ...“)	*Va veni într-una dintre zile.*
nicio (adj. pron. neg.: „nimeni dintre ...“)	*Nicio fată n-a văzut filmul şi niciunul dintre colegii mei.*
nici o (adv.+art. nehot.)	*Nu e nici bună, dar nici o carte prea rea.*
nici o (conjcţ.+num.: „măcar una ...“)	*N-am nici o soră, darămite două.*
niciun (adj. pron. neg.: „nimeni dintre ...“)	*N-a venit niciun coleg.*
nici un (adv.+art. nehot.)	*Nu e nici bun, nici un lucru foarte rău.*
nici un (conjcţ.+num.: „măcar unul singur“)	*N-am nici un frate, nici mai mulţi.*

F. Scrierea şi pronunţarea unor cuvinte împrumutate

DOOM[2] conţine peste 62.000 de cuvinte, în cea mai mare parte preluate din DOOM[1], la care s-au adăugat circa 2.500 de cuvinte noi (împrumuturi, în special din engleza americană, răspândite în limbă după 1989). La majoritatea acestora, DOOM[2] indică pronunţarea şi folosirea, acolo unde este cazul, a articolului hotărât şi a formelor cazuale. Pe lângă acestea, la circa 3.500 de cuvinte preluate din DOOM[1] s-au efectuat intervenţii cu privire la normarea sau la interpretarea lor (modificări de accente, adaptări ale formelor cazuale şi/sau ale unor categorii gramaticale, ortografierea etc.).

De fapt, „tendinţa vocabularului românesc de a se internaţionaliza“, înregistrată de DOOM[1] (Flora Şuteu, *Dificultăţile ortografiei limbii române*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986, p. 39), se accentuează conform DOOM[2], mai ales prin multiplele împrumuturi recent înregistrate.

În principiu, împrumuturile introduse în DOOM[2] sunt ortografiate ca în limba de origine (cu câteva neglijabile excepţii, precum *bodyguard/bodigard*):

– *acquis* (s.n.: acte normative UE)/acquis-ul (pron. *akí/akíul*)
– *advertising* (s.n.: angl., pron. *advertáizing*)
– *aftershave* (s.n., angl.; pron. *aftărşéiv*), aftershave-ul/aftershave-uri
– *aide-mémoire* (s.n., fr., pron. *edmemoár*; ai-de-mé-moi-re), aide-mémoire-ul/aide-mémoire-uri
– *airbag* (s.n., angl., pron. *érbeg*; air-bag), airbaguri
– *airbus* (s.n., tip de avion; pron. engl.: *érbas* // fr.: *erbüs*; air-bus), airbusuri
– *Airbus* (firmă, marcă; pron. engl.: *érbas* // fr.: *erbüs*; Air-bus)
– *à la carte* (loc. adj., loc. adv.; fr., pron. *alacart*)
– *à la grecque* (loc. adj., loc. adv.; fr., pron. *alagrec*; grec-que)
– *à la longue* (loc. adj., loc. adv.; fr., pron. *alalõg*; lon-gue)
– *à la russe* (loc. adj., loc. adv.; fr., pron. *alarüs*)
– *all right* (loc.adj., loc. adv., interj.; angl.; pron. *olráit*)
– *autoservice* (s.n., angl., pron. *autoservis*), autoservice-ul, autoservice-uri
– *babysitter* (s.m. şi f.; angl.; pron. *bebisítăr*), babysitter, babysitteri, babysittere
– *background* (s.n.; angl.; pron *bécgraŭnd*; back-grund), backgrounduri
– *banking* (s.n.; angl.; pron. *bénching*)
– *banner* (s.n.; angl.; pron. *benăr*), bannere
– *BASIC/ Basic* (s. propriu m.; angl.; pron. *béĭsic*)
– *Basic-English* (s.n.; pron. *béĭsic-íngliş*)
– *bazooka* (s.f.; angl.; pron. *bazúca*); pl.: bazooka
– *BBC* (s. propriu n.: post de radio-TV; pron. *bibisí*), BBC-ul

În același timp, DOOM² recomandă și modificări ale unor împrumuturi care erau înregistrate în DOOM¹, revenindu-se la ortografierea și pronunțarea ca în limba de origine a mai multor neologisme: *bluff, bungalow, challanger, cocker, confetti, dandy, high-life, hippy, jack, jazz, knockdown, knockout, motto, parking, riesling, time-out* etc.

În relativ puține situații se acceptă atât forma adaptată, cât și cea din limba de origine (cu preferință pentru prima formă din serie): *bos/boss, break/brec, cocktail/cocteil, derby/derbi, game/ghem, penalty/penalti, pocher/poker, rugbi/rugby* etc.

În articularea unor asemenea împrumuturi, ca *regulă generală*, DOOM² recomandă atașarea fără cratimă a desinenței ***-uri*** și/sau a articolului la împrumuturile care se termină în litere din alfabetul limbii române, pronunțate ca în limba română: *board – boardul, boarduri, boardurile; click – clickul, clickuri, clickurile; item – itemul, itemi/itemuri/iteme, itemii/itemurile/itemele* etc.

La celelalte împrumuturi a căror finală prezintă deosebiri între scriere și pronunțare sau care au finale neobișnuite în limba română, scrierea cu cratimă a desinenței și a articolului hotărât este obligatorie: *bleu – bleu-ul, bleu-uri, bleu-urile; cowboy – cowboy-ul, cowboy-i; parti-pris – parti-pris-ul, parti-pris-uri, parti-pris-urile; show – show-ul, show-uri, show-urile* etc.

III. DESPĂRȚIREA CUVINTELOR ÎN SILABE

A. Despărțirea la capăt de rând a grupurilor de cuvinte și a abrevierilor

Conform DOOM², *nu se vor despărți* la capăt de rând, ci se vor trece integral pe rândul următor:

- abrevierile care sunt scrise „legat", prin blancuri, prin puncte sau prin cratimă: *a.c., d-ta, RATB/ R A T B, S-E ...*;
- derivatele scrise cu cratimă de la abrevieri: *PDAR-ist, R.A.T.B.-ist, X-ulescu*;
- numele proprii de persoane: *Ionescu* (nu: *Io-nes-cu/Io-nescu/Iones-cu*);
- numeralele cardinale scrise cu cifre și litere: *al XX-lea, a 5-a ...*

De asemenea, se recomandă *să nu se separe* la capăt de rând, ci să se treacă pe rândul următor:

- prenumele sau abrevierile acestora: *dumneata/d-ta, dumitale/d-tale, dumneavoastră/dv./dvs./d-voastră ...*);

- numele de familie: *Mihai Eminescu, I.L. Caragiale, B.P. Hasdeu ...*;
- notațiile care au abrevieri în componența lor: *5 km, art. 3* etc.

Se **tolerează** trecerea pe rânduri diferite a abrevierilor pentru nume generice sau chiar a unor nume proprii din denumirea unor instituții: *Rompetrol SA, SC Cocorul SA, FC Brașov, RA „Monitorul Oficial" ...*

B. Despărțirea în interiorul cuvintelor

Dintre cele două posibilități de despărțire a cuvintelor în silabe: *pe baza pronunțării* (despărțire după pronunțare/silabație fonetică) și *pe baza structurii morfologice a cuvântului* (despărțire după structură/silabație morfologică), DOOM² recomandă *despărțirea după pronunțare*, fără a considera că este greșită și despărțirea după structură.

Aceasta este ordinea priorităților (pronunțare/structură), astfel încât, acolo unde este posibil, apar marcate ambele posibilități de despărțire a cuvintelor în silabe, în ordinea enunțată mai sus. Se recomandă însă *despărțirea după pronunțare*, și numai în situații deosebite să se recurgă și la despărțirea după structura cuvântului.

Așa cum se precizează în DOOM² (p. LXXIX), regula *generală și obligatorie* a despărțirii cuvintelor la capăt de rând este „interdicția de a lăsa la sfârșit sau la început de rând o secvență care nu este silabă. Excepție: grupurile ortografice scrise cu cratimă (*dintr-un, într-însa*), la care se recomandă însă, pe cât posibil, evitarea despărțirii".

Despărțirea *după structură* se poate aplica:

- la limita dintre elementele unor cuvinte „formate" (*anaerob: a-na-e-rob* – despărțire după pronunțare; *an-a-e-rob* – despărțire după structură – *an-* = „element de compunere care indică absența, excluderea etc." // *dezacord: de-za-cord* – despărțire după pronunțare; *dez-a-cord* – despărțire după structură – *dez-* = prefix ...);
- în cazul unor cuvinte obligatoriu scrise cu cratimă (*floarea-soarelui: floa-rea-soa-re-lui*);
- în cazul unor cuvinte scrise cu cratimă și linie de pauză (*aide-mémoire–ul*, s.n., fr., pron. *edmemoarul*; despărțit *ai-de-mé-moi-re–ul*).

Acest tip de despărțire este acceptată la căpătul rândului, când coincide cu limita dintre componentele cuvintelor „formate": ***alt**-undeva, **drept**-unghi, **port**-avion, **ne**-stăvilit ...*, dar nu se mai admit despărțirile după secvențele

care nu sunt silabe sau care contravin regulilor pronunțării (despărțire corectă: *ne-vral-gi-e, psi-hi-a-tri-e, în-/tr-a/-ju-to-ra-re, o-biect, su-biec-tiv* etc.; despărțire incorectă: *nevr-al-gi-e, psih-i-a-tri-e, într-a-ju-to-ra-re, ob-iect, sub-iec-tiv* ...).

NOTĂ!

Uneori despărțirea în scris nu este identică pronunțării, mai ales în situația unor împrumuturi neologice din alte limbi (vezi exemplul de mai sus, unde cuvântul *aide-mémoire–ul* se pronunță în următoarele silabe: *ed-me-moa-rul*, dar în scris se desparte corect: *ai-de-mé-moi-re–ul*). La fel se întâmplă în situația unor grupuri de litere-consoane – ***scr, str*** – ..., situate între vocale și care se despart după modelul C-CC (o consoană + două consoane): *cus-**cru**, nos-**tru***.

Conform DOOM², nu se despart la capăt de rând:

– cuvintele monosilabice (*scuar, seif, șef, șoc* ...);

– secvențele inițiale sau finale (silabe sau nu), formate dintr-o consoană + ***-i*** „*șoptit*" (*duș-mani*; nu: *duș**ma-ni***) sau dintr-o vocală (nu: ***a**-pă, **a**-leea, **i**-dee/ ide-**e**, **i**-relevant, **o**-dată, **u**-răsc, **a**-linia/alini-**a**, caca-**o**, continu-**u** ...*); aceeași regulă se menține și în situația grupurilor ortografice scrise cu cratimă (***s-a** dus, **i-a** dat, **mi-a** trimis, **ia-i** ...*).

În despărțirea corectă în silabe, trebuie să se țină seama de câteva particularități ale limbii române, care influențează scrierea și pronunțarea cuvintelor:

– după ***c, g, ch, gh***, literele ***e*** și ***i*** pot servi și ca simple semne grafice, fără a nota sunete, în aceste cazuri ele necontând ca vocale: *cea-**ță**, gea-muri, **giar**-di-a, **chea**-mă, ge-**nunchi** ...* (a se compara cu situațiile în care, în aceeași organizare, literele ***e*** și ***i*** sunt vocale: ***ci**-a-nu-ră, li-**ce**-an, **ce**-rești, **ge**-o-fi-zi-că, **ge**-nunchi, **ghi**-o-cel ...*);

– când este *i* „*șoptit*", la finală de cuvânt sau chiar în interiorul unor compuse, litera ***i*** nu contează din punctul de vedere al despărțirii la capăt de rând: *ar-bori, fi-ori, minți, pă-puși, ori-cum, ori-și-cui ...* (a se compara situațiile unor verbe aflate la moduri și la timpuri diferite, când litera ***i*** devine vocală, și nu *i* „*șoptit*": *tu az-vârli* (indicativ prezent, ***-i*** „*șoptit*")/*el az-vâr-li* (indicativ, perfectul simplu, ***-i** vocalic*);

– litera ***x*** (care notează fie sunetele ***cs***: *axă, Axinte, boxă ...*, fie sunetele ***gz***: *examinator, exercițiu, exersare ...*) și grupul de litere-consoane ***q+u***, care au valoarea [kv], se comportă ca o singură consoană: *a-xă, A-xin-te, bo-xă, qui-pro-quo* (pron. *cviprocvo* – „situație comică în teatru, când un personaj este confundat cu altul").

Prezentăm mai jos *principalele reguli de despărțire a cuvintelor la capăt de rând*, într-o formă simplificată, adaptate obiectivului de *învățare școlară*:

1. Vocalele în hiat se despart în silabe diferite; vocalele pot fi identice: *a-le-e, al-**co**-ol, **co**-op-ta, **re**-e-va-lu-a, am-bi-**gu**-u* ... sau diferite: *an-**ti**-a-e-ri-an, re-le-**ul**, e-du-ca-**ți**-e* ...

2. Doi diftongi alăturați în cuvânt se despart în silabe diferite: ***oa**-ie, plo**a**-ia, stea-ua* ...

3. Diftongul sau triftongul se despart de vocala precedentă: *a-ce-**ea**, ba-**ie**, du-**io**-și-e, gă-**oa**-ce ...; cre-**ioa**-ne, în-ș**e-uea**-ză, le-**oai**-că, ma-**iou**, tă-**iai** ...*

4. O consoană între litere-vocale trece la secvența (silaba) următoare; regula se păstrează și atunci când în fața consoanei sau după ea se află un diftong sau un triftong: *a-**bia**, a-ce-to-**nă**, bă-ie-**ții**, ce-reau, oa-**lă**, lu-poai-**că**, i-ra-**ki**-an, ta-**xi** ...*

   Se procedează în mod similar și când în cuvânt se întâlnesc următoarele situații:

   – ***ch, gh+e*** sau ***i*** în cuvinte românești: *a-**ghes**-mu-it, a-**chi**-tat, un-**ghi**-e-ră ...*;

   – grupul ***qu*** în împrumuturi, care se pronunță [kv]: *se-**quo**-ia, **qui**-pro-**quo** ...*;

   – două sau trei litere-consoane din cuvinte scrise cu grafii străine, care notează un singur sunet: *A-zer-bai-**djan*** (pron. *azerbaiğan*), *ca-**thar**-sis* (pron. *catarsis*), *jiu-ji-**tsu*** (ortografiat *jiu-jițsu*; pron. *jiujițu*), *ke-**tchup*** (pron. *chečap*), *Me-**dgi**-di-a* (pron. *meğidia*), *ro-**cker*** (pron. *rokăr*), *Sa-li-**gny*** (pron. *saliñi*) ...

5. Două litere-consoane (identice sau diferite) între litere-vocale se despart în secvențe separate; regula se păstrează și atunci când în fața celor două litere-consoane sau după ele se află un diftong sau un triftong: *ac-cent, ac-tiv, as-cet, bar-că, kib-butz* (pron. *chibuț*), *în-nop-ta, os-cior, ar-zoai-că, boj-deu-că, (să) mear-gă, (să) piar-dă, trais-tă, leoar-că* ...

   Literele-consoane duble care notează un singur sunet se despart conform regulii de mai sus.: *bu-si-**ness**-man, wa**tt**-me-tru.*

   Nu se despart în secvențe separate literele-consoane urmate de ***-i*** „*șoptit*" (***albi**, **bani**, **cerbi**, **verzi** ...*) sau literele-consoane duble din

cuvinte cu grafii străine, care se pronunță diferit: *ca-u-di-llo* (*nobil spaniol*; pron. *caudil'o*).

6. Excepție de la regula generală a despărțirii celor două litere-consoane:

Dacă *prima literă-consoană* este ***b, c, d, f, g, h, p, t, v,*** iar *a doua* este ***l*** sau ***r***, ambele consoane trec la secvența următoare: *a-**bre**-vi-a, a-**bla**-tiv, a-**cru**, a-**cla**-ma, a-**dre**-sare, a-**fla**, a-**fri**-can-că, a-**gro**-nom, a-**glu**-ti-na, pe-**hli**-van, ne-**hră**-nit, su-**plu**, su-**pra**-fa-ță, a-**tlet**, a-**tri**-but, co-**vrig**, de-**vre**-me.*

7. În cazul a trei sau mai multe litere-consoane aflate între litere-vocale, despărțirea se face după prima literă-consoană; regula se păstrează și atunci când în fața literelor-consoane sau după ele se află un diftong sau triftong: *an-**ces**-tral, **as**-pru, **as**-tru, **cin**-stea, **con**-tra, **dez**-gro-pa-re, de-**lin**-cven-tul, **lin**-gvist, **fil**-tru, **noas**-tră, **voș**-tri ...; **ab**-strac-ți-u-ne , **con**-struc-tor, **în**-zdră-ve-ni* etc.

8. Excepții de la regula anterioară, despărțirea făcându-se după a doua literă-consoană:

a. dacă în grupul de trei litere-consoane există vreunul dintre grupurile ***-ct-, -cț-, -pt-, -pț-,*** despărțirea se face între consoanele componente ale acestuia din urmă (respectiv între ***c*** și ***t/ț*** sau între ***p*** și ***t/ț***): *arc-**tic**, con-**junc**-tiv, con-**junc**-ți-e, **punc**-taj, re-**demp**-ți-u-ne, **scul**p-tor, **somp**-tu-os...*; la fel se procedează și în situația unor grupuri similare: *ast-**mul**, **linc**-șii, **jert**-fă, **sand**-vici ...;*

b. despărțirea după a doua literă-consoană se face și în situația:

- compuselor din cuvinte întregi: *ast-**fel**, alt-**ce**-va, fi-**ind**-că, opt-**spre**-ze-ce;*
- compuselor cu elementul de compunere ***port-***: *port-**ba**-gaj, port-**jar**-ti-er, port-**mo**-neu, port-**man**-tou, port-**vi**-zit, port-**dra**-pel, port-**scu**-lă, port-**stin**-dard, port-**schi** ...;*
- derivatelor cu prefixele ***post-*** sau ***trans-***: *post-**be**-lic, post-**tra**-u-ma-tic, post-**re**-vo-lu-ți-o-nar, post-**șco**-lar, post-**șco**-la-ri-za-re ...; trans-**bor**-da, trans-**car**-pa-tic, trans-**mi**-si-bil, trans-**fron**-ta-li-er, trans-**plan**-ta ...;*
- derivatelor, de la cuvintele de bază terminate în grupuri de consoane, cu unul dintre sufixele care încep cu o literă-consoană (***-lâc, -nic, -șor***): *savant-**lâc**, pust-**nic**, târg-**șor** ...*; la fel se desparte cuvântul *vârst-**nic**;*

- unor împrumuturi specializate, mai vechi sau mai noi: *gang-**ster**, feld-**spat**, horn-**blen**-dă, tung-**sten*** (dar: *ångs-**tröm***).

NOTĂ!

La cuvintele scrise (obligatoriu sau facultativ) cu cratimă sau cu linie de pauză, se admite la capăt de rând și despărțirea la locul cratimei sau al liniei de pauză, în situația:

- cuvintelor compuse/derivate și a locuțiunilor: *floarea-soarelui, ex-președinte, aducere-aminte ...;*
- împrumuturilor la care articolul și desinențele se leagă prin cratimă: *acquis-ul, bleu-ul, show-uri ...;*
- cuvintelor compuse complexe: *anglo – nord-american, nord – nord-est ...;*
- grupurilor ortografice scrise cu cratimă: *cerându-mi-le, fir-ar, te-au chemat* etc.

Pentru această ultimă situație (grupurile ortografice scrise cu cratimă), DOOM² recomandă să se evite despărțirea când rezultă secvențe care nu sunt silabe (*dintr* **I** *-însul, într* **I** *-însa ...*) ori când ar rezulta o singură literă (*vrându* **I** *-l, du* **I** *-o, aruncă* **I** *-i, s* **I** *-a ...*) sau o consoană + *i „șoptit"* (*dă* **I** *-mi, ia* **I** *-ți ...*).

De asemenea, la grupurile ortografice mai scurte trebuie evitată despărțirea după pronunțare, întrucât s-ar mări nejustificat numărul cratimelor (*fi* **I** *r-ar, din* **I** *tr-un, în* **I** *tr-în-sul ...*).

Trebuie evitată și despărțirea la locul apostrofului, pentru păstrarea unității cuvântului (*al'* **I** *fel, săru'* **I** *mâna ...*).

IV. NORME MORFOLOGICE CU IMPLICĂRI ÎN ORTOGRAFIE ȘI ÎN ORTOEPIE

DOOM² impune respectarea unui sistem de norme morfologice cu impact în scrierea și în pronunțarea corectă (literară) a cuvintelor, multe dintre acestea reprezentând modificări ale normelor anterioare, stabilite prin DOOM¹.

Prezentăm mai jos o sinteză a acestor norme morfologice, asupra cărora considerăm că școala trebuie să insiste cu precădere, pentru învățarea corectă a limbii române, în acord cu instrumentele academice normative: GALR și DOOM² – la care se adaugă DSL și alte lucrări ce respectă normativele impuse de *Academia Română*.

A. Substantivul

1. Genul

1.1. Norma actuală stabileşte, pentru unele substantive, că sunt:

- de genul masculin: *cireş* („pom") – *cireşi, căpşun* („plantă") – *căpşuni, cleşte – cleşti ...;*
- *de genul* feminin: *foarfecă – foarfeci, cireaşă* („fruct") – *cireşi/cireşe, căpşună* („fruct") – *căpşuni/căpşune ...;*
- de genul neutru: *aragaz* („sobă") – *aragaze, accept* („acord") – defectiv de plural, *transperant* („stor") – *transperante, maiou – maiouri ...;*
- de genuri diferite, când sunt specializate pentru sensuri şi domenii diferite: *anşoa* (s.m., „peşte") – *anşoa*, dar *anşoa* (s.n., „pastă de peşte") – *anşoauri* („sortimente"); *subiecte* (s.n.: „părţi de propoziţie") – *subiecţi* (s.m., „oameni supuşi unei testări/cercetări");
- de genuri diferite, pentru unele *variante literare libere* (variante corecte, cu acelaşi sens, dar cu forme diferite): *acumulatori/acumulatoare* (s.m./n., „auto"), *basc/bască* (s.n./f., „beretă"), *colind/colindă* (s.n./f., „cântec"), *elemenţi/elemente* (s.m./n., „părţi componente ale caloriferului").

1.2. Substantivul *mass-media* este de genul feminin, la genitiv-dativ articulat fiind folosit cu forma *mass-mediei* (*Acord atenţie mass-mediei.*).

NOTĂ!

În situaţia *denumirilor unor ranguri, funcţii, meserii,* prin excelenţă considerate masculine, femininul se foloseşte (în referire/adresare), ca regulă, prin punerea primului substantiv la feminin şi a celui de al doilea la masculin: *doamna deputat, doamna senator, doamna ministru, doamna director general, doamna colonel, doamna general, domnişoara subcomisar, domnişoara agent principal, doamna pilot, doamna ofiţer, doamna inginer/agronom/chimist/fizician* etc. Dintre acestea, doar unele substantive se folosesc în alternanţă cu forme de feminin: *doctoriţă, profesoară, directoare, deputată, senatoare, ingineră* ş.a.; altele nu au echivalent feminin: *mecanic, pilot, ofiţer, general* ş.a. Nu sunt permise femininele depreciative, ce se întâlnesc uneori cu rol stilistic în opere literare sau în stilul colocvial: *coloneleasă, ministreasă* etc.

1.3. Numele proprii de persoană au genul gramatical în acord cu genul natural. Astfel, sunt de genul masculin numele persoanelor de sex masculin: *Andrei, Amariei, Blaga, Cârstocea, Dima, Mircea, Preda, Oancea, Victor, Toma ...* şi de genul feminin numele persoanelor de sex feminin: *Adriana, Adi, Carmen, Doina, Elena.*

Pentru a se face referire la o persoană de sex masculin sau feminin, indiferent de genul gramatical al numelui propriu, se poate folosi asocierea cu un adjectiv pronominal la masculin sau la feminin: *acest Ionescu – această Ionescu, acest Adi – această Adi, Ionescu însuşi – Ionescu însăşi.*

În mod similar se procedează şi cu numele proprii de animale (zoonimele) – *Azor, lui Azor,* acest *Azor* (masculin), *Joiana, Joianei,* acestei *Joiana* (feminin) –, cu numele unor sărbători: acest *Paşte/Paşti, Sfinţilor Arhangheli, Sfântul Ioan* însuşi, *Moşilor ...* sau cu numele unor astre: *Luceafărul, Luceafărului,* acestui *Luceafăr.*

1.4. Situaţia genului gramatical al numelor proprii de locuri (toponimele) sau al altor nume proprii (nume de corpuri cereşti, de sărbători, de evenimente, administrative, comerciale etc.) este oarecum diferită, întrucât acestea „prezintă particularităţi semantice şi gramaticale specifice", prin raportare la contextul în care se folosesc.
Ca regulă generală, DOOM[2] stabileşte următoarele:

- sunt de *genul feminin* substantivele proprii inanimate (obiecte neînsufleţite) terminate în ***-a, -ea, -ia*** (*Antichitatea, Alba-Iulia, Balanţa, Bistriţa, Casiopeea, Cheia, Dochia, Duma de Stat, Mallorca, Malaga ...*);
- sunt de *genul neutru* substantivele terminate în ***-i, -o, -u(l)*** sau în consoană (*Bărbuleţu, Bucegi, Bucureşti, Chicago, Caransebeş, Dolj, Făgăraş, Gorj, Hăşmaşul Mare, Iaşi, Lugoj, Monaco, Neajlov, Oltul, Orientul Mijlociu, Moş-Ajun, Râul Alb, Runcu, Sfintele Paşti ...*).

NOTĂ!

Pentru substantivele terminate în ***-i,*** se recomandă articularea la singular: *Bucureştiul, Iaşul, Piteştiul* etc.

GALR are o perspectivă mai largă (pe care o recomandăm) şi aduce în discuţie posibilitatea *determinării* unor asemenea substantive de către adjective care, contextual, indică *genul masculin* şi/sau *numărul plural*: *Bucureştiul/Bucureştii, acest Bucureşti/aceşti Bucureşti; Bucegiul/Bucegii, acest Bucegi* („acest masiv muntos")*/aceşti Bucegi.*

2. Nominativ-acuzativul singular

2.1. Substantivele feminine: *balama – balamale; bretea* („fâşie de susţinere la îmbrăcăminte") – *bretele; sanda* („încălţăminte") – *sandale; sarma* („mâncare") – *sarmale* ... se scriu la singular fără consoana **-l**, după modelul *cafea/cafele* (sunt incorecte formele de singular: *balamală, bretelă, sandală, sarmală* ...). Alte substantive au însă această consoană la forma de singular: *bretelă* („ramificaţie feroviară") – *bretele; caramelă* („dulciuri") – *caramele; pubelă* („coş de gunoi") – *pubele.*

2.2. Sunt corecte doar formele cu ***-u final*** ale substantivelor: *beneficiu, deserviciu, salariu, serviciu.*

2.3. Forma corectă a unor substantivele feminine neologice este *biologă, filologă, pedagogă.* Există tendinţa, în exprimarea actuală, de înlocuire a femininului cu echivalentul masculin, fapt acceptat de noile norme lingvistice: *Ea este biolog/filolog/pedagog.*

NOTĂ!

DOOM[2] acceptă ca fiind corecte *variante literare libere* într-un număr relativ însemnat de situaţii, la singular sau la plural, în conformitate cu uzul actual al limbii: *acont/aconto, aducţie/aducţiune, amploiat/amploaiat, anteturi/antete, apocalips/apocalipsă, baloturi/baloţi, boss/bos, cartilaj/cartilagiu, chimono/chimonou, cireşi/cireşe, clovn/claun, cocktail/cocteil, coperţi/coperte, corijent/corigent, dicotomie/dihotomie, dicţie/dicţiune, evuri/evi, filosofie/filozofie, frecţiona/fricţiona, găluşte/găluşti, Hristos/Cristos, Isus/Iisus, incarnare/încarnare, itemi/itemuri/iteme* ş.a.m.d.

3. Genitiv-dativul singular

3.1. Forma de genitiv-dativ singular nearticulat a unor substantive de tipul: *apărătoare, casă, femeie, gramatică, lipitoare, vulpe* ... este la fel cu cea de nominativ-acuzativ plural nearticulat, cu desinenţele ***-e sau -i***: *această/aceste apărătoare* („persoane"), *apărători* („obiecte"), *case, femei, gramatici, lipitori, vulpi* ... // *acestei/acestor apărătoare* („persoane"), *apărători* („obiecte"), *case, femei, gramatici, lipitori, vulpi.*

3.2. Genitiv-dativul singular articulat, respectiv plural articulat se obţine prin adăugarea articolului hotărât ***-i***, respectiv ***-lor*** la genitiv-dativul singular sau plural nearticulat: **(a, al, ai, ale)** *apărătoarei* sau *apărătorii, casei, femeii, gramaticii, lipitorii, vulpii* ... // **(a, al, ai, ale)** *apărătoarelor* sau *apărătorilor, caselor, femeilor, gramaticilor, lipitorilor, vulpilor.*

3.3. Substantivele feminine terminate la nominativ-acuzativ singular nearticulat în ***-ie*** în hiat (*câmpie, hârtie, pălărie, vie* ...) au genitiv-dativul nearticulat identic cu pluralul (*aceste/acestor câmpii, hârtii, pălării, vii* ...), iar cel articulat se obţine prin adăugarea articolelor hotărâte ***-i***, respectiv ***-lor*** (*mărimea câmpiei, hârtiei, pălăriei, viei* ..., respectiv *mărimea câmpiilor, hârtiilor, pălăriilor, viilor* ...).

3.4. Unele substantive omonime la nominativ-acuzativul singular au genitiv-dativul diferit: *maică* („călugăriţă") – *maicii, maicilor,* dar *maică* („mamă") – *maicei, maicii, maichii, maicelor, maicilor; soră* („grad de rudenie") – *surorii, surorilor,* dar *soră* („infirmieră") – *sorei, sorei-şefe, surorilor, surorilor-şefe* etc.

3.5. Substantivul *piele* are forme diferite la genitiv-dativ: *Bronzul* pielii *lui Andrei era plăcut vederii* („pielea omului"). *Dimensiunea* pieii *animalului era impresionantă* („blană/piele a animalului").

3.6. Unele substantive feminine nume de rudenie terminate în ***-ică*** (*mămică, bunică, mătuşică, cumnăţică* ...) au variante de flexiune, după modelul ***mămicăi, mămicii, mămichii*** (forma nerecomandată este de tipul *mămicei*).

3.7. Substantivul *tată* se foloseşte în flexiune cu dublă formă: *tată – tata, tatei* (cu referire la părintele vorbitorului) sau *tată – tatăl, tatălui* (folosirea corectă cere un determinant, pentru a se preciza al cui părinte este: *tatăl meu/al tău/al lui Mihai* ş.a.; ortografiat cu majusculă, *Tatăl,* cuvântul este sinonim cu *Dumnezeu*). Alte substantive care au formă dublă în flexiune sunt următoarele: *popă – popei, popii; papă – papei, papii; paşă – paşei, paşii.*

3.8. Structurile formate din substantive nearticulate denumind grade de rudenie sau relaţii sociale + adjectiv posesiv, legat prin catimă, au flexiunea la genitiv-dativ:
- la genul masculin, cu articolul hotărât proclitic *lui*: (casa) *lui tată-meu, lui bunicu-tău, lui socru-său, lui cumnatu-tău ..., lui stăpânu-său ...;*
- la feminin se ataşează articolul hotărât enclitic la adjectivul posesiv, obţinându-se formele: *-mei/-mii, -tei/-tii, -sei/-sii,* iar pentru vocativ forma *-meo*: (ziua) *maică-mei/maică-mii;* (adresa) *soacră-tei/soacră-tii; cumnată-meo!, soră-meo! ...;* în unele cazuri, se produce flexiunea/schimbarea formei şi la substantiv: (hotărârea) *nevesti-mii, a mătuşi-mii...;*

NOTĂ!

Deşi corecte sub aspect semantic şi gramatical, structurile de mai sus (dar, mai ales: *lui taică-su, lui tat-su, lui tac-su, lui bunică-su, lui frati-su, lui frati-so, lui stăpân-su ...; mă-sa, mă-sii, noru-tii, soru-mea ...*) sunt – conform GALR, I, p. 239 – „colocviale, populare, regionale, nerecomandate în limba literară". Drept urmare, în exprimarea îngrijită sunt de preferat structuri de tipul: *tatălui meu/tău/său, mamei mele/tale/sale ...*

Utilizarea uneia sau a alteia dintre structuri (cu cratimă/fără cratimă) are consecinţe şi în plan sintactic:

- scrierea fără cratimă apare în limba literară, presupunând unităţi morfologice şi sintactice distincte: *Haina* tatălui meu *este nouă.* (substantivul comun *tatălui,* atribut substantival genitival + adjectiv posesiv *meu,* atribut adjectival);
- scrierea cu cratimă a unor structuri colocviale, populare, regionale presupune utilizarea unei unităţi morfologice şi a unei singure funcţii sintactice, atribuite substantivului: Lui tată-meu *i-a spus tot.* (unitate morfologică: articolul hotărât proclitic *lui* + substantivul comun *tată* + adjectivul posesiv *meu;* unitate/funcţie sintactică: complement indirect).

4. Pluralul

4.1. Substantivele care au la singular un *-i* în finală se scriu la plural nearticulat cu doi ***-i***, iar la plural articulat cu trei *-i*, după modelul *copil* – (aceşti) *copii*, (toţi) *copiii*: *fiu – fii, fiii; geamgiu – geamgii, geamgiii; vizitiu – vizitii, vizitiii* ş.a.

4.2. Atunci când unele substantive au mai multe forme de plural (toate corecte), acestea se conformează uneia dintre următoarele situaţii:

a. formele diferite de plural se referă la sensuri sau la domenii diferite: *acari* („persoane") – *acare* („obiecte"), *accidente* („întâmplări") – *accidenţi* („semn muzical"), *accesuri* („intrări") – *accese* („izbucniri"), *calculi* („piatră") – *calcule* („socoteli") ...;

a. formele sunt admise ca variante literare libere, cu preferinţă pentru prima dintre ele: *aducţie/aducţiune, apocalips/apocalipsă, căpşuni/căpşune, chipie/chipiuri, cireşe/cireşi, coperte/coperţi, găluşte/găluşti, niveluri/nivele, râpe/râpi, tuneluri/tunele.*

4.3. Se admite o singură formă corectă de plural pentru unele substantive:

a. masculine: *algoritmi, amperi-oră, anticorpi, aştri, bikini ...;*

b. feminine: *aluri* (pron.: *alüri*), *bermude, monede, poieni, ţărănci ...;*

c. neutre: *accente, aeroporturi, alfabetare, alineate, ambienturi, apreschiuri, apusuri, aragaze, arbitreje, aresturi, autobuze, autoservice-uri, avertismente, bacalaureate* („examene"), *bairamuri, bancomate, bannere, bareme, best-selleruri, bioritmuri, bipuri, blaturi, blocnotesuri, cabernet-uri, cafe-baruri, chibrituri* etc.

B. Articolul

1. Este obligatorie folosirea în scris şi în vorbirea solemnă a articolului hotărât enclitic ***-l***: *ceasul, drumul, lupul ...* (nu: *ceasu, drumu, lupu ...*; numai când se transcrie aidoma vorbirea unui personaj/a unei persoane aceste cuvinte apar fără articol, dar obligatoriu cu apostrof: *ceasu', drumu', lupu'.*). În DOOM², după ce se face observaţia: „la numele proprii de locuri, situaţia nu este încă clarificată", se recomandă ca următoarele nume proprii de localităţi/locuri să se scrie astfel: *Sfântul Gheorghe, Târgu-Mureş, Baia-Sprie, Ocna-Şugatag, Negru-Vodă, Domneşti-Sat, Bolintinul din Deal/Bolintin-Deal, Mihai Viteazu ...* (dar *domnitorul Mihai Viteazul*).

Îşi păstrează actualitatea precizarea din DOOM¹, prin care se recomandau următoarele grafii: *Alba-Iulia, Baia Mare, Câmpulung, Câmpulung Moldovenesc, Gura Humorului, Ocna-Mureş, Ocna Sibiului, Odorheiul Secuiesc, Poiana-Braşov, Poiana Ţapului, Piatra-Neamţ, Piatra-Olt, Râmnicul Sărat, Râmnicu-Vâlcea, Sighetul Marmaţiei, Sânnicolaul Mare, Slănic-Moldova, Slănic-Prahova, Târgul Frumos, Târgu-Jiu, Târgu-Neamţ, Târgu-Ocna, Târgul Secuiesc, Turnu-Măgurele, Vatra Dornei.*

2. Unele substantive compuse care denumesc plante sau animale sunt numai formal articulate hotărât, astfel că, în flexiune, admit şi prezenţa unui articol nehotărât: *o floarea-soarelui – nişte floarea-soarelui, o rochiţa-rândunicii – nişte rochiţa-rândunicii, o codiţa-şoricelului – nişte codiţa-şoricelului.*

3. Articolul hotărât *lui* este totdeauna proclitic pe lângă numele proprii masculine: *lui Mihai, lui Mircea, lui Toma ...*, dar şi pe lângă cele feminine împrumutate sau asimilate acestora: *lui Jeni, lui Carmen, lui Any ...* Norma nu admite folosirea articolului în poziţie proclitică pe lângă substantivele comune, decât în situaţii bine determinate:

- când substantivul masculin comun este determinat de un adjectiv posesiv cu care formează o unitate sintactică (marcare prin scrierea cu cratimă): *lui tată-meu, lui socru-său;*

– când substantivul masculin/feminin este expresia unei adresări politicoase, prin referire la vârstă, la grade de rudenie, la relații sociale: *lui moș Gheorghe, lui bădița Vasile, lui tanti Leana, lui madam Georgescu.*

4. Substantivele proprii provenite din abrevieri au tendința de a se folosi nearticulat: *R.A.T.B./RATB și-a înnoit parcul de autobuze.*

5. În scrierea în finală cu *-i, -ii, -iii* a substantivelor și a adjectivelor trebuie să se aibă în vedere structura cuvântului, respectiv *relația vocală tematică + desinență de plural + articol hotărât enclitic: fiu* – (acești) *fii – fiii* (mei), *roșu/roșie – obrajii roșii, roșiii obraji.*

6. Unele nume proprii de locuri pot primi, formal, articolul hotărât: *Bucureștiul, Iașul, Blajul ...*; cele cu formă de feminin articulat se comportă, în general, ca substantivele comune: *Craiova/Craiovei, Dâmbovița/Dâmboviței.*

7. Forma corectă de genitiv-dativ plural articulat hotărât a substantivului *ouă* este *ouălor: Vopsirea ouălor de Paști este o veche tradiție.*

8. Articolul posesiv (genitival) se acordă cu substantivul determinat, nu cu substantivul, adjectivul posesiv, pronumele sau numeralul pe care îl însoțește: *o* prietenă a *mea/unei* prietene a *mele; un* ghiozdan al *colegei/niște* ghiozdane ale *colegei; un* prieten al *celor trei/niște* prieteni ai *celor trei.*

În mod similar se comportă și articolul demonstrativ adjectival: fata cea *mai frumoasă*/fetele cele *mai frumoase*/fetei celei *mai frumoase*/fetelor celor *mai frumoase;* elevul cel *mai bun*/elevii cei *mai buni*/elevului celui *mai bun*/elevilor celor *mai buni.* Pentru evitarea unor dezacorduri în exprimare, recomandăm antepunerea adjectivului, procedeu prin care se diminuează acest risc: *Dau câte o floare celei mai frumoase fete./Ofer premiu celui mai bun elev.*

NOTĂ!

În grupuri sintactice complexe, acordul articolelor se poate face cu substantive diferite: cartea *nouă* a *celui de al doilea băiat*/cărțile *noi* ale *celui de al doilea băiat.*

Așa cum remarca și G. Gruiță (*Gramatică normativă. 77 de întrebări, 77 de răspunsuri,* Editura Paralela 45, Pitești, 2007, p. 129-131), o atenție deosebită trebuie acordată situației în care articolul posesiv apare pe lângă un grup nominal (substantiv + prepoziție + substantiv), în care substantivele sunt la genuri și/sau la numere diferite. În asemenea cazuri, în realizarea acordului formal/gramatical trebuie să se aibă în vedere conținutul semantic (înțelesul transmis prin respectivul acord), vorbitorul confruntându-se cu următoarele situații distincte:

– acordul se poate face fie cu primul, fie cu al doilea substantiv, ambele variante fiind corecte gramatical și echivalente semantic:

*Gradul de civilizație **al** unui popor este ușor de constatat./Gradul de civilizație **a** unui popor este ușor de constatat.*

– acordul se poate face fie cu primul, fie cu al doilea substantiv, ambele variante fiind corecte gramatical, dar diferite semantic (selectarea acordului marchează înțelesul comunicării):

S-a redeschis muzeul de istorie al orașului (= singurul muzeu de istorie din oraș).

S-a redeschis muzeul de istorie a orașului (= muzeu axat doar pe istoria orașului).

– acordul se face cu termenul-nucleu (termenul prim), mai ales atunci când grupul nominal este format din locuțiuni, cuvinte compuse, construcții fixe sau resimțite ca atare (*cal de bătaie, cartuș de țigări, certificat de naștere, ciorchine de struguri, cireadă de vite, direcție de mers, herghelie de cai, intenție de vot, punct de vedere, certificat de naștere, semn de ortografie/de punctuație* etc.):

A ajuns calul de bătaie al tuturor./Acesta este un punct de vedere al colegului nostru./La dosar, se anexează copia certificatului de naștere al elevului./Schimbă direcția de mers a autovehicolului./Intenția de vot a cetățenilor nu era prea evidentă.

O situație specială este aceea în care articolul posesiv *a, al, ai, ale* întâlnește pronumele/adjectivul pronominal relativ-interogativ *care* în genitiv. În asemenea cazuri, norma gramaticală impune două tipuri de acorduri:

– acordul *încrucișat*:

Ana este colega cu al cărei tată m-am întâlnit ieri (cu al colegei tată/cu tatăl colegei).

– acordul *îmbrățișat*:

Ale cărui scriitor sunt operele citite de tine? (opere ale acestui scriitor/operele scriitorului)

9. Articolul hotărât enclitic se leagă cu cratimă în împrumuturile care au finale grafice neobișnuite (*hippy-ul/hippy-i, playboy-ul/playboy-i ...*) sau a căror finală prezintă deosebiri între scriere și pronunțare, de tipul *show-ul* (pron. *șoul*).

C. Adjectivul

1. Adjectivele care au, la singular, *-i* în finală se scriu cu *-ii* sau cu *-iii*, prin raportare la relația *vocală tematică + desinență + articol hotărât enclitic* și la *substantivul determinat*: *nor/norul argintiu, nori/norii argintii, argintiii nori; peisajul/peisajul**ui** cenușiu, cenușiul/cenușiul**ui** peisaj, peisajele/peisaje**lor** cenușii, cenușiile/cenușii**lor** peisaje.*

   Admira argintiii nori. (*Argintiii* – primul *-i* aparține radicalului/temei cuvântului *argințiu*, al doilea *-i* este desinență pentru plural nearticulat, iar al treilea *-i* este articolul hotărât enclitic, aparținând substantivului la plural *nori*.)

2. Adjectivul antepus substantivului preia articolul hotărât al acestuia: *întinderile pustii – pustiile întinderi; mamei dragi – dragii mame; notei bune – bunei note; vacanței mari – marii vacanțe* etc., cu excepția situației în care adjectivul este nearticulabil: *tot poporul, toată clasa, toți oamenii, toate fetele, amândoi prietenii, amândouă colegele, ditamai dulăul.*

NOTĂ!

La substantivele compuse cu adjectivul *prim*, de tipul: *prim-balerin, prim-balerină, prim-ministru, prim-procuror, prim-secretar, prim-solist, prim-solistă* ..., articolul hotărât, ca și desinența de plural, se alipește substantivului: *prim-balerini, prim-balerinii, prim-balerinului, prim-balerinilor; prim-balerina, prim-balerinei, prim-balerine, prim-balerinele, prim-ministrul, prim-ministrului, prim-miniștri, prim-miniștrii, prim-miniștrilor* etc., exceptând compusul *primă-doamnă*, cu genitiv-dativul *primei-doamne.*

3. Adjectivele terminate la masculin singular în *-uos* au femininul singular terminat în *-uoasă* și pluralul în *-uoase*: *aspectuos – aspectuoasă, aspectuoase; monstruos – monstruoasă, monstruoase; respectuos – respectuoasă, respectuoase, somptuos – somptuoasă, somptuoase* ... (A nu se confunda cu adjectivele terminate în *-os, -oasă, -oase*: *bucuros – bucuroasă, bucuroase; muntos – muntoasă, muntoase* etc.)

4. Câteva adjective de tipul: *anumit, diferit, mult, puțin*, în funcție de sensul comunicării, pot avea la genitiv-dativ plural:
   – desinența pronominală *-or* (*Anumit**or**/mult**or** oameni le place acest film.*);
   – articolul hotărât corespunzător (*Puțini**lor** oameni nu li s-a dat atenție. Dacă erau mai mulți, alta ar fi fost situația!*).

NOTĂ!

Aceste adjective – precum și *destul, divers, felurit, numeros* – sau numeralele cardinale, pot exprima valoarea:
   – de genitiv cu prepoziția *a* (*Notele **a** feluriți/numeroși/diverși elevi au fost foarte bune. Voturile **a** doi dintre ei au fost anulate.*);
   – de dativ cu prepoziția *la* (***La** numeroși/destui/puțini elevi le place să citească. **La** zece dintre ei nu le convine situația.*).

5. Majoritatea adjectivelor neologice terminate în *-ce* sunt invariabile: *atroce, eficace, feroce, motrice, perspicace, propice, precoce.*

6. Norma gramaticală impune obligativitatea acordului în gen, număr și caz al adjectivului – atribut cu regentul său substantival: *Prețul casei vechi și cam dărăpănate era prea mare pentru acest cumpărător* (atribut neizolat, calificativ).

   Dacă atributul este izolat (fapt marcat prin intonație și prin utilizarea virgulei), adjectivul nu mai apare acordat în caz cu regentul, situație care se întâlnește și atunci când adjectivul are altă funcție sintactică decât cea de atribut:

   Prețul casei[,] veche și cam dărăpănată[,] era prea mare pentru acest cumpărător (atribut izolat, provenit dintr-un nume predicativ: ... *care era veche și cam dărăpănată*).

   Era promotorul unei politici economice considerate cam învechită pentru această etapă (*izolată* = element predicativ suplimentar).

7. Când este folosit cu funcție sintactică de *nume predicativ*, adjectivul de acordă cu subiectul în gen, număr și caz.

   Conform GALR (*II, Enunțul*, p. 363-366), o particularitate a acestui acord impus de subiectul multiplu este dată de situația în care subiectul este format din substantive la genuri și/sau numere diferite sau din pronume personale (formele de acord de mai jos acționează și în situația unui *verb la diateza pasivă/a unui participiu pasiv*):

   a. în cazul subiectului exprimat prin pronume personale, se ține seama de regula conform căreia „persoana a II-a are prioritate față de persoana a III-a și persoana I are prioritate față de celelalte", iar genul masculin are prioritate față de feminin:

   Eu și tu suntem fericiți (una sau ambele persoane este/sunt de sex masculin).

Eu şi tu suntem fericite (ambele persoane sunt de sex feminin).
Eu şi el suntem fericiţi (masculinul are prioritate sau ambele persoane sunt de sex masculin).
Eu şi ea suntem fericiţi (persoana I presupune genul masculin).
Eu şi ea suntem fericite (ambele persoane sunt de genul feminin).
Tu şi ea sunteţi fericiţi (persoana a II-a presupune genul masculin).
Tu şi el sunteţi fericiţi (masculinul are prioritate sau ambele persoane sunt de sex masculin).
El şi ea sunt fericiţi (masculinul are prioritate).

b. când componentele subiectului multiplu sunt *nume de fiinţe*, iar unul dintre acestea este de genul masculin, acordul se face la *masculin plural*:

Tata şi mama sunt mulţumiţi de situaţia mea.
Mama şi tata sunt mulţumiţi de situaţia mea.
Prietenul meu şi toate colegele sunt încântaţi de vacanţa la mare.
Prietenii mei şi Ana sunt încântaţi de vacanţa la mare.

c. când subiectul multiplu este format din *nume de fiinţe* şi din *nume de lucruri*, acordul se face la plural, cu *genul numelui de fiinţă*:

Acest autor şi cărţile sale sunt bine cotaţi de critica literară.
Talentul în sine şi actriţa au fost aplaudate.

Dacă subiectul multiplu urmează după predicat, se poate manifesta acordul prin atracţie, cu primul element al subiectului multiplu, aici la masculin singular:

Este bine cotat de critica literară acest autor şi cărţile sale.

d. când subiectul multiplu este format numai din *nume de lucruri*, norma gramaticală impune următoarele:
– dacă elementele componente sunt de genul *masculin* şi *feminin*, acordul ţine seama de numărul la care se găseşte substantivul masculin, astfel:
• substantivul masculin la singular, indiferent de locul său + substantivul feminin la singular/la plural → acordul se face la *feminin plural*:

Morcovul şi ridichea/ridichile sunt ieftine.
Ridichea/Ridichile şi morcovul sunt ieftine.

• substantivul masculin la plural, pe primul loc + substantivul feminin la singular/la plural → acordul se face la *feminin plural*:

Morcovii şi ridichea/ridichile sunt ieftine.
Munţii şi valea/văile sunt acoperite de ceaţă.

• substantivul feminin la singular/la plural, pe primul loc + substantivul masculin la plural, apropiat de verbul-predicat → acordul se face la *masculin plural*:

Ridichea/Ridichile şi morcovii sunt ieftini.
Valea/Văile şi munţii sunt acoperiţi de ceaţă.

– dacă elementele componente sunt de genul *masculin* şi *neutru*, acordul ţine seama de numărul la care se găseşte substantivul masculin, astfel:
• substantivul masculin la singular, indiferent de locul său + substantivul neutru la singular/la plural → acordul se face la *feminin plural*:

Peretele acesta şi holul/holurile au fost proaspăt vopsite.
Holul/holurile şi acest perete au fost proaspăt vopsite.

• substantivul masculin la plural, indiferent de locul său + substantivul neutru la singular → acordul se face la *masculin plural*:

Munţii şi dealul sunt luminaţi de soare.
Dealul şi munţii sunt luminaţi de soare.

• substantivul masculin la plural + substantivul neutru la plural → acordul se face în gen cu substantivul cel mai apropiat de verbul-predicat:

Munţii şi dealurile sunt înverzite.
Dealurile şi munţii sunt înverziţi.

D. Pronumele şi adjectivul pronominal

1. Formele neaccentuate ale pronumelui personal (atone sau „clitice", care se grupează pe lângă un cuvânt-suport) din cazul dativ (*mi/îmi, ţi/îţi, i/îi, ne/ni, vă/vi/v, le/li*) şi din acuzativ (*mă/m, te, îl/l, ne, vă/v, îi/i, le*) se pot folosi:

– libere față de *regent*/nescrise cu cratimă: ***mi le** cere, **îi** pare, **te** cheamă …;*
– conjuncte/scrise cu cratimă față de *regent*: ***i-a** dat, **m-am** dus/dusu-**m-am**, **l-aș** vedea/vedea-**l-aș**, fruntea-**mi** palidă/palida-**mi** frunte …* sau de altă formă neaccentuată (obligatoriu în ordinea *dativ-acuzativ*): ***ți-o** cere/cere-**ți-o**, **ni-i** promite, **vi-i** duce …*

NOTĂ!

Conform GALR, I, p. 202, „poziția cliticelor în raport cu termenul regent este fixă și depinde de calitatea morfologică a acestuia", astfel:

a. dacă regentul este un substantiv sau o prepoziție/o locuțiune prepozițională, formele neaccentuate/cliticele sunt totdeauna postpuse: *mâna-**i**, cartea-**ți**, glasu-**mi** …; deasupră-**mi**, în juru-**i** …*; dacă substantivul este determinat el însuși de un adjectiv antepus, cliticele se despart prin cratimă de adjectiv: *frumoasa-**i** compunere, veșnicu-**mi** gând …;*

b. dacă regentul este un verb, cliticele pot fi:
– antepuse verbului: ***îi** cer, **mi-a** dat, **i le-a** cerut, **ne** vor pregăti, **i-aș** fi acordat …;*
– postpuse verbului: *dă-**i**, las-**o**, arată-**ne** …*; aceeași poziție o au cliticele în relație cu interjecțiile predicative: *na-**ți-o**, ia-**ne**, iată-**i**, uite-**mă** …;*
– intercalate între morfemul mobil – altul decât auxiliarul – și verb: *o să-**i** citesc, am să-**l** trimit, să **ne** asculte, să-**i** fi notat, pentru a-**i** nota, înainte de a-**i** fi cerut …* sau între verb și auxiliar în unele forme de imperativ: *Lua-**l-ar** moartea!; Da-**ți-ar** Dumnezeu sănătate!;*

c. asemenea forme neaccentuate/clitice se grupează nu doar pe lângă termenul regent (suportul sintactic), ci și pe lângă altă parte de vorbire vecină, care „devin suport fonetic diferit de suportul sintactic":
– pe lângă adjective (*Palida-**i** față îl impresiona.*);
– pe lângă un pronume (*Cine-**l** anunță?*);
– pe lângă numerale (*Primu-**i** fiu se numea Ion.*);
– pe lângă adverbe (*Nu-**i** dau nimic. Unde-**o** duc?*);
– pe lângă conjuncții (*Știu că-**l** ajută la matematică.*).

2. Este obligatoriu *acordul în persoană, gen, număr și caz* al adjectivului pronominal de întărire cu substantivul/cu pronumele determinat:

a. genul masculin – nominativ-acuzativ și genitiv-dativ:

	Singular	Plural
Persoana I	eu/mie *însumi*	noi/nouă *înșine*
Persoana a II-a	tu/ție *însuți*	voi/vouă *înșivă*
Persoana a III-a	el/lui *însuși*	ei/lor *înșiși*

b. genul feminin – nominativ-acuzativ:

	Singular	Plural
Persoana I	eu *însămi*	noi *însene*
Persoana a II-a	tu *însăți*	voi *însevă*
Persoana a III-a	ea *însăși*	ele *însele/înseși*

c. genul feminin – genitiv-dativ:

	Singular	Plural
Persoana I	mie *însemi*	nouă *însene*
Persoana a II-a	ție *înseți*	vouă *însevă*
Persoana a III-a	ei *înseși*	lor *înseși*

3. Pronumele și adjectivul demonstrativ de depărtare și de identitate se scriu:
– la masculin plural cu *-ei-* (*băieții **acei**a, **acei**ași prieteni …*);
– la feminin singular cu *-ee-*, când nu apare *-l-* în temă (*fata **acee**a, **acee**ași carte …*), dar cu *-ei-*, când apare *-l-* în tema pronumelui/a adjectivului pronominal (*ace**lei**ași zile, notei ace**lei**ași, i-am dat ace**lei**ași/ace**lei** …*).

4. Adjectivul posesiv se acordă în gen, număr și caz cu substantivul indicând obiectul posedat: *un* prieten al *meu, niște* prieteni ai *mei, unui* prieten al *meu, unor* prieteni ai *mei; o* prietenă a *mea, niște* prietene ale *mele, unei* prietene a *mele, unor* prietene ale *mele.*

NOTĂ!

În privința pronumelui posesiv, norma actuală – impusă prin DOOM² – acceptă construcția cu prepoziția *de* + formele de singular/de plural ale pronumelor: *un prieten de-ai mei/un prieten de-al meu, unui prieten de-ai mei/unui prieten de-al meu; o prietenă de-ale mele/o prietenă de-a mea, unei prietene de-ale mele/unei prietene de-a mea.*

Prezența sau absența prepoziției *de* între substantiv și posesiv are implicații semantice și morfosintactice:

Mi-a dat vestea chiar un prieten al meu. (*Al meu* – adjectiv posesiv, acordat în gen, număr și caz cu substantivul regent *un prieten …*, atribut adjectival; *un prieten al meu* = prietenul meu.)

Mi-a dat vestea chiar un prieten de-ai mei/de-al meu. (*De-ai mei/de-al meu* – pronume posesiv în acuzativ cu prepoziție ..., atribut pronominal; *un prieten de-ai mei/de-al meu* = un prieten dintre ceilalți pe care îi am.)

5. Este obligatorie folosirea prepoziției ***pe*** în fața pronumelui relativ ***care*** în acuzativ, cu rol de complement direct: *Aceasta este cartea **pe care** o citesc.*

6. Diferențierea structurilor: *niciun – nici un, nicio – nici o* (omofone, neomografe) se face pe baza unor rațiuni *semantice* și *morfosintactice*, astfel:

   a. formele: *niciun, nicio* sunt adjective pronominale negative pe lângă un substantiv regent și se scriu legat, atunci când au valoarea pronumelui negativ *nimeni* (*N-a venit **niciun** băiat/**nicio** fată. N-a venit **nimeni**.*);

   b. formele: *nici un, nici o*, în funcție de contextul comunicării, au următoarele valori:
   – adverb + articol nehotărât (*Nu este **nici un** om prost, **nici un** incult.*);
   – adverb + numeral cardinal (*N-am **nici un** frate, **nici o** soră*, darămite *mai mulți!*).

NOTĂ!

Dezambiguizarea structurilor de mai sus trebuie să aibă în vedere sensul intenționat de vorbitor în exprimarea scrisă:

Nu mi-a șoptit niciun coleg (*niciun coleg = nimeni dintre colegi*; adjectiv pronominal negativ).

Nu mi-a șoptit nici un coleg (*nici un = măcar unul singur dintre colegi*; conjuncție + numeral cardinal).

E. Numeralul

1. Numeralul cardinal *unu* se scrie fără ***-l*** final, pentru a-l diferenția de pronumele nehotărât *unul*: *Îți voi telefona la ora **unu*** (numeral cardinal). ***Unul** voia asta, altul voia altceva* (pronume nehotărât).; când este determinat, numeralul se folosește însă cu forma *unul*: ***Unul** singur a venit, nu doi. // Doar **unul** dintre ei a rezolvat problema.*

2. Numeralele cardinale și cele ordinale trebuie folosite cu forme de feminin când se referă la substantive feminine la singular sau la plural, precum și la neutre plural: *clasa întâi/**întâia**, clasa a **doua**, clasa a **douăsprezecea**, ora **douăsprezece/două/douăzeci și două**, **douăsprezece** mii de lei, treizeci și **două** de cărți.*

   În situația substantivelor neutre, dacă se referă la un singur obiect, numeralul apare cu forma de masculin: *al o sută **doilea** dintre numere/*

numărul o sută doi ..., iar dacă presupun pluralul, numeralul apare cu forma de feminin: *o sută **două** dintre meciurile echipei/o sută **două** meciuri, o mie douăzeci și **două** de numere.*

3. În exprimarea datei, pentru prima zi a lunii se folosește numeralul ordinal, nu cel cardinal, cu formă de masculin: ***Întâi** Decembrie, **Întâi** Mai* (**nu:** *Unu Decembrie, Unu Mai*), iar numărătoarea se continuă cu femininul (***două** aprilie, **douăsprezece** septembrie, **douăzeci și două** iunie ...*), norma actuală admițând și masculinul (***doi** mai, **doisprezece** august, **douăzeci și doi** noiembrie ...*).

4. Structura *numeral cardinal + substantiv* este proprie numeralelor cardinale până la *nouăsprezece* sau compuselor cu aceste numerale situate pe ultimul loc, iar relația dintre ele este marcată de acord:
   – în *gen, număr și caz*, când sunt folosite cu valoare adjectivală (*zero valoare/valoare zero, douăsprezece cărți, un milion trei sute doi lei ...*);
   – în *gen*, când sunt folosite cu valoare substantivală (*două dintre cărțile acelea, o sută douăsprezece din zilele anului ...*).

5. Structura *numeral cardinal + prepoziția „de" + substantiv* este specifică numeralelor cardinale de la *douăzeci* în sus, cu excepția celor de la punctul 4: *douăzeci și unu **de** elevi/ douăzeci și două **de** colege, o mie patru sute treizeci **de** lei, cei trei sute șaptezeci **de** elevi, cele douăzeci și șapte de cărți ...* (GALR recomandă ca structura *numeral + „de"* să fie tratată ca o unitate funcțională, și anume ca determinant al substantivului).

   Prepoziția *„de"* nu se folosește după numeralele zecimale, indiferent de cantitatea pe care o indică acestea (*4 497,84 lei*), și nici înaintea substantivelor abreviate sau a simbolurilor (*4 497 RON; 4 497 EUR; 4 497 mil. RON/4 497 milioane RON; 23 mld. EUR/23 miliarde EUR; 497 kW; 497 g; 87 MHz*). Abrevierile *mil., mld.* sunt utilizate numai în tabele și în date statistice; în alte situații, se recomandă scrierea fără abrevieri.

6. Sunt corecte formele următoarelor numerale: *paisprezece, cincisprezece, șaisprezece, șaptesprezece, optsprezece, cincizeci, șaizeci ...* (numai în pronunțarea în ritm rapid se admit formele: *cinsprezece, cinzeci ...*, nerecomandabile în scris).

7. Formele corecte ale unor numerale ordinale, datorită modului de formare și acordului, sunt următoarele: *a cincea oră/al cincilea concurs, a cincisprezecea fată/al cincisprezecelea om, a cincizecea carte/al cincizecilea roman, a optzecea/al optzecilea, al o sutălea elev* (**nu:** *al o sutelea elev*, fiind vorba de

o singură *sută*), *al două sutelea spectacol* (**nu:** *al două sutălea*, întrucât se referă la *două sute*), *al mielea clasat, al treimiilea participant; două zeci şi* ***două*** *de mii/de milioane de oameni;* ***cele două*** *milioane de lei.*

8. DOOM² recomandă ca numeralele sub ***zece*** să se scrie **în cuvinte**, iar cele mai mari să se scrie **cu cifre**: *În clasă sunt* ***32*** *de elevi, dintre care* ***doi*** *lipsesc motivat.*

Fac excepție de la această regulă:

- numeralele cardinale zecimale (*2,34 din cantitatea promisă; 1,47 metri*);
- numeralele care însoțesc unități de măsură abreviate/redate prin simboluri, denumiri de monede (*3 €/3 EUR, 4 kg, 8 m*);
- numeralele utilizate în exprimarea temperaturii, a procentajelor, a numărului de voturi/de prezenți și de absenți/de reușiți și de respinși etc. (*5°C; 7 %; 4 voturi pentru şi trei contra; 5 absenți motivat şi 4 absenți nemotivat*);
- numeralele care redau numerotarea capitolelor unei cărți sau diviziunile unor acte juridice, în conformitate cu originalul (*capitolul I/cap. I; volumul II partea 4; articolul 7 alineatul 3; ART. 4 alin. 3; anexa 4* etc.); conform *Jurnalului Oficial al Uniunii Europene*, între elementele prin care se indică un fapt juridic sau administrativ nu se pune virgulă între componente, nefiind întrunite condițiile unei enumerări (spre exemplu: *volumul II partea 4 articolul 2 alineatul 5 din Rezoluția ...*);
- numeralele prin care se exprimă cifric data (1.09.2010; 7 mai 2010); dacă cifra care exprimă ziua este de la unu la nouă, nu este precedată de zero (***corect:*** *8.05.2010; nerecomandat/incorect: 08.05.2010*); în situația în care luna se scrie cu litere, nu sunt permise abrevierile (***corect:*** *8 iunie 2010; nerecomandat/incorect: 8 iun. 2010*); în asemenea situații, numele lunii se scrie cu majusculă numai când indică o sărbătoare națională sau religioasă de referință (*1 Decembrie 1918; 25 Decembrie a.c.*);
- numeralele utilizate în datele statistice, indiferent dacă sunt utilizate singure sau cu valoare adjectivală pe lângă un substantiv.

La acestea mai pot fi adăugate:

- numeralele exprimând coduri poştale, elementele componente ale adreselor şi numerele de telefon (*codul poştal 064032; blocul 204, scara 3, etajul 2, apartamentul 24, sectorul 5; telefonul 0745.027.xxx*);
- numeralele desemnând identificarea mijloacelor de transport în comun (*tramvaiul 27, troleibuzul 93, autobuzul 317, acceleratul 524, personalul 2135* etc.).

9. Întrucât sunt sinonime, formulările *la sută* şi *procent(e)* nu se folosesc împreună: *Am strâns 2%/doi la sută/două procente din recoltă* (incorect: *două procente din o sută* sau *un procent de doi la sută*).

F. Verbul

1. Verbele de conjugarea a IV-a, terminate la infinitiv în *-î* se scriu în interior cu *-â*: *a coborî – coborâm, coborâi, coborâse, să coborâți, coborând, coborât, necoborând, nemaicoborând, nepreacoborând.*

2. Verbele de conjugările I, a II-a şi a III-a, formate cu sufixul gramatical *-ând*, se scriu cu *-â*: *desenând, lucrându-mi, având, tăcând, cerându-i-le, mergând* etc.

3. Scrierea cu ***-î*** se păstrează la inițiala verbelor (*a începe, a înțelege, a îndruma, a înşela ...*) şi atunci când au forme compuse cu *-ne + mai/prea*: (*neîncepând, nemaiînțelegând, nepreaîndrumând ...*).

4. Formele corecte ale verbului *a fi* la indicativ prezent sunt următoarele: *eu sunt, tu eşti, el/ea este, noi suntem, voi sunteți, ei/ele sunt.*

5. Verbele de conjugarea I: *a agrea, a crea, a procrea, a (se) recrea* (cu rădăcinile ***agre-, cre-, procre-, recre-***) se conjugă după modelul lui *a lucra*, păstrând pe ***-e*** din rădăcină înaintea sufixului şi a desinențelor verbale: *eu lucrez/agreez, creez, mă recreez ...; tu lucrezi/agreezi, creezi, te recreezi ...; ei/ele lucrează/agreează, creează, se recreează ...; noi lucrăm/agreăm, creăm, ne recreăm ...; voi lucrați/agreați, creați, procreați ...; ei/ele lucrează/agreează, creează, se recreează ...; eu lucram/agream, cream, mă recream; lucrând/creând, agreând, recreând* ş.a.m.d.

6. DOOM² recomandă ca fiind corecte în conjugarea verbului următoarele forme verbale:

a. variante literare libere (ambele variante sunt considerate corecte, cu preferință pentru prima variantă): *biciueşte/biciuie, biruieşte/biruie, dezbar/dezbăr, dibuie/dibuieşte, drăcuie/drăcuieşte, îngăim/îngaim, înjghebă/înjghebează, prelimineză/prelimină, mă pricopsesc/mă procopsesc, reanimă/reanimează, reînvii/reînviez, țesal/țesăl* etc.;

b. o singură variantă corectă: *absolv, animă, el/ea (se) aşază, acopăr, agăț, arăt, bombăne, eu (să) continui, el dădea, noi dăduserăm, voi dăduserăți, ei dăduseră, dăinuie, eu (să) decernez, ignoră, îmbunează, înhaț, (se) înhăitează,*

el (se) înşală, ei miros, mormăie, poleiesc, reacopăr, redeşteptează, reflectă („oglindeşte"), reflectează („gândeşte") *reînfăşor, reînfiinţează, ne repatriem, reîmpărţesc, el replică, reprimă, retuşează, se revanşează* etc.

7. Sunt de conjugarea a II-a verbe de tipul *a cădea, a dispărea, a(-i) displăcea, a părea, a plăcea, a prevedea, a tăcea ...*; acestea au la formele de indicativ şi de conjunctiv prezent, persoanele I şi a II-a plural, accentul pe *sufix: (să) cădem/cădeţi, (să) dispărem/dispăreţi, (să) tăcem/tăceţi* ş.a.

8. Verbele de conjugarea a III-a, de tipul *a bate, a duce, a face, a merge ...* au la indicativ şi conjunctiv prezent, persoanele I şi a II-a plural, accentul pe *temă: (să) batem/bateţi, (să) ducem/duceţi, (să) facem/faceţi.*

9. Verbele de conjugarea a IV-a se scriu la infinitiv prezent (şi la formele compuse cu acesta), precum şi la perfectul simplu, persoana a III-a singular, cu un singur ***-i*** (dar la persoana I singular cu ***-ii***): *a citi – ea va citi, el ar citi, nu citi!, el citi, eu citii; a veni – ea va veni, ea ar veni, nu veni!, el veni, eu venii.*

10. Sunt corecte formele verbelor *a voi* (*voiesc, voiam, voisem ...*) şi *a vrea* (*vreau, vream, vrusesem ...*), dar sunt incorecte formele verbale rezultate din contaminarea lor (nu: *vroiam, vroisem ...*).

11. Conform GALR (II, p. 365-367), norma gramaticală impune, în anumite situaţii, acordul la singular al verbului-predicat cu subiectul multiplu, astfel:

a. dacă elementele subiectului multiplu sunt la singular, coordonate negativ prin *nici*, acordul gramatical, la plural, este admis alături de acordul prin atracţie, la singular, cu ultimul termen:
Nici Mihai, nici Petre n-au/n-a venit la film.

Dacă ultimul termen este la plural, atunci acordul este obligatoriu la plural:
Nici Andrei, nici colegii săi nu vor reuşi să vadă meciul.

b. dacă elementele subiectului multiplu, la singular, se exclud (disjuncţie realizată prin conjuncţiile *ori, sau*), acordul se face la singular; dacă elementul selectat este la plural, acordul se face obligatoriu la plural:
Maria sau Ana va fi premiată.
Sau Maria, sau Ana va fi premiată.
Cristina sau colegii ei sunt vinovaţi de întârziere.
Cristina sau colegele ei sunt vinovate de întârziere.

NOTĂ!

Elementele subiectului multiplu nu apar coordonate adversativ; ca atare, atunci când apare o coordonare adversativă „se presupune o structură bipropoziţională", iar acordul gramatical se face „cu subiectul simplu în propoziţia cu predicatul exprimat" (*op. cit.*, p. 367):

Nu colegul/colegii, ci Maria a fost certată pentru întârziere.

Nu colegul/colegii [a fost certat/au fost certaţi],/[1] *ci Maria a fost certată pentru întârziere./*[2]

c. dacă subiectul multiplu este postpus, este „tolerat acordul prin atracţie cu primul termen al subiectului" (*op. cit.*, p. 365):
Mă doare capul, burta, ficatul.
Drag mi-e cântecul şi jocul.

d. dacă elementele subiectului multiplu, la singular, sunt substantive (defective de plural sau nume abstracte) nearticulate, se admite acordul la singular (*op. cit.*, p. 365):
Ploaie şi vânt a mai fost şi până acum.
Carne şi brânză se găseşte.
Era şi aur, şi argint.

e. dacă „elementele subiectului multiplu se comportă ca un bloc semantic, ca un compus, predicatul se acordă la singular" (*op. cit.*, p. 365):
Aceste fapte s-au petrecut de când e lumea şi pământul.
Punctul şi virgula desparte fraza.
Limba şi literatura română aparţine ariei curriculare „Limbă şi comunicare".

f. dacă subiectul multiplu este format din elemente la singular, iar unul dintre acestea „este reliefat prin expresii de tipul: *mai ales, mai cu seamă, în special, mai întâi, în primul rând, îndeosebi* etc.", i se acordă prioritate în acord acestui element (*op. cit.*, p. 366):
Andra şi mai ales Petre e preferatul mătuşii mele.

g. dacă predicatul este impersonal, rămâne cu formă de singular, indiferent de structura subiectului:
E greu de înţeles şi de suportat vulgaritatea unor oameni.

12. În cazul particular în care subiectul nu este exprimat, dar în enunț apare un adjectiv substantivizat, determinat de un pronume personal cu prepoziție, acordul cu verbul-predicat este dictat de persoana pronumelui (*op. cit.*, p. 368):

Prostul de mine am sperat că voi câștiga concursul.
Deșteptul de tine ai crezut tot ce ți-a spus.
Drăguța de ea ce se mai agită!
Bieții de voi cât ați suferit!

G. Adverbul

1. Norma literară consideră că este o greșeală folosirea lui *ca și* pentru evitarea cacofoniei în structuri de tipul *ca și candidat*, propunându-se alte soluții care să exprime sensul dorit de vorbitor: ***drept** candidat, **ca** elev-candidat, **în calitate de** candidat, **în postură de** candidat, pus **în situația unui** candidat, **precum un** candidat* etc.

2. Se folosesc numai în construcții pozitive adverbele *doar, numai* (*Am **doar** un caiet. // Vreau **numai** un suc!*) și în construcții negative, adverbul ***decât*** (*N-am **decât** un caiet. // **Nu** vreau **decât** un suc!*). Conform GALR (I, *Cuvântul*, p. 583), „*numai* sau *doar* apar în contexte afirmative (*A venit **numai/doar** el.*), având corespondent în contexte negative pe *decât* (*N-a venit decât el.*). În limba literară, *decât* nu acceptă ca suport un verb (*decât citește*), pentru sensul restrictiv fiind utilizat *doar* (*doar citește*). Extinderea folosirii lui *decât* cu suport verbal nu este acceptată de normă."

3. GALR recomandă ca, în exprimarea corectă, semiadverbele *și, cam, mai* să fie situate între pronume, respectiv între auxiliar, și verb: *a și venit, s-a cam înnorat, o mai aștept* (nu: *cam s-a înnorat, mai o aștept ...*); alte asemenea semiadverbe pot sta și înainte, și după cuvântul determinat, uneori cu un alt înțeles sau cu un alt grad de intensitate a înțelesului inițial (***tot** îl întreb/îl **tot** întreb, **prea** nu vorbește/nu **prea** vorbește, **numai** Ion/Ion **numai**, cântă **doar/doar** cântă, **tocmai** a venit de la Iași/a venit **tocmai** de la Iași ...*).

4. Atunci când adverbul este la superlativ relativ și determină un adjectiv sau un adverb, *formantul **cel*** nu-și schimbă forma (rămâne invariabil): *vedeta **cel** mai bine plătită/plătită **cel** mai bine, cartea **cel** mai mult citită/citită **cel** mai mult ..., fata a cântat **cel** mai bine, colegele au scris **cel** mai corect ...* (nu: *cartea cea mai mult citită, fata a cântat cea mai bine* etc.). Atunci când este

determinat un substantiv, ***cel*** variază în funcție de genul, numărul și cazul substantivului regent: *cărțile **cele** mai din dreapta/cărților **celor** mai din dreapta.*

5. În exprimarea neîngrijită apare uneori fenomenul de adjectivizare a adverbului (în locul formei corecte a adverbului, cerută de context, se folosește, în mod greșit, adjectivul similar). Sunt corecte exprimări de tipul: *copii **nou**-născuți, cărți **nou**-apărute, participanți **puțin** numeroși, mâncăruri **atent** pregătite, reviste **recent** apărute, meciuri **îndelung** comentate* etc. (nu: *copii noi-născuți, participanți puțini numeroși ...*).

6. *Aidoma, asemenea, așijderea* sunt, în funcție de context:
- adverbe de mod propriu-zise, când nu însoțesc un nominal – substantiv/pronume/numeral (*A desenat **aidoma**. Totul va fi **asemenea**. Se comportase **așijderea**.*);
- adverbe cu valoare de prepoziție, când însoțesc un nominal cu regim de dativ (*A cântat **asemenea** colegului/ei/celor doi.*) sau de acuzativ prepozițional (*Era îmbrăcat **aidoma** cu ceilalți/cu ai lui/cu cei doi.*);
- adjective invariabile, provenite din adverbe (***Asemenea** haine îl avantajau. Și-a cumpărat un costuma **aidoma**. Un **așijderea** comportament e de condamnat.*).

7. *Conform, contrar, potrivit* (omonime ale adjectivelor cu forme de masculin, singular) sunt, în funcție de context:
- pe lângă un grup verbal, adverbe care însoțesc un nominal, cu regim de dativ (*A acționat conform indicațiilor/contrar părerii celorlalți/potrivit celor două instrucțiuni.*) sau de acuzativ prepozițional (*Era îmbrăcat potrivit cu statutul pe care îl avea.*);
- pe lângă un grup nominal regent, au statut de adjectiv variabil/acordat și funcție sintactică de atribute adjectivale (*Prezentase o situație **conformă** realității/**conformă cu** realitatea. Avea o atitudine **potrivită** împrejurării/**potrivită cu** împrejurarea în care se afla.*).

NOTĂ!

Este nerecomandabilă folosirea nearticulată/neacordată a cuvintelor: *conform, contrar, potrivit*, în situația determinării unui nominal – substantiv/pronume/numeral (nerecomandabil: *Aceste tehnici potrivit împrejurărilor ...*; recomandabil: *Aceste tehnici **potrivite** împrejurărilor ...*).

8. *Alături de ..., aproape de ..., departe de ..., dincoace de ..., dincolo de ..., înainte de ..., la un loc cu ...* (construcții de tipul adverb + prepoziție + nominal) se interpretează drept grupuri adverbiale care includ un grup prepozițional; sintactic, sunt circumstanțiale de loc/de timp/de mod, urmate de un complement prepozițional (***alături*** *+ de cineva/de ceva,* ***aproape/mai aproape/foarte aproape*** *... + de cineva/de ceva* etc.):

Se oprise aproape de gardul școlii. [*Aproape* – adverb de loc, circumstanțial de loc; *(de) gardul* – substantiv cu prepoziție în acuzativ, complement prepozițional.]

H. Prepoziția

1. Unele prepoziții de tipul *la, peste, sub* sau locuțiunea prepozițională *în jur de* au un statut apropiat de al unor semiadverbe, exprimând aproximarea, și nu mai sunt elemente de relație (pot lipsi din comunicare, fără consecințe gramaticale):

Au venit ***peste/sub/în jur de*** *10.000 de oameni.* (*Peste = ceva mai mult de ...; sub = ceva mai puțin de ...; în jur de = cam, aproximativ ...*).

A băut ***la*** *vin!* (*La = mult ...*; valoare adjectivală, indicând cantitatea; atribut adjectival).

La fel se comportă grupările: *până la, ca la* (pop.), de obicei însoțite de *vreo*:

S-au strâns ***până la/ca la*** (vreo) *patru sute de kilograme de mere.*

2. Prepoziția simplă invariabilă ***a***, cu regim de acuzativ, are valoarea unei mărci analitice a raportului genitival, însoțind:
   - substantive precedate de numerale (*tată* ***a*** *două fete = tatăl* celor *două fete; câștigul* ***a*** *două mii de euro = câștigul* celor *două mii de euro; vânzarea* ***a*** *o parte dintre produse = vânzarea* unei *părți ...*);
   - substantive la plural precedate de unele adjective nearticulate (*prețurile* ***a numeroase*** *cărți = prețurile* numeroaselor *cărți; vânzarea* ***a multe/a puține/a diferite*** *sticle = vânzarea* multor/puținor/diferitor *sticle ...*);
   - pronume invariabil (*consumul* ***a ceva*** *lemne ...; citirea* ***a ceea ce*** *îmi place ...; calculul* ***a ce/a cât*** *a consumat ...*);
   - în mod excepțional, după prepoziții cu regim de dativ (*mulțumită, grație, datorită* etc.), construcția ***a*** *+ numeral sau pronume invariabil* are valoarea unui dativ: ***datorită a doi*** *dintre ei/****datorită celor doi*** *dintre ei ...,* ***mulțumită a ceea ce*** *s-a întâmplat/****mulțumită celor*** *întâmplate.*

3. Unele prepoziții se compun dintr-un adverb sau din prepoziție/prepoziții + adverb și formantul final (omonim cu articolul hotărât enclitic) ***-(u)l*** sau ***-a***: *dedesubtul, împrejurul, înaintea, înapoia, îndărătul ...* (*deasupra* este compusă din două prepoziții: *de + asupra*); formantul este cel care distinge adverbul de prepoziția corespondentă:

Privește ***înainte*** (adverb). *Privește* ***înaintea*** *mașinii* (prepoziție + substantiv, genitiv).

S-au așezat ***împrejur*** (adverb). *S-au așezat* ***împrejurul*** *mesei/lui/celor doi* (prepoziție + substantiv/pronume/numeral, genitiv).

La fel se comportă și multe dintre locuțiunile adverbiale de loc, căpătând regimul unei locuțiuni prepoziționale: *în fața, în spatele, în dreapta, în stânga, în susul, în josul, în jurul, în dreptul, în lungul, în preajma, în dosul ..., pe deasupra, pe dedesubtul, pe dindărătul, pe dinaintea ..., din fața, din dreptul, din preajma, din jurul ..., prin fața, prin jurul, prin dreapta, prin josul ..., de prin fața, de prin jurul* etc.:

Se așezase ***în față*** (locuțiune adverbială). *Se așezase* ***în fața*** *scenei* (locuțiune prepozițională + substantiv, genitiv).

4. Legate prin cratimă de un pronume personal sau reflexiv, prepozițiile/locuțiunile prepoziționale de mai sus au regim de dativ (dativul pronominal). A se compara:

Se plimba ***prin jur*** (locuțiune adverbială de loc).

Se plimba ***prin jurul*** *casei* (locuțiune prepozițională + substantiv, genitiv).

Se plimba ***prin juru-i*** (locuțiune prepozițională + pronume, dativ).

5. Sunt locuțiuni prepoziționale și grupările lexicale de tipul: *în pofida, în contra, în decursul, în vederea* (***în pofida*** *părerii lui ...* – locuțiune prepozițională + nominal, genitiv; *se afla* ***în vederea****-mi ...* – locuțiune prepozițională + pronume, dativ pronominal) sau *în decurs de* (*a avut loc* ***în decurs de*** *un secol ...* – locuțiune prepozițională + nominal, acuzativ).

6. Grupările: *din cauza, din pricina, cu scopul, în scopul, cu excepția, în timpul,* la nivel școlar, pot fi interpretate ca locuțiuni prepoziționale, când însoțesc un nominal (substantiv/pronume/numeral), cu regim de genitiv (***din cauza*** *fricii ...*) și, uneori, de dativ prepozițional (***din cauza****-i ...*).

GALR (I, p. 611) le consideră mai apropiate de grupările libere de cuvinte, decât ca locuțiuni prepoziționale, întrucât pot primi determinanți adjectivali (***din cauza*** *ploii care cădea necontenit ... =* ***din această cauză,*** *a ploii care cădea necontenit ...*).

7. Sunt considerate locuțiuni prepoziționale (GALR, I, p. 611) și formațiile în care intră o formă verbală personală: *cât privește, în ce privește, în ceea ce privește* (locuțiuni prepoziționale cu regim de acuzativ).

8. *Datorită, grație, mulțumită* însoțind un nominal (substantiv/pronume/numeral), sunt prepoziții cu regim de dativ: *A reușit **mulțumită/datorită** mamei.*

NOTĂ!

Pentru sublinierea unor efecte negative, se folosește genitivul cu locuțiunile prepoziționale *din cauza, din pricina:*

*A pierdut meciul **din cauza/din pricina** șovăielii.*

9. Unele dintre verbe au regim prepozițional obligatoriu: *a se mândri **cu** ..., a depinde **de** ..., a deriva **de la** ..., a rezulta **din** ..., a opta **pentru** ..., a recurge **la** ..., a se baza **pe** ...* etc.

10. În limba română actuală există și prepoziții cu un singur sens:
- ***per*** (*per* = „pe": *doi lei per kilogram ...*);
- ***versus*** (exprimă opoziția: *Cazul Matei versus Ionescu ...*);
- ***pro*** (*pro* = „pentru, în favoarea": *Sunt pro F. C. Târgoviște. Am votat pro, și nu contra ei.*);
- ***supra*** (*supra* = „pe, împărțit la": *cinci supra opt ...*);
- ***via*** (*via* = „prin, pe ruta": *trenul București-Brașov via Ploiești ...*)

11. Conform *Jurnalului Oficial al Uniunii Europene* (*10.6. Probleme de morfologie și de sintaxă*), regula articulării termenului determinat din construcțiile cu *dintre* și cu *între* nu este strictă:

„După substantive precum delimitarea, distincția, corelația, legătura, schimbul, relațiile, distanța *[pe lângă care se subînțelege un participiu ca* făcut(ă), operat(ă), produs(ă) *etc.] pot apărea atât prepoziția* între, *cât și prepoziția* dintre: *distanța* dintre/între *București și Ploiești, legătura* dintre/între *cele două puncte."*

(Jurnalului Oficial al Uniunii Europene; 10.6.1.1 Probleme de morfologie și de sintaxă)

Tot aici apar precizări privind utilizarea prepozițiilor cu sens partitiv *din* și *dintre:*

„Utilizarea prepozițiilor cu sens partitiv din *și* dintre *depinde de tipul determinantului: prepoziția* din *se folosește atunci când termenul al doilea este la singular și implică ideea de întreg divizibil; prepoziția* dintre *impune totdeauna ca termenul al doilea să fie la plural și să conțină ideea de cantitate numărabilă."*

(Jurnalului Oficial al Uniunii Europene; 10.6.1.2 Probleme de morfologie și de sintaxă)

Așadar, sunt corecte formulări de tipul: *o parte **din** afacere; o parte **dintre** afacerile aducătoare de profit; 15 % **din** salariul minim; 13% **dintre** contribuții constau în ...; niciunul dintre elevi; unul sau mai mulți dintre ei* ... etc. Excepție fac pluralele omogene, unde se recomandă folosirea prepoziției *din: o parte **din** costuri; 15% **din** cheltuieli; unul sau mai mulți indicatori **din** bugetele multianuale* ... etc.

I. Conjuncția

I.1. Conjuncții și locuțiuni conjuncționale coordonatoare

1. *Conjuncțiile și locuțiunile coordonatoare copulative* leagă elemente de același fel sau situate pe același plan valoric sau sintactic: *și, nici; cât și, cum și, precum și, ca și.*

Înaintea lor nu se pune virgulă, decât atunci când se folosesc în pereche (corelative gramaticale):

Ion și Petre citesc /1 și scriu. /2 [Coordonare prin joncțiune (*și* copulativ)].

Și citesc, /1 și scriu. /2 [Dublu raport de coordonare: prin *joncțiune* (*și ..., și ...* = corelativ gramatical provenit din *și* copulativ) și prin *juxtapunere* (virgula = *și* copulativ)].

2. *Conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale coordonatoare adversative* leagă elemente care se opun ca sens, dar nu se exclud reciproc: *dar, iar, însă, ci, ba, or* (*or = dar, iar, însă* – adversativ; *ori = sau, fie* – disjunctiv); *doar că, numai cât, numai că.* Principalele probleme de ortografie și de punctuație privesc următoarele aspecte:
- înaintea lor se pune, obligatoriu, virgulă: (*L-am căutat, dar nu l-am întâlnit.*);
- conjuncția *însă* are virgulă înaintea sa numai când se află în fața propoziției pe care o introduce (*Eu i-am telefonat, **însă** nu l-am găsit*

acasă.); conjuncția neologică *or* poate fi precedată sau chiar urmată de virgulă;
- când conjuncția *însă* e situată în interiorul/la finalul propoziției introduse (ba chiar intercalată într-o subordonată anterioară sau ulterioară acesteia), înaintea ei nu se pune virgulă; virgula apare numai la sfârșitul propoziției în care conjuncția adversativă *însă* ar trebui să stea:

*Cumpără cărți[,]/¹ pe care /² **însă** /¹ nu le citește. /²*
***Însă** cumpără cărți[,] /¹ pe care nu le citește. /²*
- conjuncția *și* are valoare adversativă când e sinonimă cu *dar, iar, însă, ci, ba, or:*

*L-am căutat mereu, **și** tot nu l-am găsit (și = dar, însă ...).*

NOTĂ!

Grupările *ci și, dar și,* care presupun prezența corelativelor: *nu numai, nu numai că,* nu mai sunt considerate de GALR locuțiuni conjuncționale, ci îmbinări libere de cuvinte (conjuncția coordonatoare adversativă *ci/dar* + semiadverbul cumulativ *și*); virgula apare obligatoriu, pentru marcarea corelației:

***Nu numai că** citește, **ci și** scrie corect în limba engleză.*

3. *Conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale coordonatoare disjunctive* leagă elemente care se exclud reciproc, după principiul alternanței: *ori, sau, fie; sau că, fie că, ori că.*

Înaintea lor nu se pune virgulă decât dacă se folosesc ca perechi, drept corelative gramaticale:

Citești /¹ sau scrii? /² [Raport de coordonare prin joncțiune (sau disjunctiv).]

Sau citești, /¹ sau scrii. /² [Dublu raport de coordonare: prin joncțiune (corelative gramaticale provenite din *sau* disjunctiv) și prin juxtapunere (virgula = *și* copulativ/*sau* disjunctiv).]

4. Drept *conjuncții și locuțiuni conjuncționale coordonatoare concluzive* (cel de al doilea termen reprezintă o concluzie a primului) se folosesc următoarele cuvinte: *deci, așadar, și* concluziv (*și = deci, așadar*); *prin urmare, în concluzie, în consecință, așa că, ca atare, vasăzică, carevasăzică.* Asemenea cuvinte/grupuri de cuvinte implică următoarele norme ortografice și de punctuație:

- înaintea lor se pune, obligatoriu, virgulă (*Tu vei pleca, iar el va veni.*);

- *așadar* și *prin urmare* se izolează între virgule, când se află în interiorul propoziției (*Vom spune, **așadar,** /¹ că totul e bine. /²*);
- înaintea lui *și* concluziv se pune obligatoriu virgulă (*și = deci, așadar: Am învățat atât, **și** voi lua notă mare.*);
- *deci* și *așadar* se comportă, în frază, precum conjuncția adversativă *însă* (*A rezolvat multe probleme, /¹ pe care /² **deci** /¹ le-a înțeles bine. /²*).
- conjuncțiile *deci, însă* și adverbul *totuși* nu se despart prin virgulă când sunt așezate în interiorul unei propoziții (*A venit însă mai devreme,/¹deși nu-l așteptam. /²*).

I.2. Conjuncții și locuțiuni conjuncționale subordonatoare

1. Conjuncțiile subordonatoare pot avea întrebuințare universală, introducând o diversitate de propoziții subordonate: *să, că, ca să* (conjuncție subordonatoare compusă), *dacă, de* (*de = să, dacă, chiar dacă, încât ...*):

***De** vrei,/¹ vii./²* (*de = dacă;* subordonată condițională)
*Du-te/¹ **de**-mi adu cartea./²* (*de = să, ca să;* subordonată finală)
***De** vrei,/¹ **de** nu vrei,/² dai examen./³* (*de = chiar dacă;* subordonate concesive)
*Atât de tare l-a bătut,/¹ **de** l-a învinețit./²* (*de = încât;* subordonată consecutivă)

NOTĂ!

A nu se confunda *de* – conjuncție subordonatoare (*de = să, dacă, chiar dacă, încât*) cu *de* – pronume relativ, în construcții arhaice sau ale limbajului colocvial:

Casele/¹ de le vezi/² sunt ale boierului./¹ (*de = pe care;* pronume relativ)

2. Anumite *conjuncții și locuțiuni conjuncționale subordonatoare* pot fi specializate, introducând numai anumite tipuri de subordonate (pentru punctuația lor, a se vedea capitolul *Virgula*):

- temporale: *până să/până ca ... să,* (mai) *înainte să/înainte ca să, (de) îndată ce, imediat ce, odată ce, pe dată ce, de cum, în timp ce, în vreme ce, cât timp, câtă vreme ...* (***Cât timp** trăiește, învață.*);
- modale: *fără să/fără ca ... să, cu cât, pe cât, pe măsură ce, față de cum/față de cât/față de când/față de unde, ca și cum/ca și când/ca și unde/ca și cât, decât să ...* (***Pe cât** este de inteligent, pe atât este de leneș.*);

– cauzale – conjuncţii subordonatoare: *căci, fiindcă, deoarece, întrucât, că* (=*fiindcă, deoarece ...*); locuţiuni conjuncţionale subordonatoare: *pentru că, din cauză că, din pricină că, de vreme ce, din moment ce, odată ce ...* (***Pentru că*** *nu era pregătit, de aceea nu a jucat.*);
– de scop/finală: *pentru ca ... să* (*Se înscrisese pe listă,* ***pentru ca*** *şi el* ***să*** *participe le concurs.*);
– concesive – conjuncţie subordonatoare: *deşi*; locuţiuni conjuncţionale subordonatoare: *măcar că/măcar să/măcar dacă/măcar de, chiar dacă/chiar de/chiar să/chiar că, chit că/chit să/chit dacă/chit de, fără să/fără ca să ...* (***Măcar de*** *mor, şi tot ajung acolo.*);
– consecutive – conjuncţii subordonatoare: *încât, încât să*; locuţiuni conjuncţionale subordonatoare: *aşa încât, astfel încât, aşa încât să, astfel încât să, de să, cât să* (*A cumpărat atât de multe,* ***cât să****-i ajungă toată săptămâna.*).

3. Adverbele relative, ca elemente de relaţie subordonatoare în frază, se pot desemantiza, căpătând statutul unor conjuncţii subordonatoare, fără funcţie sintactică:

Cum (fiindcă, deoarece ...) *n-a învăţat, a luat notă mică.*
Unde/Când (dacă, fiindcă ...) *n-ai bilet, de ce mergi la film?*

4. Construcţiile: *de când, până când, de unde, până unde* sunt considerate îmbinări libere de cuvinte (prepoziţie + adverb relativ) când au clar marcat sensul temporal sau locativ (fiind echivalente cu *de atunci, până atunci, de acolo, până acolo*) şi se desemantizează, devenind locuţiuni conjuncţionale subordonatoare, atunci când nu mai păstrează sensul temporal sau locativ:

Pe când *strigam la el,* (atunci) *a căzut* (prepoziţie + adverb relativ, circumstanţial de timp).

Ea este mai cuminte, ***pe când*** *el este un zvăpăiat* (locuţiune conjuncţională subordonatoare, fără funcţie sintactică).

J. Interjecţia

1. Unele interjecţii sunt împrumuturi – mai vechi: *aleluia, amin, bre, haide, osana* ... sau mai noi: *adio, alo, aport, bla-bla, bravo, ciao, hello, mersi, ole, pardon, pas, stop, ups* ...

2. În contexte afective, anumite cuvinte, sintagme sau propoziţii îşi schimbă comportamentul gramatical, devenind invariabile sub aspect morfologic şi independente sintactic; GALR le consideră *interjecţii secundare* sau *improprii*: *Doamne!, păcatele mele!, vezi Doamne!, Doamne fereşte!, Doamne ajută!, La dracu'!, La naiba!, Ei şi?, Nu zău!* etc.

3. Chiar în contexte afective, cuvinte de tipul *Ajutor!, Linişte!* ... nu sunt considerate interjecţii, ci substantive care formează enunţuri nominale.

4. Unele interjecţii onomatopeice, din dorinţa de a reda cât mai exact sunetele/zgomotele din natură, se scriu în combinaţii de sunete care nu se regăsesc în alte cuvinte ale limbii române: *pst, bzz, brr (ss)st* etc.; în asemenea transcrieri, unele dintre consoane (care se repetă) au rol vocalic, de centru silabic.

5. Având intonaţii exclamative sau interogative, interjecţiile se izolează de restul construcţiei enunţiative/declarative:

Pupăza[,] zbrr[!] pe o dugheană.
(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

6. Când însoţeşte un cuvânt/un grup de cuvinte în vocativ, interjecţia nu se desparte prin virgulă de acesta; se va izola între virgule sau între alte semne de punctuaţie; întreaga structură formată din interjecţie + nominal în vocativ:

– Ei, ei[!] măi Zaharie[,] zic eu, coborându-ne la vale spre Paşcani; de-acum şi munţii i-am pierdut din vedere, şi înstrăinarea noastră este hotărâtă cine ştie pentru câtă vreme!
(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Exerciții recapitulative

Textele literare de mai jos conțin semne de ortografie și de punctuație utilizate cu diferite funcții. Explică rolul acestor semne, pentru a te verifica dacă ai asimilat partea teoretică, strict necesară pentru un asemenea demers.

Textul nr. 1

La umbră, -n întuneric, gândirea-mi se arată,
Ca tigrul în pustiuri, o jertfă așteptând,
Și prada îi e gata ... De fulger luminată,
Ca valea chinuirii se vede sângerând.

(Grigore Alexandrescu, *Suferința*)

Textul nr. 2

Pe aleea-naltă de castani
Taina, toamna, timpul mi se joacă.
Simt: m-ajung din urmă vechii ani,
Zurgălăii lor o să mă-ntreacă,
Sună pe aleea de castani.

(Ion Pillat, *Elegie*)

Textul nr. 3

CRĂCĂNEL (plângând): *Am plâns, cum plâng și-acum, căci eu țin mult la amor; am plâns și-am iertat-o ... pe urmă am prins-o iar, și iar am plâns și iar am iertat-o; nu de multe ori, dar cam des ... așa cam de vreo cinci-șase ori ... Ce-mi ziceam eu? Vorba d-tale: femeie! Ochi alunecoși ...*

(I.L. Caragiale, *D-ale carnavalului*)

Textul nr. 4

– Sărut mâna, madam Georgescu, zic eu, apropiindu-mă.
– La dumneata veneam! răspunde cucoana emoționată. (...)
– La mine?
– Da ... Te rog să nu mă lași!
– ?!
– Să nu mă lași! Trebuie să-mi faci un mare serviciu amical ... La nevoie se arată amiciția: să vedem cât ne ești de prietin!
– Cu cea mai mare plăcere, madam Georgescu, dacă pot ...
– Poți! ... să nu zici că nu poți! ... știu că poți! ... trebuie să poți!

(I.L. Caragiale, *Bacalaureat*)

Textul nr. 5

– Ioane, cată să nu dăm cinstea pe rușine și pacea pe gâlceavă! ... Ai să pleci unde zic eu. Și Zaharia lui Gâtlan merge cu tine. Luca Moșneagu, megieșul nostru, vă duce cu căruța cu doi cai ca niște zmei. Ia, mai bine, răpezi-te până la el de vezi, gata-i de drum? Că mâine des-dimineață, cu ajutorul Domnului, plecați.
– Nu mă duc, mamă, nu mă duc la Socola, măcar să mă omori! ziceam eu, plângând cu zece rânduri de lacrimi. Mai trăiesc ei oamenii și fără popie.

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Textul nr. 6

Ești demon, copilă, că numai c-o zare
Din genele-ți lunge, din ochiul tău mare
Făcuși pe-al meu înger cu spaimă să zboare,
El, veghea mea sfântă, amicul fidel?
Ori poate! ... O, -nchide lungi genele tale,
Să pot recunoaște trăsurile-ți pale,
Căci tu – tu ești el.

(Mihai Eminescu, *Înger de pază*)

Textul nr. 7

– Oameni buni! Se vede că omul cel din car e bolnav, sărmanul, și-l duceți la vreo doftoraie undeva să se caute.
– Ba nu, cucoană, răspunde unul dintre țărani; să ierte cinstita față dumneavoastră, dar aista e un leneș care nu are păreche în lume, și-l ducem la spânzurătoare, ca să curățim satul de-un trândav.

– Alei! oameni buni, zise cucoana, înfiorându-se; păcat, sărmanul, să moară ca un câne, fără de lege! Mai bine duceți-l la moşie la mine; iacătă curtea pe coasta ceea. Eu am acolo un hambar plin cu posmagi, ia aşa, pentru împrejurări grele, Doamne fereşte! A mânca la posmagi şi-a trăi şi el pe lângă casa mea, că doar ştiu că nu m-a perde Dumnezeu pentru-o bucățică de pâne. Dă, suntem datori a ne ajuta unii pe alții.

– I-auzi, măi, leneşule, ce spune cucoana: că te-a pune la coteț, într-un hambar cu posmagi, zise unul dintre săteni. Iaca peste ce noroc ai dat, bată-te întunerecul să te bată, urâciunea oamenilor!

(Ion Creangă, *Povestea unui om leneş*)

Textul nr. 8

Înc-un mănunchi, şi câte visuri şi primăveri – câtă ruină!
Dac-ar avea grai ca să spuie, oglinda câte n-ar mai spune:
A tale brațe obosite putere n-ar avea s-adune
Troienele de flori bogate, culese zilnic din grădină.

Norocu-ntăilor brânduşe culese-n zori de zi pe rouă ...
Cum s-a trecut, şi cum trec toate pân' vine moartea să te cheme;
Azi vasele-s împodobite cu triste flori de crizanteme:
În lacrimi tremură oglinda ca fața apelor când plouă.

(Dimitrie Anghel, *Crizanteme*)

Textul nr. 9

Cocoanele arată biletele dumnealor, explicând dlui conductor de ce nu poate şi Goe să facă acelaşi lucru: fiindcă biletul era în pamblica de la pălărie, şi, dacă a zburat pălăria, fireşte c-a zburat cu pamblică şi cu bilet cu tot. Dar avea bilet ...

– Parol! chiar eu i l-am cumpărat! zice tanti Mița.

Conductorul însă nu înțelege, pretinde bilet; dacă nu, la stația apropiată, trebuie să-l dea jos pe d. Goe. Aşa scrie regulamentul: dacă un pasager n-are bilet şi nu declară că n-are bilet, i se ia o amendă de 7 lei şi 50 de bani, şi-l dă jos din tren la orice stație.

– Dar noi n-am declaratără? strigă mamița.

– Ce e vinovat băiatul dacă i-a zburat pălăria? zice mam-mare.

– De ce-a scos capul pe fereastră? eu i-am spus să nu scoată capul pe fereastră! zice cu pică urâtul.

– Nu-i treaba dumitale! ce te amesteci d-ta? zice tanti Mița urâtului ...

(I.L. Caragiale, *D-l Goe ...*)

Textul nr. 10

PRISTANDA: *Da' să vedeți ce s-a-ntâmplat ... coane Fănică. Din vorbă-n vorbă, Cațavencu zice: „Mă prinz cu d-voastră că o să voteze cu noi cine cu gândul nu gândiți, unul pe care contează bampirul – şi acolo, pardon, tot bampir vă zicea – pe care contează bampirul ca pe Dumnezeu ... şi când l-om avea pe ala, i-avem pe toți ... Ia ascultați scrisoarea asta"... Şi scoate o scrisorică din portofel ... „Ia ascultați ..." Diavolul de popă, n-are de lucru? Se scoală repede de la joc şi zice: „Să mă-ngropi, sufletul meu, Năică, nu citi ... stăi, s-o ascult şi eu ... să-mi aprinz numai țigara ..." Şi, coane Fănică, se scoală de la joc, aprinde chibritul, trage din țigară şi vine să arunce chibritul aprins pe fereastră drept în ochii mei ... Mă trag înapoi, alunec de pe uluci şi caz pe maidan, peste un dobitoc, care pesemne trecea ori şedea lângă uluci. Dobitocul începe să strige, toți din casă sar năvală la fereastră; eu, cum căzusem, mă ridic degrabă, o iau pituliş pe lângă uluci şi intru în curtea primăriei.*

(I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*)

Exerciţii ortografice

1. Textele de mai jos au fost intenţionat copiate cu greşeli. Rescrie textele citate, corectând de toate greşelile de ortografie şi de punctuaţie pe care le conţin, dar păstrând aceleaşi elemente ale versificaţiei populare (ritmul, rima, măsura).

Textul nr. 1

Foicică mărăcine
Asculta-ţi boieri la mine
Să-vă spui pe Corbea bine!
Frunză, verde, peliniţă
Zace-mi, zace în temniţă,
Pus-de Vodă-Ştefăniţă,
Zace-mi Corbea viteazul,
Zace-mi Corbea haiducul

(Corbea)

Textul nr. 2

Şi l-a murgul se ducea,
Şi pe murg încăleca,
I-ar din gură mii grăia
– Murgu-le murguţul, meu,
Datumite-a taicătău
C-a să mi fi de ajutor
L-a nevoie şi l-a zor,
Pâno fii ca să nu mor.

(Toma Alimoş)

Textul nr. 3

Manea mio videa,
Inimai plângea,
Şi i-ar senchina,
Şi i-ar se ruga
„Suflă doamne,-un vânt,
Suflă-l pe pământ,
Brazi săi despoaie,
Paltini să îndoaie
Munţi să răstoarne,
Mândra sămi întoarne,
Să mi o-ntoarne-n cale
So ducă de vale!“

(Monastirea Argeşului)

2. Scrie **DA**, în dreptul fiecărui enunţ, dacă acordul este corect efectuat, sau scrie **NU**, dacă vei constata că acordul respectiv nu este permis de normele limbii literare:

1. *Colegii şi colegele mele sunt bine pregătite pentru examen.* ... ...
2. *Valea şi dealul sunt acoperite de o ceaţă deasă.* ... ...
3. *Munţii Rodnei şi împrejurimile sunt atractivi în oricare anotimp.* ... ...
4. *Valea aceasta şi munţii Bucegi sunt cei mai frumoşi din tot ceea ce am văzut până acum.* ... ...
5. *Roşia şi castravetele sunt bune pentru salată.* ... ...
6. *Salata verde şi castraveţii sunt încă prea scumpe.* ... ...
7. *Dovleacul şi castravetele sunt recomandate pentru cura ta de slăbire.* ... ...
8. *Munţii aceştia şi dealurile din jur sunt fascinante.* ... ...
9. *Muntele din zare şi dealurile împădurite sunt fotografiate adesea.* ... ...
10. *Fotbalul şi baschetul e adorat de colegul meu.* ... ...
11. *Nici Petre, nici colegii săi nu va participa la acest concurs.* ... ...
12. *Antrenorul sau sportivul au greşit pregătirea pentru campionat.* ... ...
13. *De la căzătură, mă doare piciorul şi umărul drept.* ... ...
14. *Nu colegii, ci Ana te-a ajutat.* ... ...
15. *Preţul maşinii lui, prea mari faţă de oricare altul din târg, n-a atras cumpărătorii.* ... ...

3. Alcătuieşte enunţuri în care să foloseşti corect următoarele cuvinte, astfel încât să se elimine echivocul, după modelul:

a_1: *Acele de cusut sunt de bună calitate.*
a_2: *Acele cărţi mi-au plăcut foarte mult.*

Cuvinte date	Enunţuri ilustrative
a. *altoi/altoi*	**a_1:** **a_2:**
b. *bară/bară*	**b_1:** **b_2:**
c. *companie/companie*	**c_1:** **c_2:**
d. *copii/copii*	**d_1:** **d_2:**

Cuvinte date	Enunțuri ilustrative
e. *dincoace/dincoace*	e_1: e_2:
f. *director/director*	f_1: f_2:
g. *dotă/dotă*	g_1: g_2:
h. *era/era*	h_1: h_2:
i. *haină/haină*	i_1: i_2:
j. *imobil/imobil*	j_1: j_2:
k. *însuşi/însuşi*	k_1: k_2:
l. *lături/lături*	l_1: l_2:
m. *marcă/marcă*	m_1: m_2:
n. *mobilă/mobilă*	n_1: n_2:
o. *veselă/veselă*	o_1: o_2:

4. Alcătuieşte câte un enunț cu fiecare dintre următoarele cuvinte/grupuri sintactice de cuvinte omofone, dar neomografe:

1. *a-şi*
2. *aşi*
3. *aşadar*
4. *aşa dar*
5. *bunăstare*
6. *bună stare*
7. *bun-simț*
8. *bun simț*
9. *car*
10. *c-ar*
11. *care*
12. *c-are*
13. *careva*
14. *care va*
15. *care v-a*
16. *de altfel*
17. *de alt fel*
18. *de acum*
19. *de-a cum*
20. *decât*
21. *de cât*
22. *demult*
23. *de mult*
24. *defel*
25. *de fel*
26. *deodată*
27. *de o dată*
28. *de, odată*
29. *de vreme*
30. *devreme*

31. *decăzut*
32. *de căzut*
33. *deplin*
34. *de plin*
35. *deseară*
36. *de seară*
37. *desigur*
38. *de sigur*
39. *devale*
40. *de vale*
41. *dinafară*
42. *din afară*
43. *dare*
44. *d-are*
45. *dar e*
46. *nai*
47. *n-ai*
48. *team*
49. *te-am*
50. *te am*

5. Scrie alăturat numele locuitorilor următoarelor țări, provincii, orașe, după modelul *București – bucureștean*:

- *Arad*
- *Alba Iulia*
- *Bacău*
- *Baia Mare*
- *Curtea de Argeș*
- *Focșani*
- *Giurgiu*
- *Horezu*
- *Huși*
- *Mangalia*
- *Pașcani*
- *Piatra-Neamț*
- *Târgu-Neamț*
- *Târgu-Jiu*
- *Târgu-Mureș*
- *America de Nord*:
- *Arabia Saudită*
- *Bordeaux*
- *Bruxelles*
- *Cipru*
- *Costa Rica*
- *Geneva*
- *Genova*
- *Israel*
- *Madrid*
- *Monaco*
- *Napoli/Neapole*
- *Noua Zeelandă*
- *Sofia*
- *Uruguay*

6. Scrie forma corespunzătoare de nominativ-acuzativ plural nearticulat a cuvintelor subliniate în următoarele texte:

a. *A intrat într-un <u>labirint</u> de străzi.* .....
b. *Nu-mi amintesc titlul cărții, am un <u>lapsus</u>.* .....
c. *Brusc, l-a apucat <u>leșinul</u>.* .....
d. *Suda cele două plăcuțe cu un <u>letcon</u>.* .....
e. *Andrei este un <u>liber-cugetător</u>.* .....
f. *În depărtare se zărea un <u>licăr</u> de lumină.* .....
g. *<u>Liceul</u> nostru este foarte căutat de absolvenții clasei a VIII-a.* .....

h. *A vărsat apa din lighean.* .....

i. *Părinţii şi-au cumpărat o maşină nouă, o limuzină.* .....

j. *Pentru lucrările din atelierul şcolii au cumpărat hârtie şi lipici.* .....

k. *Participa la un spectacol literar-muzical.* .....

l. *Tatăl meu are gradul de colonel.* .....

m. *După atâta mers prin pădure, în sfârşit au ieşit în luminiş.* .....

n. *A văzut un film de lungmetraj.* .....

o. *Pentru vâslit, au închiriat o luntre.* .....

7. Subliniază formele incorecte de imperativ dintre variantele date:

a. *Adu! Adu-o! Nu adu! Nu aduce!*
b. *Aduna-ţi! Adunaţi! Nu adună! Nu aduna!*
c. *Apari! Nu apari! Nu apărea!*
d. *Du! Du-te! Nu te du! Nu te duce!*
e. *Fă! Fă-te! Nu te fă! Nu te face!*
f. *Fii! Nu fi! Nu fii!*
g. *Fi-ţi cuminţi! Fiţi cuminţi! Nu fii supărat! Nu fi supărat!*
h. *Îndură-te! Nu te îndură! Nu te îndura!*
i. *Închină-te! Nu te închina! Nu te închină!*
j. *Priveşte! Nu privi! Nu privii!*
k. *Reface! Refă! Nu reface!*
l. *Revin-o! Revino! Nu reveni! Nu revenii!*
m. *Taci! Nu taci! Nu tăcea!*
n. *Treci! Nu treci! Nu trece!*
o. *Zi! Zii! Nu zii! Nu zice!*

8. Scrie abrevierile corecte ale următoarelor cuvinte:

- *abreviat, abreviere* .....
- *acuzativ* .....
- *accentuat* .....
- *academician* .....
- *adjectiv, adjectival* .....
- *adjectiv pronominal* .....
- *administraţie* .....
- *anglicism* .....
- *antemeridian* .....
- *anul curent* .....
- *aprilie* .....
- *argotic* .....

- *articolul* .....
- *articolul citat* .....
- *asistent universitar* .....
- *august* .....
- *auxiliar* .....
- *botanică* .....
- *capitolul* .....
- *condiţional-optativ* .....
- *conferenţiar* .....
- *confer („compară")* .....
- *conjunctiv* .....
- *conjuncţie* .....
- *dativ* .....
- *decembrie* .....
- *desinenţă* .....
- *de exemplu* .....
- *diateză* .....
- *domnul* .....

9. Rescrie corect următoarele nume proprii geografice, transcrise mai jos aşa cum se pronunţă:

1. *Abĭgean*
2. *Adis Abeba*
3. *Ancara*
4. *Asunsĭon*
5. *Azerbaigean*
6. *Baraĭn*
7. *Bangladeş*
8. *Barselona*
9. *Beĭgin*
10. *Bombeĭ*
11. *Bordo*
12. *Boţuana*
13. *Şĭcago*
14. *Sĭuda de Mehico*
15. *Dacar*
16. *Geacarta*
17. *Gĭbuti*
18. *Fritaun*
18. *Georgĭtaun*
20. *Helsinchi*
21. *Iava*
22. *Cartum*
23. *Kuveĭt*
24. *La Pas*
25. *Lihtănştaĭn*
26. *Nĭu Deli*
27. *Nĭu Iorc*
28. *Otaua*
29. *Oagadugu*
30. *Fenĭan*
31. *Pnom Pen*
32. *Portoprens*
33. *Reĭkĭavic*
34. *Insulele Seĭşelz*
35. *Taĭlanda*
36. *La Valeta*
37. *Uaşĭntăn*
38. *Uelĭntăn*
39. *Ĭemen*
40. *Zĭmbabue*

10. Alcătuieşte scurte enunţuri pentru a actualiza sensul fiecăruia dintre paronimele de mai jos:

- *butoni*
- *butoane*
- *calculi*
- *calcule*
- *cari*
- *care*
- *caruri*
- *carbonier*
- *carbonifer*
- *caro*
- *carou*
- *cămine*
- *căminuri*
- *centri*
- *centre*
- *ciubuce*
- *ciubucuri*
- *ciufi*
- *ciufuri*
- *clenciuri*
- *clinciuri*
- *degajă*
- *degajează*
- *dejoacă*
- *dejugă*
- *elani*
- *elanuri*
- *elidare*
- *elucidare*
- *eludare*

Teste de ortografie, de ortoepie, de punctuație și de morfologie

Testul nr. 11

Rescrie textele de mai jos, corectând greșelile pe care le conțin.

Setul 1

1. *Pe toate afișurile era scris cu majuscule mai mari.*
2. *Și-a făcut o coafiură afro de toată splenduarea.*
3. *După bărberit își dădea pe față cu aftărshav.*
4. *În jur, totul era luminat a-giorno, de parcă erai la Roma, nu altăceva!*
5. *Nu accept să-mi se interzică să nu particip la serbare!*
6. *Mașina avea patru airbag-uri, astfel protejindu-ne în caz de accident.*
7. *Ailaltăieri, la restaurant a comandat ciorbă à la greck.*
8. *A trecut prin Alba-Iulia mai decurând.*
9. *Aceşti nori albi-argintii nu îl impresionau de loc.*
10. *Și-a cumpărat o cămașă albastră deschis și pantaloni raiați.*

Setul 2

11. *I s-a măsurat alcolemia și a fost amendat cu douăzeci și doi de mii de lei.*
12. *Lipsesc trei litere din alfabetaruri, devreme ce nu ies la numărare.*
13. *Nu stătea alineat, în continuu ieșea din rând.*
14. *Primise un altfel de echipament, nu mai se mulțumea cu cel vechi.*
15. *Vin-o mai repede, alminteri mă supăr pe tine!*
16. *Pe alocurea mai greșise și el, nu-l puteai să-l condamni.*
17. *Alte ori era mai atent, nu greșia atât de mult.*
18. *Nu prea avea aliură de sportiv, părea un adoleșcent oarecare.*

19. *N-a fost un anfitrion prea bun, oaspeți nu s-au simțit prea bine.*
20. *Suferă de anmnezie, o dată ce nu-și mai aminteşte nimic.*

Setul 3

21. *Procedează așa din amor propriu, și bine înțeles că greșeşte!*
22. *Luase anaforă, se spovedise, se înpărtășise, acum era liniştită.*
23. *I-a făcu anistezie, în vederea operației de apendicită.*
24. *Pactul angloamerican avea și două anecse care nu au fost publicate.*
25. *Cumpăra mărfuri angros, apoi le vindea en-dètail.*
26. *Expediția în Antarctica a condus la cunoașterea mai bine a Polului-Sud.*
27. *S-a clasat antipenultimul la concursul de scki.*
28. *Era antialcolic, nici nu vroia să audă de băutură.*
29. *Vopseaua anticorosivă protejază tabla de ruginire.*
30. *Măsurile anti-corupție luate de guvern și-a arătat roadele.*

Setul 4

31. *Fiind răcit, lua antegripale, deşii nu era necesar.*
32. *Este bineştiut faptul că medicamentul acela avea efect antiimflamator.*
33. *A ridicat la maxim protecția antiseizmică.*
34. *Nu e cu putiință să promoveze asemenea concepții antiştințifice.*
35. *E corect ca cuvântul „antiinflaționist" să se scrie cu doi de „i"?*
36. *Opiniile anumiților tineri nu-mi expiră încredere.*
37. *– Auleo, ce era să mă lovesc de bara aceia!*
38. *Bea numai apă-plată, nu-i plăcea sitronada.*
39. *A cumpărat trei bacsuri cu apă-minerală.*
40. *Ochiurile de la aragazuri erau fabricate la Megidia.*

Setul 5

41. *Orice decizie arbitrală va avea repercursiuni asupra bunului mers al fabricii.*
42. *Vinde ardei-gras, vinete și ridichii.*
43. *Nu stătea locului de fel, parcă era argint viu.*
44. *Bunica avea arterosclerozâ și se trata într-o stațiune balneo-climaterică.*
45. *A ansamblat toate piesele comform schemei.*
46. *Astă iarnă ninsese prea mult și zăpada avea cam optzeci centimetri.*

47. *Astă seară vom vedea un spectacol la Teatrul național.*
48. *A promis că va veni la timp, așacă nu te îngrijora prea tare.*
49. *Fusese la un așa numit concert de muzică rokc.*
50. *Un comis voiajor voia să-i arate niște monstre de faianță.*

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru scrierea corectă a fiecăruia dintre enunțurile date.
Total – 100 de puncte. Nota finală se obține prin împărțirea la 10 a punctajului obținut.

Testul nr. 12

Explică, pe scurt, de ce sunt pleonastice formulările de mai jos.

1. *bancnotă de hârtie*
2. *un bestseller de succes*
3. *blocnotes pentru însemnări*
4. *briza ușoară a mării*
5. *cadență ritmică*
6. *calamitate de proporții*
7. *caligrafie frumoasă*
8. *calomnie neadevărată*
9. *chiar el însuși*
10. *citronadă de lămâie*
11. *a clăti cu apă*
12. *a-și coafa părul*
13. *concluzie finală*
14. *conjunctură de moment*
15. *a conviețui împreună*
16. *a colabora împreună*
17. *curaj temerar*
18. *cutremur de pământ*
19. *a da în avans un aconto*
20. *dar însă*
21. *decât numai*
22. *deci [...], prin urmare ...*
23. *democrație populară*
24. *a desființa complet*
25. *a se devota total*
26. *a face un spirit de glumă*
27. *a face cuiva o surpriză neașteptată*
28. *a avea o vocație deosebită*
29. *discurs public*
30. *dună de nisip*
31. *enșantion de probă*
32. *a excela în mod deosebit*
33. *exemplu pilduitor*
34. *festivitate solemnă*
35. *un fleac neînsemnat*
36. *folclor popular*
37. *gardian de pază*
38. *ghid călăuzitor*
39. *a grupa împreună*
40. *iz neplăcut*
41. *a îngheța de frig*
42. *a se întoarce înapoi*
43. *lihnit de foame*
44. *mijloacele mass-media*

45. *mireasmă plăcută*
46. *mujdei de usturoi*
47. *a se nimeri din brodeală*
48. *originalitate particulară*
49. *ortografie corectă*
50. *ospiciu de nebuni*

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru explicarea corectă a fiecăreia dintre formulările pleonastice date mai sus (explicare corectă/nuanțată – 2 p.; explicare parțial corectă/incompletă – 1p.).
Total – 100 de puncte. Nota finală se obține prin împărțirea la 10 a punctajului obținut.

Testul nr. 13

Transcrie varianta corectă/variantele corecte de scriere, conform DOOM[2].

1. *de aici/de aci/de-aici/de-aci*
2. *de-a curmezișl/de-a curmezișul*
3. *de-adevăratelea/de-adevărat*
4. *dealer/dilăr*
5. *de altfel/de-altfel/dealtfel*
6. *de-a-nboulea/de-a înboulea*
7. *de-a-ndoaselea/de-a îndoaselea*
8. *de bună seamă/de bună-seamă*
9. *va decade/va decădea*
10. *să decearnă/să decerneze* (o medalie)
11. (florile sunt în) *degrade/degradeu*
12. *de jur-împrejur/de jur împrejur*
13. *delco/delcou*
14. *delicvent/delincvent*
15. *demachere/demachiere*
16. *deopotrivă/de-o potrivă/de-o-potrivă*
17. *se depreciează/se depreciază*
18. *deranjază/derenjează*
19. *a decoji/a descoji*
20. *descoper/descopăr*
21. *descrescent/descreșcent*
22. (tu) *descri/descrii*
23. *a dăsfăşa/a desfăşa/a desfăşea*
24. *desfințează/desființează*
25. *a desperechia/a desperechea*
26. *a se deprimăvăra/a se desprimăvăra*
27. *a se despoia/a se despuia*
28. *destăinui/destăinuiesc*
29. *se destramă/se destrămează*
30. (cărțile) *destulora/a destui* dintre ei
31. *dezăpezire/deszăpezire*
32. *desșurubează/deșurubează*
33. *a detalia/a detaila*
34. *se detașază/se detașează/se detașiază*
35. (costum) *deux-pièces/deux pièces*
36. (volum al vânzărilor de mărfuri) *devăr/dever*
37. *a se devitaminiza/a se desvitaminiza*
38. *nu mă dezbar/nu mă dezbăr*

39. *deslânat/dezlânat*
40. *cernavodean/cernovodean*
41. *chebab/chebap/kebab/kebap*
42. (tuns) *chilug/chilung*
43. *chiţibuşărie/chiţibuşerie*
44. *chiulasă/culasă*
45. *chiuvetă/ghiuvetă*
46. *clar-obscur/clarobscur*
47. *clar-văzător/clarvăzător/clar văzător*
48. *clar-viziune/clarviziune*
49. *cocktail/cockteil/cocteil*
50. *colocvial/cologvial*

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru fiecare cuvânt sau pentru fiecare serie de cuvinte corect transcris(ă).
Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.

Testul nr. 14

Transcrie varianta corectă/variantele corecte de accentuare, conform DOOM².

1. *diasporă/diasporă*
2. *fierserăm/fierserăm*
3. *fiică/fiică*
4. (muşchi) *file/file*
5. *firav/firav*
6. *fitness/fitness*
7. *fituică/fituică*
8. *fluid/fluid*
9. *fripserăm/fripserăm*
10. *furie/furie*
11. *gaiţă/gaiţă*
12. *gângav/gângav*
13. *gârbov/gârbov*
14. *gingaş/gingaş*
15. *hatman/hatman*
16. *import/import*
17. *impostor/impostor*
18. *impuls/impuls*
19. *incipit/incipit*
20. *incognito/incognito*
21. *infam/infam*
22. *acatist/acatist*
23. *adică/adică*
24. *adio/adio*
25. *agriş/agriş*
26. *ajungem/ajungem*
27. *alaltăieri/alaltăieri*
28. *alo/alo*
29. *altădată/ altădată*
30. *alteori/alteori*
31. *anemie/anemie*
32. *anost/anost*
33. *antiglonţ/antiglonţ*
34. *antişoc/antişoc*
35. *apoi/apoi*
36. *arareori/arareori*

37. *cacao/cacao*
38. *cactus/cactus*
39. *constructor/constructor*
40. *context/context*
41. *contraofertă/contraofertă*
42. *decadeţi/decădeţi*
43. *decibel/decibel*
44. *fursec/fursec*
45. *gangster/gangster*
46. *gigolo/gigolo*
47. *glaspapir/glaspapir*
48. *profesor/profesor*
49. *regizor/regizor*
50. *vatman/vatman*

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru transcrierea fiecăreia dintre variantele corecte de accentuare.
Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.

Testul nr. 15

Ortografiază următoarele neologisme/cuvinte împrumutate, scrise aici aşa cum se pronunţă, după modelul *aki – acquis*.

1. *alüră*
2. *bleö*
3. *bodigard, badigard*
4. *cocăr*
5. *cul*
6. *displeĭ*
7. *dizăl*
8. *fön*
9. *istmăncolor*
10. *gip*
11. *marcăr*
12. *pleĭăr*
13. *rocăr*
14. *saiăns ficşăn*
15. *stĭuardesă*
16. *testăr*
17. *espreso*
18. *fifti-fifti*
19. *fleş*
20. *folchist*
21. *fürăr*
22. *gafor*
23. *globtrotăr*
24. *groghi*
25. *hamburgăr*
26. *herţian*
27. *haĭ fidelităţ*
28. *hipĭ*
29. *hobĭ*
30. *hotlaĭn*
31. *haŭs*
32. *hanter*
33. *aĭsţi*
34. *input*
35. *aĭkü*
36. *ğacuzi*
37. *jĭujiţu*
38. *ğocăr*
39. *chič*
40. *ledi*
41. *linc*
42. *elpi*
43. *oldboi*
44. *oenge*
45. *piţa/piţă*
46. *plening*
47. *vagõli*
48. *üĭchend*
49. *üestărn*
50. *üĭschi*

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru ortografierea fiecăreia dintre pronunţările date mai sus, conform DOOM².
Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.

Testul nr. 16

Scrie varianta corectă/variantele corecte de pronunțare, conform DOOM².

1. BASIC/Basic – *bąsic/bęĭsic*
2. Basic-English – *bąsicęngliş/bęĭsic-ingliş*
3. bazooka – *bazǫca/bazuca*
4. bestseller – *besţeler/bestsęlăr*
5. bidonville – *bidănvįl/bidonvįl*
6. Biedermeier – *bįdărmaier/bįdermaier*
7. Big Brother – *bigbrątăr/bigbrązăr*
8. bildungsroman – *bildunsroman/bildungsroman*
9. Bordeaux – *bordeo/bordǫ*
10. bluejans – *bluginz/blugins*
11. blues – *bluz/blüz*
12. bluff – *bluf/blaf*
13. brandy – *brąndi/brędi*
14. breakfast – *brecfăst/breącfăst*
15. business – *bįsnis/bįznis*
16. byte – *bįt/bąĭt*
17. café-frappé – *cafefrapę/cafęfrapę*
18. camping – *chąmping/chęmping*
19. cappuccino – *capucįno/cąpucino*
20. cash – *chęci/chęş*
21. CD-player – *sidipleiăr/sidipląier*
22. CD-writer – *sidirąitător/sidirąiter*
23. charter – *čartăr/čąrter*
24. chat – *ceat/cet*
25. cheeseburger – *cįzburgăr/cįzburgher*
26. cherry-brandy – *cęribrędi/şeribrędi*
27. Chicago – *cicągo/şicągo*
28. ciné-vérité – *cįneverităe/sįneveritę*
29. cocktail – *cocteĭl/cǫctaĭl*
30. computer – *compĭųtăr/compĭųter*
31. consommé – *cǫnsome/consomę*
32. consulting – *consąlting/consųlting*
33. copyright – *cǫpiraĭt/copirąĭt*
34. country – *cąntri/cantrį*
35. cowboy – *cąŭboi/caŭbǫi*
36. curry – *cări/carį*
37. cutter – *cątăr/cater*
38. cyborg – *sąiborg/sįborg*
39. dancing – *dąnsing/dęnsing*
40. dandy – *dąndi/dędi*
41. disc-jockey – *dįscğocheĭ/discğochęĭ*
42. discount – *dįscaŭnt/discąŭnt*
43. driver – *drąĭvăr/drędvăr*
44. dry – *draĭ/drĭ*
45. dumping – *dąmping/dųmping*
46. duty-free – *dĭųtifri/dĭutifrį*
47. Turnul Eiffel – *efęl/ąifăl*
48. Einstein – *ąĭnstain/ąĭnştain*
49. e-mail – *imęĭl/įmeĭl*
50. en détail – *ădetąĭ/ădetąĭl*

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru scrierea fiecărei variante corecte de pronunțare dintre cele de mai sus, conform DOOM².
Total – 100 de puncte. Nota finală se obține prin împărțirea la 10 a punctajului obținut.

Testul nr. 17

Rescrie forma literară (corectă) a fiecăruia dintre cuvintele/grupurile sintactice de cuvinte de mai jos.

Setul 1

Formele propuse	Forma/Formele corecte
macrameu/macrame	
marfar/mărfar	
mâine dimineață/mâine-dimineață	
mâine după amiază/ mâine după-amiază	
mâine poimâine/mâine-poimâine	
a măzgăli/a mâzgăli	
medicație/medicamentație	
mediteraneean/mediteranian	
megleno-română/meglenoromână	
metrou/metro	

Setul 2

Formele propuse	Forma/Formele corecte
mic-gros/mic-gross	
microscoape/microscopuri	
miezi/mieji	
al miliardulea (om)/al miliardelea (om)	
mileu/milieu	
al două milioanelea (om)/ al două milionulea (om)	
minimarkete/minimarketuri	

Formele propuse	
minuţios/minuţiuos	
miorlăie/miorlăieşte	
mireasmă/mireazmă	

Setul 3

Formele propuse	
mis/miss	
mistuie/mistuieşte	
mititei/mititeli	
mixăr/mixer	
modeling/modelling	
monoloage/monologuri	
monstruasă/monstruoasă	
moscheie/moschee	
moşerime/moşierime	
mototoi/mototoli	

Setul 4

Formele propuse	corecte
muntos/muntuos	
murmuie/murmuieşte	
muschetar/muşchetar	
muscular/muşchiular	
moşoroi/muşuroi	
muţunache/muţunaiche	
năprasnic/năpraznic	

năvale/năvăleşte	
necuvincios/necuviincios	
negligent/neglijent	

Setul 5

Negru Vodă/Negru-Vodă	
neloial/neloaial	
neobijnuinţă/neobişnuinţă	
nescafe/nesscafe	
noembrie/noiembrie	
onorar/onorariu	
oşancă/oşeancă	
outsider/autsaidăr	
paisprezece/patrusprezece	
pampers/pempărs	

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru scrierea corectă a fiecărei forme cerute. **Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.**

Testul nr. 18

Desparte în silabe cuvintele de mai jos, ţinând seama numai de regulile pronunţării (silabaţie fonetică).

1. *machiaj*
2. *machiavelic*
3. *magazioner*
4. *mafiot*
5. *maghiar*
6. *magneziu*
7. *maiou*
8. *maxilar*
9. *memoriu*
10. *meridional*
11. *meseriaş*
12. *microclimat*
13. *minuţios*
14. *mitralieră*
15. *monstruozitate*
16. *multifuncţional*
17. *muzeograf*
18. *napoleonian*
19. *naţionalizare*
20. *naufragiere*
21. *neafiliat*
22. *necioplit*
23. *necredincios*
24. *neobligatoriu*
25. *neoxigenat*
26. *nepotrivire*
27. *neprevăzut*
28. *nevralgie*
29. *nitroglicerină*
30. *noblețe*
31. *noastră*
32. *nucleu*
33. *nutriţie*
34. *obiectiv*
35. *obiecţie*
36. *obligaţiune*
37. *oblojeală*
38. *obrăznicie*
39. *obstrucţie*
40. *ocazional*
41. *ocean*
42. *oficialitate*
43. *oglinjoară*
44. *oriental*
45. *orientativ*
46. *ortografic*
47. *ortografie*
48. *ortogramă*
49. *oxigen*
50. *pacient*

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru despărţirea corectă în silabe a fiecăruia dintre cuvintele date, conform regulilor pronunţării (ale silabaţiei fonetice). **Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.**

Testul nr. 19

Desparte cuvintele în silabe, mai întâi conform regulilor pronunţării (silabaţie fonetică) şi apoi după structură (silabaţie morfologică), după modelul *acrostih – a-cros-tih/a-cro-stih.*

Setul 1

Cuvintele date	Despărţire – silabaţie fonetică	Despărţire – silabaţie morfologică
manuscris		
marşarier		
megastar		
monoclu		
neschimbat		
nesfârşit		
nespălat		
nespus		
nestabil		
nestatornic		

Setul 2

Cuvintele date	Despărţire – silabaţie fonetică	Despărţire – silabaţie morfologică
nestăpânit		
nestingherit		
neşters		
neştiinţă		
neştire		
neurastenie		
neuropsihiatrie		

Cuvintele date	Despărțire – silabație fonetică	Despărțire – silabație morfologică
nezdruncinat		
niciun		
noctambul		

Setul 3

Cuvintele date	Despărțire – silabație fonetică	Despărțire – silabație morfologică
nouăsprezece		
obtuzunghic		
omniscient		
omonimie		
omucigaș		
oosferă		
paisprezece		
panafrican		
panamerican		
paneuropean		

Setul 4

Cuvintele date	Despărțire – silabație fonetică	Despărțire – silabație morfologică
panortodox		
paronim		
paronimie		
peninsulă		
pentatlon		

Cuvintele date	Despărțire – silabație fonetică	Despărțire – silabație morfologică
penumbră		
periscop		
peroxid		
planisferă		
polisportiv		

Setul 5

Cuvintele date	Despărțire – silabație fonetică	Despărțire – silabație morfologică
polistiren		
portaltoi		
portarmă		
portavion		
portochelari		
portunealtă		
postelectoral		
posteminescian		
postoperatoriu		
postuniversitar		

Notă! Se acordă câte 2 puncte pentru fiecare despărțire corectă în silabe, mai întâi conform regulilor pronunțării (silabație fonetică – 1 p.) și apoi după structură (silabație morfologică – 1 p.).
Total – 100 de puncte. Nota finală se obține prin împărțirea la 10 a punctajului obținut.

Testul nr. 20

A. Alcătuieşte câte un enunţ în care *cratima* (semn ortografic) să apară în următoarele situaţii:

1. să lege două cuvinte pronunţate împreună permanent;
2. să lege două cuvinte pronunţate împreună accidental;
3. să lege două cuvinte care se repetă identic sau uşor modificat (adjective/adverbe);
4. să lege prefixul *ne-* de un cuvânt a cărui vocală iniţială dispare la rostirea în ritm rapid;
5. să lege prefixul *re-* de un cuvânt a cărui vocală iniţială dispare la rostirea în ritm rapid;

6. să lege prefixul *ex-* de un cuvânt întreg sau abreviat;
7. să lege prefixul *ante-* de un cuvânt întreg sau abreviat;
8. să lege prefixul *post-* de un cuvânt întreg sau abreviat;
9. să lege prefixul *pro-* de un cuvânt întreg sau abreviat;
10. să lege elementele componente ale unui cuvânt compus;

11. să lege un substantiv denumind grade de rudenie de un adjectiv posesiv;
12. să lege articolul hotărât enclitic de un cuvânt împrumutat, a cărui finală prezintă deosebiri între scriere şi pronunţare;
13. să lege desinenţa de un cuvânt împrumutat, a cărui finală prezintă deosebiri între scriere şi pronunţare;
14. să lege unul dintre elementele *-lea/-a*, când se formează numeralele ordinale scrise cu cifre romane sau cu cifre arabe;
15. să despartă silabele unui cuvânt pronunţat sacadat, pentru intensificarea sensului.

Notă! Se acordă câte 3 puncte pentru fiecare enunţ corect alcătuit.

B. Scrie **DA**, în dreptul fiecărui enunt, dacă eşti de acord cu afirmaţia pe care o conţine, sau scrie **NU**, dacă nu eşti de acord:

1. *Apostroful este singurul semn exclusiv ortografic.* ... ...
2. *Apostroful se foloseşte dacă dispare vocala finală a unui cuvânt, iar cuvântul următor începe cu o vocală.* ... ...
3. *Bara oblică este semn de punctuaţie când se foloseşte în formule ce indică unităţi de măsură.* ... ...

4. *Blancul se foloseşte pentru legarea unor cuvinte din enunţ.* ... ...
5. *Semnul două puncte este folosit numai ca semn de ortografie.* ... ...

6. *Semnul două puncte se foloseşte şi pentru marcarea schimbării registrului afectiv şi a intonaţiei, mai ales în prezenţa unei interjecţii sau când se departajează o parte imperativă de o parte interogativă.* ... ...
7. *Dacă citatul este integrat (nemarcat prin două puncte) sau exemplificativ (marcat prin două puncte), dar alcătuit dintr-un cuvânt/grup de cuvinte, dintr-o propoziţie sau o frază incompletă, punctul final se pune după ghilimelele de închidere.* ... ...
8. *Cratima (semn de punctuaţie) nu se poate folosi între numerale, pentru indicarea aproximaţiei.* ... ...
9. *Linia de pauză (semn ortografic) se poate folosi într-un enunţ pentru delimitarea cuvintelor/a construcţiilor intercalate.* ... ...
10. *Linia de pauză (semn de punctuaţie) se poate folosi într-un enunţ pentru marcarea, în construcţiile eliptice, a lipsei predicatului sau a verbului copulativ.* ... ...

11. *Virgula (semn ortografic) poate apărea, ca şi cratima, între cuvinte care se repetă, identic sau cu o valoare apropiată.* ... ...
12. *Virgula (semn ortografic) poate apărea în delimitarea unităţilor sintactice coordonate în propoziţie şi în frază.* ... ...
13. *Virgula (semn de punctuaţie) poate marca elipsa unui verb predicativ, copulativ sau auxiliar, ca şi cratima.* ... ...
14. *Virgula (semn de punctuaţie) poate marca izolarea propoziţiilor intercalate sau a cuvintelor şi a construcţiilor incidente.* ... ...
15. *Se pot izola prin virgulă (semn de punctuaţie) construcţiile gerunziale sau participiale aflate la începutul frazei.* ... ...

Notă! Se acordă câte 3 puncte pentru fiecare răspuns corect dat.

C. Alege, dintre formele de plural, pe cea potrivită în context şi scrie-o în spaţiul punctat:

1. *Uneori, bătrâna ghicea viitorul în ... ...* *boabe/bobi/boburi*
2. *Groapa avea trei-patru ... ... în adâncime.* *coate/coturi/coţi*
3. *A vândut cam o sută de ... ... de ovine.* *capete/capi/capuri*
4. *Ca instrumente de suflat, au cumpărat trei ... ...* *coarne/corni/cornuri*
5. *Lemnul părea ros de ... ...* *cari/care/caruri*

6. *Luase trei ... ... pentru repararea casei.* *blăni/blănuri*
7. *Unele locuri de popas se numesc ... ...* *hani/hanuri*
8. *Aragazul acesta are patru ... ...* *ochi/ochiuri*
9. *Toți aveau ... ... de păr alb.* *moațe/moțuri*
10. *De la librărie, mai au de luat trei ... ...* *raportori/raportoare*

Notă! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare răspuns corect dat.
Total – 100 de puncte. Nota finală se obține prin împărțirea la 10 a punctajului obținut.

Testul nr. 21

1. Desparte în silabe următoarele cuvinte, ținând sema de silabația fonetică și apoi de silabația morfologică.

Cuvintele date	Silabație fonetică	Silabație morfologică
acrostih		
agnostic		
altîncotro		
amnezic		
amperormetru		
anaerob		
analfabet		
analgezic		
anamneză		
anastigmatic		
anergie		
anonim		
anorexie		
anorganic		
antepenultim		

Cuvintele date	Silabație fonetică	Silabație morfologică
antestepă		
antisorbutic		
antispasmodic		
antistatic		
antistatal		

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru ambele forme ale despărțirii corecte/complete în silabe a cuvintelor date (silabație fonetică/conform regulilor pronunțării + silabație morfologică/conform structurii morfologice).

2. Scrie alăturat formele de genitiv-dativ singular, articulate hotărât și nearticulate, ale următoarelor cuvinte, după modelele: *babă – babei*/acestei *babe, babilonie – babiloniei*/acestei *babilonii.*

20 de puncte

Cuvintele date	Forma articulată hotărât	Forma nearticulată
badijonare		
baftă		
baie		
balonare		
bandă (fâșie)		
bandă (grup)		
bară		
barză		
baterie		
batjocorire		
baveță		
băbuță		
băimăreancă		

Cuvintele date	Forma articulată hotărât	Forma nearticulată
bălărie		
bănuială		
bărbie		
bătălie		
băşcălie		
băutură		
bârlădeancă		

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă/completă a ambelor forme ale cuvintelor după modelul dat (forme articulate + forme nearticulate de genitiv-dativ).

3. Scrie în coloana din dreapta formele de nominativ-acuzativ plural, nearticulate şi articulate hotărât, ale următoarelor cuvinte, după modelele: *cabană – cabane/cabanele, cacaotier – cacaotieri/cacaotierii.*

20 de puncte

Cuvintele date	Forma nearticulată	Forma articulată hotărât
cacofonie		
cactus		
cafe-bar		
cafegiu		
cafeniu (adj. m.)		
caiet-program		
calambur		
calcar		
calcul (piatră)		
calcul (socoteală)		
calculator (bărbat)		

Cuvintele date	Forma nearticulată	Forma articulată hotărât
calculator (tabel, aparat)		
cal-de-mare		
calorie		
cal-putere		
camaraderie		
camee		
camionagiu		
camping		
cancer		

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă/completă a ambelor forme ale cuvintelor după modelul dat (forme nearticulate + forme articulate de nominativ-acuzativ).

4. Scrie în coloana corespunzătoare formele de indicativ prezent, persoana a 3-a singular şi persoana 1 plural, a următoarelor verbe, după modelul: *a cuvânta – cuvântează/cuvântăm.*

20 de puncte

Cuvintele date	Persoana a 3-a singular	Persoana 1
a dactilografia		
a dăinui		
a dăltui		
a dărui		
a dârdâi		
a debranşa		
a debreia		
a decalcifia		

		Persoana I
a decădea		
a decerna		
a declama		
a declanşa		
a decodifica		
a decomanda		
a deconspira		
a se deda		
a dedica		
a se dedulci		
a defăima		
a degaja		

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă/completă a ambelor forme verbale.

5. Alcătuieşte câte un enunţ pentru fiecare dintre cuvintele/grupurile de cuvinte scrise în coloana din stânga, utilizând numai forma indicată în cerinţă.

20 de puncte

Forma cuvintelor	Exemple de enunţuri
echidistanţă	
ecleruri	
economiceşte (adv.)	
efectiv (s. n.)	
egocentrism	
Eldorado	
electorat	

Forma cuvintelor	Exemple de enunţuri
electrizează	
electrozi	
electrogen	
elegiac	
elocvent	
eminamente (adv.)	
emisie	
en titre	
enunţiative	
epidemiologic	
a fost eradicată	
se erijează	

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă a enunţului care să actualizeze sensul şi forma dată a cuvântului/a grupului de cuvinte.
Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.

Testul nr. 22

1. Scrie în a treia coloană cuvintele la categoriile gramaticale indicate.

20 de puncte

Forma tip a cuvântului	Categoriile gramaticale	Forma cerută
a fabrica	ind. prez., 3 sg.	
a face	imper. afirm.	
a face	imper. neg.	
facere	g.-d., sg., art.	

Forma tip a cuvântului	Categoria gramaticală	Forma cerută
facsimil/facsimil	n.-ac., pl., neart.	
factotum	n.-ac., pl., neart.	
fad (adj. m.)	m., n.-ac., pl., neart.	
faliment	n.-ac., pl., neart.	
familie	n.-ac., pl., art.	
fanfară	n.-ac., pl., neart.	
farfurie	g.-d., pl., art.	
fantezie	g.-d., sg., neart.	
faringe	n.-ac., pl., neart.	
farmec	n.-ac., pl., art.	
fason	n.-ac., pl., neart.	
a făptui	ind. prez., 1 sg.	
a fărâma	ind. prez., 3 sg.	
făţuială	g.-d., sg., art.	
fân	n.-ac., pl., neart.	
fâş (haine)	n.-ac., pl., neart.	

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă a fiecărei forme a cuvântului la categoria gramaticală indicată.

2. Scrie în coloana din dreapta forma corectă de pronunţare a cuvintelor, conform DOOM[2].

20 de puncte

Ortografierea cuvântului	Pronunţarea cuvântului
gadget	
gafeur	
garden-party	
gaucho	

Ortografierea cuvântului	Pronunţarea cuvântului
gaullist	
Gestapo	
gigolo	
globe-trotter	
groggy	
gros-plan	
happening	
happy-end	
hardware	
Harpagon	
heavy metal	
hegelian	
hertzian	
high fidelity	
high-life	
high-tech	

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă fonetic a pronunţării cuvântului.

3. Scrie în coloana din dreapta formele articulate hotărât de nominativ-acuzativ, singular şi plural, ale cuvintelor/ale grupurilor de cuvinte, după modelele: ***hipopotamul/hipopotamii, RATB-istul/RATB-iştii, play-boy-ul/play-boy-i.***

20 de puncte

Forma tip a cuvântului	Forma de n.-ac. singular	Forma de n.-ac. plural
hit		
holtei		
holdup		

Forma tip a cuvântului	Forma de n.-ac. singular	Forma de n.-ac. plural
holografie		
hotdog		
hotel		
icter		
idee		
IDR		
ieşind (s. n.)		
iglu		
ikebana		
IMM		
inch		
incipit		
incunabul		
index (deget)		
inecuaţie		
one-man show		
whisky		

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă/completă a ambelor forme articulate ale cuvintelor după modelul dat.

4. Transcrie în coloana din dreapta doar forma corectă sau formele corecte ale cuvântului dintre cele propuse mai jos.

20 de puncte

Formele propuse ale cuvintelor	Forma corectă
Vagnerian/vagnerian/wagnerian/wahnerian	
vagon lite/vagon-lite/wagon lit/wagon-lit	

Formele propuse ale cuvintelor	Forma corectă
walck-men/walck-man/walk-man/walkman	
watter-polo/water-polo/watterpolo/waterpolo	
wat-oră/watt oră/watt-oră/wattoră	
weeck-end/week end/weeckend/weekend	
Western/western/uestern/uestărn	
wait-spirt/wait spirt/wait-spirit/wait spirit	
masor/masior/masieur/maseur	
maică-meai/maică-mei/maică-mii/maică-mi	
(Arhipelagul) *Malaiez/Malaez/Malaiyez/Malayez*	
de jur împrejur/de jur-împrejur/de-jur-împrejur/de jurîmprejur	
al optilea/optă-lea/optâlea/optulea	
stafuri/staff-uri/staf-uri/staffuri	
sudcoreian/sud-coreian/sudcoreean/sud-coreean	
super-marcket/super-market/super market/supermarket	
supralimentare/supraalimentare/supra-alimentare/supra alimentare	

Formele propuse ale cuvintelor	Forma corectă
a sfichiui/a sficui/a şficui/a şfichiui	
strudell/ştrudell/strudel/ştrudel	
ianckeu/yankeu/yanckeu/yankeu	

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă/completă a cuvintelor.

5. Alcătuieşte câte un enunţ pentru fiecare dintre cuvintele/grupările sintactice de cuvinte scrise în coloana din stânga (obligatoriu, păstrându-se forma indicată a cuvintelor/a grupurilor sintactice de cuvinte).

20 de puncte

Forma/Formele indicate	Enunţuri cu forma indicată/cu formele indicate
careva	
care va	
care v-a	
cândva	
când va	
când v-a	
alteori	
alte ori	
alte, or i-	
alocare	
aloc, are	
– A, loc are	
– Alo, care	
acela	
– A, cela	

Forma/Formele indicate	Enunţuri cu forma indicată/cu formele indicate
acel a	
a ce l-a	
cenzor	
ce-n zor	

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă a enunţului care să actualizeze sensul şi forma dată a cuvântului/a grupului sintactic de cuvinte.
Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.

Testul nr. 23

1. Scrie în coloana din dreapta litera **A (adevărat)**, dacă relaţia propusă este cea corectă, şi litera **F (fals)**, dacă relaţia este incorectă.

20 de puncte

Forma/Formele indicate	A (adevărat) sau F (fals)
de dincoace = loc. adv.	
de-du-ctiv = despărţire corectă în silabe	
defel = deloc	
a deferi = a trimite în judecată	
deficituri financiare = formulare corectă	
a desfrişa = formă corectă	
de grabă = adv.	
degustă vinul = formulare corectă	
de la = loc. prep.	
delicvenţi = formă corectă	
de-ma-chi-ant =despărţire corectă în silabe	

Forma/Formele indicate	A (adevărat) sau F (fals)
demi-pensiune = formă corectă	
cabinet dental = formulare corectă	
dentură = formă corectă	
a deprinde de cineva = formulare corectă	
a (se) desprofesionaliza = formă corectă	
a decoji = formă corectă	
diseară/deseară = adv.	
desfăşez = formă corectă	
se desfinţează = formă corectă	

Notă! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare dintre răspunsurile corect date.

2. Precizează alăturat forma corectă de scriere a cuvintelor/a grupurilor sintactice de cuvinte, conform DOOM[2].

20 de puncte

Forma/Formele propuse	Forma/Formele corecte
(în preajma) ***desfinţări/dezfinţării/desfiinţării/desfinţării***	
design/disain/dizain	
descktop/desktop/destop	
a dezpăgubi/dezpăgubi/despăgubii	
desperechiază/desperechează	
destuli/destui oameni	
desuiet/desuet	
acestei dezăpeziri/deszăpeziri	
detailat/detaliat	
se detaşază/se detaşează	

Forma/Formele propuse	Forma/Formele corecte
a destorsiona/distorsiona/detorsiona	
a desvirusa/dezvirusa/devirusa	
desalcolizare/dezalcolizare/dezalcoolizare	
a dezansambla/desansambla/dezasambla	
a dislocui/dezlocui/dizlocui/deslocui	
desodorant/dezodorant/deodorant/desodorizant/dezodorizant	
motor diezel/diesel	
din-adins/dinadins/din adins	
dintradins /dintr-adins/dintra-dins	
din totdeauna/dintotdeauna	

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare dintre răspunsurile corect/complet date.

3. Rescrie enunţurile de mai jos, corectând toate greşelile pe care le conţin.

20 de puncte

Enunţul propus	Forma corectă a enunţului
Ia însuflat mult curaji în vederea competiţii.	
E un om integruu, nici nu-l poţi mituii şi nu aceptă nici o intervenţie din partea nimănui.	
Pe Internet v-a putea citii ori cine vroieşte acest mesaj.	

Enunțul propus	Forma corectă a enunțului
M-ia indicat două intervaluri orale ale acelei zi, în care îi pot telefona.	
Se oprii în intrîndu-l uşi şi-şi căută cheile.	
E un tip inventativ, pe care te poți bizuii în ori ce situații.	
Fusese un învestitor de succese şi câştigase destui de mulți bani în vremea aceia.	
Cu un asemenea om inresponsabil nu-i de loc bine să te încurci, că nu şti la cel mai duce mintea.	
Deşii a isbucnit în plâns, n-a reuşit nici decum să-l împresioneze.	
Stătea lângă isvor şi atmira tot ceia ce vedea în jur, fără s-ăi pese că ne grăbeam să ajungem mai repede la Cabana Valea seacă.	
E înbucurător să aflii că fiecare dintre colegi îți împărtăşesc opinile.	
Se împopoțoneşte cu fel-de-fel de pamblici, parcă e o sperietoare de ciori.	
Întradevăr, n-are ce privii în ecspoziția de față, findcă nu-i nimic demnă de văzut.	
Dintro asemenea încâlcială de mărfuri nu vei ştii ce să alegi, mai ales că nimeni nu are chefuri să explice şi ție cât costă fiecare articol în parte.	

Enunțul propus	Forma corectă a enunțului
Plângea în continuu şi nu-l putei oprii cu nici un chip, doar dacă îi vei cumpăra jucăria pe care i-o promisesei ailaltă seară.	
Nu mă încumetez să rezolv exerciţiul, ştind foarte bine că nu-s în de-ajuns de priceput cum sunt alți.	
– Nu lăsa chibritele la în de-mâna copiiilor, că pot, doamne fereşte, să dea foc casii!	
Nu se îndurează nici-un pic să-ți dea şi ție leptopul, îi e frică că-l strici.	
Acum toarnă un lung-metraj care speră că va fii premiant la un festival de film studențesc.	
S-a angajat ca magaziner la un engros iar maică-sei ia spus că este şef de depozit.	

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare dintre enunțurile corect/complet corectate.

4. Rescrie alăturat formele corecte ale cuvintelor compuse/ale grupurilor sintactice de cuvinte.

20 de puncte

Forma/Formele propuse	Forma/Formele corecte
Aleea Timişul-de-Sus	
Balta Naipu	
bulevardul Eroilor sanitari	
Calea moşilor	
Drumul găzarului	

Forma/Formele propuse	Forma/Formele corecte
Fundătura Valea lui Mihai	
intrarea 13 septembrie	
Lacul Căldăruşani	
lunca Mare	
Munţii Leaota	
marea Caspică	
obcina Mare	
Parcul Herăstrău	
Pasul Tihuţa	
Piaţa Valea Ialomiţei	
Popasul haiducului (han)	
podişul transilvaniei	
peştera Urşilor	
Râul Siret	
Strada Valter Mărăcineanu	

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare dintre răspunsurile corect/complet date.

5. Rescrie cuvintele date, conform normelor limbii literare actuale.

20 de puncte

Forma/Formele propuse	Forma/Formele corecte
cerry-brendy	
Cile (stat)	
corn-flackes	
curicular	
catăr (cuţit)	

Forma/Formele propuse	Forma/Formele corecte
ciborg	
da cappo al-fine	
diler	
de-facto	
diuty-free	
Einştain	
Extremul-Orient	
fastfud	
fiffty-fiffty	
full-taim	
hacher	
harddisck	
giaccuzi	
giamping	
cnocdaun	

Notă! Se acordă câte 1 punct scrierea corectă a fiecăruia dintre cuvintele date.
Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.

Testul nr. 24

1. Transcrie enunțurile de mai jos, corectând toate greşelile pe care le conțin.

20 de puncte

Forma propusă	Forma corectă a enunțului
Sportivii aceea au abdomenurile plate.	
A trecut cu mare greutate de malul arbrupt a râului.	
Preşedintele vroieşte să abroge Legea.	
Mă pregătesc să absolvesc Liceul.	
Mă abţin decât să joc bascket.	
La biserică, a dat la acatisturi pentru toţi morţi!	
Acept orce soluţie mi se prezintă.	
Avusese ne mai pomenite accesuri de mânie.	
Omului acesta nu-i place la Vatra-Dornei.	
Aconto-ul primit nu l-a inpresionat.	
Au semnat un acord cadru de coolaborare.	
România a adoptat achisul comunitar, în vederea intrării în UIE.	
Intreprinderea a vândut mai multe activuri, pentru a-şi achita datoriile.	
Adineauni venise îmbrăcat cu altele haine.	

Forma propusă	Forma corectă a enunțului
A transcris ad-litteram textul dat, ceeace este o performanţă.	
S-a pregătit adhoc pentru spectacolul de la Sala-Polivalentă.	
Nu ştia să adopteze o atitudine de indiferenţă faţă de dujmanii săi.	
De sărbătoarea adormirii Maicii Domnului fusese la biserică până la ora unul.	
Nu-şi aduce-aminte de întâmplările acelei zi de august.	
Visa la o călătorie aero-spaţială de când era micuţ detot.	

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare dintre enunțurile corect/complet corectate.

2. Precizează forma corectă/formele corecte ale cuvintelor de mai jos, conform DOOM[2].

20 de puncte

Forma propusă	Forma/Formele corecte
da capo/da-capo	
(războiul) *dacoroman/daco-roman*	
(poporul) *dacoromân/daco-român*	
dalte/dălţi	
damigeni/damigene	
dandy/dandi	
daneji/danezi	
dantură/dentură	

Forma propusă	Forma/formele corecte
dărămite/darmite	
dare de seamă/dare-de-seamă	
a datora/a datori (a avea o datorie materială sau morală)	
a se datora/a se datori (a avea drept cauză)	
dăinuie/dăinuieşte (clopotul)	
dăngăneşte/dăngăne	
dărui/dăruiesc	
de-a ascunselea/de-a v-aţi ascunselea	
de-a azvârlita/de-a azvârlitelea	
de-a baba-oarba/de-a Baba-Oarba	
de abia/de-abia	
de-abinelea/de-a binelea	

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare dintre enunţurile corect/complet corectate.

3. Explică, pe scurt, de ce sunt pleonastice următoarele structuri, după modelul: ***aperitiv înainte de masă – aperitiv = gustare înainte de masă.***

20 de puncte

Structuri pleonastice	Explicarea structurilor pleonastice
abundenţă mare	
a ciripi păsăreşte	
acurateţe deosebită	
a adăuga în plus	
adiere de vânt	

Structuri pleonastice	Explicarea structurilor pleonastice
a-şi aduce aportul	
a-şi aduce contribuţia	
afluenţă mare	
agendă pentru notat	
alcoolemie în sânge	
alegeri electorale	
alocuţiune scurtă	
altercaţie verbală	
a amâna pe mai târziu	
aromă plăcut mirositoare	
astru ceresc	
a ateriza pe pământ	
a avansa înainte	
averse de ploaie	
babă bătrână	

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare dintre explicaţiile corecte/nuanţate ale structurilor pleonastice. Nu se acordă punctajul stabilit dacă explicaţiile sunt parţial corecte/incomplete sau dacă nu se respectă modelul dat.

4. Explică, pe scurt, în ce constă greşeala de scriere şi/sau de pronunţare a cuvintelor subliniate, după modelul: **Astăzi este o zi *inportantă* pentru clasa noastră (corect: *importantă;* nu s-a ţinut cont de regula conform căreia „înainte de *p* şi *b*, se scrie *m*, nu *n*“).**

40 de puncte

Formulările propuse	Forma corectă şi explicarea greşelii
Andrei era al o *miilea* concurent înscris la cros.	
Poemul *emineşcian* era cunoscut de toţi elevii.	

Formulările propuse	Forma corectă şi explicarea greşelii
Oaia este un animal *ierbivor.*	
Îmbrăcămintea unui *eschimoş* este adaptată rezistenţei la frig.	
Doar tu *ieşti* desemnat să participi la concurs.	
Pactul *euro-atlantic* conţine şi alte prevederi decât cele pe care le cunoşti.	
Evoluarea mărfurilor s-a făcut de către comisia de inventariere.	
Ştiu cu *egzactitate* unde s-a greşit.	
Ne extindem şi în alte spaţii comerciale.	
Fierberea *fasolii* îi luase prea mult timp.	
Cumpăna *fântânei* scârţâia din cauza vântului.	
Era căsătorit cu *o făgărăşeană* foarte frumoasă.	
Şi-a pus un *fermuar* la buzunarul interior al sacoului.	
Nu vei întâlni animale *feroci* prin pădurea aceasta.	
Mica *fetiţă* abia îşi putea duce ghiozdanul.	
Oamenilor *aceştia* nu li s-a părut nimic neobişnuit să întârzie lucrările.	
Câţi elevi lipsesc *nemotivaţi* de la oră?	

Formulările propuse	Forma corectă şi explicarea greşelii
Aceasta este o carte *care* am citit-o cu plăcere.	
Dacă doriţi, puteţi *apela la numerele* de telefon pe care vi le-am dat.	
Acest elev nu aparţine *de şcoala* noastră.	
Fratele meu învaţă *în* Colegiul Naţional *„Mihai Eminescu"*	

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă a cuvântului marcat în text şi câte 1 punct pentru fiecare explicare plauzibilă a greşelii. În funcţie de nivelul învăţării, sunt admise diferite variante de răspuns corect.
Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.

Testul nr. 25

1. Transcrie forma corect accentuată/formele corect accentuate din seriile de mai jos. **20 de puncte**

Forma propusă	Forma/Formele corecte
apendi̲ce (adaos)/*ape̲ndice*	
apendi̲ce (intestin)/*ape̲ndice*	
a̲ripă/ari̲pă	
asfixi̲e/asfi̲xie	
ava̲rie/avari̲e	
balonza̲id/balo̲nzaid	
ca̲lcar/calca̲r	
candi̲d/ca̲ndid	

Forma/Formele propuse	Forma/Formele corecte
mă cațăr/mă cățăr	
cerber/cerber	
chivot/chivot	
cobalt/cobalt	
colaps/colaps	
colea/colea	
comics/comics (broşură)	
conductor/conductor	
conector/conector	
crater/crater	
croasant/croasant	
croazieră/croazieră	

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare dintre transcrierile corect/complet efectuate.

2. Alcătuieşte scurte enunţuri în care să apară următoarele forme ale cuvintelor, precizându-le sensul din context, după modelul: **Aceste *boburi* alunecau mai bine pe zăpada proaspăt căzută („sănii").**

20 de puncte

Forma/Formele propuse	Forma/Formele corecte
accesuri	
accese	
acordă	
acordează	
arce	
arcuri	
atlas	

Forma/Formele propuse	Forma/Formele corecte
atlaz	
auditor	
auditoriu	
august	
august	
bande	
benzi	
barem	
barem	
başi	
basuri	
bobi	
boabe	

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare dintre enunţurile corect/complet alcătuite, cu indicarea sensului cuvântului în context.

3. Selectează forma corectă de pronunţare a cuvintelor de mai jos, precizându-le valoarea morfologică şi sensul de bază, după modelul: **Big Bang – *bigbeng* (s.n.; „marea explozie iniţială ce a stat la baza expansiunii universului").**

30 de puncte

Formele propuse	Forma corectă, valoarea morfologică şi sensul de bază
acquis – akî/acquis	
aftershave – afterşaiv/aftărşeĭv	
airbag – airbag/erbag/erbeg	
airbus – airbus/erbas/erbüs	
aisberg – aisberg/aizberg	

Formele propuse	Forma corectă, valoarea morfologică şi sensul de bază
all right – *alrait/olr̲ăit*	
babysitter – *bebis̲iter/bebis̲ităr*	
background – *b̲acgraŭnd/b̲ecgraŭnd*	
banking – *b̲anching/b̲enching*	
bestse̲ller – *beste̲ler/bestse̲lăr*	

NOTĂ! Se acordă câte 3 puncte pentru fiecare dintre răspunsurile corect/complet date (forma corectă de pronunţare – 1 p.; valoarea morfologică – 1 p.; sensul de bază – 1 p.).

4. Alcătuieşte câte un enunţ în care *virgula* (semn de punctuaţie) să aibă funcţiile/rolurile indicate mai jos, marcând-o după modelul: ***Ana obţinuse premiul întâi[,] iar Andrei se clasase al doilea.***

30 de puncte

Funcţii/Roluri ale virgulei	Enunţul ilustrativ
delimitarea a două unităţi sintactice coordonate în propoziţie	
delimitarea a două unităţi sintactice coordonate în frază	
marcarea elipsei unui verb predicativ	
marcarea elipsei unui verb copulativ	
marcarea elipsei unui verb auxiliar	
izolarea unui atribut/unor atribute în propoziţie	
izolarea unei atributive în frază	
izolarea unei construcţii gerunziale aflate la începutul frazei	

Funcţii/Roluri ale virgulei	Enunţul ilustrativ
izolarea unei construcţii participiale aflate la începutul frazei	
izolarea unei subordonate circumstanţiale care are corelativ în regentă	
izolarea unei propoziţii intercalate	
izolarea unui cuvânt incident/unei construcţii incidente	
izolarea unei propoziţii incidente	
izolarea unui adverb cu valoarea unei propoziţii (adverb propoziţional)	
izolarea unui cuvânt sau a unei construcţii în vocativ	

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru fiecare dintre răspunsurile corect/complet date (corectitudinea enunţului – 1 p.; marcarea virgulei/a virgulelor – 1 p.).
Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.

Soluții pentru exercițiile propuse

1. Textele corectate de greşelile de ortografie şi de punctuație, păstrând aceleaşi elemente ale versificației populare (ritmul, rima, măsura).

Textul nr. 1

– Foicică mărăcine,
Ascultați, boieri, la mine,
Să vă spui pe Corbea bine!
Frunză verde peliniță,
Zace-mi, zace în temniță,
Pus de vodă Ştefăniță,
Zace-mi Corbea viteazul,
Zace-mi Corbea haiducul.

(Corbea)

Textul nr. 2

Şi la murgul se ducea,
Şi pe murg încăleca,
Iar din gură mi-i grăia:
– Murgule, murguțul meu,
Datu-mi-te-a taică-tău
Ca să-mi fii de ajutor
La nevoie şi la zor,
Pân-o fi ca să nu mor.

(Toma Alimoş)

Textul nr. 3

Manea mi-o videa,
Inima-i plângea,
Şi iar se-nchina,
Şi iar se ruga:
„Suflă, Doamne,-un vânt,
Suflă-l pe pământ,
Brazii să-i despoaie,
Paltini să îndoaie,
Munții să răstoarne,
Mândra să-mi întoarne,
Să mi-o-ntoarne-n cale,
S-o ducă devale!"

(Monastirea Argeşului)

2. Rezolvarea cerinței (**DA** – acordul este corect efectuat; **NU** – acordul respectiv nu este permis de normele limbii literare).

1. *Colegii şi colegele mele sunt bine pregătite pentru examen.* **NU**
2. *Valea şi dealul sunt acoperite de o ceață deasă.* **DA**
3. *Munții Rodnei şi împrejurimile sunt atractivi în oricare anotimp.* **NU**
4. *Valea aceasta şi munții Bucegi sunt cei mai frumoşi din tot ceea ce am văzut până acum.* **DA**
5. *Roşia şi castravetele sunt bune pentru salată.* **DA**
6. *Salata verde şi castraveții sunt încă prea scumpe.* **NU**
7. *Dovleacul şi castravetele sunt recomandate pentru cura ta de slăbire.* **NU**
8. *Munții aceştia şi dealurile din jur sunt fascinante.* **DA**
9. *Muntele din zare şi dealurile împădurite sunt fotografiate adesea.* **DA**
10. *Fotbalul şi baschetul e adorat de colegul meu.* **NU**
11. *Nici Petre, nici colegii săi nu va participa la acest concurs.* **NU**
12. *Antrenorul sau sportivul au greşit pregătirea pentru campionat.* **NU**
13. *De la căzătură, mă doare piciorul şi umărul drept.* **DA**
14. *Nu colegii, ci Ana te-a ajutat.* **DA**
15. *Prețul maşinii lui, prea mari față de oricare altul din târg, n-a atras cumpărătorii.* **NU**

3. Alcătuirea enunțurilor cu următoarele cuvinte, astfel încât să se elimine echivocul, după modelul:

a_1: *Acele de cusut sunt de bună calitate.*
a_2: *Acele cărți mi-au plăcut foarte mult.*

NOTĂ! În tabelul de mai jos sunt date explicații de tip dicționar ale sensului/ale sensurilor cuvântului.

Cuvintele date	Enunțul ilustrativ
a_1: *altoi* – *ramură folosită pentru altoire; plantă crescută pentru altoire sau plantă altoită*	
a_2: *altoi* – *a altoi o plantă;* (fam.) *a bate, a lovi, a plesni pe cineva*	
b_1: *bară* – *bucată de lemn sau de metal*	
b_2: *bară* – *a opri, a întrerupe o trecere; a anula un text* (perfect simplu)	
c_1: *companie* - *subunitate militară*	
c_2: *companie* – *tovărăşie, însoțire; societate comercială, întreprindere*	
d_1: *copii* – *pluralul de la* copie	
d_2: *copii* – *pluralul de la* copil	
e_1: *dincoace* – *în această parte, alături*	
e_2: *dincoace* – *din acea parte, de acolo*	

Cuvintele date	Enunțul ilustrativ
f$_1$: ***director*** – *conducător al unei instituții, întreprinderi*	
f$_2$: ***director*** – (subst.) *grupare de documente în calculator;* (adj.) *care dă/emite directive sau norme, care organizează o întreprindere, o companie*	
g$_1$: ***dotă*** – *zestre*	
g$_2$: ***dotă*** – *a dota, a înzestra* (perfectul simplu)	
h$_1$: ***era*** – *epoca, perioadă mai lungă de timp*	
h$_2$: ***era*** – *a fi* (indicativ imperfect)	
i$_1$: ***haină*** – *îmbrăcăminte;*	
i$_2$: ***haină*** – *rea la inimă, fără milă, crudă*	
j$_1$: ***imobil*** – *clădire, casă*	
j$_2$: ***imobil*** – *care nu poate fi mișcat, neclintit, împietrit*	
k$_1$: ***însuși*** – *adjectiv pronominal de întărire* (el însuși)	
k$_2$: ***însuși*** – *a-și însuși, a pune stăpânire pe ceva*	
l$_1$: ***lături*** – *pluralul popular de la substantivul* latură (a se da în lături)	
l$_2$: ***lături*** – *spălătură de vase, resturi de mâncare*	
m$_1$: ***marcă*** – *emblemă, însemn*	
m$_2$: ***marcă*** – *a înscrie un gol/un punct într-o competiție* (perfect simplu)	
n$_1$: ***mobilă*** – *mobilier*	
n$_2$: ***mobilă*** – *care se mișcă, se deplasează sau care poate fi mișcată, deplasată; nestabilă, schimbătoare, variabilă*	
o$_1$: ***veselă*** – *binedispusă, voioasă*	
o$_2$: ***veselă*** – *totalitatea vaselor folosite la masă*	

4. Alcătuirea enunțurilor cu fiecare dintre următoarele cuvinte/grupuri intactice de cuvinte omofone, dar neomografe. Exemplele date sunt orientative.

1. *a-și*	*Și-a cumpărat un nou DVD, pentru* a-și *completa colecția.*
2. *așI*	*Câștigase jocul de cărți doar cu doi* așI./*Sunt* așI *la jocul de poker.*
3. *așadar*	*Vine,* așadar, *după cum a promis.*
4. *așa dar*	*Îmi place și mie să primesc un* așa dar.
5. *bunăstare*	*Doar munca i-a adus mulțumire și* bunăstare.
6. *bună stare*	*Motorul era în* bună stare *de funcționare.*
7. *bun-simț*	*Copilul acesta are mult* bun-simț, *se vede că a fost bine educat.*
8. *bun simț*	*Avea un* bun simț *al afacerilor.*
9. *car*	*Pe drum trecea un* car *cu boi./Pot să* car *singur această greutate.*
10. *c-ar*	*Știu* c-ar *vrea și el să plece în concediu.*
11. *care*	Care (elev) *vine la film?/Vom vedea* care (elev) *va reuși./Cumpărase trei* care *de lemne./Veniseră care cu sapa,* care *cu lopata./Nu poate să care nicio greutate.*

12. *c-are*	*Nu știam* c-are *asemenea gânduri.*
13. *careva*	*Va veni* careva *să repare instalația.*
14. *care va*	*Nu știu* care va *câștiga, important este să participați cu toții la concurs.*
15. *care v-a*	*Acesta este rezolvarea exercițiului* care v-a *creat probleme la teză.*
16. *de altfel*	*Voia,* de altfel, *să ajungă mai devreme la meci.*
17. *de alt fel*	*Hainele acelea sunt* de alt fel *decât cele pe care le purta în mod obișnuit.*
18. *de acum*	*Aceasta este situația financiară* de acum *a firmei.*
19. *de-a cum*	*Se juca* de-a cum *să-și construiască o casă.*
20. *decât*	*Este mai bine să ajungă mai devreme, decât să întârzie la întâlnire.*
21. *de cât*	*Niciodată să nu-l întrebi* de cât *câștigă./Nu știe* de cât *ciment are nevoie.*
22. *demult*	*Aceste întâmplări s-au petrecut* demult, *astăzi nu mai sunt posibile.*
23. *de mult*	*Obosise,* de mult *ce muncise./Aștepta* de mult *timp o asemenea zi fastă.*
24. *defel*	*N-a răspuns* defel, *la niciun apel telefonic.*
25. *de fel*	*Știu că* de fel *este din Sinaia./Vorbiseră despre fel* de fel *de întâmplări./A controlat toată mâncarea, fel* de fel, *spre a nu avea surprize neplăcute.*
26. *deodată*	*Se auzi* deodată *o împușcătură, care venea tocmai din adâncul pădurii./Am absolvit liceul* deodată *cu ea, deși suntem de vârste diferite.*
27. *de o dată*	*Am amintit* de o dată *foarte importantă pentru cariera mea în marketing.*
28. *de, odată*	– De, odată *ce ai promis, trebuie să te ții de cuvânt!*
29. *de vreme*	*Toată ziua nu vorbeau decât* de vreme *și de concediu./Nici pe el nu-l mai interesează asta,* de vreme ce *n-a mai dat niciun semn de viață.*
30. *devreme*	*Venise mai* devreme *la concertul atât de așteptat.*
31. *decăzut*	*Prin hotărâre judecătorească, a fost* decăzut *din drepturile părintești.*
32. *de căzut*	*Este ușor* de căzut *pe un asemenea ghețuș./*De căzut, *va cădea și un asemenea subiect la concurs!*
33. *deplin*	*Am înțeles pe* deplin *ceea ce mi s-a explicat cu atâta răbdare./Sensul* deplin *al expresiei se actualizează numai în enunțuri potrivite.*
34. *de plin*	*Vasul,* de plin, *e plin, dar contează ce lichid ai turnat în el./Toți au remarcat cât* de plin *de sine este acest cântăreț.*

35. *deseară*	*Ne vom putea revedea mai târziu, eventual* deseară.
36. *de seară*	*La masa* de seară, *totdeauna avea grijă să mănânce fructe şi legume.*
37. *desigur*	Desigur *că îl interesează cărţile acestui autor.*
38. *de sigur*	De sigur *ce era, nu şi-a mai luat nicio măsură de prevedere.*
39. *devale*	*A plecat* devale, *la magazin, cu mult timp înainte să vin şi eu de la deal.*
40. *de vale*	*Abia după ce treci* de vale, *vei urca pieptiş coasta muntelui.*
41. *dinafară*	*Cu o medie aşa de mică, a rămas pe* dinafară *la admiterea în facultate.*
42. *din afară*	Din afară, *lucrurile se văd altfel decât se văd dinăuntrul organizaţiei.*
43. *dare*	*Numai în feudalism a putut fi încasată o asemenea* dare, *a fumăritului.*
44. *d-are*	*– Măi Ionică, d-are, îţi dă, de nu ..., de unde să ia omu' acum porumb?*
45. *dar e*	*A scris mult,* dar e *cam dezlânată compunerea ei.*
46. *nai*	*Cânta foarte bine la* nai, *la fluier şi la caval.*
47. *n-ai*	*Ai bani,* n-ai, *trebuie să-ţi achiţi toate datoriile şi apoi să economiseşti.*
48. *team*	*Cei unsprezece fotbalişti alcătuiau un* team *formidabil.*
49. *te-am*	*– Niciodată nu te-am văzut atât de supărat ca acum!*
50. *te am*	*– Vreau să te am în minte exact aşa cum arăţi acum!*

5. Numele locuitorilor următoarelor ţări, provincii, oraşe, după modelul *Bucureşti – bucureştean*:

- Arad – *arădean*
- Alba-Iulia – *albaiulian*
- Bacău – *băcăuan*
- Baia Mare – *băimărean*
- Curtea de Argeş – *argeşean*
- Focşani – *focşănean*
- Giurgiu – *giurgiuvean*
- Horezu – *horezean*
- Huşi – *huşean*
- Mangalia – *mangaliot*
- Paşcani – *păşcănean*
- Piatra-Neamţ – *pietrean*
- Târgu-Neamţ – *nemţean*
- Târgu-Jiu – *jian*
- Târgu-Mureş – *târgumureşean*
- America de Nord – *nord-american*
- Arabia Saudită – *saudit*
- Bordeaux – *bordelez*
- Bruxelles – *bruxellez*
- Cipru – *cipriot*
- Costa Rica – *costarican*
- Geneva – *genevez*
- Genova – *genovez*
- Israel – *izraelian, evreu*
- Madrid – *madrilen*
- Monaco – *monegasc*
- Napoli/Neapole – *napolitan*
- Noua Zeelandă – *neozeelandez*
- Sofia – *sofiot*
- Uruguay – *uruguayan*

6. Forma corespunzătoare de nominativ-acuzativ plural nearticulat a cuvintelor subliniate în următoarele texte:

a. *A intrat într-un <u>labirint</u> de străzi.*	labirinturi
b. *Nu-mi amintesc titlul cărţii, am un <u>lapsus</u>.*	lapsusuri
c. *Brusc, l-a apucat <u>leşinul</u>.*	leşinuri
d. *Suda cele două plăcuţe cu un <u>letcon</u>.*	letcoane
e. *Andrei este un <u>liber-cugetător</u>.*	liber-cugetători
f. *În depărtare se zărea un <u>licăr</u> de lumină.*	licăre
g. *<u>Liceul</u> nostru este foarte căutat de absolvenţii clasei a VIII-a.*	licee
h. *A vărsat apa din <u>lighean</u>.*	ligheane/lighene
i. *Părinţii şi-au cumpărat o maşină nouă, o <u>limuzină</u>.*	limuzine
j. *Pentru lucrările din atelierul şcolii au cumpărat hârtie şi <u>lipici</u>.*	lipiciuri
k. *Participa la un spectacol <u>literar-muzical</u>.*	literar-muzicale
l. *Tatăl meu are gradul de <u>colonel</u>.*	colonei
m. *După atâta mers prin pădure, în sfârşit au ieşit în <u>luminiş</u>.*	luminişuri
n. *A văzut un film de <u>lungmetraj</u>.*	lungmetraje
o. *Pentru vâslit, au închiriat o <u>luntre</u>.*	luntri

7. Sublinierea formelor incorecte de imperativ dintre variantele date:

a. *Adu! Adu-o! <u>Nu adu!</u> Nu aduce!*
b. *<u>Aduna-ţi!</u> Adunaţi! <u>Nu adună!</u> Nu aduna!*
c. *Apari! <u>Nu apari!</u> Nu apărea!*
d. *Du! Du-te! <u>Nu te du!</u> Nu te duce!*
e. *Fă! Fă-te! <u>Nu te fă!</u> Nu te face!*
f. *Fii! Nu fi! <u>Nu fii!</u>*
g. *<u>Fi-ţi cuminţi!</u> Fiţi cuminţi! <u>Nu fii supărat!</u> Nu fi supărat!*
h. *Îndură-te! <u>Nu te îndură!</u> Nu te îndura!*
i. *Închină-te! Nu te închina! <u>Nu te închină!</u>*
j. *Priveşte! Nu privi! <u>Nu privii!</u>*
k. *<u>Reface!</u> Refă! Nu reface!*
l. *<u>Revin-o!</u> Revino! Nu reveni! <u>Nu revenii!</u>*
m. *Taci! <u>Nu taci!</u> Nu tăcea!*
n. *Treci! <u>Nu treci!</u> Nu trece!*
o. *Zi! <u>Zii!</u> <u>Nu zii!</u> Nu zice!*

8. Scrierea abrevierilor corecte ale următoarelor cuvinte:

- abreviat, abreviere – *abr.*
- acuzativ – *ac.*
- accentuat – *acc.*
- academician – *acad.*
- adjectiv, adjectival – *adj.*
- adjectiv pronominal – *adj. pron.*
- administrație – *admin.*
- anglicism – *angl.*
- antemeridian – *a.m.*
- anul curent – *a.c.*
- aprilie – *apr.*
- argotic – *arg.*
- articolul – *art.*
- articolul citat – *art. cit.*
- asistent universitar – *asist. univ.*
- august – *aug.*
- auxiliar – *aux.*
- botanică – *bot.*
- capitolul – *cap.*
- condițional-optativ – *cond.*
- conferențiar – *conf.*
- confer („compară") – *cf.*
- conjunctiv – *conj.*
- conjuncție – *conjcț.*
- dativ – *d.*
- decembrie – *dec.*
- desinență – *des.*
- de exemplu – *d.e./de ex.*
- diateză – *diat.*
- domnul – *d./dl*

9. Scrierea corectă a numelor proprii geografice, transcrise mai jos așa cum se pronunță:

1. Abĭgean – *Abidjean*
2. Adis Abeba – *Addis Abeba*
3. Ancara – *Ankara*
4. Asunsĭon – *Asunción*
5. Azerbaigean – *Azerbaidjan*
6. Barain – *Bahrain*
7. Bangladeș – *Bangladesh*
8. Barselona – *Barcelona*
9. Beĭgin – *Beijing*
10. Bombeĭ – *Bombay*
11. Bordo – *Bordeaux*
12. Botuana – *Botswana*
13. Șĭcago – *Chicago*
14. Sĭuda de Mehico – *Ciudad de Mexico*
15. Dacar – *Dakar*
16. Geacarta – *Djakarta*
17. Gĭbuti – *Djibouti*
18. Fritaun – *Freetown*
19. Georgĭtaun – *Georgetown*
20. Helsinchi – *Helsinki*
21. Iava – *Java*
22. Cartum – *Khartoum*
23. Kuveĭt – *Kuwait/Kuweit*
24. La Pas – *La Paz*
25. Lihtănștaĭn – *Liechtenstein*
26. Nĭu Deli – *New Delhi*
27. Nĭu Iorc – *New York*
28. Otaua – *Ottawa*
29. Oagadugu – *Ouagadougou*
30. Fenĭan – *Phenian*
31. Pnom Pen – *Pnom-Penh*
32. Portoprens – *Port-au-Prince*
33. Reĭkĭavic – *Reykjavik*
34. Insulele Seĭșelz – *Insulele Seychelles*
35. Taĭlanda – *Thailanda*
36. La Valeta – *La Valletta*
37. Uașĭntăn – *Washington*
38. Uelĭntăn – *Welington*
38. Ĭemen – *Yemen*
40. Zĭmbabue – *Zimbabwe*

10. Alcătuirea enunțurilor cu fiecare dintre paronimele date.

NOTĂ! Baremul cuprinde explicații de tip dicționar ale sensului/ale sensurilor cuvântului.

butoni (nasturi)
butoane (comutatoare)
calculi („pietre" la rinichi, la vezică etc.)
calcule (socoteli)
cari (insectă care macină structura lemnoasă)
care (vehicule)
caruri (parte a mașinii de scris)
carbonier (referitor la cărbune)
carbonifer (care conține cărbune)
caro (culoare la jocul de cărți)
carou (pătrățel)
cămine (instituții, case părinteşti)
căminuri (sobe, vetre, cuptoare, hornuri, accesuri subterane)
centri (puncte anatomice, jucători)
centre (puncte centrale, localități, instituții)
ciubuce (pipe, ornamente)
ciubucuri (bacșișuri)
ciufi (păsări, persoane)
ciufuri (smocuri de păr)
clenciuri (crengi bifurcate, bifurcația coarnelor de cerb, motive de ceartă, sensuri ascunse)
clinciuri (încleştări la box)
degajă (a emana, a răspândi)
degajează (a elibera, a îndepărta)
dejoacă (a zădărnici planurile cuiva)
dejugă (a da drumul boilor legați la car)
elani (animale)
elanuri (avânturi, entuziasme)
elidare (înlăturare a vocalei finale)
elucidare (clarificarea unei probleme, a unui mister)
eludare (ocolire, evitare a unei probleme, a unei legi)

Soluții pentru testele propuse. Bareme de corectare și notare

Testul nr. 11

Rescrierea textelor, corectate de greșelile pe care le conțin.

Setul 1

1. *Pe toate* afișele *era scris* cu majuscule/cu litere mari.
2. *Și-a făcut o* coafură *afro de toată* splendoarea.
3. *După* bărbierit *își dădea pe față cu* aftershave.
4. *În jur, totul era luminat* a giorno/ca ziua, *de parcă erai la Roma, nu* altceva!
5. *Nu accept* să mi se interzică să particip *la serbare!*
6. *Mașina avea patru* airbaguri, *astfel* protejându-ne *în caz de accident.*
7. Alaltăieri, *la restaurant a comandat ciorbă* à la grecque.
8. *A trecut prin* Alba-Iulia *mai* de curând.
9. *Acești nori* alb-argintii *nu îl impresionau* deloc.
10. *Și-a cumpărat o cămașă* albastră-deschis *și pantaloni* reiați.

Setul 2

11. *I s-a măsurat* alcoolemia *și a fost amendat cu* douăzeci și două de mii *de lei.*
12. *Lipsesc trei litere din* alfabetare, de vreme ce *nu ies la numărare.*
13. *Nu stătea* aliniat, încontinuu *ieșea din rând.*
14. *Primise un* alt fel *de echipament,* nu se mai mulțumea *cu cel vechi.*
15. Vino *mai repede,* altminteri *mă supăr pe tine!*
16. *Pe* alocuri *mai greșise și el,* nu puteai să-l condamni/nu-l puteai condamna.
17. Alteori *era mai atent, nu* greșea *atât de mult.*
18. *Nu prea avea* alură *de sportiv, părea un* adolescent *oarecare.*
19. *N-a fost un* amfitrion *prea bun,* oaspeții *nu s-au simțit prea bine.*
20. *Suferă de* amnezie, odată *ce nu-și mai amintește nimic.*

Setul 3

21. *Procedează așa din* amor-propriu, *și* bineînțeles *că greșește!*
22. *Luase* anafură, *se spovedise,* se împărtășise, *acum era liniștită.*
23. *I-a făcut* anestezie, *în vederea operației de* apendice.
24. *Pactul* anglo-american *avea și două* anexe *care nu au fost publicate.*
25. *Cumpăra mărfuri* angro, *apoi le vindea* en détail.
26. *Expedița în Antarctica a condus la cunoașterea* mai bună a Polului Sud.
27. *S-a clasat* antepenultimul *la concursul de* schi.
28. *Era* antialcoolic, *nici* nu voia *să audă de băutură.*
29. *Vopseaua* anticorozivă protejează *tabla de ruginire.*
30. *Măsurile* anticorupție *luate de guvern* și-au arătat *roadele.*

Setul 4

31. *Fiind răcit, lua* antigripale, deși *nu era necesar.*
32. *Este* bine știut *faptul că medicamentul acela avea efect* antiinflamator.
33. *A ridicat la* maximum *protecția* antiseismică.
34. *Nu e* cu putință *să promoveze asemenea concepții* antiștiințifice.
35. *E corect* ca acest cuvânt/ca un cuvânt precum/ca termenul *„antiinflaționist" să se scrie* cu doi „i"?
36. *Opiniile* anumitor *tineri nu-mi* inspiră *încredere.*
37. – Aoleu/aoleo/auleu, *ce era să mă lovesc de bara* aceea!
38. *Bea numai* apă plată, *nu-i plăcea* citronada.
39. *A cumpărat* trei baxuri *cu* apă minerală.
40. *Ochiurile* de la aragaze *erau fabricate la* Medgidia.

Setul 5

41. *Orice decizie* arbitrară *va avea* repercusiuni *asupra bunului mers al fabricii.*
42. *Vinde* ardei gras, *vinete și* ridichi.
43. *Nu stătea locului* defel, *parcă era* argint-viu.
44. *Bunica avea* arterioscleroză/aterosclerază *și se trata într-o stațiune* balneo-climaterică.
45. *A* asamblat *toate piesele* conform *schemei.*
46. Astă-iarnă *ninsese prea mult și zăpada avea cam optzeci* de *centimetri.*
47. Astă-seară *vom vedea un spectacol la* Teatrul Național.
48. *A promis că* va veni *la timp,* așa că *nu te îngrijora prea tare.*
49. *Fusese la un* așa-numit *concert de muzică* rock.
50. *Un* comis-voiajor *voia să-i arate niște* mostre *de faianță.*

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru scrierea corectă a fiecăruia dintre enunțurile date.
Total – 100 de puncte. Nota finală se obține prin împărțirea la 10 a punctajului obținut.

Testul nr. 12

Explicarea formulărilor pleonastice.

1. *bancnotă de hârtie* (bancnotă = hârtie-monedă emisă de o bancă)
2. *un bestseller de succes* (bestseller = lucrare/creaţie ce deţine recordul la vânzări/cu un succes deosebit)
3. *blocnotes pentru însemnări* (blocnotes = carnet pentru însemnări curente)
4. *briza uşoară a mării* (briză = vânt uşor care suflă regulat la ţărmul mării)
5. *cadenţă ritmică* (cadenţă = mişcare ritmică şi uniformă)
6. *calamitate de proporţii* (calamitate = nenorocire mare, dezastru)
7. *caligrafie frumoasă* (caligrafie = scriere frumoasă)
8. *calomnie neadevărată* (calomnie = afirmaţie mincinoasă şi tendenţioasă)
9. *chiar el însuşi* (chiar el = el însuşi)
10. *citronadă de lămâie* (citronadă = băutură răcoritoare cu suc de lămâie)

11. *a clăti cu apă (a clăti* = a limpezi într-o apă curată)
12. *a-şi coafa părul* (a se coafa = a-şi aranja părul)
13. *concluzie finală* (concluzie = finalul unei opere/al unui discurs, al unei argumentări etc.)
14. *conjunctură de moment* (conjunctură = concurs de împrejurări ce influenţează un fenomen sau o situaţie la un moment dat)
15. *a convieţui împreună* (a convieţui = a trăi împreună, a coabita)
16. *a colabora împreună* (a colabora = a participa alături de alţii/a depune o activitate împreună cu ceilalţi)
17. *curaj temerar* (curaj = tărie de caracter, temeritate, bărbăţie)
18. *cutremur de pământ* (cutremur = mişcare puternică şi bruscă a scoarţei pământului)
19. *a da în avans un aconto* (acont = avans, arvună)
20. *dar însă* (dar = însă; conjuncţii coordonatoare adversative, sinonime)

21. *decât numai* (decât = numai; semiadverbe restrictive)
22. *deci [...], prin urmare ...* (deci = prin urmare, în concluzie)
23. *democraţie populară* (democraţie = puterea poporului/populară, exprimată prin electori)
24. *a desfiinţa complet* (a desfiinţa = a suprima, a distruge total/complet, a nimici)
25. *a se devota total* (a se devota = a se pune total în serviciul cuiva sau a ceva)
26. *a face un spirit de glumă* (spirit = glumă, anecdotă, banc)
27. *a face cuiva o surpriză neaşteptată* (surpriză = tot ceea ce surprinde prin caracterul său neaşteptat, neprevăzut)
28. *a avea o vocaţie deosebită* (vocaţie = aptitudine deosebită pentru o anumită artă sau ştiinţă)

29. *discurs public* (discurs = cuvântare/expunere făcută în faţa unui public; conferinţă)
30. *dună de nisip* (dună = movilă din nisip, făcută sub acţiunea vântului)

31. *enşantion de probă* (enşantion = probă dintr-un material)
32. *a excela în mod deosebit* (a excela = a se distinge în mod deosebit)
33. *exemplu pilduitor* (exemplu = model, pildă)
34. *festivitate solemnă* (festivitate = adunare/serbare cu caracter solemn)
35. *un fleac neînsemnat* (fleac = lucru neînsemnat, mărunţiş)
36. *folclor popular* (folclor = creaţie populară)
37. *gardian de pază* (gardian = agent însărcinat cu paza sau supravegherea unui obiectiv; paznic, străjă)
38. *ghid călăuzitor* (ghid = îndrumător, călăuză; carte cuprinzând informaţii esenţializate pentru un turist, un începător, un novice)
39. *a grupa împreună* (a grupa = a strânge într-un loc obiecte selectate după acelaşi criteriu sau după criterii similare)
40. *iz neplăcut* (iz = miros şi gust neplăcut)

41. *a îngheţa de frig* (a îngheţa = a se preface în gheaţă; a amorţi de frig)
42. *a se întoarce înapoi* (a se întoarce = a se înapoia de unde a plecat)
43. *lihnit de foame* (lihnit = chinuit de foame, foarte flămând)
44. *mijloacele mass-media* (mass-media = mijloace de informare în masă)
45. *mireasmă plăcută* (mireasmă = miros plăcut şi puternic, aromă)
46. *mujdei de usturoi* (mujdei = preparat alimentar din usturoi)
47. *a se nimeri din brodeală* (a se nimeri = a se brodi, a se afla întâmplător într-un loc anumit)
48. *originalitate particulară* (originalitate = fel particular de a fi)
49. *ortografie corectă* (ortografie = scriere corectă)
50. *ospiciu de nebuni* (ospiciu = sanatoriu de nebuni)

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru explicarea corectă a fiecăreia dintre formulările pleonastice date mai sus (explicare corectă/nuanţată – 2 p.; explicare parţial corectă/incompletă – 1p.).
Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.

Testul nr. 13

Transcrierea variantei corecte/a variantelor corecte de scriere, conform DOOM².

1. *de aici/de aci/de-aici/de-aci*
2. *de-a curmezişi/de-a curmezişul*
3. *de-adevăratelea*
4. *dealer*
5. *de altfel*
6. *de-a-nboulea*
7. *de-a-ndoaselea*
8. *de bună seamă*
9. *va decădea*
10. *să decerneze* (o medalie)
11. (florile sunt în) *degrade*
12. *de jur împrejur*
13. *delco/delcou*
14. *delincvent*
15. *demachiere*
16. *deopotrivă*
17. *se depreciază*
18. *deranjează*
19. *a descoji*
20. *descopăr*
21. *descrescent*
22. (tu) *descrii*
23. *a desfăşa*
24. *desfiinţează*
25. *a desperechea*
26. *a se desprimăvăra*
27. *a se despuia*
28. *destăinui/destăinuiesc*
29. *se destramă*
30. (cărţile) *destulora/a destui* dintre ei
31. *deszăpezire*
32. *deşurubează*
33. *a detalia*
34. *se detaşează*
35. (costum) *deux-pièces*
36. (volum al vânzărilor de mărfuri) *dever*
37. *a se devitaminiza*
38. *nu mă dezbar/nu mă dezbăr*
39. *dezlânat*
40. *cernavodean*
41. *chebap*
42. (tuns) *chilug*
43. *chiţibuşerie*
44. *chiulasă/culasă*
45. *chiuvetă*
46. *clarobscur*
47. *clarvăzător*
48. *clarviziune*
49. *cocktail/cocteil*
50. *colocvial*

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru fiecare cuvânt/fiecare serie de cuvinte corect transcris(ă).
Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.

Testul nr. 14

Transcrierea variantei corecte/a variantelor corecte de accentuare, conform DOOM².

1. *diasporă*
2. *fierserăm*
3. *fiică*
4. (muşchi) *file*
5. *firav/firav*
6. *fitness*
7. *fituică*
8. *fluid*
9. *fripserăm*
10. *furie*
11. *gaiţă*
12. *gângav/gângav*
13. *gârbov*
14. *gingaş/gingaş*
15. *hatman/hatman*
16. *import*
17. *impostor*
18. *impuls*
19. *incipit*
20. *incognito*
21. *infam*
22. *acatist/acatist*
23. *adică*
24. *adio*
25. *agriş/agriş*
26. *ajungem*
27. *alaltăieri*
28. *alo/alo*
29. *altădată*
30. *alteori*
31. *anemie*
32. *anost/anost*
33. *antiglonţ*
34. *antişoc*
35. *apoi*
36. *arareori*
37. *cacao*
38. *cactus*
39. *constructor/constructor*
40. *context*
41. *contraofertă*
42. *decădeţi*
43. *decibel*
44. *fursec*
45. *gangster*
46. *gigolo*
47. *glaspapir*
48. *profesor/profesor*
49. *regizor*
50. *vatman*

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru transcrierea fiecăreia dintre variantele corecte de accentuare.
Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.

Testul nr. 15

Ortografierea neologismelor/a cuvintelor împrumutate, redate în test după cum se pronunță, conform DOOM².

1. *alură* – alură
2. *bleö* – bleu
3. *bodigard, badigard* – bodyguard/bodigard
4. *cocăr* – cocker
5. *cul* – cool
6. *displei* – display
7. *dizăl* – diesel
8. *fön* – föhn
9. *istmăncolor* – eastmancolor
10. *jeep* – jeep
11. *marcăr* – marker
12. *pleiăr* – player
13. *rochăr* – rocker
14. *saiăns ficşăn* – science-fiction
15. *stiuardesă* – stewardesă
16. *testăr* – tester
17. *espreso* – espresso
18. *fifti-fifti* – fifty-fifty
19. *fleş* – flash
20. *folchist* – folkist
21. *fürăr* – führer
22. *gaför* – gafeur
23. *globtrotăr* – globe-trotter
24. *groghi* – groggy
25. *hamburgăr* – hamburger
26. *herțian* – hertzian
27. *haĭ fidelitĭ* – high fidelity
28. *hipĭ* – hippy
29. *hobĭ* – hobby
30. *hotlaĭn* – hotline
31. *haŭs* – house
32. *hanter* – hunter
33. *aĭstĭ* – ice tea
34. *input* – input
35. *aĭkŭ* – IQ (coeficient de inteligență)
36. *ğacuzi* – jacuzzi
37. *jĭujĭtu* – jiu-jitsu
38. *ğocăr* – joker
38. *chič* – kitsch
40. *ledi* – lady
41. *linc* – link
42. *elpi* – LP
43. *oldboi* – old-boy
44. *oenge* – *ONG*
45. *pizza/pită* – pizza/pizză
46. *plening* – planning
47. *vagõlĭ* – wagon-lit
48. *ŭichend* – weekend
49. *ŭestărn* – western
50. *ŭischi* – whisky

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru ortografierea fiecăreia dintre pronunțările date mai sus, conform DOOM².
Total – 100 de puncte. Nota finală se obține prin împărțirea la 10 a punctajului obținut.

Testul nr. 16

Varianta corectă/variantele corecte de pronunțare, conform DOOM².

1. BASIC/Basic – *beĭsic*
2. Basic-English – *beĭsic-ingliş*
3. bazooka – *bazuca*
4. bestseller – *bestselăr*
5. bidonville – *bidonvil*
6. Biedermeier – *bidărmaier*
7. Big Brother – *big brazăr*
8. bildungsroman – *bildungsroman*
9. Bordeaux – *bordo*
10. bluejans – engl: *bluginz*/rom: *blugins*
11. blues – *bluz*
12. bluff – *blaf*
13. brandy – *brendi*
14. breakfast – *brecfăst*
15. business – *biznis*
16. byte – *băit*
17. café-frappé – *cafefrape*
18. camping – *chemping*
19. cappuccino – *capucino*
20. cash – *cheş*
21. CD-player – *sidipleiăr*
22. CD-writer – *sidiraităr*
23. charter – *čartăr*
24. chat – *cet*
25. cheeseburger – *cizburgăr*
26. cherry-brandy – *ceribrendi*
27. Chicago – *şicago*
28. ciné-vérité – *sineverite*
29. cocktail – *cocteĭl*
30. computer – *compĭutăr*
31. consommé – *consome*
32. consulting – *consalting*
33. copyright – *copiraĭt*
34. country – *cantri*
35. cowboy – *căuboi*
36. curry – *cari*
37. cutter – *catăr*
38. cyborg – *siborg*
39. dancing – *densing*
40. dandy – *dendi*
41. disc-jockey – *discğocheĭ*
42. discount – *discaunt*
43. driver – *draĭvăr*
44. dry – *draĭ*
45. dumping – *damping*
46. duty-free – *dĭutifri*
47. Turnul Eiffel – *efel*
48. Einstein – *aĭnştain*
49. e-mail – *imeĭl*/*ĭmeĭl*
50. en détail – *ădetaĭ*

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru scrierea fiecărei variante corecte de pronunțare dintre cele de mai sus, conform DOOM².
Total – 100 de puncte. Nota finală se obține prin împărțirea la 10 a punctajului obținut.

Testul nr. 17

Rescrierea formei literare (corecte) a fiecăruia dintre cuvintele/grupurile sintactice de cuvinte de mai jos.

Setul 1

Formele propuse	Forma/Formele corecte
macrameu/macrame	*macrameu*
marfar/mărfar	*marfar*
mâine dimineață/mâine-dimineață	*mâine-dimineață*
mâine după amiază/ mâine după-amiază	*mâine după-amiază*
mâine poimâine/mâine-poimâine	*mâine-poimâine*
a măzgăli/a mâzgăli	*a mâzgăli*
medicație/medicamentație	*medicație*
mediteraneean/mediteranian	*mediteraneean*
megleno-română/meglenoromână	*meglenoromână*
metrou/metro	*metrou*

Setul 2

Formele propuse	Forma/Formele corecte
mic-gros/mic-gross	*mic-gros*
microscoape/microscopuri	*microscoape*
miezi/mieji	*miezi/mieji*
al miliardulea (om)/al miliardelea (om)	*al miliardulea (om)*
mileu/milieu	*milieu*
al două milioanelea (om)/ al două milionulea (om)	*al două milioanelea (om)*
minimarkete/minimarketuri	*minimarketuri*

Formele propuse	Forma/Formele corecte
minuțios/minuțiuos	*minuțios*
miorlăie/miorlăieşte	*miorlăie*
mireasmă/mireazmă	*mireasmă*

Setul 3

Formele propuse	Forma/Formele corecte
mis/miss	*miss*
mistuie/mistuieşte	*mistuie*
mititei/mititeli	*mititei*
mixăr/mixer	*mixer*
modeling/modelling	*modelling*
monoloage/monologuri	*monologuri*
monstruasă/monstruoasă	*monstruoasă*
moscheie/moschee	*moschee*
moşerime/moşierime	*moşierime*
mototoi/mototoli	*mototoli*

Setul 4

Formele propuse	Forma/Formele corecte
muntos/muntuos	*muntos*
murmuie/murmuieşte	*murmuie/murmuieşte*
muschetar/muşchetar	*muschetar/muşchetar*
muscular/muşchiular	*muscular*
moşoroi/muşuroi	*muşuroi*
mutunache/mutunaiche	*mutunache*
năprasnic/năpraznic	*năprasnic*

Formele propuse	Forma/Formele corecte
năvale/năvăleşte	*năvăleşte*
necuvincios/necuviincios	*necuviincios*
negligent/neglijent	*neglijent*

Setul 5

Formele propuse	Forma/Formele corecte
Negru Vodă/Negru-Vodă	*Negru-Vodă*
neloial/neloaial	*neloial*
neobijnuinţă/neobişnuinţă	*neobişnuinţă*
nescafe/nesscafe	*nescafe*
noembrie/noiembrie	*noiembrie*
onorar/onorariu	*onorariu*
oşancă/oşeancă	*oşeancă*
outsider/autsaidăr	*outsider*
paisprezece/patrusprezece	*paisprezece*
pampers/pempărs	*pampers*

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru scrierea corectă a fiecărei forme cerute.
Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.

Testul nr. 18

Despărţirea cuvintelor în silabe ţinând seama numai de regulile pronunţării (silabaţie fonetică).

1. *machiaj – ma-chi-aj*
2. *machiavelic – ma-chia-ve-lic*
3. *magazioner – ma-ga-zio-ner*
4. *mafiot – ma-fi-ot*
5. *maghiar – ma-ghiar*
6. *magneziu – mag-ne-ziu*
7. *maiou – ma-iou*
8. *maxilar – ma-xi-lar*
9. *memoriu – me-mo-riu*
10. *meridional – me-ri-di-o-nal*
11. *meseriaş – me-se-ri-aş*
12. *microclimat – mi-cro-cli-mat*
13. *minuţios – mi-nu-ţi-os*
14. *mitralieră – mi-tra-li-e-ră*
15. *monstruozitate – mon-stru-o-zi-ta-te*
16. *multifuncţional – mul-ti-func-ţi-o-nal*
17. *muzeograf – mu-ze-o-graf*
18. *napoleonian – na-po-le-o-ni-an*
19. *naţionalizare – na-ţi-o-na-li-za-re*
20. *naufragiere – na-u-fra-gi-e-re*
21. *neafiliat – ne-a-fi-li-at*
22. *necioplit – ne-cio-plit*
23. *necredincios – ne-cre-din-cios*
24. *neobligatoriu – ne-o-bli-ga-to-riu*
25. *neoxigenat – ne-o-xi-ge-nat*
26. *nepotrivire – ne-po-tri-vi-re*
27. *neprevăzut – ne-pre-vă-zut*
28. *nevralgie – ne-vral-gi-e*
29. *nitroglicerină – ni-tro-gli-ce-ri-nă*
30. *noblețe – no-ble-ţe*
31. *noastră – noas-tră*
32. *nucleu – nu-cleu*
33. *nutriţie – nu-tri-ţi-e*
34. *obiectiv – o-biec-tiv*
35. *obiecţie – o-biec-ţi-e*
36. *obligaţiune – o-bli-ga-ţi-u-ne*
37. *oblojeală – o-blo-jea-lă*
38. *obrăznicie – o-brăz-ni-ci-e*
39. *obstrucţie – ob-struc-ţi-e*
40. *ocazional – o-ca-zi-o-nal*
41. *ocean – o-cean*
42. *oficialitate – o-fi-ci-a-li-ta-te*
43. *oglinjoară – o-glin-joa-ră*
44. *oriental – o-ri-en-tal*
45. *orientativ – o-ri-en-ta-tiv*
46. *ortografic – or-to-gra-fic*
47. *ortografie – or-to-gra-fi-e*
48. *ortogramă – or-to-gra-mă*
49. *oxigen – o-xi-gen*
50. *pacient – pa-ci-ent*

NOTĂ! Se acordă câte 2 puncte pentru despărţirea corectă în silabe a fiecăruia dintre cuvintele date, conform regulilor pronunţării (ale silabaţiei fonetice).
Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.

Testul nr. 19

Despărțirea cuvintelelor în silabe, mai întâi conform regulilor pronunțării (silabație fonetică) și apoi după structură (silabație morfologică), după modelul: *acrostih – a-cros-tih/a-cro-stih.*

Setul 1

Cuvintele date	Despărțire – silabație fonetică	Despărțire – silabație morfologică
manuscris	*ma-nus-cris*	*ma-nu-scris*
marșarier	*mar-șa-ri-er*	*marș-a-ri-er*
megastar	*me-gas-tar*	*me-ga-star*
monoclu	*mo-no-clu*	*mon-o-clu*
neschimbat	*nes-chim-bat*	*ne-schim-bat*
nesfârșit	*nes-fâr-șit*	*ne-sfâr-șit*
nespălat	*nes-pă-lat*	*ne-spă-lat*
nespus	*nes-pus*	*ne-spus*
nestabil	*nes-ta-bil*	*ne-sta-bil*
nestatornic	*nes-ta-tor-nic*	*ne-sta-tor-nic*

Setul 2

Cuvintele date	Despărțire – silabație fonetică	Despărțire – silabație morfologică
nestăpânit	*nes-tă-pâ-nit*	*ne-stă-pâ-nit*
nestingherit	*nes-tin-ghe-rit*	*ne-stin-ghe-rit*
neșters	*neș-ters*	*ne-șters*
neștiință	*neș-ti-in-ță*	*ne-ști-in-ță*
neștire	*neș-ti-re*	*ne-ști-re*
neurastenie	*ne-u-ras-te-ni-e*	*ne-ur-as-te-ni-e*
neuropsihiatrie	*ne-u-rop-si-hi-a-tri-e*	*ne-u-ro-psi-hi-a-tri-e*

Cuvintele date	Despărțire – silabație fonetică	Despărțire – silabație morfologică
nezdruncinat	*nez-drun-ci-nat*	*ne-zdrun-ci-nat*
niciun	*ni-ciun*	*nici-un*
noctambul	*noc-tam-bul*	*noct-am-bul*

Setul 3

Cuvintele date	Despărțire – silabație fonetică	Despărțire – silabație morfologică
nouăsprezece	*no-uăs-pre-ze-ce*	*no-uă-spre-ze-ce*
obtuzunghic	*ob-tu-zun-ghic*	*ob-tuz-un-ghic*
omniscient	*om-nis-ci-ent*	*om-ni-sci-ent*
omonimie	*o-mo-ni-mi-e*	*om-o-ni-mi-e*
omucigaș	*o-mu-ci-gaș*	*om-u-ci-gaș*
oosferă	*o-os-fe-ră*	*o-o-sfe-ră*
paisprezece	*pais-pre-ze-ce*	*pai-spre-ze-ce*
panafrican	*pa-na-fri-can*	*pan-a-fri-can*
panamerican	*pa-na-me-ri-can*	*pan-a-me-ri-can*
paneuropean	*pa-ne-u-ro-pean*	*pan-e-u-ro-pean*

Setul 4

Cuvintele date	Despărțire – silabație fonetică	Despărțire – silabație morfologică
panortodox	*pa-nor-to-dox*	*pan-or-to-dox*
paronim	*pa-ro-nim*	*par-o-nim*
paronimie	*pa-ro-ni-mi-e*	*par-o-ni-mi-e*
peninsulă	*pe-nin-su-lă*	*pen-in-su-lă*
pentatlon	*pen-ta-tlon*	*pent-a-tlon*

Cuvintele date	Despărțire – silabație fonetică	Despărțire – silabație morfologică
penumbră	*pe-num-bră*	*pen-um-bră*
periscop	*pe-ris-cop*	*pe-ri-scop*
peroxid	*pe-ro-xid*	*per-o-xid*
planisferă	*pla-nis-fe-ră*	*pla-ni-sfe-ră*
polisportiv	*po-lis-por-tiv*	*po-li-spor-tiv*

Setul 5

Cuvintele date	Despărțire – silabație fonetică	Despărțire – silabație morfologică
polistiren	*po-lis-ti-ren*	*po-li-sti-ren*
portaltoi	*por-tal-toi*	*port-al-toi*
portarmă	*por-tar-mă*	*port-ar-mă*
portavion	*por-ta-vi-on*	*port-a-vi-on*
portochelari	*por-to-che-lari*	*port-o-che-lari*
portunealtă	*por-tu-neal-tă*	*port-u-neal-tă*
postelectoral	*pos-te-lec-to-ral*	*post-e-lec-to-ral*
posteminescian	*pos-te-mi-nes-ci-an*	*post-e-mi-nes-ci-an*
postoperatoriu	*pos-to-pe-ra-to-riu*	*post-o-pe-ra-to-riu*
postuniversitar	*pos-tu-ni-ver-si-tar*	*post-u-ni-ver-si-tar*

Notă! Se acordă câte 2 puncte pentru fiecare despărțire corectă în silabe, mai întâi conform regulilor pronunțării (silabație fonetică – 1 p.) și apoi după structură (silabație morfologică – 1 p.).

Total – 100 de puncte. Nota finală se obține prin împărțirea la 10 a punctajului obținut.

Testul nr. 20

A. Alcătuirea enunțurilor în care *cratima* (semn ortografic) apare în următoarele situații:

1. Legarea a două cuvinte pronunțate împreună permanent: *S-a dus la film.*
2. Legarea a două cuvinte pronunțate împreună accidental: *Vine-ntruna la el.*
3. Legarea a două cuvinte care se repetă identic sau ușor modificat (adjective/adverbe): *Se depărta încet, încet/ușor, ușurel.*
4. Legarea prefixului *ne-* de un cuvânt a cărui vocală inițială dispare la rostirea în ritm rapid: *Plângea ne-ncetat, de parcă cine știe ce se întâmplase.*
5. Legarea prefixului *re-* de un cuvânt a cărui vocală inițială dispare la rostirea în ritm rapid: *Re-ntoarcerea acasă era posibilă.*
6. Legarea prefixului *ex-* de un cuvânt întreg sau abreviat: *I.B. este doar un ex-parlamentar.*
7. Legarea prefixului *ante-* de un cuvânt întreg sau abreviat: *Nu voia să-și amintească de perioada ante-'90.*
8. Legarea prefixului *post-* de un cuvânt întreg sau abreviat: *La conferință, se va discuta strategia perioadei post-NATO.*
9. Legarea prefixului *pro-* de un cuvânt întreg sau abreviat: *Votase pro-Vasilescu.*
10. Legarea elementelor componente ale unui cuvânt compus: *Anul acesta recoltase mai puțină floarea-soarelui.*
11. Legarea unui substantiv denumind grade de rudenie de un adjectiv posesiv: *Pentru mamă-mea, era important să învăț carte.*
12. Legarea articolului hotărât enclitic de un cuvânt împrumutat, a cărui finală prezintă deosebiri între scriere și pronunțare: *Bleu-ul este culoarea mea preferată.*
13. Legarea desinenței de un cuvânt împrumutat, a cărui finală prezintă deosebiri între scriere și pronunțare: *Participase și el la câteva show-uri.*
14. Legarea unuia dintre elementele *-lea* /*-a*, când se formează numeralele ordinale scrise cu cifre romane sau cu cifre arabe: *În secolul al XX-lea au fost două mari războaie mondiale.*
15. Despărțirea silabelor unui cuvânt care se pronunță sacadat, pentru intensificarea sensului: – *Che-i-le!?... Unde sunt che-i-le?*

Notă! Se acordă câte 3 puncte pentru fiecare enunț corect alcătuit.

B. Răspunsul corect dat (**DA** – de acord cu afirmația pe care o conține; **NU** – pentru dezacordul cu afirmația pe care o conține).

1. *Apostroful este singurul semn exclusiv ortografic.* **DA**

2. *Apostroful se foloseşte dacă dispare vocala finală a unui cuvânt, iar cuvântul următor începe cu o vocală.* **NU**
3. *Bara oblică este semn de punctuaţie când se foloseşte în formule ce indică unităţi de măsură.* **NU**
4. *Blancul se foloseşte pentru legarea unor cuvinte din enunţ.* **NU**
5. *Semnul două puncte este folosit numai ca semn de ortografie.* **DA**
6. *Semnul două puncte se foloseşte şi pentru marcarea schimbării registrului afectiv şi a intonaţiei, mai ales în prezenţa unei interjecţii sau când se departajează o parte imperativă de o parte interogativă.* **DA**
7. *Dacă citatul este integrat* (nemarcat prin două puncte) *sau exemplificativ* (marcat prin două puncte), *dar alcătuit dintr-un cuvânt/grup de cuvinte, dintr-o propoziţie sau o frază incompletă, punctul final se pune după ghilimelele de închidere.* **DA**
8. *Cratima* (semn de punctuaţie) *nu se poate folosi între numerale, pentru indicarea aproximaţiei.* **NU**
9. *Linia de pauză* (semn ortografic) *se poate folosi într-un enunţ pentru delimitarea cuvintelor/a construcţiilor intercalate.* **NU**
10. *Linia de pauză* (semn de punctuaţie) *se poate folosi într-un enunţ pentru marcarea, în construcţiile eliptice, a lipsei predicatului sau a verbului copulativ.* **DA**
11. *Virgula* (semn ortografic) *poate apărea, ca şi cratima, între cuvinte care se repetă, identic sau cu o valoare apropiată.* **DA**
12. *Virgula* (semn ortografic) *poate apărea în delimitarea unităţilor sintactice coordonate în propoziţie şi în frază.* **NU**
13. *Virgula* (semn de punctuaţie) *poate marca elipsa unui verb predicativ, copulativ sau auxiliar, ca şi cratima.* **DA**
14. *Virgula* (semn de punctuaţie) *poate marca izolarea propoziţiilor intercalate sau a cuvintelor şi a construcţiilor incidente.* **DA**
15. *Se pot izola prin virgulă* (semn de punctuaţie) *construcţiile gerunziale sau participiale aflate la începutul frazei.* **DA**

Notă! Se acordă câte 3 puncte pentru fiecare răspuns corect dat.

C. Scrierea corectă a formei de plural, potrivită contextului.

1. *Uneori, bătrâna ghicea viitorul în ... ...* *bobi*
2. *Groapa avea trei-patru ... ... în adâncime.* *coţi*
3. *A vândut cam o sută de ... ... de ovine.* *capete*
4. *Ca instrumente de suflat, au cumpărat trei ... .* *corni*
5. *Lemnul părea ros de ... ...* *cari*
6. *Luase trei ... ... pentru repararea casei.* *blăni*

7. *Unele locuri de popas se numesc ... ...* *hanuri*
8. *Aragazul acesta are patru ... ...* *ochiuri*
9. *Toţi aveau ... ... de păr alb.* *moţuri*
10. *De la librărie, mai au de luat trei ... ...* *raportoare*

Notă! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare răspuns corect dat.

Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.

Testul nr. 21

1. Despărţirea în silabe a cuvintelor, ţinând sema de silabaţia fonetică şi de silabaţia morfologică. **20 de puncte**

Cuvintele date	Silabaţie fonetică	Silabaţie morfologică
acrostih	*a-cros-tih*	*a-cro-stih*
agnostic	*ag-nos-tic*	*a-gnos-tic*
altîncotro	*al-tîn-co-tro*	*alt-în-co-tro*
amnezic	*am-ne-zic*	*a-mne-zic*
amperormetru	*am-pe-ror-me-tru*	*am-per-or-me-tru*
anaerob	*a-na-e-rob*	*an-a-e-rob*
analfabet	*a-nal-fa-bet*	*an-al-fa-bet*
analgezic	*a-nal-ge-zic*	*an-al-ge-zic*
anamneză	*a-nam-ne-ză*	*a-na-mne-ză*
anastigmatic	*a-nas-tig-ma-tic*	*an-a-stig-ma-tic*
anergie	*a-ner-gi-e*	*an-er-gi-e*
anonim	*a-no-nim*	*an-o-nim*
anorexie	*a-no-re-xi-e*	*an-o-re-xi-e*
anorganic	*a-nor-ga-nic*	*an-or-ga-nic*
antepenultim	*an-te-pe-nul-tim*	*an-te-pen-ul-tim*
antestepă	*an-tes-te-pă*	*an-te-ste-pă*

Cuvintele date	Silabație fonetică	Silabație morfologică
antiscorbutic	*an-tis-cor-bu-tic*	*an-ti-scor-bu-tic*
antispasmodic	*an-tis-pas-mo-dic*	*an-ti-spas-mo-dic*
antistatic	*an-tis-ta-tic*	*an-ti-sta-tic*
antistatal	*an-tis-ta-tal*	*an-ti-sta-tal*

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru ambele forme ale despărțirii corecte/complete în silabe a cuvintelor date (silabație fonetică + silabație morfologică).

2. Formele de genitiv-dativ singular ale cuvintelor indicate.

20 de puncte

Cuvintele date	Forma articulată hotărât/nearticulată
badijonare	*badijonării*/acestei *badijonări*
baftă	*baftei*/acestei *bafte*
baie	*băii*/acestei *băi*
balonare	*balonării*/acestei *balonări*
bandă (fâşie)	*benzii*/acestei *benzi*
bandă (grup)	*bandei*/acestei *bande*
bară	*barei*/acestei *bare*
barză	*berzei*/acestei *berze*
baterie	*bateriei*/acestei *baterii*
batjocorire	*batjocririi*/acestei *batjocriri*
bavețică	*bavețelei*/acestei *bavețele*
băbuță	*băbuței*/acestei *băbuțe*
băimăreancă	*băimărencei*/acestei *băimărence*
bălărie	*bălăriei*/acestei *bălării*
bănuială	*bănuielii*/acestei *bănuieli*
bărbie	*bărbiei*/acestei *bărbii*

Cuvintele date	Forma articulată hotărât/nearticulată
bătălie	*bătăliei*/acestei *bătălii*
băşcălie	*băşcăliei*/acestei *băşcălii*
băutură	*băuturii*/acestei *băuturi*
bârlădeancă	*bârlădencei*/acestei *bârlădence*

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă/completă a ambelor forme ale cuvintelor după modelul dat (forme articulate + forme nearticulate de genitiv-dativ).

3. Formele de nominativ-acuzativ plural, nearticulate şi articulate hotărât, ale cuvintelor indicate.

20 de puncte

Forma propusă	Forma nearticulată/articulată hotărât
cacofonie	*cacofonii/cacofoniile*
cactus	*cactuşi/cactuşii*
cafe-bar	*cafe-baruri/cafe-barurile*
cafegiu	*cafegii/cafegiii*
cafeniu (adj. m.)	*cafenii/cafeniii*
caiet-program	*caiete-program/caietele-program*
calambur	*calambururi/calambururile*
calcar	*calcare/calcarele*
calcul (piatră)	*calculi/calculii*
calcul (socoteală)	*calcule/calculele*
calculator (bărbat)	*calculatori/calculatorii*
calculator (tabel, aparat)	*calculatoare/calculatoarele*
cal-de-mare	*cai-de-mare/caii-de-mare*
calorie	*calorii/caloriile*
cal-putere	*cai-putere/caii-putere*
camaraderie	*camaraderii/camaraderiile*

Forma propusă	Forma nearticulată/articulată hotărât
camee	*camee/cameele*
camionagiu	*camionagii/camionagiii*
camping	*campinguri/campingurile*
cancer	*cancere/cancerele*

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă/completă a ambelor forme ale cuvintelor după modelul dat (forme nearticulate + forme articulate de nominativ-acuzativ).

4. Formele de indicativ prezent, persoana a 3-a singular şi persoana 1 plural, ale verbelor indicate.

20 de puncte

Forma-tip	Formele de pers. a 3-a sg./de pers. 1 pl.
a dactilografia	*dactilografiază/dactilografiem*
a dăinui	*dăinuie/dăinuim*
a dăltui	*dăltuieşte/dăltuim*
a dărui	*dăruieşte/dăruim*
a dârdâi	*dârdâie/dârdâim*
a debranşa	*debranşează/debranşăm*
a debreia	*debreiază/debreiem*
a decalcifia	*decalcifiază/decalcifiem*
a decădea	*decade/decădem*
a decerna	*decernează/decernăm*
a declama	*declamă/declamăm*
a declanşa	*declanşează/declanşăm*
a decodifica	*decodifică/decodificăm*
a decomanda	*decomandă/decomandăm*
a deconspira	*deconspiră/deconspirăm*
a se deda	*se dedă/ne dedăm*

Forma-tip	Formele de pers. a 3-a sg./de pers. 1 pl.
a dedica	*dedică/dedicăm*
a se dedulci	*se dedulceşte/ne dedulcim*
a defăima	*defăimează/defăimăm*
a degaja	*degajează/degajăm*

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă/completă a ambelor forme verbale.

5. Exemplu de enunţuri pentru fiecare dintre cuvintele/dintre grupurile de cuvinte scrise în coloana din stânga (cu obligativitatea respectării în enunţ a formei indicate în cerinţă).

20 de puncte

Forma cuvintelor	Exemple de enunţuri
echidistanţă	*Faţă de partidele politice, preşedintele ţării dă dovadă de echidistanţă.*
ecleruri	*A mâncat mai multe ecleruri decât mă aşteptam.*
economiceşte (adv.)	*Economiceşte vorbind, inflaţia poate fi stăpânită.*
efectiv (s. n.)	*Trebuie păstrat întregul efectiv de animale.*
egocentrism	*Dă dovadă de egocentrism, din moment ce are pretenţia să decidă în numele tuturor.*
Eldorado	*România a devenit noul Eldorado al Estului pentru oricare investitor străin.*
electorat	*Acest partid este votat doar de propriul electorat.*
electrizează	*Această întâmplare nemaiauzită electrizează întregul sat.*
electrozi	*Pentru sudură îi trebuiau mai mulţi electrozi.*
electrogen	*Grupul electrogen intră automat în funcţiune la o pană de curent.*
elegiac	*Nu-i plăcea tonul elegiac al poeziei.*
elocvent	*Este un detaliu elocvent pentru comportamentul său.*

Forma cuvintelor	Exemple de enunțuri
eminamente (adv.)	*Fusese o țară eminamente agrară.*
emisie	*S-a bucurat de succes această emisie a noilor timbre poștale.*
en titre	*Aceea era campioana en titre la gimnastică.*
enunțiative	*În compunere a folosit doar propoziții enunțiative.*
epidemiologic	*I se ceruse urgent avizul epidemiologic eliberat de medicul de familie.*
a fost eradicată	*Pe întregul continent boala a fost eradicată.*
se erijează	*Este ridicol când se erijează în purtător de cuvânt al intereselor noastre.*

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă a enunțului care să actualizeze sensul și forma dată a cuvântului/a grupului de cuvinte.
Total– 100 de puncte. Nota finală se obține prin împărțirea la 10 a punctajului obținut.

Testul nr. 22

1. Scrierea cuvintelor la categoriile gramaticale indicate.

20 de puncte

Cuvântul	Categoriile gramaticale	Forma cerută
a fabrica	ind. prez., 3 sg.	*fabrică*
a face	imper. afirm.	*Fă!*
a face	imper. neg.	*Nu face!*
facere	g.-d., sg., art.	*facerii*
facsimil/facsimil	n.-ac., pl., neart.	*facsimile/facsimile*
factotum	n.-ac., pl., neart.	*factotum*
fad	m., n.-ac., pl., neart	*fazi*
faliment	n.-ac., pl., neart.	*falimente*
familie	n.-ac., pl., art.	*familiile*

Cuvântul	Categoriile gramaticale	Forma cerută
fanfară	n.-ac., pl., neart.	*fanfare*
farfurie	g.-d., pl., art.	*farfuriilor*
fantezie	g.-d., sg., neart.	(acestei) *fantezii*
faringe	n.-ac., pl., neart.	*faringe*
farmec	n.-ac., pl., art.	*farmecele*
fason	n.-ac., pl., neart.	*fasoane*
a făptui	ind. prez., 1 sg.	*făptuiesc*
a fărâma	ind. prez., 3 sg.	*fărâmă*
fățuială	g.-d., sg., art.	*fățuielii*
fân	n.-ac., pl., neart.	*fânuri*
fâș (haine)	n.-ac., pl., neart.	*fâșuri*

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă a fiecărei forme a cuvântului la categoriile gramaticale indicate.

2. Forma corectă de pronunțare în limba română a cuvintelor.

20 de puncte

Ortografierea cuvântului	Pronunțarea cuvântului
gadget	*găget*
gafeur	*gaför*
garden-party	*gardănparti*
gaucho	*gaučo*
gaullist	*golist*
Gestapo	*ghestapo*
gigolo	*jigolo*
globe-trotter	*globtrotăr*
groggy	*groghi*

Ortografierea cuvântului	Pronunţarea cuvântului
gros-plan	*groplã*
happening	*hepăning*
happy-end	*hepiend*
hardware	*hardŭer*
Harpagon	*arpagõ*
heavy metal	*hevi metăl*
hegelian	*heghelian*
hertzian	*herţian*
high fidelity	*haĭ fideliti*
high-life	*haĭlaĭf*
high-tech	*haĭtec*

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă fonetic a pronunţării cuvântului dat.

3. Formele articulate de nominativ-acuzativ, singular şi plural, ale cuvintelor/ale grupurilor de cuvinte.

20 de puncte

Forma tip a cuvântului	Forma de n.-ac. sg./de n.-ac. pl.
hit	*hitul/hiturile*
holtei	*holteiul/holteii*
holdup	*holdupul/holdupurile*
holografie	*holografia/holografiile*
hotdog	*hotdogul/hotdogii*
hotel	*hotelul/hotelurile*
icter	*icterul/icterele*
idee	*ideea/ideile*
IDR	*IDR-ul/IDR-urile*
ieşind (s. n.)	*ieşindul/ieşindurile*

Forma tip a cuvântului	Forma de n.-ac. sg./ de n.-ac. pl.
iglu	*igluul/igluurile*
ikebana	*ikebana/ikebanele*
IMM	*IMM-ul/IMM-urile*
inch	*inch-ul/inchii*
incipit	*incipitul/incipiturile*
incunabul	*incunabulul/incunabulele*
index (deget)	*indexul/indecşii*
inecuaţie	*inecuaţia/inecuaţiile*
one-man show	*one-man show-ul/one-man show-urile*
whisky	*whisky-ul/whisky-urile*

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă/completă a ambelor forme articulate ale cuvintelor după modelul dat.

4. Forma corectă de scriere a cuvintelor.

20 de puncte

Formele propuse ale cuvintelor	Forma corectă
Vagnerian/vagnerian/wagnerian/ wahnerian	*wagnerian*
vagon lite/vagon-lite/wagon lit/ wagon-lit	*wagon-lit*
walck-men/walck-man/walk-man/walkman	*walkman*
watter-polo/water-polo/ watterpolo/waterpolo	*waterpolo*
wat-oră/watt oră/watt-oră/wattoră	*watt-oră*
weeck-end/week end/weeckend/weekend	*weekend*
Western/western/uestern/uestărn	*western*
wait-spirt/wait spirt/wait-spirit/wait spirit	*wait-spirit*

masor/masior/masieur/maseur	*maseur*
maică-meai/maică-mei/ maică-mii/maică-mi	*maică-mii*
(Arhipelagul) *Malaiez/Malaez/Malaiyez/Malayez*	*(Arhipelagul) Malaez*
de jur împrejur/de jur-împrejur/ de-jur-împrejur/de jurîmprejur	*de jur împrejur*
al optilea/optălea/optâlea/optulea	*al optulea*
stafuri/staff-uri/staf-uri/staffuri	*staffuri*
sudcoreian/sud-coreian/sudcoreean/sud-coreean	*sud-coreean*
super-marcket/super-market/super market/supermarket	*supermarket*
supralimentare/supraalimentare/ supra-alimentare/supra alimentare	*supraalimentare*
a sfichiui/a sficui/a şficui/a şfichiui	*a şfichiui*
strudell/ştrudell/strudel/ştrudel	*ştrudel*
ianckeu/yankeu/yanckeu/yankeu	*yankeu*

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă/completă a cuvintelor.

5. Exemple de enunţuri pentru fiecare dintre cuvintele/grupările sintactice de cuvinte scrise în coloana din stânga (cu obligativitatea respectării în enunţ a formei indicate în cerinţă).

20 de puncte

Cuvintele/grupurile sintactice	Exemple de enunţuri
careva	*Va veni careva şi la film.*
care va	*Nu mă interesează care va reuşi.*
care v-a	*– Spuneţi-mi-l pe cel care v-a dat această informaţie!*
cândva	*Cândva a fost mai sănătos.*

Cuvintele/grupurile sintactice	Exemple de enunţuri
când va	*Nu ştiu când va veni.*
când v-a	*– Nu v-a spus nimic când v-a dat asta?*
alteori	*Uneori stă mai mult, alteori stă mai puţin.*
alte ori	*De multe alte ori l-am auzit spunând asta.*
alte, or i-	*– A cumpărat ceapă, varză, roşii şi multe alte, or i-am spus că nu este nevoie de atâtea legume.*
alocare	*Această alocare de fonduri era benefică pentru toţi.*
aloc, are	*Dacă toate aceste sume de bani le aloc, are primarul cu ce construi noua şcoală.*
– A, loc are	*– A, loc are să treacă!*
– Alo, care	*– Alo, care eşti acolo?*
acela	*– Va veni şi timpul acela când vei reuşi!*
– A, cela	*– A, cela ce vine este frate-meu.*
acel a	*Numai acel a luat salariul de merit.*
a ce l-a	*A plecat din cauza a ce l-a supărat la petrecere.*
cenzor	*A fost ales cenzor în şedinta consiliului de administraţie al întreprinderii.*
ce-n zor	*Tot ce-n zor se face nu va rezista la o furtună mai puternică.*

NOTĂ! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă a enunţului care să actualizeze sensul şi forma dată a cuvântului/a grupului de cuvinte.
Total – 100 de puncte

Testul nr. 23

1. Stabilirea corectitudinii sau a incorectitudinii formei/formelor date ale cuvintelor.

20 de puncte

Forma propusă/Formele propuse	A (adevărat) sau F (fals)
de dincoace = loc. adv.	*F;* prep. + adv.
de-du-ctiv = despărţire corectă în silabe	*F; de-duc-tiv*
defel = deloc	*A; N-are defel chef de muncă.*
a deferi = a trimite în judecată	*A*
deficituri financiare = formulare corectă	*F; deficite financiare*
a desfrişa = formă corectă	*F; a defrişa*
de grabă = adv.	*F; degrabă* (adv.), *de grabă* (prep. + s. f.)
degustă vinul = formulare corectă	*A*
de la = loc. prep.	*F;* prepoziţie compusă
delicvenţi = formă corectă	*F; delincvenţi*
de-ma-chi-ant =despărţire corectă în silabe	*A*
demi-pensiune = formă corectă	*F; demipensiune*
cabinet dental = formulare corectă	*F; cabinet dentar*
dentură = formă corectă	*F; dantură*
a deprinde de cineva = formulare corectă	*F; a depinde de cineva* (sau *a deprinde pe cineva cu ceva)*
a (se) desprofesionaliza = formă corectă	*F; a (se) deprofesionaliza*
a decoji = formă corectă	*F; a descoji*
diseară/deseară = adv.	*A*
desfăşez = formă corectă	*F; desfăş*
se desfinţează = formă corectă	*F; se desfiinţează*

2. Forma corectă a cuvintelor/a grupurilor sintactice de cuvinte.

20 de puncte

Forma propusă/Formele propuse	Forma corectă/Formele corecte
(în preajma) ***desfinţări/ dezfinţării/ desfiinţării/desfinţării***	(în preajma) *desfiinţării*
design/disain/dizain	*design*
descktop/desktop/destop	*desktop*
a dezpăgubi/dezpăgubi/despăgubii	*a despăgubi*
desperechiază/desperechează	*desperechează*
destuli/destui oameni	*destui oameni*
desuiet/desuet	*desuet*
acestei dezăpeziri/deszăpeziri	*acestei deszăpeziri*
detailat/detaliat	*detaliat*
se detaşază/se detaşează	*se detaşează*
a destorsiona/distorsiona/ detorsiona	*a detorsiona/a distorsiona*
a desvirusa/dezvirusa/devirusa	*a devirusa*
desalcolizare/dezalcolizare/ dezalcoolizare	*dezalcoolizare*
a dezansambla/desansambla/ dezasambla	*a dezasambla*
a dislocui/dezlocui/dizlocui/ deslocui	*a dezlocui*
desodorant/dezodorant/deodorant/ desodorizant/dezodorizant	*deodorant/dezodorizant*
motor diezel/diesel	*motor diesel*
din-adins/dinadins/din adins	*dinadins*
dintradins/dintr-adins/dintra-dins	*dintr-adins*
din totdeauna/dintotdeauna	*dintotdeauna*

3. Enunțurile cu toate greşelile pe care le conțin corectate.

20 de puncte

Enunțul propus	Forma corectă a enunțului
Ia însuflat mult curaji în vederea competiții.	*I-a insuflat mult curaj în vederea competiției.*
E un om integruu, nici nu-l poți mituii şi nu aceptă nici o intervenție din partea nimănui.	*E un om integru, nici nu-l poți mitui şi nu acceptă nicio intervenție din partea nimănui.*
Pe Internet v-a putea citii ori cine vroieşte acest mesaj.	*Pe internet va putea citi oricine vrea/voieşte acest mesaj.*
M-ia indicat două intervaluri orale ale acelei zi, în care îi pot telefona.	*Mi-a indicat două intervale orare ale acelei zile, în care îi pot telefona.*
Se oprii în intrîndu-l uşi şi-şi căută cheile.	*Se opri în intrândul uşii şi-şi căută cheile.*
E un tip inventativ, pe care te poți bizuii în ori ce situații.	*E un tip inventiv, pe care te poți bizui în orice situație.*
Fusese un învestitor de succese şi câştigase destui de mulți bani în vremea aceia.	*Fusese un investitor de succes şi câştigase destul de mulți bani în vremea aceea.*
Cu un asemenea om inresponsabil nu-i de loc bine să te încurci, că nu şti la cel mai duce mintea.	*Cu un asemenea om iresponsabil nu-i deloc bine să te încurci, că nu ştii la ce-l mai duce mintea.*
Deşii a isbucnit în plâns, n-a reuşit nici decum să-l împresioneze.	*Deşi a izbucnit în plâns, n-a reuşit nicidecum să-l impresioneze.*
Stătea lângă isvor şi atmira tot ceia ce vedea în jur, fără s-ăi pese că ne grăbeam să ajungem mai repede la Cabana Valea seacă.	*Stătea lângă izvor şi admira tot ceea ce vedea în jur, fără să-i pese că ne grăbeam să ajungem la cabana Valea Seacă.*
E înbucurător să aflii că fiecare dintre colegi îți împărtăşesc opinile.	*E îmbucurător să afli că fiecare dintre colegi îți împărtăşeşte opiniile.*
Se împopoțoneşte cu fel-de-fel de pamblici, parcă e o sperietoare de ciori.	*Se împopoțonează cu fel de fel de panglici, parcă e o sperietoare de ciori.*

Enunțul propus	Forma corectă a enunțului
Întradevăr, n-are ce privii în ecspoziția de față, findcă nu-i nimic demnă de văzut.	*Într-adevăr, n-are ce privi în expoziția de față, fiindcă nu-i nimic demn de văzut.*
Dintro asemenea încâlcială de mărfuri nu vei ştii ce să alegi, mai ales că nimeni nu are chefuri să explice şi ție cât costă fiecare articol în parte.	*Dintr-o asemenea încâlceală de mărfuri nu vei şti ce să alegi, mai ales că nimeni nu are chef să-ți explice şi ție cât costă fiecare articol în parte.*
Plângea în continuu şi nu-l putei oprii cu nici un chip, doar dacă îi vei cumpăra jucăria pe care i-o promisesei ailaltă seară.	*Plângea încontinuu şi nu-l puteai opri cu niciun chip, doar dacă îi vei cumpăra jucăria pe care i-o promiseseşi alaltăseară.*
Nu mă încumetez să rezolv exercițiul, ştind foarte bine că nu-s în de-ajuns de priceput cum sunt alți.	*Nu mă încumet să rezolv exercițiul, ştiind foarte bine că nu-s îndeajuns de priceput, cum sunt alții.*
– Nu lăsa chibritele la în de-mâna copiiilor, că pot, doamne fereşte, să dea foc casii!	*– Nu lăsa chibriturile la îndemâna copiilor, că pot, Doamne fereşte, să dea foc casei!*
Nu se îndurează nici-un pic să-ți dea şi ție leptopul, îi e frică că-l strici.	*Nu se îndură nici un pic să-ți dea şi ție laptopul, îi e teamă că-l strici.*
Acum toarnă un lung-metraj care speră că va fii premiant la un festival de film studențesc.	*Acum turnează un lungmetraj care speră că va fi premiat la un festival de film studențesc.*
S-a angajat ca magaziner la un engros iar maică-sei ia spus că este şef de depozit.	*S-a angajat ca magazioner la angro, iar maică-sii i-a spus că este şef de depozit.*

Notă! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare dintre enunțurile corect/complet corectate.

4. Formele corecte ale cuvintelor compuse/ale grupurilor sintactice de cuvinte.

20 de puncte

Forma propusă/Formele propuse	Forma corectă/Formele corecte
Aleea Timişul-de-Sus	*aleea Timişul de Sus*
Balta Naipu	*balta Naipu*
bulevardul Eroilor sanitari	*Bulevardul Eroilor Sanitari*
Calea moşilor	*Calea Moşilor*
Drumul găzarului	*Drumul Găzarului*
Fundătura Valea lui Mihai	*fundătura Valea lui Mihai*
intrarea 13 septembrie	*intrarea 13 Septembrie*
Lacul Căldăruşani	*lacul Căldăruşani*
lunca Mare	*Lunca Mare*
Munţii Leaota	*munţii Leaota*
marea Caspică	*Marea Caspică*
obcina Mare	*Obcina Mare*
Parcul Herăstrău	*parcul Herăstrău*
Pasul Tihuţa	*pasul Tihuţa*
Piaţa Valea Ialomiţei	*piaţa Valea Ialomiţei*
Popasul haiducului (han)	*Popasul Haiducului*
podişul transilvaniei	*Podişul Transilvaniei*
peştera Urşilor	*Peştera Urşilor*
Râul Siret	*râul Siret*
Strada Valter Mărăcineanu	*strada Valter Mărăcineanu*

5. Rescrierea cuvintelor date, conform normelor limbii literare actuale.

20 de puncte

Forma propusă	Forma corectă a cuvântului
cerry-brendy	*cherry-brandy*
Cile (stat)	*Chile*
corn-flackes	*cornflakes*
curicular	*curricular*
catăr (cuţit)	*cutter*
ciborg	*cyborg*
da cappo al-fine	*da capo al fine*
diler	*dealer*
de-facto	*de facto*
diuty-free	*duty-free*
Einştain	*Einstein*
Extremul-Orient	*Extremul Orient*
fastfud	*fast-food*
fiffty-fiffty	*fifty-fifty*
full-taim	*full-time*
hacher	*hacker*
harddisck	*hard disck*
giaccuzi	*jacuzzi*
giamping	*jamping*
cnocdaun	*knockdown*

Total – 100 de puncte. Nota finală se obţine prin împărţirea la 10 a punctajului obţinut.

Testul nr. 24

1. Transcrierea enunţurilor corecte.

20 de puncte

Forma propusă	Forma corectă a cuvântului
Sportivii aceea au abdomenurile plate.	*aceia; abdomenele*
A trecut cu mare greutate de malul arbrupt a râului.	*abrupt; al râului*
Preşedintele vroieşte să abroge Legea.	*voieşte; legea*
Mă pregătesc să absolvesc Liceul.	*să absolv; liceul*
Mă abţin decât să joc bascket.	*nu mă abţin decât să ...* sau *mă abţin doar/numai să joc baschet*
La biserică, a dat la acatisturi pentru toţi morţi!	*acatiste; pentru toţi morţii*
Acept orce soluţie mi se prezintă.	*Accept; orice*
Avusese ne mai pomenite accesuri de mânie.	*nemaipomenite; accese*
Omului acesta nu-i place la Vatra-Dornei.	*acestuia; la Vatra Dornei*
Aconto-ul primit nu l-a inpresionat.	*Acontul/acontoul; nu l-a impresionat*
Au semnat un acord cadru de coolaborare.	*acord-cadru; colaborare*
România a adoptat achisul comunitar, în vederea intrării în UIE.	*acquis-ul comunitar; UE/U.E.*
Intreprinderea a vândut mai multe activuri, pentru a-şi achita datoriile.	*Întreprinderea; active*
Adineauni venise îmbrăcat cu altele haine.	*Adineaori/adineauri; alte*
A transcris ad-litteram textul dat, ceeace este o performanţă.	*ad litteram; ceea ce*
S-a pregătit adhoc pentru spectacolul de la Sala-Polivalentă.	*ad-hoc/ad hoc; Sala Polivalentă*
Nu ştia să adopteze o atitudine de indiferenţă faţă de dujmanii săi.	*să adopte; duşmanii săi*

Forma propusă	Forma corectă a cuvântului
De sărbătoarea adormirii Maicii Domnului fusese la biserică până la ora unul.	*Adormirii Maicii Domnului; ora unu*
Nu-şi aduce-aminte de întâmplările acelei zi de august.	*nu-şi aduce aminte; acelei zile de august*
Visa la o călătorie aero-spaţială de când era micuţ detot.	*călătorie aerospaţială; micuţ de tot*

Notă! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare dintre enunţurile corect/complet corectate.

2. Precizarea formei corecte/a formelor corecte ale cuvintelor, conform DOOM²:

20 de puncte

Forma propusă	Forma corectă/Formele corecte
da capo/da-capo	*da capo*
(războiul) *dacoroman/daco-roman*	(războiul) *daco-roman*
(poporul) *dacoromân/daco-român*	(poporul) *dacoromân*
dalte/dălţi	*dălţi*
damigeni/damigene	*damigene*
dandy/dandi	*dandy*
daneji/danezi	*danezi*
dantură/dentură	*dantură*
darămite/darmite	*darămite/darmite*
dare de seamă/dare-de-seamă	*dare de seamă*
a datora/a datori (a avea o datorie materială sau morală)	*a datora/a datori* (a avea o datorie materială sau morală)
a se datora/a se datori (a avea drept cauză)	*a se datora/a se datori* (a avea drept cauză)
dăinuie/dăinuieşte	*dăinuie*
(clopotul) *dăngăneşte/dăngăne*	(clopotul) *dăngăneşte/dăngăne*

Forma propusă	Forma corectă/Formele corecte
dărui/dăruiesc	*dăruiesc*
de-a ascunselea/de-a v-aţi ascunselea	*de-a ascunselea/de-a v-aţi ascunselea*
de-a azvârlita/de-a azvârlitelea	*de-a azvârlita*
de-a baba-oarba/de-a Baba-Oarba	*de-a baba-oarba*
de abia/de-abia	*de abia/de-abia*
de-abinelea/de-a binelea	*de-a binelea*

Notă! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare dintre formele şi, unde este cazul, variantele corect/complet identificate.

3. Explicarea, pe scurt, a structurilor pleonastice, după modelul: ***aperitiv înainte de masă – aperitiv = gustare înainte de masă.***

20 de puncte

Structuri pleonastice	Explicarea structurilor pleonastice
abundenţă mare	*abundenţă = cantitate mare, belşug*
a ciripi păsăreşte	*a ciripi = acţiunea de a scoate sunete caracteristice păsărilor*
acurateţe deosebită	*acurateţe = grijă deosebită*
a adăuga în plus	*a adăuga = a pune în plus*
adiere de vânt	*adiere = suflare uşoară de vânt*
a-şi aduce aportul	*aport = contribuţie materială sau de altă natură, adusă de cineva într-o acţiune comună*
a-şi aduce contribuţia	*contribuţie = sumă adusă de către cineva, efort sau activitate neremunerată*
afluenţă mare	*afluenţă = mulţime de oameni care se îndreaptă către acelaşi punct*
agendă pentru notat	*agendă = carnet cu foi ca de calendar, pentru notat*

Structuri pleonastice	Explicarea structurilor pleonastice
alcoolemie în sânge	*alcoolemie = procent de alcool prezent în sânge*
alegeri electorale	*alegeri = operaţie pentru desemnarea prin vot a unor electori*
alocuţiune scurtă	*alocuţiune = scurtă cuvântare ocazională*
altercaţie verbală	*altercaţie = schimb violent de cuvinte, ceartă violentă*
a amâna pe mai târziu	*a amâna = a lăsa pentru mai târziu*
aromă plăcut mirositoare	*aromă = miros plăcut, mireasmă*
astru ceresc	*astru = corp ceresc*
a ateriza pe pământ	*a ateriza = a coborî pe pământ/pe sol*
a avansa înainte	*a avansa = a înainta*
averse de ploaie	*aversă = scurtă ploaie torenţială*
babă bătrână	*babă = femeie bătrână şi zbârcită*

Notă! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare dintre explicaţiile corecte/nuanţate ale structurilor pleonastice. Nu se acordă punctajul stabilit dacă explicaţiile sunt parţial corecte/incomplete sau dacă nu se respectă modelul dat.

4. Explicarea, pe scurt, a greşelii de scriere şi/sau de pronunţare a cuvintelor subliniate, după modelul: **Astăzi este o zi *inportantă* pentru clasa noastră. (corect: *importantă;* nu s-a ţinut cont de regula conform căreia „înainte de *p* şi *b*, se scrie *m*, nu *n*").**

40 de puncte

Formulările propuse	Explicarea greşelii
Andrei era al o *miilea* concurent înscris la cros.	corect: *al o mielea*; formantul *-lea* se adaugă la singularul *mie*, rezultând forma corectă *al o miilea*; în schimb, de la formele de plural *două mii, trei mii* etc. se obţin formele *al două miilea, al trei miilea* ş.a.m.d.

Formulările propuse	Explicarea greşelii
Poemul *emineşcian* era cunoscut de toţi elevii.	corect: *eminescian*; în limbă nu există grup sudat *-şce/-şci*; se scrie şi se pronunţă *-sce/-sci*: *ascendent, scenă, sciatică, sciziune* etc.
Oaia este un animal *ierbivor.*	corect: *erbivor*; scriere prin analogie cu termenul *iarbă*, vorbitorul necunoscând faptul că în formarea cuvântului intră latinescul *herba* = *iarbă*
Îmbrăcămintea unui *eschimoş* este adaptată rezistenţei la frig.	corect: *eschimos*; scriere şi pronunţare greşită, sub influenţa lui *moş*, a unui cuvânt împrumutat; pl.: *eschimoşi*
Doar tu *ieşti* desemnat să participi la concurs.	corect: *eşti*; scriere greşită, sub influenţa pronunţării muiate/cu diftong a vocalei *e*
Pactul *euro-atlantic* conţine şi alte prevederi decât cele pe care le cunoşti.	corect: *euroatlantic*; confuzie cu două entităţi distincte, de tipul *româno-german*, aici avându-se în vedere o singură entitate
***Evoluarea* mărfurilor s-a făcut de către comisia de inventariere.**	corect: evaluarea mărfurilor; confuzie paronimică între *evaluare* = *apreciere, preţuire* şi *evoluare* = *evoluţie, dezvoltare*
Ştiu cu *egzactitate* unde s-a greşit.	corect: *exactitate*; transcriere a pronunţării cuvântului, acolo unde regula impune diferenţe între scriere şi pronunţare
***Ne extindem* şi în alte spaţii comerciale.**	corect: *ne extindem*; la verbele de conjugarea a treia accentul cade pe radical, nu pe sufix: *ducem, trimitem*, aşa cum se întâmplă la verbele de conjugarea a doua: *putem, tăcem* etc.

Formulările propuse	Explicarea greşelii
Fierberea *fasolii* îi luase prea mult timp.	corect: *fasolei*; substantiv defectiv de număr, ce sens colectiv, iar genitiv-dativul se formează prin alipirea articolului hotărât *-i* la forma de nominativ *fasole*
Cumpăna *fântânei* scârţâia din cauza vântului.	corect: *fântânii*; substantiv al cărui genitiv-dativ se formează prin alipirea articolului hotărât *-i* la forma de genitiv-dativ nearticulat *(unei) fântâni*, omonimă cu cea de nominativ plural *fântâni*
Era căsătorit cu *o făgărăşeană* foarte frumoasă.	corect: *făgărăşeancă*; anumite substantive care denumesc locuitoare dintr-un oraş/sat sau dintr-o regiune/ţară se formează cu sufix moţional de la masculinul corespunzător: *făgărăşean/ făgărăşeancă, râurean/râureancă, rus/ rusoaică, neamţ/nemţoaică* etc.
Şi-a pus un *fermuar* la buzunarul interior al sacoului.	corect: *fermoar*; scriere după pronunţarea greşită cu *-ua*, în loc de *-oa*
Nu vei întâlni animale *feroci* prin pădurea aceasta.	corect: *feroce*; acord greşit al adjectivului invariabil *feroce* cu substantivul regent *animale*
Mica *fetiţă* abia îşi putea duce ghiozdanul.	corect: *mica fată* sau *fetiţa*; construcţie pleonastică, deoarece sufixul *-ică/-iţă* este diminutival, având sensul *mai mic*
Oamenilor *aceştia* nu li s-a părut nimic neobişnuit să întârzie lucrările.	corect: *acestora*; dezacord între forma de dativ a substantivului regent *oamenilor* şi adjectivul pronominal demonstrativ, aici cu formă de nominativ-acuzativ
Câţi elevi lipsesc *nemotivaţi* de la oră?	corect: *nemotivat*; greşeală de utilizare a adjectivului, în locul adverbului (fenomen cunoscut drept „adjectivizarea improprie a adverbului")

Formulările propuse	Explicarea greşelii
Aceasta este o carte *care* am citit-o cu plăcere.	corect: *pe care;* greşeala constă în utilizarea pronumelui relativ *care* fără prepoziţie în acuzativ (aici utilizat cu forma de nominativ)
Dacă doriţi, puteţi *apela la numerele* de telefon pe care vi le-am dat.	corect: *suna/anunţa/recurge/ mă puteţi contacta ...;* greşeala constă în cacofonia creată între ultima silabă a cuvântului *apela* şi prepoziţia *la*
Acest elev nu aparţine *de şcoala* noastră.	corect: *şcolii;* greşeală de regim verbal (verbul *a aparţine* impune construcţia cu dativul, nu cu acuzativul prepoziţional)
Fratele meu învaţă *în* Colegiul Naţional *„Mihai Eminescu"*	corect: *la;* greşeală de utilizare a prepoziţiei, *în* indicând interiorul, nu sediul şcolii

Notă! Se acordă câte 1 punct pentru scrierea corectă a fiecărui cuvânt marcat în text şi câte 1 punct pentru fiecare explicare plauzibilă a greşelii. Explicaţiile oferite mai sus sunt orientative. În funcţie de nivelul învăţării, pot fi admise şi alte variante de interpretare, din alte pespective sau la alt nivel de înţelegere a faptelor de limbă.

Testul nr. 25

1. Transcrierea formei corect accentuate/formelor corect accentuate din seriile de mai jos.

20 de puncte

Forma propusă	Forma corectă/Formele corecte
apendice (adaos)/***apendice***	*apendice* (adaos)
apendice (intestin)/***apendice***	*apendice* (intestin)/*apendice*
aripă/aripă	*aripă*
asfixie/asfixie	*asfixie/asfixie*
avarie/avarie	*avarie*

Forma propusă	Forma corectă/Formele corecte
balonzaid/balonzaid	*balonzaid/balonzaid*
calcar/calcar	*calcar/calcar*
candid/candid	*candid/candid*
mă cățăr/mă cățăr	*mă cățăr*
cerber/cerber	*cerber*
chivot/chivot	*chivot/chivot*
cobalt/cobalt	*cobalt*
colaps/colaps	*colaps/colaps*
colea/colea	*colea/colea*
comics/comics (broşură)	*comics* (broşură)
conductor/conductor	*conductor*
conector/conector	*conector*
crater/crater	*crater*
croasant/croasant	*croasant*
croazieră/croazieră	*croazieră*

Notă! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare dintre transcrierile corect/complet efectuate.

2. Alcătuirea enunţurilor cu formele date şi cu precizarea sensului contextual al cuvintelor, după modelul: **Aceste *boburi* alunecau mai bine pe zăpada proaspăt căzută („sănii").**

20 de puncte

Forma cuvântului	Enunţul ilustrativ
accesuri	Stadionul avea mai multe *accesuri* („intrări").
accese	Avea *accese* de furie („atacuri, izbucniri").
acordă	Subiectul *se acordă* cu predicatul („a face acordul gramatical").

acordează	Îşi *acordează* pianul („a regla un instrument muzical").
arce	A desenat două *arce* de cerc („porţiune de curbă").
arcuri	Îşi cumpărase un pat cu *arcuri* („resorturi").
atlas	La lecţia de geografie, folosea un *atlas* mai vechi („colecţie de hărţi").
atlaz	Pentru căptuşeala hainei, folosise numai *atlaz* („sortiment de ţesătură").
auditor	Am fost *auditor* la această conferinţă („persoană care audiază").
auditoriu	La conferinţă participase un bogat *auditoriu* („asistenţă").
august	Făcuse un gest cu adevărat *august* („împărătesc").
august	Plec la mare în *august* („lună a anului").
bande	Poliţia arestase membrii celor două *bande* (grupări cu scop infracţional).
benzi	Şoseaua avea două *benzi* („fâşii").
barem	Ar fi fost bucuros să fi luat *barem* cinci la teză („măcar atât").
barem	Lucrarea a fost corectată după *barem* („desfăşurător de punctaje pentru corectarea unui test").
başi	În concert au fost doi *başi* foarte buni („cântăreţi").
basuri	Sunetele celor două *basuri* se distingeau foarte bine („instrumente muzicale").

Forma cuvântului	Exemplul ilustrativ
bobi	Baba i-a ghicit în *bobi* („sămânţă pentru ghicit").
boabe	Păsărilor le dăduse de mâncare doi pumni de boabe („grăunţe").

Notă! Se acordă câte 1 punct pentru fiecare dintre enunţurile corect/complet alcătuite, cu indicarea sensului cuvântului în context.

3. Selectarea formei corecte de pronunţare a cuvintelor, precizarea valorii morfologice şi a sensului de bază, după modelul: **Big Bang** – *bigbeng* (s.n.; „marea explozie iniţială ce a stat la baza expansiunii universului").

30 de puncte

Formele propuse	Forma corectă, valoarea morfologică şi sensul de bază
acquis – *akǐ/acquis*	*acquis* – *akǐ* (s.n.; „drepturile şi obligaţiile statelor din UE; acte normative ale acestora")
aftershave – *afterşaiv/aftărşeĭv*	*aftershave* – *aftărşeĭv* (s.n.; „loţiune după bărbierit")
airbag – *airbag/erbag/erbeg*	*airbag* – *erbeg* (s.n.; „saci care se umflă cu aer la ciocnirea unor autovehicule, destinaţi protecţiei pasagerilor")
airbus – *airbus/erbas/erbüs*	*airbus* – pron. engl.: *erbas*/fr.: *erbüs*; (s.n.; „tip de avion")
aisberg – *aisberg/aizberg*	*aisberg* – *aisberg* (s.n.; „gheţar plutitor")
all right – *alrait/olrăĭt*	*all right* – *olrăĭt* (loc.adj., loc. adv., interj.; „în regulă")
babysitter – *bebisiter/bebisităr*	*babysitter* – *bebisităr* (s.m. şi f.; „bonă; îngrijitor/supraveghetor de copii")
background – *bacgraŭnd/becgraŭnd*	*background* – *becgraŭnd* (s.n.; „fundal")

Formele propuse	Forma corectă, valoarea morfologică și sensul de bază
banking *– bạnching/bẹnching*	*banking – bẹnching* (s.n.; „operațiune financiară bancară“)
bestsẹller *– bestẹler/bestsẹlăr*	*bestsẹller – bestsẹlăr* (s.n.; „lucrare literară, articol sau produs foarte căutate, care dețin recordul la vânzare“)

Notă! Se acordă câte 3 puncte pentru fiecare dintre răspunsurile corect/complet date (forma corectă de pronunțare – 1 p.; valoarea morfologică – 1 p.; sensul de bază – 1 p.).

4. Alcătuirea enunțurilor în care *virgula* (semn de punctuație) are funcțiile/rolurile indicate mai jos, marcând-o după modelul: ***Ana obținuse premiul întâi[,] iar Andrei se clasase al doilea.***

30 de puncte

Funcții/Roluri ale virgulei	Enunțul ilustrativ
delimitarea a două unități sintactice coordonate în propoziție	*Îmi petrec o parte din vacanță la bunici[,] apoi la munte și în Delta Dunării.*
delimitarea a două unități sintactice coordonate în frază	*Știe să cânte[,] să danseze, deci poate participa la concurs.*
marcarea elipsei unui verb predicativ	*Eu am obținut premiul anul acesta, tu[,] anul trecut.*
marcarea elipsei unui verb copulativ	*Sergiu era mai în vârstă, iar Gina[,] mai tânără.*
marcarea elipsei unui verb auxiliar	*Eric fusese recompensat, iar Mihai[,] pedepsit.*
izolarea unui atribut/unor atribute în propoziție	*Vânduse casa[,] veche și cam scumpă[,] și-și investise banii într-o afacere.*
izolarea unei atributive în frază	*Era mândria lui acea carte[,] la care lucrase aproape un an[,] și nu concepea să nu aibă succesul scontat.*
izolarea unei construcții gerunziale aflate la începutul frazei	*Plecând mai devreme la film[,] constatase că trebuie să-i aștepte pe toți ceilalți.*

Funcții/Roluri ale virgulei	Enunțul ilustrativ
izolarea unei construcții participiale aflate la începutul frazei	*Aflat la prima sa participare, Ion nu credea că va obține chiar marele premiu al concursului.*
izolarea unei subordonate circumstanțiale care are corelativ în regentă	*Cât vei învăța[,] atât vei ști.*
izolarea unei propoziții intercalate	*În această vacanță[,] care nu este prea lungă[,] se va odihni.*
izolarea unui cuvânt incident/unei construcții incidente	*– Fii atent[,] ia[,] să nu mă supăr!*
izolarea unei propoziții incidente	*Asta[,] ce-i drept[,] s-a mai întâmplat.*
izolarea unui adverb cu valoarea unei propoziții (adverb propozițional)	*Va veni[,] desigur[,] și mâine.*
izolarea unui cuvânt sau a unei construcții în vocativ	*– Vino[,] măi băiete[,] și tu la film!*

Notă! Se acordă câte 2 puncte pentru fiecare dintre enunțurile corect alcătuite, cu virgula marcată/virgulele marcate în mod corespunzător (corectitudinea enunțului – 1 p.; marcarea virgulei/a virgulelor – 1 p.).

Dicționar selectiv de cuvinte/de grupuri sintactice (conform DOOM²)

A

Notă! Un substantiv sau un adjectiv scris după modelul ***aerobic, -ă, -i, -e*** se va citi şi se va scrie după modelul ***aerobic, aerobică, aerobici, aerobice.*** Un grup de cuvinte format după modelul ***bunică-mea (-ta, -sa)*** se va citi şi va scrie după modelul ***bunică-mea, bunică-ta, bunică-sa.***

abc [cit. *abece*] s.n., art. *abc-ul*
ab initio (lat.) [pron. *ab iniţio*] loc. adv.; abr. *a.i.*
abrupt *(a-brupt)* s.n., pl. *abrupturi*
a accede vb.; *eu acced; ei/ele acced; ei/ele să acceadă*
a accesa vb.; *el/ea accesează; ei/ele accesează*
a acciza vb.; *el/ea accizează; ei/ele accizează*
acneiform, -ă, -i, -e adj. m., f.
acord-cadru s.n., art. *acordul-cadru* (dar *acordul nostru cadru*), pl. *acorduri-cadru*
acquis (drepturile şi obligaţiile statelor UE; actele normative UE) (fr.) [pron. *aki*] (*acquis*) s.n., art. *aquis-ul*
acronim s.n., pl. *acronime*
acru (gust) s.n., art. *acrul*
activ (bunuri) s.n., pl. *active*
a acutiza vb., *el/ea acutizează; ei/ ele acutizează*
acvanaut s.m., pl. *acvanauţi*
acvaplanare s.f., g.-d. art. *acvplanării*
a adecva vb.; *el/ea adecvează; ei/ele adecvează*
adidas (pantof) s.m., pl. *adidaşi*
Adidas (firmă, marcă) s. propriu
adţională (convorbire) s.f., pl. *adiţionale*
a (se) adjectiviza vb.; *(se) adjectivizează*
ADN [cit. *adene*] s.n., art. *ADN-ul*
adonis (tânăr frumos, fluture) s.m., pl. *adonişi*
Adonis (zeu) s. propriu
Adormirea Maicii Domnului (sărbătoare) s. propriu f., g.-d. *Adormirii Maicii Domnului*
a (-şi) aduce aminte loc. vb.
a (se) adverbializa vb.; *(se) adverbializează*
advertising (angl.)[pron. *advertaizing*] s.n.
aeroambulanţă s.f., pl. *aeroambulanţe*
aerobic, -ă, -i, -e adj.
aerobic s.n.
aerobuz s.n., pl. *aerobuze*
aerodinamicitate s.f., g.-d. art. *aerodinamicităţii*
aeroportuar adj.
aerospaţial, -ă, -i, -e *(a-e-ros-pa-ţi-al/a-e-ro-spa-ţi-al)* adj.
aerotermă s.f., g.-d. art. *aerotermei*, pl. *aeroterme*
Afganistan/Afghanistan s. propriu n.
a aflui vb.; *el/ea afluieşte, el/ea afluia; el/ea să afluiască*
aftershave (angl.) [pron. *aftărşeiv*) s.n., art. *aftershave-ul*; pl. *aftershave-uri*
afurisit, -ă, -i, -e adj.
AGA s.f., pl. *AGA*
agabaritic, -ă, -i, -e adj.
agoră (spaţiu public) s.f., g.-d. art. *agorei*, pl. *agore*
agreement (acord) (angl.) [pron. *ăgriment*]
agroalimentar, -ă, -i, -e adj.
agroindustrial, -ă, -i, -e adj.
agroturism *(a-gro-tu-rism)* s.n.
aide-mémoire (fr.) [pron. *edmemoar*] s.n., art. *aide-mémoire-ul*, pl. *aide-mémoire-uri*
airbag (angl.) [pron. *erbeg*] *(air-bag)*, s.n., pl. *airbaguri*
airbus (tip de avion) [pron. engl. *erbas*/fr. *erbüs*] s.n., pl. *airbusuri*

Airbus (firmă, marcă) [pron. engl. *erbas*/fr. *erbüs*] s. propriu
a aiuri (a zăpăci) vb.; *eu aiuresc; ei/ele aiuresc; el/ea aiurea; el/ea să aiurească*
à la (fr.) prep. *(varză à la Cluj)*
à la carte (fr.) [pron. *alacart*] loc. adj./adv.
à la grecque (fr.) [pron. *alagrec*] loc. adj./adv.
à la longue (fr.) [pron. *alalong*] loc. adj./adv.
à la russe (fr.) [pron. *alarűs*] loc. adj./adv.
alaltăieri-dimineaţă adv.
alaltăieri după-amiază adv. + adv.
alaltăieri după-masă adv. + adv.
alaltăieri-noapte adv.
alaltăieri-seară adv.
alaltăseară adv.
Alba-Iulia s. propriu f., g.-d. *Albei-Iulia*
albaiulian, -ă,-i,-e adj.
albaiuliancă s.f., g.-d. *albaiuliencei*
alb-albastru,-ă,-i,-e adj.
alba-neagra s.f. art., neart. *albă-neagră*
alb-argintiu, -e, -i, -i adj.
albastru-azuriu, albastră-azurie adj.; pl. neart. *albaştrii-azurii, albastre-azurii;* pl. art. *albaştrii-azuriii, albastre-azuriile*
albastru-deschis, albastră-deshis adj.; pl. neart. *albaştri-deschis, albastre-deschis;* pl. art. *albaştrii-deschis, albastrele-deschis*
alb-gălbui,-e adj.; pl. neart. m. şi f. *alb-gălbui;* pl. art. *alb-gălbuii, alb-gălbuile*
Albion s. propriu m.
alb-negru adj. invar.
alexandrin, -i (vers) s.m.
alfabetar, -e s.n.
alfanumeric, *-ă, -i, -e* adj.
all right (angl.) [pron. *olraît*] loc. adj., loc. adv., interj.
alma mater s.f., g.-d. *almei mater*
aluziv,-ă, -i, -e adj.
ambient, -uri s.n.
ambiental, -ă, -i, -e adj.
ambigen s.n.
a ambiguiza vb. *el/ea ambiguizează*
ambivalent, -ă, -i, -e adj.
ambivalenţă, -e s.f.
ambliop, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
America s. propriu. f., g.-d. *Americii*
andaluz, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
angajant, -ă, -i, -e adj.
anglo-americanism, -e s.n.
angro, -uri s.n. ; art. *angroul, angrourile*
anistoric, -ă, -i, -e adj.
Antanta (Tripla Înţelegere) s. propriu f.
Antarctica (nume de loc; *An-tarc-ti-ca, Ant-arc-ti-ca*) s. propriu f., g.-d. *Antarcticei*
antecalcul, -e s.n.
a antepune vb.; *noi antepunem*
antiaeriană (artilerie) s.f., g.-d. *antiaerienei*
antiaerian, -ă, -i, -e adj.
antialergic, -e s.n.
antialergic, -ă, -i, -e adj.
antibacterian, -ă, -i, -e adj.
antibronşitic, -e s.n.
antibronşitic, -ă, -i, -e adj.
anticipativ, -ă, -i, -e adj.
anticorupţie adj. invar.
anticriză adj. invar.
antidoping adj. invar.
antidrog adj. invar.
antifurt adj. invar.
antiglonţ adj. invar.
antigripal, -ă, -i, -e adj.
antigripal, -e s.n.
antiinflamator, -e, -i, -e adj.
antiinflamator, antiimflamatoare s.n.
antiinflaţionist, -ă, -i, -e adj.
antimafia adj. invar.
antimagnetic, -ă, -i, -e adj.
a antipatiza vb.
antitero adj. invar.
antiterorist, -ă, -i, -e adj.
antonimic, -ă, -i, -e adj.
antreprenorial, -ă, -i, -e adj.
antroponim, -e s.n.
apă minerală s.f. + adj.
apă plată s.f. + adj.
Apostolul (carte de ritual creştin) s. propriu n.
apreschi, -uri (*a-pres-chi/a-pre-schi*) s.n.; art. *apreschiul, apreschiurile*
apud (lat.) prep.; abr. *ap.*
Apus (regiune) s. propriu n.
aracet s.n.
aranjor, -i s.m.
aranjoare, aranjoare s.f.
ardei gras s.m. + adj.
ardei iute s.m. + adj.
Arlecchino (personaj literar) s. propriu m.

a aronda vb.; *el/ea arondează*
Asterix (personaj) s. propriu m.
astfel de (asemenea) loc. adj.
asumare s.f., g.-d. *asumării*
aşa şi aşa/aşa şi-aşa loc. adv.
(ca) atare loc. adj., loc. adv.
a atenţiona vb.
Oceanul Atlantic s. propriu n.
Atlas (personaj mitologic) s. propriu m.
atoateştiutor, -e, -i, -e adj.
atotcunoscător, -e, -i, -e adj.
Atotputernicul (Dumnezeu) s. propriu m.
atotputinţă s.f., g.-d. *atotputinţei*
atotştiinţă s.f., g.-d. *atotştiinţei*
audiovizual (radioul şi televiziunea) s.n.
aurolac (substanţă) s.n.
aurolac, -i (persoană) s.m.
ausländer, -i (germ.) [pron. *aŭslendăr*] s.m.
australiancă, -e s.f., g.-d. *australiencei*
Imperiul Austro-Ungar s. propriu n.
autist, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
a se autoacuza vb.; *mă autoacuz*
a se autoamăgi vb.
autocolant, -ă, -i, -e adj.
autocolant, -e s.n.
a se autodenunţa vb.
a se autodepăşi vb.
a se autoeduca vb.
autoeducaţie s.f., g.-d. *autoeducaţiei*/acestei *autoeducaţii*
a se autointitula vb.
autoironie, *-i* s.f., g.-d. *autoironiei*/acestei *autoironii*
automedicaţie s.f., g.-d. *automedicaţiei*/ acestei *automedicaţii*
automobil-capcană, s.n. compus; pl. *automobile-capcană*
a se autoproclama vb.; *se autoproclamă*
a se autopropulsa vb.
autostopist, -ă, -i, -e s.m. şi f.
autotaxare s.f., g.-d. *autotaxării*
autotren, -uri s.n.
avangardă, -e (avangardism) s.f.
aviar, -ă, -i, -e adj.
axis mundi (lat.) s.m.
ayatollah, -i s.m.
azer, -ă, -i -e adj.
Azerbaidjan (stat) [pron. *azerbaiđan*] s. propriu n.
azi după-amiază adv. + adv.; ***azi după-masă*** adv. + adv.; ***azi-noapte*** adv.

B

ba (*Ba merge, ba stă.*) conjcţ. coord. adversativă
babyschi, -uri [pron. *bebischi*] s.n.
babysitter, -e; babysitter, -i (angl.) [pron. *bebisităr*] s.f. şi m.
background, -uri (angl.) [pron. *becgraŭnd*] s.n.
bagajist, -i s.m.
Baia Mare s. propriu f., g.-d. *Băii Mari*
bain-marie (fr.) [pron. *bĕmari*] s.n.
Bairam (sărbătoare religioasă musulmană) s. propriu n.
baladesc, baladească, baladeşti, bala-deşti adj.
balcanist, -ă, -i, -e s.m. şi f.
Marea Baltică s. propriu f., g.-d. *Mării Baltice*
banking (angl.) [pron. *benching*] s.n.
banner, -e (angl.) [pron. *benăr*] s.n.
basculantă, -e s.f.
BASIC/Basic (limbaj de programare) (angl.) [pron. *beĭsic*] *s.* propriu n.
Basic-English (angl.) [pron. *beisĭc-ingliş*) s.n.
baterist, -i s.m.
bax, -uri s.n.
bazooka (angl.) [pron. *bazuca*] s.f.
a băga de seamă loc. vb.
băgător de seamă loc. s.m.
BBC (post de radio-TV) (angl.) [pron. *bibisi*] s. propriu n., art. *BBC-ul*
BCA [cit. *be-ce-a*], s.n., art. *BCA-ul*
Beatnic, *-i* (angl.) [pron. *bitnic*) (beat-nic) s.m.
beaujolais (vin) (fr.) [pron. *bojole*] s.n.
bebeluş, -i s.m.
Beijing/Pekin s. propriu n.
Belarus/Bielorusia (stat) s. propriu n./f.; g.-d. *(statului) Belarus/ Bielorusiei*
Benelux (grup de state) s. propriu n.
bermudă, -e s.f.
(Insulele) Bermude s. propriu f. pl.
bidonville, -uri (fr.) [pron. *bidonvil*] (*bi-donville*) s.n.; art. *bidonville-ul, bidonville-urile*
Biedermeier (stil în artă) (germ.) [pron. *bidărmaier*] s. propriu n.
bifă, -e s.f.
big band (angl.) [pron. *bigbend*] s.n.; art. *big bandul*
Big Bang (angl.) [pron. *bigbeng*] s.n.; art. *Big Bangul*

Big Brother (angl.) [pron. *big brazăr*] s. propriu m.
bildungsroman,-e (*bil-dungs-ro-man*) s.n.
bine-credincios, -i, bine-credincioasă, -e s.m. şi f.
a binedispune vb. compus
biodegradabil, -ă, -i, -e adj.
biodiversitate s.f., g.-d. *biodiversităţii*
bioenergie, bioenergii s.f., g.-d. *bioenergiei/* acestei *bioenergii*
biogaz s.n.
bioritm, -uri s.n.
bip, -uri s.n.
Imperiul Bizantin s. propriu n.
bla-bla interj.
blat, -uri s.n.
BMW, -uri [cit. *beemve*] s. propriu n.; art. *BMW-ul, BMW-urile*
board, -uri (angl.) [pron. *bord*] s.n.; art. *boardul, boardurile*
body, -uri (angl.) s.n.; art. *body-ul, body-urile*
body building (angl.) [pron. *bodi bilding*] s.n.; art. *body buildingul*
bodyguard, bodyguarzi (angl.) [pron. *bodigard/badigard*]/ ***bodigard, bodigarzi***
Boema (titlu) s. propriu f., g.-d. *Boemei*
bonus, uri s.n.
bordeaux (vin) (fr.) [pron. *bordo*] s.n.; art. *bordeaux-ul;* (porţii) *bordeaux-uri*
Bordeaux (fr.) [pron. *bordo*] (*Bor-deaux*) s. propriu n.
bossa-nova, bossa-nove s.f.; g.-d. *bossa-novei*
boxer, -i (rasă de câini) s.m.
box-office (angl.) [pron. *boxofis*] s.n.; art. *box-office-ul*
brain drain (angl.) [pron. *breĭndreĭn*] s.n.; art. *brain drainul*
brainstorming (angl) [pron. *breĭnstorming*] (*brain-stor-ming*) s.n.
brandy (angl.) [pron. *brendi*] s.n.; art. *brandy-ul;* (sorturi, porţii) *brandy-uri,* art. *brandy-urile*
break (automobil) (angl.) [pron. *brec*] s.n.; art. *breakul;* pl. *breakuri,* art. *breakurile*
briefing (angl.) [pron. *brifing*] s.n.; art. *briefingul;* pl. *briefinguri*
broccoli (it.) s.m.
broker, *-i* (angl.) [pron. *brocăr*] s.m.
Bruxelles (fr.) [pron. *brüsel*] s. propriu n.; art. *Bruxelles-ul*
Bucureşti s. propriu n., art. *Bucureştiul*
Buftea (nume de loc) s. propriu n.
bună-creştere (politeţe) s.f., art. *buna-creştere* (dar: *buna lui/ei creştere);* g.-d. art. *bunei-creşteri;* a nu se confunda cu ***bună creştere*** (o bună creştere în greutate) adj. + s.f.
bună dimineaţa (formulă de salut) adj. + s. f. art.; a nu se confunda cu ***bună-dimineaţa*** (plantă) s.f. compus
bună seara (formulă de salut) adj. + s.f.
bună stare (stare bună: *Maşina este în bună stare.*) adj. + s.f.; a nu se confunda cu ***bunăstare*** (prosperitate: *Trăieşte în bunăstare.*) s.f. compus
de bunăvoie (nesilit, din proprie voinţă: *A venit de bunăvoie.*) loc. adv.; a nu se confunda cu ***bună voie*** (veselie: *Era o bună voie molipsitoare.*) adj. + s.f.
bună ziua (formulă de salut) adj. + s.f. art.
bun gust (gust bun: *Mâncarea avea un remarcabil bun gust.*) adj., s.n.; a nu se confunda cu ***bun-gust*** (simţ estetic: *Dădea dovadă de bun-gust în îmbrăcăminte.*) s.n.; g.-d. art. *bunului-gust* (dar: *bunul său gust /bunului său gust*)
bunică-mea (***-ta, -sa***) s.f. + adj. pron. posesiv; g.-d. *bunică-mii (-tii, -sii)*
bunicu-meu (***-tău, -său***) s.m. + adj. pron. posesiv
bun-plac s.n.; art. *bunul-plac;* g.-d. art. *bunului-plac* (dar: *bunul lui/ei plac, bunului său plac*)
bun-platnic, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
bun simţ (bună intuiţie: *Are un deosebit de bun simţ estetic.*) adj. + s.n.; a nu se confunda cu ***bun-simţ*** (decenţă: *Se poartă cu mult bun-simţ.*) s.n. compus; art. *bunul-simţ* (dar: *bunul lui/ei simţ*)
bun venit adj. + s.n.
a butona vb.
butic, -uri s.n.
bypass, -uri (angl.) [pron. *baĭpas*] s.n.
byte, byţi (angl.) [pron. *baĭt*] s.m.

C

cafea espresso s.f. + s.n.
cafea filtru s.f. + s.n.
café-concert (fr.) [pron. *café-conser*] s.n.

café-frappé (fr.) s.n., pl. *café-frappé-uri*; art. *café-frappé-ul, café-frappé-urile*
Caiafa (personaj biblic) s.n.
caiet-program s.n. compus; pl. *caiete-program*
Calea-Lactee (brâu de stele, *Calea-Laptelui, Calea-Robilor*) s. propriu f.; g.-d. *Căii-Lactee*
caloriferist, caloriferişti s.m.
cameleonic, -ă, -i, -e adj.
cameraman, -i s.m.
Cameră (Camera Deputaţilor) s.f.
campus, -uri (ansamblu universitar) s.n.
canabis (drog) s.n.
canadiancă, -e s.f.; g.-d. *canadiencei*
cantautor, -i, cantautoare, -e s. m. şi f.
cap de bour (timbru) s.n. + prep. + s.m.
captatio benevolentiae (lat.) [cit. *captaţio benevolenţie*] loc. s.f.
Capul Verde (stat) s. propriu n.
carabinieră, -e s.f.
Marea Caraibilor s. propriu f.
carbogazos, -ă adj.; pl. *carbogazoase*
card, -uri s.n.
carmangerie, -i s.f.; g.-d. *carmangeriei*/acestei *carmangerii*
carte de credit s.f.; pl. *cărţi de credit*
Carul-Mic/Carul-Mare (constelaţii) s. propriu n.
casă-muzeu, case-muzeu s.f. compus; g.-d. *casei-muzeu/acestei case-muzeu*
cash (angl.) [pron. *cheş*] adj. invar. (*plată/plăţi cash*), adv. (*plăteşte cash*)
cash (angl.) [pron. *cheş*] s.n., art. *cash-ul*
casting (angl.) s.n., art. *castingul*
a caşera vb.; *caşerează, caşerând ...*
Caşmir (nume de loc) s. propriu m.
Catalonia (nume de loc) s. propriu f.
catering (angl.) [pron. *keităring*] s.n., art. *cateringul*
călărăşean, -i, călărăşeancă, -e s.m. şi f.
călărăşean, -ă, -i, -e adj.
Călăraşi (nume de loc) s. propriu n.
căluşul s.n. art.; neart. *căluş*
cămin-spital, cămine-spital s.n. compus
Câmpulung (nume de loc) s. propriu n.
CD, CD-uri (angl.) [pron. *sidi*] s.n., art. *CD-ul, CD-urile*
CD-player (angl.) [pron. *sidipleiăr*] s.n., pl. *CD-playere*
CD-ROM, CD-ROM-uri (angl.) [pron. *sidirom*] s.n., art. *CD-ROM-ul, CD-ROM-urile*
CD-writer (angl.) [pron. *sidiraităr*] s.n., pl. *CD-writere*
ceauşist, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
CEC/ C.E.C. s. propriu n., art. *CEC-ul/ C.E.C.-ul*; pl. (agenţii) *CEC-uri/ C.E.C.-uri*
cehoaică, -e s.f.
celular, -e s.n.
Cenuşăreasa (personaj) s. propriu f.; g.-d. *Cenuşăresei*
Cerber (animal mitologic) s. propriu m.; a nu se confunda cu s.m. comun ***cerber, -i*** (paznic)
Cezar (împărat roman)/(lat.) ***Caesar*** [pron. *cesar*] s. propriu m.
cha-cha-cha, -uri (hisp.) [pron. *ča- ča- ča*] s.n., art. *cha-cha-cha-ul, cha-cha-cha-urile*
charismatic, -ă, -i, -e [pron. *carismatic*] adj.
charismă [pron. *carismă*] s.f., g.-d. *(acestei) charisme/charismei*
chat (angl.) [pron. *cet*] s.n., art. *chatul*
chateaubriand, -uri (preparat culinar) (fr.) [pron. *ţatobriă*] s.n.; ***Chateaubriand*** (nume de persoană) s. propriu m.
cheeseburger, -i (angl.) [pron. *cizburgăr*] s.m.
cherry (angl.) [pron. *ceri*] s.n., art. *cherry-ul*; (sorturi, porţii) *cherry-uri, cherry-urile*
cherry-brandy (angl.) [pron. *ceribrendi*] s.n., art. *cherry-brandy-ul*; (sorturi, porţii) *cherry-brandy-uri, cherry-brandy-urile*
Chicago (angl.) [pron. *şicago*] s. propriu n.
Chile (stat) [pron. *čile*] s. propriu n.; g.-d. *(statului) Chile*
(tuns) ***chilug*** adv.
chinologic, -ă, -i, -e adj.
chioşcar, -i (fam.) s.m.
Chippendale (stil în artă) (angl.) [pron. *cipăndeil*] s. propriu n.
chips, -uri (angl.) [pron. *čips*] s.n.
chit că (fam.) loc. conjcţ.
chou à la crème (fr.) [pron. *şu a la crem*] s.n.; pl. *chou à la crème*
ciao (it.) (fam.) [pron. *čau*] interj.
ciclamen [pron. *siclamen*] adj. invar. şi s.n.
cifră-record s.f. compus, g.-d. *cifrei-record/* acestei *cifre-record*; pl. *cifre-record, cifrele-record*
ciné-vérité (fr.) [pron. *sineverité*] s.n., art. *ciné-vérité-ul*

cip, -uri s.n.
cip-cirip interj.
circulabil, -ă, -i, -e adj.
a (se) clasiciza vb.
claustrofobie, claustrofobii s.f.
clăpar, -i s.m.
a climatiza vb.
clinci, -uri (încleştare la box) s.n.
clip, -uri s.n.
a clona vb.; ***clonare, -i*** s.f.; ***clonă, -e*** s.f.
clou (fr.) [pron. *clu*] s.n., art. *clou-ul, clou-urile*
coană-mare s.f. compus, g.-d. *(acestei) coane-mari, coanei-mari*
a cofinanţa vb.
cola (coca-cola) s.f., g.-d. *(acestei) cola, colei*; pl. *cola*
colant, -ă, colanţi, -e adj.; ***colant, colanţi*** s.m.
colet-capcană s.n. compus; pl. *colete-capcană*
colocvial, -ă, -i, -e adj.
coloristic, -ă, -i, -e adj.
commedia dell´arte (it.) s.f., g.-d. *(acestei) commedia dell´arte/commediei dell´arte*
compact-disc s.n., pl. *compact-discuri*; abr. *CD* [cit. *sidi*]
competiţional, -ă, -i, -e adj.
a computeriza [pron. *a compiuteriza*] vb.
comunicabilitate s.f., g.-d. *(acestei) comunicabilităţi/comunicabilităţii*
concentraţionar, -ă, -i, -e adj.
a conceptualiza vb.
concertat, -ă, -i, -e (unit) adj.
concurenţial, -ă, -i, -e adj.
conectabil, -ă, -i, -e adj.
confecţioner, -ă, -i, -e s.m. şi f.
confesiv, -ă, -i, -e adj.
confidenţialitate s.f.
conform adv.
conjunctural, -ă, -i, -e adj.
conotativ, -ă, -i, -e adj.; ***conotaţie, conotaţii*** s.f., art. *conotaţiile*
consemnabil, -ă, -i, -e adj.
consiliere, -i s.f., g.-d. *consilierii*
consternant, -ă, -i, -e adj.
Constituţia (legea fundamentală) s. propriu f., g.-d. *Constituţiei*
construibil, -ă, -i, -e adj.
consulting (angl.) [pron. *consalting*] s.n.
consumabile s.n. pl.
a conştientiza vb.
contabil-şef (dar: *contabilul nostru şef*) s.m.; pl. *contabili-şefi*
contestatar, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
contextual, -ă, -i, -e adj.
contoar/comptoar, -e (agennţie comercială, birou, tejghea) s.n.; ***contor, contoare*** (aparat de măsură) s.n.
contraargument, -e s.n.
contraceptiv, -e s.n.; ***contraceptiv, -ă, -i, -e*** adj.
contract-tip (dar: *contractul tău tip*), s.n.; pl. *contracte-tip*
contrainformaţii s.f. pl.
contraofertă, -e s.f.
contraperformanţă, -e s.f.
contrar, -ă, -i, -e (opus) adj.; ***contrar*** adv.; ***contrar*** (ceea ce este opus: *Contrarul demonstraţiei lui ...*) s.n.
contraserviciu, contraservicii s.n.
contrasens s.n.
contravenţional, -ă, -i, -e adj.
controversat, -ă, -i, -e adj.
conversie, conversii (recalificare) s.f.; ***conversiune, -i*** (schimbare) s.f.
cool (angl.) [pron. *cul*] adj. invar., adv.
copiator, copiatoare s.f.
copreşedintă, -e s.f.
copyright (angl.) [pron. *copiraît*] s.n., art. *copyrightul*
copywriter, -i (angl) [pron. *copiraităr*] s.m.
coraportor, -i, coraportoare, -e s.m. şi f.
Coreea s. propriu f.; ***coreean, -ă, -i, -e*** s. şi adj. m. şi f.; ***coreeancă, -e*** (locuitoare) s.f.
cornflakes (angl.) [pron. *cornfleics*] (cornflakes) s.n. pl.
cornier (fier cornier) adj.
Ileana Cosânzeana (personaj) s. propriu f., g.-d. *Ilenei Cosânzene*
cosmeticale (fam.) s.f. pl., art. *cosmeticalele*
a cosmetiza vb.
Costa Rica s. propriu f., g.-d. *Costa Ricăi*
cotă-parte, cote-părţi s.f., art. *cota-parte, cotele-părţi*; g.-d. *cotei-părţi, cotelor-părţi*
cotizant, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
country (angl.) [pron. *cantri*] adj. invar.; ***country*** s.n., art. *cantry-ul*
cover-girl (angl.) [pron. *covărgărl*] s.f., pl. ***cover-girl***

craiovean, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.; ***craioveancă, -e*** (locuitoare) s.f.
creativ, -ă, -i, -e adj.
creativitate s.f., g.-d. *creativităţii*
criptocomunist, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
Hristos/Cristos s. propriu m.; abr. *î.H.* (înainte de Hristos/Cristos), *d.H.* (după Hristos/Cristos)
crişean, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.; ***crişeancă, -e*** (locuitoare) s.f.
croasant, croasanţi s.m.
cronofag, -ă, -i, -e adj.
a cruci (a încrucişa) vb.; ***a se cruci*** (a se mira) vb.
a culpabiliza vb.
cum laude (lat.) (cu elogii) loc. adv.; ***magna cum laude*** (cu cele mai mari elogii) loc. adv.
cumnată-mea (-ta, -sa) s.f. + adj. pron.; g.-d. *cumnată-mii (-tii, -sii)*
cumnatu-meu (-tău, -său) s.m. + adj. pron.
Curaçao (nume de loc) [pron. *curasao*] s. propriu n.
curricular, -ă, -i, -e adj.; ***curriculum*** (lat.) s.n.; ***curriculum vitae*** (lat.) [pron. *curiculum vite*] s.n.; abr. *CV* [cit. *sivi*]
curry (angl.) [pron. *cari*] s.n.; art. *curry-ul*
cutare (nume de persoană imaginar) s.m.; art. *lui cutare*; ***Cutărescu*** (nume de familie imaginar) s. propriu m., g.-d. *lui Cutărescu*
cutter, -e (cuţit) (angl.) [pron. *catăr*] s.n.
cuvânt-cheie, cuvinte-cheie s.n.
cuvânt-titlu, cuvinte-titlu s.n.
cybercafe (angl.) [pron. *sibercafe*] s.n; pl. *cybercafeuri*
cyberspaţiu, cyberspaţii (angl.) [pron. *siberspaţiu*] s.n.
cyborg, -i (angl.) [pron. *siborg*] s.n.

D

da capo al fine (it.) loc. adv., abr. *d.c. al fine*
dacism (cuvânt) s.n. pl. *dacisme*
dame (joc) s.f. pl.
damnare (livr.) s.f. , g.-d. art. *damnării*; pl. *damnări*
dance (angl.) [pron. *dens*] s.n., art. *dance-ul*
dare de mână (bogăţie) loc. s.f., g.-d. art. *dării de mână*
date (informaţii) s.f. pl.
a datora/(înv.) ***a datori*** (a avea o datorie materială sau morală) vb.; ind. prez.: *datorează/datoreşte*, ind. imperf.: *datora/datorea*, conj. prez.: *să datoreze/să datorească*, ger.: *datorând/datorind*
a se datora/(înv.) ***a se datori*** (a avea drept cauză) vb.; ind. prez.: *se datorează/se datoreşte*, ind. imperf.: *se datora/se datorea*, conj. prez.: *să se datoreze/să se datorească*, ger.: *datorându-se/datorindu-se*
DDT [cit. *dedete*] s. n., art. *DDT-ul*
dealer (angl.) [pron. *dilăr*] s. m., pl. *dealeri*
deasupra adv. (*a locui deasupra*), prep. (*deasupra casei*), prep. + adv. (zboară pe deasupra); ***deasupră-*** (înv.) prep. (*deasupra-i*)
debarasare s.f., g.-d. *debarasării*; pl. *debarasări*
debarasor, -i, debarasoare, -e s.m. şi f.
a debleia (a degaja un teren) vb.
a debranşa vb.; ind. prez.: el *debranşează*, noi *debranşăm*, ger.: *debranşând*
Debreţin (magh.), ***Debrecen*** [*c* pron. *ţ*] (oraş) s. propriu n.
a debusola vb.
Decameronul (op. lit.) s. propriu n.
a decapitaliza (a retrage capitalul) vb.
decepţionat, -ă, -i, -e adj.
decizional, -ă, -i, -e adj.
deck (angl.) s. n., pl. *deckuri*
declamativ, -ă, -i, -e adj.
declanşator, -ă, -i, -e adj.
declarabil, -ă, -i, -e adj.
a decodifica vb.
decodor s.n., pl. *decodoare*
a decolmata vb.
a se decontracta vb.
deductibil, -ă, -i, -e adj.
de facto (lat.) loc. adj., loc. adv.
defavorizat, -ă, -i, -e adj.
defibrilator s.n., pl. *defibrilatoare*
defrişabil, -ă, -i, -e adj.
defulare, -i s.f.
degenerativ, -ă, -i, -e adj.
degradabil, -ă, -i, -e adj.
deîmpărţit s.n.; ***de împărţit*** (tempo lent)/***de-mpărţit*** (prep.+vb.)
deînmulţit s.n.; ***de înmulţit*** (tempo lent)/***de-nmulţit*** (prep. + vb.)
déjà-vu (fr.) [pron. *dejavü*] s.n.
de jure (lat.) [pron. *de ĭure*] loc. adv.
de jur împrejur loc. adv.; ***de jur împrejurul*** loc. adj.

delăsător, -ă, -i, -e adj.
deltaplan s.n., pl. *deltaplane*
demachiant, -e s.n.; ***demachiant, -ă, -i, -e*** adj.
demipensiune, -i s.f., g.-d. *demipensiunii*
demisec (vin) adj. m.; pl. f. *demiseci*
a demistifica vb.
a demitiza vb.
a demixta vb.
a demoniza vb.
denaturat, -ă, -i, -e adj.
denigrant, -ă, -i, -e adj.
denotativ, -ă, -i, -e adj.
deodorant, -e s.n.; ***deodorant, -ă, -i, -e*** adj.
a depila vb.; ***depilant, -e*** s.n.; ***depilant, -ă, -i, -e*** adj.; ***depilat, -ă, -i, -e*** adj.
de pildă loc. adv.
deplasat, -ă, -i, -e adj.
a depolitiza vb.
depoluant, -i s.m.; ***depoluant, -ă, -i, -e*** adj.
depresie (deprimare) s.f., g.-d. *depresiei*; pl. *depresii*
a (se) deprofesionaliza vb.
a depuncta vb.
a desacraliza vb.
a descarcera vb.
descăzut (*de-scă-zut/de-scă-zut*) s.n.; **de scăzut** prep. + vb.
descentrare s.f., g.-d. *descentrării*; pl. *descentrări*
descriptivist, -i (des-crip-ti-vist/de-scrip-ti-vist) s.m.; ***descriptivist, -ă, -i, -e*** adj.
deserviciu, deservicii s.n.
desfăşurător s.n., ***desfăşurătoare***
deshidratant, -i s.m., ***deshidratant, -ă, -i, -e*** adj.
desigur adv. (*Desigur că plouă!*); **de sigur** prep. + adj. (*De sigur ce era de reuşită, ...*)/prep. + adv. (*De sigur, e sigur că vine!*)
a desincroniza vb.
descktop (angl.) (*desck-top*) s.n., pl. *descktopuri*
a destabiliza vb.; ***destabilizator, -i, destabilizatoare, -e*** adj.
a destructura (*des-truc-tu-ra/de-struc-tu-ra*) vb.
destul, destui, destulă, destule adj.; g.-d. pl. m. şi f.: *destulor* + g.-d. şi ac. m. şi f.: *a destui/la destui, a destule/la destule (notele destulor elevi/a destui elevi/la destui elevi; temele destulor fete/a destule fete/la destule fete*; dar: *acestor destui elevi/acestor destule fete*)
destui, destule pron. nehot. m. (*Au venit destui.*) şi f. (*Dintre fete, destule au note bune.*), uneori cu valoare n. (*A îndurat destule.*); g.-d. pl. m. şi f.: *destulora* + g.-d. şi ac. m. şi f.: *a destui/la destui, a destule/la destule (notele destulora/a destui; a dat destulora/la destui; la destule dintre ele ...)*
destul (suficient de, aproximativ, relativ) adv. (*Sunt destul de buni.*)
pe deşelate loc. adv.
deşănţat, -ă, -i, -e adj.
a se deşertifica vb.
deşteptător, deşteptătoare s.n.
a detartra vb.; ***detartraj, -e*** s.n.
detectabil, -ă, -i, -e adj.
a detensiona vb.
a detoxifia vb.
deus ex machina (lat.) [*chi* pron. *ki*] loc. s.n.
deux-pièces (fr.) [pron. *döpies*] s.n., art. *deux-pièces-ul*; pl. *deux-pièces-uri*
devans s.n., pl. *devansuri*
a devirusa vb.; ***devirusare, -i*** s.f.
devreme adv. (*timpuriu: A plecat mai devreme*); ***de vreme*** prep. + s.f. (*referitor la vreme: M-am săturat de vreme rea.*); ***de vreme ce*** loc. conjcţ. subord. (*din moment ce: De vreme ce plouă, nu mai plec la munte.*)
a dezaburi (*dez-a-bu-ri/de-za-bu-ri*) vb.; ***dezaburire, -i*** (*de-za-bu-ri-re/dez-a-bu-ri-re*) s.f.; ***dezaburitor*** (*de-za-bu-ri-tor/dez-a-bu-ri-tor*) s.n., pl. *dezaburitoare*
a dezalcooliza (*de-zal-co-o-li-za/ dez-al-co-o-li-za*) vb.; ***dezalcoolizare, -i*** (*dez-al-co-o-li-za-re/dez-al-co-o-li-za-re*) s.f.
a dezambala (*de-zam-ba-la/dez-am-ba-la*) vb.
a dezambiguiza (*de-zam-bi-gu-i-za/dez-am-bi-gu-i-za*) vb.
a dezambreia (*de-zam-bre-ia/dez-am-bre-ia*) vb.
a dezasambla (*de-za-sam-bla/dez-a-sam-bla*) vb.
a dezetatiza (*de-ze-ta-ti-za/dez-e-ta-ti-za*) vb.
a dezideologiza (*de-zi-de-o-lo-gi-za/dez-i-de-o-lo-gi-za*) vb.
a dezincrimina (*de-zin-cri-mi-na/dez-in-cri-mi-na*) vb.

dezinfectant (produs pentru distrugerea agenților patogeni) (*de-zin-fec-tant/dez-in-fec-tant*) s.m./s.n., pl. *dezinfectanți/dezinfectante*; ***dezinfectant, -ă, -i, -e*** adj.
a dezinhiba (*de-zin-hi-ba/dez-in-hi-ba*) vb.
a dezlocui vb.
diacritic (semn) adj. m.; pl. adj. f. *diacritice*; ***diacritic, -e*** s.f.
diasistem, -e s.n.
Diesel (nume de persoană) (germ.) [pron. *dizăl*] (Die-sel) s. propriu n.
diferit, -ă, -i, -e (care diferă) adj.; ***diferiți,-e*** (fel de fel) adj. m. și f. pl., g.-d. pl. m. și f.: *diferitor (opinii ale diferitor oameni)* + ac. m. și f.: *a diferiți/la diferiți, a diferite/la diferite (temele a diferiți elevi/dau flori la diferite colege* etc.)
difuzie, difuzii s.f.
digest (angl.) [pron. *daĭgest*] (rezumat) s.n., pl. *digesturi*
a se dili (fam.; a înnebuni) vb.; ***diliu, -e, -i, -i*** (nebun) adj.
dinamovist, -ă, -i, -e s. și adj. m. și f.
dinăuntru adj. invar. (*partea dinăuntru*) și adv. (*vine dinăuntru*); ***dinăuntru-*** prep. (*dinăuntru-mi*); ***dinăuntrul*** prep. (*dinăuntrul casei*)
dincolo (în cealaltă parte, acolo) adv. (pleacă dincolo); ***din colo*** (din cealaltă parte, de acolo) prep. + adv. (*vine din colo, nu de aici*)
din preajmă loc. adj. (*pădurea din preajmă*), loc. adv. (*se aude din preajmă*), loc. prep. (*din preajmă-i*)
dioxid s.m., pl. *dioxizi*
director, -i, directoare, -e (care direcționează) s.m. și f.; ***director, -i*** (persoană) s.m.; ***director, directoare*** (grupare de documente în calculator) s.n.
a direcționa vb.
dirijabil, -ă, -i, -e adj.
dischetă, -e s.f.
disc-jockey (angl.) [pron. *discĕocheĭ*] s.m. art. *disc-jockey-ul*, pl. *disc-jockey* art. *disc-jockey-i*; abr. *DJ* [pron. *digeĭ*]
disco adj. invar., s.n.
discografic, -ă, -i, -e adj.
discount (angl.) [pron. *discaŭnt*] s.n., pl. *discounturi*
disfuncționalitate, -i s.f.
display (angl.) [pron. *displeĭ*] s.n., art. *display-ul*; pl. *display-uri*
a disponibiliza vb.; ***disponibilizat, -ă, -i, -e*** s. și adj. m. și f.
a distorsiona vb.
distribuțional, -ă, -i, -e adj.
divizabilitate, -i s.f.
divizionar, -ă, -i,-e adj.; ***divizionară, -e*** s.f.
dizarmonie, dizarmonii s.f.
djiboutian, -ă, -i, -e (referitor la Djibouti), adj.
doar-doar adv.
doisprezecime, -i (*dois-pre-ze-ci-me/doi-spre-ze-ci-me*) s.f.
dolby (angl.) s.n.
doldora adj. invar., adv.
donjuan, -i (tip uman) s.m.; ***Don Juan*** (personaj) s. propriu m.
donquijote (tip uman) [pron. *donchihote*] s.m.; ***Don Quijote*** (personaj literar) s. propriu m.; ***donquijotesc, -ă, -i, -e*** adj.; ***donquijotism*** s.n.
dopant, -ă, -i, -e adj.
dostoievskian, -ă, -i, -e adj.
drenă, -e s.f.
dressing (angl.) s.n., pl. *dresinguri*
drive-in (angl.) [pron. *draĭvin*] adj. invar. și s.n.
drugstore (angl.) [pron. *dragstor*] s.n., art. *drugstore-ul*; pl. *drugstore-uri*
drujbă, -e s.f.
dry (angl.) [pron. *draĭ*] s.n.
dublu-casetofon s.n.; pl. ***dublu-casetofoane***
Duma de Stat (cameră a Parlamentului rus) s. propriu f., g.-d. *Dumei de Stat*
Duminica Tomei (sărbătoare) s. propriu f., g.-d. *Duminicii Tomei*
după-masă/după-masa adv.; ***după-masă*** s.f., art. *după-masa*, pl. *după-mese*, art. *după-mesele*
după prânz prep. + s.n.
duroflex (*du-ro-flex*) s.n.
duty-free (angl.) [pron. *dĭutifrĭ*] s.n., art. *duty-free-ul*, pl. *duty-free-uri*

E

E (aditiv alimentar) s.n., art. *E-ul*, pl. *E-uri*
ebenistică s.n., g.-d. *ebenisticii*

echiunitar, -ă, -i, -e adj.
ecler, -uri s.n.
ecografic, -ă, -i, -e adj.; ***ecografie, ecografii*** s.f.
ecologist, -ă, -i, -e s. și adj. m. și f.
economico-financiar, -ă, -i, -e adj.
ecospecie, ecospecii s.f.
editorialist, -ă, -i, -e s.m. și f.
educațional, -ă, -i, -e adj.
a eficientiza vb.
Turnul Eiffel (fr.) [pron. *Efel*] s. propriu m.
Einstein (germ.) [pron. *aĭnștain*] (Ein-stein) s. propriu m.
a ejecta vb.; ***ejectabil, -ă, -i, -e*** adj.
electrocasnic, -ă, -i, -e adj.
elidare, -i (înlăturarea vocalei finale) s.n.
elitism s.n.
elitist, -ă, -i, -e adj.
Câmpiile Elizee s. propriu f.
elucubrant, -ă, -i, -e adj.
e-mail (angl.) [pron. *imĕĭl/ĭmeĭl*] s.n.; pl. *e-mailuri*
eminescianism s.n.; ***eminescolog, -i*** s.m.
emisie, emisii (emitere) s.f.; ***emisiune, -i*** (program radio, TV) s.f.
en détail (fr.) [pron. *ãdetaĭ*] loc. adj., loc. adv.
en titre (fr.) [pron. *ãtitr*] loc. adj.
epigonic, -ă, -i, -e adj.; ***epigonism*** s.n.
a erbicida vb.; ***erbicidare, -i*** s.f., g.-d. *erbicidării*
erbivor, -ă, -i, -e adj.; ***erbivor, -e*** s.n.
ergonomic, -ă, -i, -e adj.
a se erija vb.; *se erijează, ne erijăm, să se erijeze, erizându-se ...*; ***erijare*** s.f., g.-d. *erijării*
eschimos, eschimoși, eschimoșă, eschimose s. și adj. m. și f.
espresso (it.) s.n.; pl. *espresso*
est-german, -ă, -i, -e adj.
estimp (pop.) (în acest timp) adv.
a etapiza vb.; ***etapizare, -i*** s.f.
ethno-rock (angl.) [pron. *etnoroc*] s.n.; art. *ethno-rockul*
etnie, etnii s.f.; art. *etnia, etniile*; g.-d. *etniei, etniilor*
eu (concept filozofic) s.n.; art. *eul*
Eurasia (E-u-ra-si-a/E-ur-a-si-a) s. propriu f., g.-d. *Eurasiei*
euro s.m. ; pl. *euro*; abr. *EUR*; simbol €
euroatlantic, -ă, -i, -e adj.
eurocent, -i s.m.
eurodolar, -i s.n.
euroobligațiune, -i s.f. , g.-d. *euroobligațiunii*
a eutanasia vb.; *eutanasiază, eutanasiind ...*; ***eutanasiere*** s.f.; g.-d. *eutanasierii*
evenimențial, -ă, -i, -e adj.
ex abrupto (lat.) loc. adv.
ex aequo (lat.) [pron. *ecsecvo*] loc. adj., loc. adv.
ex cathedra (lat.) [pron. *ecscatedra*] loc. adj., loc. adv.
executiv, -ă, -i, -e [cit. *egzecutiv*] adj.; ***executiv, -e*** s.n.
exit-poll (angl.) s.n.; pl. *exit-polluri*
a exînscrie vb.; *exînscriu, exînscrii, exînscrie, exînscriem, exînscrieți, exînscriu ..., exînscriind ...*
ex-libris (lat.) s.n.; pl. *ex-librisuri*
exoftalmic, -ă, -i, -e (e-xof-tal-mic/ex-of-tal-mic) adj.
expandat, -ă, -i, -e adj.
expozițional, -ă, -i, -e adj.
extensie, extensii (med., tehn.) s.f.; ***extensiune, -i*** (lingv., log.) s.f.
a externa vb.
extra adj. invar.
extraburșier, -ă, -i, -e adj.
extraconjugal, -ă, -i, -e adj.
extrasenzorial, -ă, -i, -e adj.
extrasezon s.n.
extravilan s.n.
Extremul Orient s. propriu n.

F

a fabula vb.
fair (angl.) [pron. *fer*] adj. invar., adv.
fairplay (angl.) [pron. *ferpleĭ*] s.n.; art. *fairplay-ul*
fan, -i s.m.
Fanar (cartier din Constantinopol) s. propriu n.
fast-food (angl.) [pron. *fastfud*] s.n.; pl. *fast-fooduri*
față-n față loc. adv.
a fațeta vb.
faunistic, -ă, -i, -e adj.
fax, -uri s.n.
a făli (înv.) (a preamări) vb.; ***a se făli*** (a se mândri) vb.

fără de (înv.) loc. prep.
fâs (fam.) s.n.
Fecioara Maria (Maica Domnului) s. propriu f.
feedback (angl.) [pron. *fidbec*] s.n.; pl. *feedbackuri*
a felia (a tăia felii) vb.; *feliază, feliem, să felieze, feliind ...*; ***feliere, -i*** s.f.; g.-d. *felierii*
felurit, -ă, -i, -e adj.; g.-d. pl. m. şi f.: *feluritor* + g.-d. şi ac. m. şi f.: *a feluriţii/la feluriţi, a felurite/la felurite (notele feluritor elevi/a feluriţi elevi/la feluriţi elevi; temele feluritor fete/a felurite fete/la felurite fete;* dar: *acestor feluriţi elevi/acestor felurite fete)*
a fenta vb.
festivist, -ă, -i, -e adj.; ***festivism*** s.n.
fetişizant, -ă, -i, -e adj.
fiabil, -ă, -i, -e adj.; ***fiabilitate*** s.f.; g.-d. *fiabilităţii*
fiasco (fias-co) s.n.; art. *fiascoul*
fibromatos, -ă, -i, -e adj.; ***fibromatoză*** s.f; g.-d. *fibromatozei*
fierar-betonist, fierari-betonişti s.m.
fier-beton s.n.
fie-mea (*-ta, -sa*) (pop., fam.) s.f. + adj. pron.; g.-d. *fie-mii (-tii, -sii)*
fiestă, -e (fies-tă) s.f.
fifty-fifty (angl.) adv.
figurant, -ă, -i, -e adj.
fiică, -e (fii-că) s.f.; ***fiică-mea (-ta, -sa)*** s.f. + adj. pron.; g.-d. *fiică-mii (-tii, -sii)*
filmografie, filmografii s.f.
fişet, -e s.n.
fitness (angl.) s.n.; art. *fitnessul*
fitosanitar, -ă, -i, -e adj.
fitoterapeut, -ă, -i, -e s.m. şi f.
five o´clock (angl.) [pron. *faĭvocloc*] s.n.; pl. *five o´clockuri*
fixing (angl.) s.n.; art. *fixingul*
fizioterapeut, -ă, -i, -e s.m. şi f.
flamenco (dans) (hisp.) s.n.; art. *flamencoul*
flash (angl.) [pron. *fleş*] s.n.; art. *flash-ul;* pl. *flashuri*
flashback (angl.) [pron. *fleşbec*] s.n.; pl. *flashbackuri*
flauşat, -ă, -i, -e adj.
fleţ, -i, fleaţă, -e (fam.) s.m. şi f.
a flexibiliza vb.
flipper, -e (angl.) [pron. *flipăr*] s.n.
floricultor, -i, floricultoare, -e s.m. şi f.
fluidizant, -ă, -i, -e adj.
föhn (germ.) [pron. *fön*] s.n., (aparate) pl. *föhnuri (föh-nuri)*
foiletonistic, -ă, -i, -e adj.
folk (angl.) s.n., adj. invar.; ***folkist, -ă, -i, -e*** s.m. şi f.
fonoizolant, -ă, -i, -e adj.
font, -uri (set de litere) s.n.
formant, -i s.m.
a formata vb.; ***formatare, -i*** s.f.
formativ, -ă, -i, -e adj.
forşpan, -uri s.n.
fotoconductor, -ă, -i, -e adj.
a fotocopia vb.; ***fotocopiator, fotocopiatoare*** s.n.
fotomodel, -e s.n.
franciză, -e s.f.; ***francizor, -i*** s.m.
francofon, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.; ***francofonie*** s.f.; art. *francofonia;* g.-d. *francofoniei*/acestei *francofonii*
frate-meu (-tău, -său) (fam.) s.m. + adj. pron.; g.-d. *lui frate-meu (-tău, -său)*
fraudare, -i s.f.; art. *fraudarea;* g.-d. *fraudării*/ acestei *fraudări*
frecţie, frecţii (masaj) s.f.; ***fricţiune, -i*** (frecare, conflict) s.f.
freudian, -i, freudiană, -e [pron. *froĭdian*] (freu-di-an) adj.
frezie, frezii s.f.; g.-d. *freziei*/acestei *frezii*
friteuză, -e (fr.) [pron. *fritöză*] s.f.
führer, -i (germ.) [pron. *fürăr*] (füh-rer) s.m.
full-time (angl.) [pron. *fultaĭm*] adj. invar., adv.
funcţionalitate s.f.; g.-d. *funcţionalităţii*
futurolog, -i, futurologă, -e s.m. şi f.

G

gablonz, -uri [cit. *gablonţ*] s.n.
gadget, -uri (angl.) [pron. *gaget*] (ga-dget) s.n.
gafeur, -i (fr.) [pron. *gaför*] s.m.; ***gafeuză, -e*** [pron. *gaföză*] s.f.
gaullist, -i, -ă, -e [pron. *golist*] s. şi adj. m. şi f.
gay (angl.) [pron. *ghei*] s.m.; pl. *gay;* art. *gay-ul, gay-i*
gazoduct, -e s.n.

geacă, geci s.f.; g.-d. *gecii*/acestei *geci*
generativ, -ă, -i, -e adj.; ***generativism*** s.n.
geodinamic, -ă, -i, -e adj.
geotehnic, -ă, -i, -e adj.
gerberă, -e s.f.; g.-d. *gerberii*/ acestei *gerberi*
gerontolog, -i, gerontologă, -e s.m. şi f.
gestual, -ă, -i, -e adj.
ghem/game [pron. *gheĭm*] (joc la tenis) s.n.; art. *ghemul/game-ul*
giardia (giar-di-a) s.f.
girofar, -uri s.n.
glasnost s.n.
a globaliza vb.; ***globalizare*** s.f.; g.-d. *globalizării*/acestei *globalizări*
golăneşte adv.
gorjean, gorjeni, gorjeană, gorjene adj. m. şi f.; ***gorjean, gorjeni, gorjeancă, gorjence*** (locuitor) s.m. şi f.
gradual, -ă, -i, -e adj.
grill, -uri (angl.) s.n.
gros-plan, gros-planuri (fr.) [pron. *gro plă*] s.n.
Guineea s. propriu f.; g.-d. *Guineei;* ***Guineea-Bissau*** s. propriu f.; g.-d. *Guineei-Bissau;* ***Guineea Ecuatorială*** s. propriu f.; g.-d. *Guineei Ecuatoriale*
gulag, -uri s.n.
guru (livr.) s.m.; art. *gurul;* pl. *guru*
guyanez, -ă, -i, -e (referitor la Guyana) s. şi adj. m. şi f.

H

Imperiul Habsburgic (Hab-sbur-gic/Habs-bur-gic) s. propriu n.
hacienda, -e (hisp.) [pron. *asienda*] s.f.
hacker, -i (angl.) [pron. *hecăr*] (ha-cker) s.m.
haios, -i, haioasă, -e (fam.) adj.
hamburger, -i (angl.) [pron. *hamburgăr*] s.m.
hamster, -i s.m.
happening, -uri (angl.) [pron. *hapăning*] s.n.
Harap-Alb s. propriu m.
hard, -uri (angl.) s.n.; ***hard disk, hard disckuri*** (angl.) s.n.
hard rock (angl.) s.n.; art *hard rockul*
hardware (angl.) [pron. *hardüer*] s.n.; art. *hardware-ul*
Harpagon (personaj) (fr.) [pron. *harpagõ*] s. propriu m.
hawaiian s. şi adj. m. şi f.
heavy metal (angl.) [pron. *hevi metăl*] s.n.
hegemonic, -ă, -i, -e adj.
heliomarin, -ă, -i, -e adj.
heliomat, -ă, -i, -e adj.
helvetic, -ă, -i, -e (referitor la Confederaţia Helvetică) adj.
heterosexual, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
hidroizolaţie, hidroizolaţii s.f.; g.-d. *hidroizolaţiei*/acestei *hidroizolaţii*
high fidelity (angl.) [pron. *haĭ fidelitĭ*) adj. invar.; abr. *hi fi*
high-life (angl.) [pron. *haĭlaĭf*] s.n.; art. *high-life-ul*
high technology (angl.)]pron. *haĭtecnologĭ*) s.f.
hiperinflaţie, hiperinflaţii (hi-pe-rin-fla-ţi-e/ hi-per-in-fla-ţi-e) s.f.
hipermarket, -uri s.n.
hip-hop s.n.
hipiot, -ă, -i, -e adj.
hipoacuzic, -ă, -i, -e adj.
hippy (angl.) adj. invar.; ***hippy*** s.m.; art. *hippy-ul;* pl. *hippy;* art. *hippy-i*
irotonisire, -i s.f.; g.-d. *hirotonisirii*/acestei *hirotonisiri*
hitlerist, -ă, -i, -e adj.; ***hitlerism*** s.n.
hochparter, -e (germ.) [pron. *hohparter*] s.n.
holdup, -uri (angl.) [pron. *holdap*] s.n.
homeless (angl.) [pron. *hăŭmles*] s.m.; art. *homelessul;* pl. *homeless*
hopa-mitică s.m.; pl. *hopa-mitică*
horror (angl.) adj. invar.; ***horror*** s.n.; art. *horrorul;* pl. *horror*
hotdog, -i (angl.) s.m.; art. *hotdogul, hotdogii*
hotline (angl.) [pron. *hotlaĭn*] s.f.
house (angl.) [pron. *haŭs*] s.n.; art. *hause-ul*
hybris (gr.) [pron. *hübris/ hibris*] s.n.

I

iahting s.n.
iberoamerican, -ă, -i, -e adj.
ice tea (angl.) [pron. *aĭsti*] s.n.; art. *ice-tea-ul*
icon, -uri (simbol grafic) s.n.
iconic, -ă, -i, -e adj.
identitar, -ă, -i, -e adj.
idiomatism, -e s.n.
IDR [cit. *idere*] s.n.; art. *IDR-ul;* pl. *IDR-uri*
ieri adv.; ***ieri-dimineaţă*** adv.; ***ieri după-amiază*** adv. + adv.; ***ieri după-masă***

adv. + adv.; ***ieri-noapte*** adv.; ***ieri-seară*** adv.

a igieniza (i-gi-e-ni-za) vb.

ikebana, -e s.f.; g.-d. *ikebanei*/acestei *ikebane*

Ileana s. propriu f.; g.-d. *Ilenei/Ileanei*

imaginar, -ă, -i, -e adj.; ***imaginar*** s.n.

imaturitate s.f.; g.-d. *imaturității*/acestei *imaturități*

imnic, -ă, -i, -e adj.

imobiliar, -ă, -i, -e adj.; ***imobiliar*** s.n.

impardonabil, -ă, -i, -e adj.

implantologie, implantologii s.f.; g.-d. *implantologiei*/acestei *implantologii*

a implementa vb.; ***implementare, -i*** s.f.; g.-d. *implementării*/acestei *implementări*

a impozita vb.; ***impozitare, -i*** s.f.; g.-d. *impozitării*/acestei *impozitări*

imunitar, -ă, -i, -e adj.

imunologic, -ă, -i, -e adj.

inadecvare s.f.; g.-d. *inadecvării*/acestei *inadecvări*

inch (angl.) [pron. *inč*] s.m.; art. *inch-ul*; pl. *inchi*; art. *inchii*

incitant, -ă, -i, -e adj.

inclasabil, -ă, -i, -e adj.

incomunicabil, -ă, -i, -e adj.

inconfort s. n.; ***inconfortabil, -ă, -i, -e*** adj.

inconfundabil, -ă, -i, -e adj.

in corpore (lat.) loc. adv.

indeterminare, -i s.f.; g.-d. *indeterminării*/acestei *indeterminări*

a indexa vb.; ***indexare, -i*** s.f.; g.-d. *indexării*/acestei *indexări*

indoor (angl.) [pron. *indor*] adj. invar.

ineficient, -ă, -i, -e (i-ne-fi-ci-ent/in-e-fi-ci-ent) adj.; ***ineficiență*** (i-ne-fi-ci-en-ță/in-e-fi-ci-en-ță) s. f.; g.-d. *ineficienței*/acestei *ineficiențe*

infatuat, -ă, -i, -e adj.

infertil, -ă, -i, -e adj.; ***infertilitate*** s.f.; g.-d. *infertilității*/acestei *infertilități*

influențare, -i s.f.; g.-d. *influențării*/acestei *influențări*

informal, -ă, -i, -e adj.

informatician, -i, informaticiană, -e s.m. și f.

infra (lat.) adv.

infracționalitate s.f., g.-d. *infracționalității*/acestei *infracționalități*

ingerare, -i (înghițire) s.f.; g.-d. *ingerării*/acestei *ingerări*

ingurgitare, -i s.f.; g.-d. *ingurgitării*/acestei *ingurgitări*

a inhiba vb.; ***inhibant, -ă, -i, -e*** adj.; ***inhibare, -i*** s.f.; g.-d. *inhibării*/acestei *inhibări*

a injuria vb.; *injuriază, injuriem, să injurieze, injuriind...*

in memoriam (lat.) loc. adj., loc. adv.

inoculabil, -ă, -i, -e adj.

inox s.n.

input, -uri s.n.

insațietate s.f.; g.-d. *insațietății*/acestei *insațietăți*

inscripție, inscripții (text gravat) s.f.; g.-d. *inscripției*/acestei *inscripții*; ***a inscripționa*** vb.; ***inscripțiune, -i*** (înscriere, înregistrare) s.f.; g.-d. *inscripțiunii*/acestei *inscripțiuni*

inseminare, -i s.f.; g.-d. *inseminării*/acestei *inseminări*

inspector-șef, inspectori-șefi s.m.

instant adj. invar.

a instituționaliza vb.

instructiv-educativ,instructiv-educativi, instructiv-educativă, instructiv-educative adj.

instrumental, -ă, -i, -e adj.; ***instrumental, -e*** s.n.

integralist, -ă, -i, -e adj.

integramă, -e s.f.

integrist, -ă, -i, -e adj.

inteligență (intelectualitate) s.f.; g.-d. *inteligenței*/acestei *inteligenții*

intenționalitate s.f.; g.-d. *intenționalității*/acestei *intenționalități*

interactiv, -ă, -i, -e adj.

a intercondiționa vb.; ***intercondiționare, -i*** s.f.; g.-d. *intercondiționării*/acestei *intercondiționări*

intercluburi adj. invar.

interdisciplinar, -ă, -i, -e adj.; ***interdisciplinaritate*** s.f.; g.-d. *interdisciplinarității*/acestei *interdisciplinarități*

interinstituțional, -ă, -i, -e adj.

a interioriza vb.

a internaționaliza vb.

internaut, -ă, -i, -e s. și adj. m. și f.

internet s.n

interoperabilitate s. f.; g.-d. *interoperabilității*/acestei *interoperabilități*

interuman, -ă, -i, -e (in-te-ru-man/in-ter-u-man) adj.

a intervieva vb.; ***intervievare, -i*** s.f., g.-d. *intervievării*/acestei *intervievări*

intravilan (teren/spațiu) adj. m.; pl. f. *intravilane*

a intuba vb.; ***intubare, -i*** s.f.; g.-d. *intubării*/acestei *intubări*; ***intubație, intubații*** s.f.; g.-d. *intubației*/acestei *intubații*

invalidabil, -ă, -i, -e adj.

inventică s.f.; g.-d. *inventicii*/acestei *inventici*

investitor, -i, investitoare, -e s. și adj. m. și f.

iodler, -e (cântec) s.n.; ***iodler, -i*** (cântăreț) s.m.

Iordan (râu) s. propriu n.

Iov (personaj biblic) s. propriu m.

ipsilon (literă grecească) s.m.; pl. *ipsilon*; abr. *υ, Υ*

IQ (angl.) [pron. *aïkü*] s.n.; art. *IQ-ul*; pl. *IQ-uri*

iraționalitate s.f.; g.-d. *iraționalității*/acestei *iraționalități*

irecuperabil, -ă, -i, -e adj.

Irod (personaj biblic) s. propriu m.

ischemic, -ă, -i, -e adj.

a islamiza vb.

Ispas (nume de persoană) s. propriu m.; ***Ispas*** (sărbătoare) s. propriu n.

Isus/Iisus s. propriu m.

item s.m./s.n.; pl. *itemi/iteme*

iubăreț, -ă, -i, -e (pop.) adj.

Î

îmbâcsire s.f.; g.-d. *îmbâcsirii*/acestei *îmbâcsiri*

îmbelșugat, -ă, -i, -e adj.

a împământa vb.; ***împământare, -i*** s.f.; g.-d. *împământării*/acestei *împământări*

împătimit, -ă, -i, -e adj.

împătrit, -ă, -i, -e adj.

împingător, împingătoare s.n.

împiedicat, -ă, -i, -e adj.; ***împiedicatul*** (dracul) s. m. art.

împotrivă (Îi stăteau împotrivă.) adv.; ***împotriva, împotrivă-*** (Au fost împotriva lui/împotrivă-i.) prep.

împrejur (Priveau împrejur.) adv.; ***împrejurul, împrejuru-*** (Veneau împrejurul ei/împrejuru-i.) prep.

înainte (Mergeau înainte.) adv.; ***înaintea, înainte-*** (S-au oprit înaintea scării/înainte-mi.) prep.

înainte de loc. prep.

înăuntru (Au intrat înăuntru.) adv.; ***înăuntrul, înăuntru-*** (Se refugiaseră înăuntrul clădirii/înăuntru-i.) prep.

încadrabil, -ă, -i, -e adj.

în caz de loc. prep.

încincit, -ă, -i, -e adj.

încontinuu (Râdea încontinuu.) adv.; ***în continuu*** (Era în continuu progres.) prep. + adj.

încrezut, -ă, -i, -e adj.

îndărăt (Nu mai privea îndărăt.) adv.; ***îndărătul, îndărătu-*** (Se așezase îndărătul ușii/îndărătu-i.) prep.

la îndemâna loc. prep.; ***la îndemână*** loc. adv., loc. adj.

a îndosaria vb.; *îndosariază, îndosariem, să îndosarieze, îndosariind...*; ***îndosariere, -i*** s.f.

în dreptul, în dreptu- loc. prep.

îndrumător, -i, îndrumătoare, -e adj.; ***îndrumător, îndrumătoare*** s.n.

în față (Mersese în față.) loc. adv.; ***în fața, în față-*** (Ajunsese în fața clasei/în față-mi.) loc. prep.

în jur (Nu era nimic în jur.) loc. adv.; ***în jurul, în juru-*** (Se adunaseră în jurul lui/în juru-i.) loc. prep.; ***în jur de*** (Costă în jur de un milion.) loc. adv.

în locul, în locu- (În locul lui/În locu-i, făceam altceva.) loc. prep.; ***în locul*** (prep. + s. n.: A construit casa în locul acela.); ***în loc de*** (În loc de salariu, a primit zile libere.) loc. prep.; ***în loc să*** (A plecat, în loc să stea aici.) loc. conjcț. subord.

înmiit, -ă, -i, -e adj.

în preajmă (Rămăsese în preajmă.) loc. adv.; ***în preajma, în preajmă-*** (Veniseră în preajma ei/în preajmă-i.) loc. prep.

în schimb (Nu a primit nimic în schimb.) loc adv.; ***în schimbul, în schimbu-*** (În schimbul mărfii/în schimbu-i, primise bani.) loc. prep.; ***în schimbul*** (Lucrează în schimbul de noapte.) prep. + s.n.

a înseria (a așeza în serie) vb.; *înseriez, înseriază, înseriem, să înserieze, înseriind ...*;

înseriere, -i s.f.; g.-d. *înserierii*/acestei *înserieri*
însutit, -ă, -i, -e adj.
în urmă (Rămăsese în urmă.) loc. adv.; ***în urma, în urmă-*** (În urma lui/ în urmă-i, nu lăsase nimic.) loc. prep.; ***în urmă, în urma*** (În urma lăsată pe zăpadă ...) prep. + s.f.
înzecit, -ă, -i, -e adj.

J

jackpot, -uri (angl.) [pron. *gecpot*] s.n.
jacuzzi (angl.) [pron. *ðacuzi*] s.n.
Jamaica (insulă, stat) s. propriu f.; g.-d. *Jamaicăi*
jazz-rock (angl.) [pron. *gezroc/ðazroc*] s.n.; art. *jazz-rockul*
jeans (angl.)/***jeanşi*** [pron. *gins/ginşi*] s.m. pl.; ***blugi*** s.m. pl.; ***bluejeans*** (angl.) [pron. engl. *bluginz*/pron. rom. *blugins*] s.m. pl.
jeep (angl.) [pron. *gip*] s.n.; pl. *jeepuri* [pron. *gipuri*] (gee-puri)
job, -uri (angl.) [pron. *ğob*] s.n.
jogging (angl.) [pron. *ğoghing*] s.n.; art. *joggingul*
joint-venture (angl.) [pron. *ğoĭntvenčăr*] s.n.; pl. *joint-venture*
jugulară, -e (venă) s.f.
jumping (angl.) [pron. *ğamping*] s.n. ; art. *jumpingul*
june-prim s.m.
Junimea (societate literară) s. propriu f.; g.-d. *Junimii*
a juriza vb.; ***jurizare, -i*** s.f.; g.-d. *jurizării*/ acestei *jurizări*
jur-împrejur (Privea jur-împrejur.) loc. adv.; ***jur-împrejurul, jur-împrejuru-*** (Jur-împrejurul lui/jur-împrejuru-i se întindea câmpia.) loc. prep.

K

kappa (literă grecească) s.m.; pl. *kappa*; abr. *K*
kinetoterapeut, -ă, -i, -e s.m. şi f.; ***kinetoterapie*** s. f., g.-d. art. *kinetoterapiei*/acestei *kinetoterapii*
kit, -uri s.n.
kitsch [pron. *chič*] s.n.; art. *kitsch-ul*; pl. ***kitsch-uri***
kiwi (pasăre) s.f., pl. *kiwi*; ***kiwi*** (fruct) s.n.; pl. *kiwi*
knockaut, -uri (angl.) [pron. *cnocaut/nocaut*] s.n.; abr. *k.o.*
knockdown, -uri (angl.) [pron. *cnocdaun/ nocdaun*] s.n.
know-how (angl.) [pron. *năuhau*] s.n.; art. *know-how-ul*
kosovar, -ă, -i, -e (referitor la Kosovo) adj.
Kuwait [pron. *Kuveĭt*]/***Kuweit*** (Ku-wait/Ku-weit) s. propriu n.
kuwaitian, -ă, -i, -e/ kuweitian, -ă, -i, -e [pron. *kuveĭtian*] s. şi adj. m. şi f.

L

labrador, -i (câine) s.m.; ***Labrador*** (peninsulă) s. propriu n.
lactate s.n., pl.
lady (angl.) [pron. *ledi*] s.f.; g.-d. *lui lady*; pl. *lady*
lambada, -e s f.
lapidare, -i s.f.; g.-d. *lapidării*/acestei *lapidări*
laptop, uri (angl.) [pron. *leptop*] s.n.
latino adj. invar., s.n.
lavetă, -e s.f.
leasing (angl.) [pron. *lizing*] s. n.; art. *leasingul*
led, -uri s.n.
legislativ, -ă, -i, -e adj.; ***legislativ*** s.n.
lejeritate s.f.; g.-d. *lejerității*/acestei *lejerități*
lentoare s.f.; g.-d. *lentorii*/acestei *lentori*
levitație s.f.; g.-d. *levitației*/acestei *levitații*
a liberaliza vb.; ***liberalizare*** s.f.; g.-d. *liberalizării*/acestei *liberalizări*
liber-cugetător, -i, liber-cugetătoare, -e s.m. şi f.
libero s.m.; art. *liberoul*; pl. *libero*
lifting, -uri s.n.
Liliput (ţinut imaginar) s. propriu n.
link, -uri s.n.
a lista vb.; ***listare, -i*** s.f., g.-d. *listării*/acestei *listări*
live (angl.) [pron. *laĭv*] adj. invar., adv.
lobby s.n.; art. *lobby-ul*
la locul, la locu- (E un om la locul său/la locu-i.) loc. prep., ***la locul*** (Mergea la locul pe care îl arase.) prep. + s.n.
locutor, -i s.m.
logo, logouri s.n.; art. *logoul, logourile*

logoree s.f.; art. *logoreea*; g.-d. *logoreei*/acestei *logorei*; ***logoreic, -ă, -i, -e*** adj.
lohn (germ.) [pron. *lon*] s.n.; art. *lohnul*
loialism s.n.
loasir (fr.) [pron. *loazir*] s.n.; art. *loasirul*
look (angl.) [pron. *luc*] s.n.; art. *lookul*
LP (angl.) [pron. *elpi*] s.n.; art. *LP-ul*; pl. *LP-uri*
luare-aminte loc. s.f.; art. *luarea-aminte*; g.-d. *luării-aminte*/acestei *luări-aminte*
luare de cuvânt s.f. + prep. + s.n.
luciferic, -ă, -i, -e adj.
ludic, -ă, -i, -e adj.
lumpen, -i s.m.

M

Maastricht (oraş) [pron. *Mastriht*] (Maastricht) s. propriu n.
a macheta vb.; ***machetare, -i*** s.f.; g.-d. *machetării*/acestei *machetări*; ***machetator, -i, machetatoare, -e*** s.m. şi f.
Machiavelli (nume de persoană) (it.) s. propriu m.
macho (hisp.) [pron. *mačo*] s.m.; art. *machoul*; pl. *macho*; ***machism*** (atitudine de macho) (hisp.) [pron. *mačism*] s.n.; pl. (fapte) *machisme*
macrocosmic, -ă, -i, -e adj.
macrosistem, -e s.n.
macrosocial, -ă, -i, -e adj.
Madona (Maica Domnului) s. propriu f.
Mafia (reţea teroristă) s. propriu f.; ***mafie, mafii*** (grup de indivizi cu îndeletniciri ilicite) s.f.; g.-d. *mafiei*/acestei *mafii*
maghrebian, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
maică-mea (-ta, -sa) s.f. + adj. pron.; g.-d. *maică-mii (-tii, -sii)*
maidanez, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
majoretă, -e s.f.
Malacca/Malaya (peninsulă) s. propriu f.; g.-d. *Malaccăi/Malayei*
Arhipelagul Malaez s. propriu n.
Malawi (stat) s. propriu n.
Malaysia (stat) s. propriu f.; g.-d. *Malaysiei*
Maldive (stat) s. propriu f. pl.; ***maldivian, -ă, -i, -e*** s. şi adj. m. şi f.
Mali (stat) s. propriu n.; ***malian, -ă, -i, -e*** s. şi adj. m. şi f.
a se maligniza vb.
mall (angl.) [pron. *mol*] s.n.; pl. *malluri* [pron. *moluri*]
Mallorca (insulă) [pron. *malĭorca*] (Ma-llo-ca) s. propriu f.; g.-d. *Mallorcăi*
malnutriție, malnutriții s.f., g.-d. *malnutriției*/acestei *malnutriții*
malpraxis s. n.
mamografie, mamografii s.f.; g.-d. *mamografiei*/acestei *mamografii*
management (angl.) [pron. *meniğment/ manağment*] s.n.; ***manager/manager, -i*** s.m.; ***managerial, -ă, -i, -e*** adj.
mancurt, mancurți s.m.; ***mancurtizare*** s.f.; g.-d. *mancurtizării*/acestei *mancurtizări*
mandibular, -ă, -i, -e adj.
mango (pom) s.m.; art. *mangoul*; pl. *mango*; ***mango*** (fruct) s.n.; art. *mangoul*; pl. *mango*
maniheist, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
Manila (oraş) s. propriu f; g.-d. *Manilei*
mantra s.f.; g.-d. *mantrei*; pl. *mantra*
maoism s.n.; ***maoist, -ă, -i, -e*** s. şi adj. m. şi f.
Maraton (localitate) s. propriu n.; ***maratonist, -ă, -i, -e*** s.m. şi f.
Marele Alb s. propriu m.
a marginaliza vb.; ***marginalizare, -i*** s.f.; g.-d. *marginalizării*/acestei *marginalizări*
marker, -e (creion) (angl.) [pron. *marcăr*] s.n.
market, -uri (angl.) s.n.
maroniu, maronii, maronie, maronii adj.; ***maroniu*** s.n., art. *maroniul*
Marseilleza (cântec) (fr.) [pron. *Marseĭeza*] (Mar-se-ille-za) s. propriu f.
Marsilia s. propriu f.
a marşa vb.
marşarier, -e (mar-şa-ri-er/marş-a-ri-er) s.n.
master, -i (absolvent de masterat) s.m.; ***master, -e*** (masterat) s.n.; ***masterat, -e*** s.n.; ***masterand, masteranzi, masterandă, masterande*** s.m. şi f.
a mastica vb.; *masticează, masticând ...*
maşină-capcană, maşini-capcană s.f.; g.-d. *maşinii-capcană*/ acestei *maşini-capcană*
maternal, -ă, -i, -e adj.
matol, -i, matoală, -e (argou) adj. m. şi f.; ***a se matoli*** vb.
matricial, -ă, -i, -e adj.
Mauritius (stat) [pron. *Mauriţius*] s. propriu n.

maxi adj. invar.
maxim, -ă, -i, -e adj.; ***maxim, -uri*** s.n.; art. *maximul, maximurile*; ***maximum*** (Vin maximum zece.) adv.; ***la maximum*** (Muzica era dată la maximum.) loc. adv.; ***maximum*** (Acest maximum al sumei/Maximumul sumei era de un milion.) s.n.; art. *maximumul*
mătuşă-mea (-ta, -sa) s.f. + adj. pron.; g.-d. *mătuşă-mii (-tii, -sii)*
mâine-dimineaţă adv.; ***mâine după-amiază*** adv. + adv.; ***mâine după-masă*** adv. + adv.; ***mâine-noapte*** adv.; ***mâine-poimâine*** (curând) loc. adv.; ***mâine-seară*** adv.
mârlănie, mârlănii s.f.; g.-d. *mârlăniei/* acestei *mârlănii*; ***mârlănesc, mârlăneşti, mârlănească, mârlăneşti*** adj. m. şi f.; ***mârlăneşte*** adv.
mea culpa (lat.) loc. s.f.
mecena (protector al culturii) s.m.; g.-d. *lui mecena*; pl. *mecena*; ***Mecena*** (protector roman al artelor) s. propriu m.; ***mecenat, -e*** (protecţie a culturii) s.n.
mediatic, -ă, -i, -e adj.; ***a mediatiza*** vb.; ***mediatizare, -i*** s.f.; g.-d. *mediatizării*/acestei *mediatizări.*
medieşean, -i, medieşeană, -e adj.; ***medieşean, -i, medieşeancă, -e*** s.m. şi f.
megabit, megabiţi s.m.; abr. *Mbit/Mb*
megalopolis, -uri s.n.
megastar, -uri (me-gas-tar/me-ga-star) s.n.
melaminat, -ă, -i, -e adj.; ***melaminat, -e*** s.n.
melodicitate s.f.; g.-d. *melodicităţii*/acestei *melodicităţi*
meninge, meninge s.n.; ***meningeal, -ă, -i, -e*** adj.
mental, -ă, -i, -e (psih.) adj.; ***mental*** s.n.; art. *mentalul*
metalingvistic, -ă, -i, -e adj.; ***metalingvistică*** s.f.; g.-d. *metalingvisticii*/acestei *metalingvistici*
metaloplastie, metaloplastii s.f.; g.-d. *metaloplastiei*/acestei *metaloplastii*
metastazic, -ă, -i, -e (me-tas-ta-zic/me-ta-sta-zic) adj.
metatarsian, -e s.n.
meteo adj. invar.
meteorosensibilitate s.f.; g.-d. *meteorosensibilităţii*/acestei *meteorosensibilităţi*
meteorutier, -ă, -i, -e adj.
meteosensibil, -ă, -i, -e adj.
microanchetă, -e s.f.
microantologie, microantologii s.f.; g.-d. *microantologiei*/acestei *microantologii*
microbacterie, microbacterii s.f.; g.-d. *microbacteriei*/acestei *microbacterii*
microchirurgie s.f.; g.-d. *microchirurgiei*/ acestei *microchirurgii*
microcip, -uri s.n.
microcircuit, -e s.n.
microelectronică s.f.;g.-d. *microelectronicii*/ acestei *microelectronici*
microfonist, -ă, -i, -e s.m. şi f.
micromolecular, -ă, -i, -e adj.
microparticulă, -e s.f.
microprocesor, microprocesoare s.n.
microproducţie s.f.; g.-d. *microproducţiei*/ acestei *microproducţii*
microundă, -e s.f.
microwatt, microwaţi s.m.; abr. *μW*
midi adj. invar.
migraţie, migraţii s.f.; g.-d. *migraţiei*/acestei *migraţii*
al miliardulea (referitor la un miliard) num. m. (al miliardulea om), ***a miliarda/a o miliarda*** (a miliarda parte/a o miliarda parte); ***al miliardelea*** (referitor la miliarde) num. m. (al două miliardelea om), ***a miliarda*** num. f. (a două miliarda oară)
al milionulea (referitor la un milion) num. m. (al milionulea om), ***a milioana/a o milioana*** (a milioana parte/a o milioana parte); ***al milioanelea*** (referitor la milioane) num. m. (al două milioanelea om), ***a milioana*** num. f. (a două milioana oară)
mineriadă, -e s.f.
mini adj. invar.
minicar, -e s.n.
minigolf s.n.
minimalizator, -ă, -i, -e adj.
minimarket, -uri s.n.
minivacanţă, -e s.f.
mioritic, -ă, -i, -e adj.
mişţocar, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
mitingist, -ă, -i, -e s.m. şi f.
a mitiza vb.
a mixta vb.
mixtum compositum (lat.) loc. s.n.

a mocheta vb.
modelism s.n.
modem/modem s.n.; pl. *modemuri/modemuri, modeme/ modeme*
modular, -ă, -i, -e adj.
modus vivendi loc. s.n.
mogul, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
a mondializa vb.; ***mondializare*** s.f.; g.-d. *mondializării/acestei mondializări*
a monitoriza vb.; ***monitorizare, -i*** s.f.; g.-d. *monitorizării*/acestei *monitorizări*
mono adj. invar.
monoparental, -ă, -i, -e adj.
monosemantism s.n.
monostih, -uri s.n.
monosemie s.f., g.-d. *monosemiei*/acestei *monosemii*
monoxid, monoxizi (mo-no-xid/mon-o-xid) s.m.
monumentalisn s.n.
mop, -uri s.n.
morse (aparat, sistem, alfabet) s.n.; ***Morse*** (nume de persoană) (angl.) [pron. *Mors*] s. propriu m.
mortadella (it.) s.f.; g.-d. *mortadellei*
motivabil, -ă, -i, -e adj.
motivaţional, -ă, -i, -e adj.
mov adj. invar.; ***mov*** s.n., (nuanţe) ***movuri***
mozzarella (it.) [pron. *moţarela*] s.f.; g.-d. *mozzarellei*
mujahedin, -i s.m.
mult, -ă, -i, -e pron. şi adj. pron. nehot. (multe dintre ele ... /mult pământ ...); g.-d. pl. ***multora/ multor*** (vorbele multora ... /vorbele multor oameni ...); ***mult*** (Vorbeşte mult.) adv.
multianual, -ă, -i, -e adj.
multiculturalism s. n.; ***multiculturalitate*** s.f.; g.-d. *multiculturalităţii*/acestei *multiculturalităţi*
multidisciplinar, -ă, -i, -e adj.
multimedia adj. invar.
multipartid, -e (cu/din mai multe partide) adj.; ***multipartit, -ă, -i, -e*** (cu mai multe părţi) adj.
mutatis mutandis (lat.) loc. adv.

N

narativitate s.f.; g.-d. *narativitate*/acestei *narativităţi*
naratologic, -ă, -i, -e adj.; ***naratologie*** s.f.; g.-d. *naratologiei*/acestei *naratologii*
NATO/ N.A.T.O. s. propriu n.
na-vă interj. + pron.
neacademic, -ă, -i, -e adj.
neadecvat, -ă, -i, -e adj.
neaderent, -ă, -i, -e adj.; ***neaderenţă*** s.f.; g.-d. *neaderenţei/* acestei *neaderenţe*
neafiliat, -ă, -i, -e adj.
neanalizabil, -ă, -i, -e adj.
neapărat (Vino neapărat la film!) adv.; ***neapărat, -ă, -i, -e*** adj.
neasimilabil, -ă, -i, -e adj.
neasimilat, -ă, -i, -e adj.
neatestat, -ă, -i, -e adj.
neautorizat, -ă, -i, -e adj.
neavizat, -ă, -i, -e adj.
necalificat, -ă, -i, -e adj.
necivilizat, -ă, -i, -e adj.
necomestibil, -ă, -i, -e adj.
necomunicativ, -ă, -i, -e adj.
neconcludent, -ă, -i, -e adj.
neconstituţional, -ă, -i, -e adj.
necontrolat, -ă, -i, -e adj.
neconturat, -ă, -i, -e adj.
neconvenţional, -ă, -i, -e adj.
neconvertibil, -ă, -i, -e adj.
neconvingător, -ă, -i, -e adj.
necorespunzător, -ă, -i, -e adj.
necrofil, -ă, -i, -e adj.
nedeclinabil, -ă, -i, -e adj.
pe nedrept loc. adv.
neechilibrat, -ă, -i, -e adj.
neeconomic, -ă, -i, -e adj.
neesenţial, -ă, -i, -e adj.
neexecutare s.f.; g.-d. *neexecutării*/acestei *neexecutări*
Negru-Vodă (voievod; nume de loc) s. propriu m./n.; ***negruvodean, -ă, -i, -e*** adj.; ***negruvodean, -i, negruvodeancă, -e*** (locuitor) s.m. şi f.
neloial, -ă, -i, -e adj.
neocomunism s.n.; ***neocomunist, -ă, -i, -e*** adj.
neodarwinism s.n.; ***neodarwinist, -ă, -i, -e*** adj.
neoliberal, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
pe nepregătite loc. adv.
nerespectuos, -i, nerespectuoasă, -e (ne-respec-tu-os) adj.

în neştire loc. adv.
neştiinţific, -ă, -i, -e (neş-ti-in-ţi-fic/ne-şti-in-ţi-fic) adj.
New York (angl.) [pron. *nĭuĭorc*] s. propriu n.; art. *New Yorkul;* ***newyorkez, -ă, -i, -e*** [pron. *nĭuĭorchez*] s. şi adj. m. şi f.
nici adv. (nici măcar: *Nici ea nu vine. Nici mâine nu va ninge. Nici nu am intenţia să plec.*); ***nici*** conjcţ. (în corelative gramaticale: *nici ea, nici el ...; nici azi, nici mâine ...; Nici nu scrie, nici nu citeşte.*)
nicicând adv. (niciodată: *Nicicând nu va avea bani.*); ***nici când*** adv. + adv. (măcar când: *Nici când a plecat nu a zis nimic.*; în corelative: *Nu-i place nici când ninge, nici când plouă.*)
nicicât adv. (deloc, nici un pic: *N-a plâns nicicât.*); ***nici cât*** adv. + adv. (măcar cât: *Nu mâncase nici cât o vrăbiuţă.*; în corelative: *Nu stă nici cât vrei tu, nici cât vrea ea.*)
nicicum adv. (deloc, nici un pic: *Nu-i plăcea nicicum.*); ***nici cum*** adv. + adv. (măcar cum: *Nu-i place nici cum a cântat.*; în corelative: *Nu e bine nici cum scrie, nici cum citeşte.*)
nicidecât adv. regional (deloc, nici un pic: *Nu-l iubeşte nicidecât.*); ***nici de cât*** adv. + prep. + adv (măcar de cât: *Nu vorbeşte nici de cât a suferit.*; în corelative: *Nu vom şti nici de cât a plâns, nici de cât a râs.*)
nicidecum adv. (deloc, nici un pic: *Nu-l certase nicidecum.*); ***nici de cum*** adv. + prep. + adv (măcar de cât: *Nu vorbeşte nici de cum a câştigat concursul.*; în corelative: *Nu vom şti nici de cum a reuşit, nici de cum a ratat calificarea.*)
nicio adj. pron., prin similitudine cu *vreo* (*N-are nicio notă la fizică.*); ***nici o*** adv. + art. nehot. (măcar o: *Nu este nici proastă, nici o persoană incultă. N-au apărut nici nişte articole de calitate şi nici o carte de referinţă.*); ***nici o*** conjcţ. + num. (*N-am nici o soră, nici mai multe/nici doi fraţi.*)
niciodată adv. (în niciun moment, nicicând: *Nu a reuşit niciodată să-l înţeleagă.*); ***nici odată*** adv. + adv. (nici cândva, măcar cândva: *Nu l-a iubit nici odată, nu-l iubeşte nici azi.*); ***nici o dată*** conjcţ. + num. (măcar o singură dată, măcar într-o singură clipă: *N-a trecut pe aici nici o dată, nici de mai multe ori/de două ori.*)
niciun adj. pron., prin similitudine cu *vreun* (*N-are niciun interes să telefoneze.*); ***nici un*** adv. + art. nehot. (măcar un: *Nu este nici prea deştept, dar nici un elev dezinteresat. N-au apărut nici nişte veşti mai bune şi nici un prilej de afirmare a talentului.*); ***nici un*** conjcţ. + num. (*N-am nici o soră şi nici un frate sau doi/mai mulţi.*)
niciuna pron. f., prin similitudine cu *vreuna* (*Nu a telefonat niciuna dintre fete.*); ***nici una*** conjcţ. + num. (*N-are nici una dintre cărţile cerute, nici mai multe.*); ***nici una*** conjcţ. + pron. (*Nu-mi place nici una, nici alta.*)
niciunde adv. (nicăieri: *Nu vei întâlni niciunde un asemenea om.*); ***nici unde*** adv. + adv. (măcar unde: *N-a plecat nici unde ţi-a spus că pleacă.*; în corelative: *Nu ştie nici unde va mănânca, nici unde va dormi la noapte.*)
niciunul pron. f., prin similitudine cu *vreunul* (*N-a sosit niciunul dintre colegii de clasă.*); ***nici unu*** conjcţ. + num. (*N-are nici unu dintre romanele cerute, nici mai multe.*); ***nici unul*** conjcţ. + pron. (*Nu-mi place nici unul, nici altul.*)
ninja (jap.) [pron. *ninğa*] adj. invar., s.m., pl. *ninja*
nişte art. nehot., prin ocurenţă cu articolele *o, un* (desemnează un obiect oarecare, neindividualizat: *A cumpărat o carte şi nişte caiete.*); ***nişte*** adj. pron. m. şi f. (numai/doar + s. cu sens colectiv, cu formă de singular: *Am luat nişte făină/tablă/vopsea...*)
no-man´s-land (angl.) [pron. *năumenslend*] s.n.
nomenclaturist, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
nonprofit adj. invar.
non-stop adj. invar., adv.
noră-mea (-ta, -sa) s.f. + adj. pron.; g.-d. *noră-mii (-tii, -sii)*
nota bene (lat.) loc. vb. impersonală; abr. *N.B.*
numai că adv. + conjcţ. subord. (doar că: *Mi-a spus numai că nu-l interesează meciul.*); ***numai că*** loc conjcţ. coord. adversativă (dar: *Aş veni mai repede, numai că nu pot.*);
numai ce adv. + pron. (doar ce: *Mănâncă numai ce-i place.*); ***numai ce*** loc. adv. pop. (acum, brusc, deodată: *Tocmai vorbeam de el şi numai ce a intrat pe uşă.*); ***numai ce*** loc. conjcţ. subord. pop. (imediat ce/când: *Numai ce a intrat pe uşă, şi a început să vorbească.*)
nursing (angl.) [pron. *nörsing*] s.n.; art. *nursingul*

O

oală-minune, oale-minune s.f.; g.-d. *oalei-minune*/acestei *oale-minune*
oarecare adj. pron. (*Are o oarecare influenţă.*); ***oarecare*** pron., formă înv./pop. (*Vine oarecare şi te întreabă de una, de alta.*); ***oare care*** adv. + pron. (*Oare care dintre ei ştie asta?*)
oarecând adv. formă înv./pop. (cândva: *O veni şi el oarecând.*); ***oare când*** adv. + adv. (*Oare când va veni primăvara?*)
oarece adj. pron. formă înv./pop. (*Vrea oarece lucruri de prin târg.*); ***oarece*** pron., formă înv./pop. (*Cumpără oarece se nimereşte.*); ***oare ce*** adv. + pron. (*Oare ce face acum?*)
oarecine pron., formă înv./pop. (cineva: *Nu poate oarecine să vină aici.*); g.-d. *oarecui;* ***oare cine*** adv. + pron. (*Oare cine va râde?*)
oarecât adv. formă înv./pop. (câtva: *Lucrează şi el oarecât.*); ***oare cât*** adv. + adv. (*Oare cât te va costa asta?*)
oarecum adv. (cumva: *Se descurcă el oarecum.*); ***oare cum*** adv. + adv. (*Oare cum va fi vremea la mare?*)
obligaţiune, -i (hârtie de valoare) s.f.; ***obligaţie , obligaţii*** (îndatorire) s.f
a obstrucţiona vb.
a occidentaliza vb.
ocru adj. invar.
odată adv. (cândva, imediat, în sfârşit: *A fost odată ca niciodată. Vino odată la masă! Odată încheiată lucrarea, trebuie predată.*); ***o dată*** art. nehot. + s.f. (*Aceasta este o dată pentru ea.*); ***o dată ce*** art. nehot. + s.f. + pron. (*Este o dată ce nu poate fi uitată.*); ***odată ce*** loc. conjcţ. subord. (*Învaţă, odată ce ai ajuns aici!*); ***o dată cu*** art. nehot. + s.f. + prep. (*Este o dată cu adevărat importantă.*); ***odată cu*** loc. prep. (*Se culcă odată cu găinile.*); ***odată şi odată*** loc. adv. (cândva: *Va veni odată şi odată şi vremea lui!*)
Odiseea (operă literară) s. propriu f.; g.-d. *Odiseei;* ***Odiseu*** s. propriu m.
off (angl.) s.n.; ***off-line/offline*** (angl.) [pron. *oflaĭn*] loc. adv.
ole (hisp.) intej.; ***ole, ole-uri*** (hisp.) (dans) s.n.; art. *ole-ul, ole-urile*
oiă, oje s.f.; g.-d. *ojei*/acestei *oje*
O.K./ OK (angl.) [pron. *okeĭ*] adj. invar., adv.
oleoduct, -e s.n.
oliv (culoare) s.n.
om-sandvici/om-sendviş, oameni-sandvici/ oameni-sendviş s.m.
one-man show (angl.) [pron. *ŭanmenşoŭ*] s.n.; art. *one-man show-ul, one-man show-urile*
ONG [cit. *oenge*] s.n.; pl. *ONG-uri*; art. *ONG-ul, ONG-urile*
ONU/O.N.U. s. propriu n.
open (angl.) [pron. *opăn*] adj. invar.; ***open, openuri*** s.n.
optimal, -ă, -i, -e adj.
a optimiza vb.
opzecist, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
oricare adj. pron. (*Conduce oricare maşină.*); ***oricare*** pron. (*Te strigă oricare dintre ei.*); ***ori care*** conjcţ. + pron. (*Vii tu ori care dintre voi?*)
oricând adv. (*Poate sosi oricând.*); ***ori când*** conjcţ. + adv. (*Pleci acum ori când va veni el?*)
oricât adv. (*Poate dura oricât această şedinţă.*); ***ori cât*** conjcţ. + adv. (*Stă aici cât poate ori cât vrea.*)
oricine pron. (*Va învinge oricine.*); ***ori cine*** conjcţ. + pron. (*Vii tu ori cine doreşte?*)
orice adj. pron. (*Cumpără orice maşină vrea.*); ***orice*** pron. (*va spune orice despre el.*); ***ori ce*** conjcţ. + pron. (*Vii ori ce dintre faci?*)
Orient (zonă geografică) s. propriu n.; ***Orientul Apropiat*** s. propriu n.; ***Orientul Mijlociu*** s. propriu n.
Imperiul Otoman s. propriu n.
output (angl.) [pron. *aŭtput*] s.n.; pl. *outputuri*
outsider, -i (angl.) [pron. *aŭtsaĭdăr*] s.n.
OZN [cit. *ozene*] s.n.; art. *OZN-ul*; pl. *OZN-uri*; art. *OZN-urile*

P

pacemaker, -e (angl.) [pron. *peĭsmeĭcăr*] s.n.
a pachetiza vb.; ***pachetizare, -i*** s.f.; g.-d. *pachetizării*/acestei *pachetizări*

pager, -e (angl.) [pron. *peĭger*] s.n.
paleoantropolog, -i, paleoantropoloagă, -e s.f.
a paletiza vb.; ***paletizare, -i*** s.f.; g.-d. *paletizării*/acestei *paletizări*
paliag s.n.
pampers, pamperşi (angl.) [pron. *pempărs*] s.n.
panafrican, -ă, -i, -e (pa-na-fri-can/pan-a-fri-can) adj.
panamerican, -ă, -i, -e (pa-na-me-ri-can/pan-a-me-ri-can) adj.
panarab, -ă, -i, -e (pa-na-rab/pan-a-rab) adj.
panda s.m.; pl. ***panda***
Pandora (personaj mitologic) s. propriu f.; g.-d. *Pandorei*
paneuropean, -ă, -i, -e (pa-ne-u-ro-pean/pan-e-u-ro-pean) adj.
a panica vb.; *panichează, panicând ...*; ***panicare, -i*** s.f.; g.-d. *panicării*/acestei *panicări*
panislamic, -ă, -i, -e (pa-nis-la-mic/pan-is-la-mic) adj.
a panorama vb.; *panoramează, panoramăm, panoramând ...*
paparazzo, paparazzi (it.) [pron. *paparaţo, paparaţi*] s. m.
paraclinic, -ă, -i, -e adj.
parai (argou) s.n.; pl. ***paraii***
paramedic,-i s.m.
paranormal, -ă, -i, -e adj.; ***paranormal*** s.n.
parapantă, -e s.f.
parapsihologie s.f.; g.-d. *parapsihologiei*/acestei *parapsihologii*
parental, -ă, -i, -e adj.
parkinson (boală) s.n.
parodic, -ă, -i, -e adj.
a parola vb.
parpalac, -e (fam.) (pardesiu) s.n.
parteneriat, -e s.n.
participativ, -ă, -i, -e adj.
parti-pris (fr.) [pron. *partipri*] s.n.; art. *parti-pris-ul*; pl. *parti-pris-uri*
party (angl.) s.n.; art. *party-ul*; pl. *party-uri*
paşoptism (pa-şop-tism/paş-op-tism) s.n.; ***paşoptist, -ă, -i, -e*** (pa-şop-tist/paş-op-tist) s. şi adj. m. şi f.
paşte/paşti (pâine sfinţită) s.f. pl.; art. *paştele, paştile*; ***Paşte*** (sărbătoare) s. propriu m.; pl. *Paşti* (*doi Paşti*, dar: pl. n. *Sfintele Paşti*); ***la Paştele cailor*** (niciodată) (fam.) loc. adv.
pate (pastă de ficat) s.n.; art. *pateul*; (sorturi) pl. *pateuri*; ***pateu*** (produs de patiserie) s.n.; pl. *pateuri*
paternal, -ă, -i, -e adj.; ***paternalism*** s.n
Pater noster (rugăciune) (lat.) s. propriu n.
a patetiza vb.; ***patetism*** s.n.
patinaj-viteză s.n.
patiser, -i s.m.
patronim, -e (pa-tro-nim) s.n.
părere de rău loc. s.f., g.-d. *părerii de rău*/acestei *păreri de rău*; pl. *păreri de rău*
păşcănean, -ă, -i, -e (referitor la Paşcani) adj.; ***păşcănean, -i, păşcăneancă, -e*** (locuitor) s.m. şi f.
până conjcţ. (Fuge până nu mai poate.), prep. (Totul a fost bine până săptămâna trecută.); ***până ce*** loc. conjcţ. (Citeşte asta, până ce mă întorc!); ***până la*** loc. prep. (A plecat până la piaţă.); ***până să*** loc. conjcţ. (Până să vină şi el, am tot vorbit.)
pedoclimatic, -ă, -i, -e adj.
pe acasă (tempo lent)/***pe-acasă*** (tempo rapid) prep. + adv.; ***pe acolo*** (tempo lent)/***pe-acolo*** (tempo rapid) prep. + adv.; ***pe afară*** (tempo lent)/***pe-afară*** (tempo rapid) prep. + adv.; ***pe aici*** (tempo lent)/***pe-aici*** (tempo rapid) prep. + adv.; ***pe alocuri*** (tempo lent)/***pe-alocuri*** (tempo rapid) prep. + adv.; ***pe aproape*** (tempo lent)/***pe-aproape*** (tempo rapid) prep. + adv.; ***pe atât/pe atâta*** (tempo lent)/***pe-atât/pe-atâta*** (tempo rapid) prep. + adv.; ***pe atunci/pe atuncea*** (tempo lent)/***pe-atunci/pe-atuncea*** (tempo rapid) prep. + adv.
pe de o parte (tempo lent)/***pe de-o parte*** (tempo rapid); ***pe de altă parte*** (tempo lent)/***pe de-altă parte*** (tempo rapid)
pedofil, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
pegas/pegas (cal mitologic, specie de peşti) s.m.; pl. *pegaşi/pegaşi*; ***Pegas/Pegas*** (constelaţie) s. propriu m.
pe lângă prep. (Mergea pe lângă tine.); ***pe lângă că*** loc. conjcţ. subord. (Pe lângă că a întârziat, mai este şi nervos.)
pe măsură ce loc. conjcţ. subord. (Pe măsură ce alerga, era tot mai obosit.)

penalty (angl.)/***penalti*** s.n.; art. *penalty-ul/penaltiul*; pl. *penalty-uri/penaltiuri*
Pentagon (sediul Departamentului Apărării al SUA) s. propriu m.
penny (angl.) (monedă) s.m.; art. *penny-ul*; pl. *penny*; art. *penny-i*
pentru prep. (Citeşte pentru tine.); ***pentru ca ... să*** loc. conjcţ. subord. (Vorbeşte pentru ca şi el să audă asta.); ***pentru că*** loc. conjcţ. subord. (Nu a venit, pentru că nu a putut.); ***pentru ce*** prep. + pron. (Va răspunde pentru ce face.)
penurie/penurie s.f.; g.-d. *penuriei, penuriei*/acestei *penurii, penurii*
percuţionist, -i s.m.
perdant, -ă, -i, -e adj.
perestroika (rus) s.f.; g.-d. *perestroikăi*/*perestroicii*
perfecţionist, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
performant, -ă, -i, -e adj.
perfuzor, -e s.n.
periodic, -ă, -i, -e adj.; ***periodic, -e*** s.n.
permisiv, -ă, -i, -e (toleranţă) adj.; ***permisivitate*** s.f.; g.-d. *permisivităţii*/acestei *permisivităţi*;
a permite vb.; *permit, permiteţi, permiţând...*; ***permitivitate*** (concept în fizică) s.f.; g.-d. *permitivităţii*/acestei *permitivităţi*;
per pedes loc. adv.
persiflant, -ă, -i, -e adj.
persona grata (lat.) loc. s.f.; pl. *personae gratae* [cit. *persone grate*];
persona non grata (lat.) loc. s.f.; pl. *personae non gratae* [cit. *persone non grate*]
peruchier, -ă, -i, -e s.m. şi f.
peso (hisp.) s.n.; art. *pesoul*; pl. *peso*
pesticid, -e s.n.
petrodolar, -i s.m.
petroşenean, -ă, -i, -e (referitor la Petroşani) adj.; ***petroşenean, -i, petroşeneancă, -e*** (locuitor) s.m. şi f.
PFL [cit. *pefele*] s.n.; art. *PFL-ul*
pickhammer (germ.) [pron. *picamăr*]/***picamăr*** s.n.; pl. *pickhammere/ picamere*
pick-up (angl.) [pron. *picap*] s.n.; art. *pick-upul*; pl. *pick-upuri*
a pietrifica vb.; ***pietrificare***
pinacle (fr.) (joc de cărţi) [pron. *pinacl*] s.n.; art. *pinacle-ul*; pl. (partide) *pinacle-uri*
pince-nez (fr.) [pron. *pĕsnę*] s.n.; art. *pince-nez-ul*; pl. *pince-nez-uri*
piranha (port.) [pron. *piranĭa*] s.m.; pl. *piranha*
a pirata vb.
piunează (piu-ne-ză)/***pionează*** (pio-ne-ză) s.f.; g.-d. *piunezei/pionezei*
pizza (it.)/***pizză*** [pron. *piţa*] s.f.; art. *pizza*; g.-d. *pizzei*/ acestei *pizze*; pl. *pizze*; ***pizzerie, pizzerii*** s.f.; art. *pizzeria, pizzeriile*; g.-d. *pizzeriei*/acestei *pizzerii*
placebo s.n.; art. *placeboul*
planning (angl.) [pron. *plening*] s.n.; art. *pleningul*
plastician, -ă, -i, -e s. m. şi f.
play-back (angl.) [pron. *pleĭbec*] s.m.; art. *play-backul*; pl. *play-backuri*
playboy (angl.) [pron. *pleĭboĭ*] s.m.; art. playboy-ul; pl. *playboy*; art. *playboy-i*
player (angl.) [pron. *pleĭăr*] (pla-yer) s.n; pl. *playere*
pe plecate loc. adv.
plici interj.; ***plici, -uri*** s.n.
plotter, -e (angl.) [pron. *plotăr*] s.n.
a ploua vb.; *plouă, să plouă, plouând*
pluridisciplinar, -ă, -i, -e adj.
plurilingv, -ă, -i, -e adj.
pluripartid, -ă, -i, -e (cu/din mai multe partide) adj.; ***pluripartidism*** s. n.; ***pluripartit, -ă, -i, -e*** (cu/din mai multe părţi) adj.
în pofida loc. prep.
poftim interj.; ***poftiţi*** interj.
poimâine adv.; ***poimâine-dimineaţă*** adv.; ***poimâine după-amiază*** adv. + adv.; ***poimâine după-masă*** adv. + adv.; ***poimâine-noapte*** adv.; ***poimâine-seară*** adv.
pointer, -i (angl.) [pron. *pointăr*] s.m.
pojghiţă/pojghiţă s.f.
polei, -uri s.n.
pole-position (angl.) [pron. *polpozişn*] s.f.
policalificare s.f.; g.-d. *policalificării*/ acestei *calificări*
pompieristic, -ă, -i, -e adj.
pop-corn (angl.) s.n.
pop-rock (angl.) s.n.
populism s.n.; ***populist, -ă, -i, -e*** adj.
porc-mistreţ s.m.; pl. *porci-mistreţi*
portbebe, -uri s.n.; art. *portbebeul*
porte-bonheur (fr.) [pron. *portbonör*] s.n., art. *port-bonheurul*; pl. *port-bonheururi*

portfard, -uri s.n.
porno adj. invar.
portret-robot s.n.; pl. *portrete-robot*
portschi, -uri s.n.
posesie (deținere) s.f.; pl. *posesii*
a porționa vb.
postcomunism s.n.; ***postcomunist, -ă, -i, -e*** adj.
postelectoral, -ă, -i, -e adj.
poster (angl.) s.n.; pl. *postere*
postgaranție s.f.; art. *postgaranția*; g.-d. *postgaranției*/acestei *postgaranții*
postmeridian, -ă, -i, -e adj.; abr. *p. m.*; ***post meridiem*** (lat.) loc. adv.; abr. *p. m.*
postmodernism s.n.; ***postmodernist, -ă, -i, -e*** adj.
post-mortem (lat) loc. adv.
postpașoptist, -ă, -i, -e adj.
post-scriptum (lat.) s.n.: abr. *P.S.*; ***post-post-scriptum*** s.n.; abr. *P.P.S.*
postrevoluționar, -ă, -i, -e adj.
postsincron s.n.
posttotalitar, -ă, -i, -e adj.
posttraumatic, -ă, -i, -e adj.
postverbal, -ă, -i, -e adj.; *postverbal, -e* s.n.
pe potriva, pe potrivă- loc. prep.
potrivit, -ă, -i, -e adj. (care se potrivește: *Și-a cumpărat haina potrivită/hainele potrivite.*); ***potrivit*** adv. (așa și așa, aproximativ: *La mare a fost potrivit de frumos.*); ***potrivit*** prep. (conform: *Potrivit părerii ei, ar fi trebuit să plecăm.*); ***potrivit*** s.n. (*Îi ia mult timp potrivitul hainelor în dulap.*)
potroacă adv. (Supa era sărată potroacă/ potroacă de sărată.)
pound, -i (angl.) [pron. *paűnd*] s.m.
pozeur, -i (fr.) [pron. *pozör*] s.m.
poziție-cheie, poziții-cheie s.f.; g.-d. *poziției-cheie*/acestei *poziții-cheie*
Râslea-cel-Voinic s. propriu m.; g.-d. *lui Râslea-cel-Voinic*
Preacurata s. propriu f.; g.-d. *Preacuratei*
Preafericitul s. propriu m.
din/în/prin preajma, din/în/prin preajmă- loc. prep. (prin preajma lui, prin preajmă-i); ***din/în/prin preajmă*** loc. adv. (Stătea prin preajmă.)
în prealabil loc. adv.
a preambala vb.
precaut/precaut, -ă, -i, -e adj.
precomandă, -i s.f.; *precomenzii*/acestei *precomenzi*
precontract, -e s.n.
precum adv. cu rol prep. (Învață la fel de bine precum el.); ***precum*** conjcț. (Cântă precum a mai cântat.); ***precum că*** loc. conjcț. subord. (A reieșit precum că nu este vinovat.); ***precum și*** loc. conjcț. coord. cop. (La întrunire au participat Ion, Petre, Gheorghe, precum și alți invitați.)
prefixal, -ă, -i, -e adj.
pregeneric, -e s.n.
preinfarct, -e s.n.
mai prejos adv.
premergător, -ă, -i, -e adj.; ***premergător, premergătoare*** s. n.
premodern, -ă, -i, -e adj.
prenadez s.n.
a prescrie (pres-cri-e/pre-scri-e) vb.; *prescriu, prescrii, prescriem, să prescrii, prescriind...*
prerie, prerii s.f.
a preselecta vb.; ***preselectare, -i*** s.f.; g.-d. *preselectării*/acestei *preselectări*; ***preselecție, preselecții*** s.f.; art. *preselecției*/acestei *preselecții*
prespălare, -i s.f.; g.-d. *prespălării*/acestei *prespălări*
a se preta vb.; ***pretabil, -ă, -i, -e*** adj.
preuniversitar, -ă, -i, -e adj.
a prevala (a predomina) vb.; ***a se prevala*** (a se folosi de ...) vb.
a prevedea vb.; *prevăd, prevedem, prevedeți, prevăzând ...*; ***prevedere, -i*** s. f.; ***prevederii***/ acestei *prevederi*
previzibil, -ă, -i, -e adj.; ***previzibilitate, -i*** s.f.; g.-d. *previzibilității*/acestei *previzibilități*
a prezice vb.; *prezicem, prezicești,* imperativ: *Prezi! Nu prezice!*
prezidențiabil, -ă, -i, -e adj.
primă-doamnă s.f.; art. *prima-doamnă*, g.-d. *primei-doamne*
prim ajutor (ajutor medical imediat) adj. + s.n.
prim-balerin s.m.; art. *prim-balerinul*; g.-d. *prim-balerinului*/acestui *prim-balerin*; pl. *prim-balerini*; art. *prim-balerinii*; ***prim-balerină*** s.f.; art. *prim-balerina*; g.-d. *prim-balerinei*/acestei *prim-balerine*; pl. *prim-balerine*; art. *prim-balerinele*

prim-ministru s.m.; art. *prim-ministrul*; g.-d. *prim-ministrului*/acestui *prim-ministru*; pl. *prim-miniștri*; art. *prim-miniștrii*
prim-plan s.m.; art. *prim-planul*; g.-d. *prim-planului*/acestui *prim-plan*; pl. *prim-planuri*; art. *prim-planurile*
prim-pretor s.m.; art. *prim-pretorul*; g.-d. *prim-pretorului*/ acestui *prim-pretor*; pl. *prim-pretori*; art. *prim-pretorii*
prim-procuror s.m.; art. *prim-procurorul*; g.-d. *prim-procurorului*/acestui *prim-procuror*; pl. *prim-procurori*; art. *prim-procurorii*
prim-secretar s.m.; art. *prim-secretarul*; g.-d. *prim-secretarului*/acestui *prim-secretar*; pl. *prim-secretari*; art. *prim-secretarii*
prim-solist s.m.; art. *prim-solistul*; g.-d. *prim-solistului*/acestui *prim-solist*; pl. *prim-soliști*; art. *prim-soliștii*
prime-time (angl.) [pron. *primtaĭm*] s.n.
de prim rang loc. adj.
primprejur (Se plimba primprejur.) adv.; ***primprejurul, primprejuru-*** (Se plimba primprejurul casei/primprejuru-i.) prep.
prim-viceprim-ministru s.m.; art. *prim-viceprim-ministrul*; **g.-d.** *prim-viceprim-ministrului*; pl. *prim-viceprim-miniștri*; art. *prim-viceprim-miniștrii*
print, -uri s.n.; ***a printa*** vb.
în/fără pripă loc.adv.
privat, -ă, -i, -e adj.
proamerican, -ă, -i, -e adj.
proastă-creștere s.f.; art. *proasta-creștere*; g.-d. *proastei-creșteri*/acestei *proaste-creșteri*
probabil adv.
probabilistic, -ă, -i, -e adj.
probațiune, -i s.f.; g.-d. *probațiunii*/acestei *probațiuni*
a problematiza vb.; ***problematizare, -i*** s.f.; *problematizării*/acestei *problematizări*
a procesa vb.; ***procesare, -i*** s.f.; g.-d. *procesării*/acestei *procesări*
procesor, procesoare s. n.
pro domo/pro domo sua (lat.) loc. adj., loc. adv.
profesor/ profesor, -i s.m.; abr. *prof.*
pro forma loc. adj., loc. adv.
prognostic/prognostic, -uri (prognoză medicală) (prog-nos-tic/pro-gnos-tic) s.n.; ***pronostic, -uri*** (previziune) s.n.
program-pilot, programe-pilot s.n.
promoțional, -ă, -i, -e adj.
promovabilitate s.f.; g.-d. *promovabilității*/ acestei *promovabilități*
prompter, -e (promp-ter) s.n.
pronunțabil, -ă, -i, -e adj.
proroc, -i s.m.; ***a proroci*** vb.
a proscrie (pros-cri-e/pro-scri-e) vb.; ***proscris, -i*** (pros-cris/pro-scris) s.m.
prospectiv, -ă, -i, -e adj.
prospecție, prospecții (cercetare economică) s.f.; g.-d. *prospecției*/acestei *prospecții*; ***prospecțiune, -i*** (cercetare geologică) s.f.; g.-d. *prospecțiunii*/acestei *prospecțiuni*
prost-crescut, -ă, -i, -e adj.
protector, protectori, protectoare, protectoare adj.; ***protector/protector, -i*** s.m.
a proteja vb.; *protejează, protejăm, protejând ...*; ***protejare, -i*** s.f.; g.-d. *protejării*/acestei *protejări*
a proteza vb.; ***protezare, -i*** s.f.; g.-d. *protezării*/acestei *protezări*
protocronist, -ă, -i, -e adj.; ***protocronism*** s.n.
provider, -i (angl.) [pron. *provaĭdăr*] s.m.
psihosomatic, -ă, -i, -e adj.
psihoterapeut, -ă, -i, -e s.m. și f.
pub, puburi (angl.) [pron. *pab*] s.n.
puber/puber, -ă, -i, -e s. și adj. m. și f.
pucist, -i s.m.
punk (angl.) [pron. *panc*] adj. invar.; ***punkist, -ă, -i, -e*** s.m. și f.
puzzle (angl.) [pron. *pazăl*] s.n.; art. *puzzle-ul*; pl. *puzzle-uri*

Q

Qatar s. propriu m.; ***qatarian, -ă, -i, -e*** adj.
quaker, -i (angl.) [pron. *cűeĭcăr*] s.m.
quiproquo [pron. *cviprocvo*] s.n.; *quiproquoul*; pl. *quiproquouri*

R

a rabata/a rabate vb.; *rabatează/rabate*; ***rabatabi, -ă, -i, -e*** adj.
racket, rachete (ra-cket) s.m.
a racola vb.; ***racolare, -i*** s.f.; g.-d. *racolării*/ acestei *racolări*
radiocasetofon, radiocasetofoane s.n.

radioemisie, radioemisii (producere de unde electromagnetice) s.f.; g.-d. *radioemisiei*/acestei *radioemisii*
radioemisiune -i (emisiune radiofonică) s.f.; g.-d. *radioemisiunii*/acestei *radioemisiuni*
radiofonist, -ă, -i, -e adj.
Ramadan (sărbătoare musulmană) s. propriu n.
ranger, i (angl.) [pron. *reĭngăr*] s.m.
rap (angl.) [pron. *rep*] s.n.; art. *rapul*; ***rapper, -i*** (angl.) [pron. *repăr*] s.m.
raptus (tulburare mintală) s.n.
raşchetator, -i, raşchetatoare, -e s.m. şi f.
rating, -uri (angl.) [pron. *reĭting*] s.n.
ravioli (it.) s.m. pl.
Răsărit (zonă geografică) s. propriu n.
rău-platnic, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
Primul/al Doilea Război Mondial (s. propriu n.)
Războiul celor Două Roze, s. propriu n.; ***Războiul de Independenţă,*** s. propriu n.; ***Războiul de Secesiune,*** s. propriu n.; ***Războiul de 30 de Ani*** s. propriu n.
a reacorda (a da din nou) vb.; *reacord, reacorzi, reacordă ...*; ***a reacorda*** (a regla din nou) vb.; *reacordez, reacordezi, reacordează ...*
reagravare, -i s.f.; g.-d. *reagravării*/acestei *reagravari*
a reamenaja vb.; *reamenajează, reamenajaţi, reamenajăm, să reamenajeze, reamenajând ...*
a reatribui vb.; *reatribui, reatribui, reatribuie, să reatribuie, reatribuind ...*
recognoscibil, -ă, -i, -e adj.
reconversie, reconversii (schimbare profesională) s.f.; g.-d. *reconversiei*/acestei *reconversii*; ***reconversiune, -i*** (schimbare economică, tehnică) s.f.; g.-d. *reconversiunii*/acestei *reconversiuni*
recorder, -e (angl.) [pron. *ricordăr*] s.n.
a recorela vb.; ***recorelare, -i*** s.f.; g.-d. *recorelării*/acestei *recorelări*
reducţionism (metodă de cunoaştere) s.n.
reeligibil, -ă, -i, -e adj.; ***reeligibilitate, -i*** s. f.; g.-d. *reeligibilităţii*/acestei *reeligibilităţi*
reinserţie, reinserţii s.f.; g.-d. *reinserţiei*/ acestei *reinserţii*
a reinvesti (a plasa din nou capital) vb.; ***reinvestiţie, reinvestiţii*** s.f.; g.-d. *reinvestiţiei*/acestei *reinvestiţii*
a relaţiona vb.; ***relaţional, -ă, -i, -e*** adj.
a reînvesti (a reacorda cuiva un drept) vb.; g.-d. *reînvestirii*/acestei *reînvestiri*
a reînvia vb.; *reînvii/reînviez, reînvii/reînviezi, reînvie/reînviază, să reînvie/să reînvieze, reînviind ...*
a releva (a evidenţia) vb.; ***relevabil, -ă, -i, -e*** adj.; ***a revela*** (a dezvălui, a developa) vb.
remaiează, -e [pron. *remaiöză*] s.f.
remarke, remarke-uri (angl.) [pron. *rimeĭc*] s.n.; art. *remarke-ul, remarke-urile*
remember (angl.) [pron. *rimembăr*] s.n.; art. *rememberul*
remixare, -i s.f.; g.-d. *remixării*/acestei *remixări*
a renegocia vb.; *renegociez, renegociezi, renegociază, să renegocieze, renegociind ...*; ***renegociere, -i*** s.f.; g.-d. *renegocierii*/acestei *renegocieri*
a rentabiliza vb.; ***rentabilizare, -i*** s.f.; g.-d. *rentaabilizării*/acestei *rentabilizări*
a reorienta vb.; ***reorientare, -i*** s.f.; g.-d. *reorientării*/acestei *reorientări*
reparator, -ă, -i, -e adj.; ***reparator, -i*** s.m.
a repertoria vb.; *repertoriază, repertoriem, repertoriind ...*; ***repertorial, -ă, -i, -e*** adj.
replay (angl.) [pron. *ripleĭ*] s.n.; art. *replay-ul*
reportofon, reportofoane s.n.
reprezentabil, -ă, -i, -e adj.
reproductiv, -ă, -i, -e adj.
a rescrie (res-cri-e/re-scri-e) vb.; *rescriu, rescrii, rescriem, rescrieţi, să rescriem, să rescrieţi, rescriind ...*
a reseta vb.
respiro s.n.; art. *respiroul*
a responsabiliza vb.
restitutio in integrum (lat.) [pron. *restituţio in integrum*] loc. s.f.
a restrânge vb. (res-trân-ge/re-strân-ge) vb.
a restructura (res-truc-tu-ra/re-struc-tu-ra) vb.
a reşapa vb.
retard adj. invar.; ***retard*** s.n.; ***retardat, -ă, -i, -e*** adj.
a retranscrie vb.; *retranscrii, retranscriem, retranscrieţi, retranscriind ...*
a retransmite (re-tran-smi-te/re-trans-mi-te) vb.
retro adj. invar.

retroproiector, retroproiectoare s.n.
retrospectiv, -ă, -i, -e (re-tros-pec-tiv/ re-tro-spec-tiv) adj.
a returna (a turna din nou o formă, un lichid) vb.; *retoarnă ...*; ***a returna*** (a trimite înapoi, a turna un film) vb.; *returnează*
a se revanşa vb.; *se revanşează, ne revanşăm, revanşându-se ...*
a reveni (a veni din nou) vb.; *revin, revii, revenim, să revină, revino, revenind ...*; ***a se reveni*** (a deveni umed) vb.; *se reveneşte, se revenea, să se revenească ...*
rezidenţiat s.n.
reziliabil, -ă, -i, -e adj.
rezultant, -ă, -i, -e adj.
rinocerizare s.f.; g.-d. *rinocerizării*/acestei *rinocerizări*
rinofaringită, -e s.n., g.-d. *rinofaringitei*/ acestei *rinofaringite*
Riviera (regiune) s. propriu f.; g.-d. *Rivierei*
roaming (angl.) [pron. *răuming*] s.n.
a robotiza vb.; ***robotizare, -i*** s.f.; g.-d. *robotizării*/acestei *robotizări*
rock-and-roll/rock´n-roll (angl.) [pron. *rocănrol*] s.n.; art. *rock-and-rollul/rock´n-rollul*; pl. *rock-and-rolluri/rock´n-rolluri*
rocker, -i (angl.) [pron. *rocăr*] s.m.
rodeo s.n.; art. *rodeoul*
roller, -i (angl.) [pron. *rolăr*] s.m.
rom/romm, -i, -ă, -e (persoană) s. şi adj. m. şi f.
romano-catolic, -ă, -i, -e adj.
röntgen (aparat) (germ.) [pron. *röntghen*] s.n.
room-service (angl.) [pron. *rumservis*] s.n.; art. *room-service-ul*
rosbif/(angl.) ***roast beef*** [pron. *răŭstbif*] s.n.; pl. *rosbifuri/ roast beefuri*
rovinietă, -e s.f.
rugbi/(angl.) ***rugby*** [pron. *ragbi*] s.n.; art. rugbiul, rugby-ul

S

sabat, -uri s.n.; ***sabatic, -ă, -i, -e*** adj.
a sacraliza vb.; ***sacralitate*** s.f.
sake s.n.; art. *sake-ul*
salată de boeuf, salate de boeuf [pron. ... *böf*] s.f.; g.-d. *salatei de boeuf*
salată de fructe s.f. + prep. + s.n.
salsa, -e s.f.; g.-d. *salsei*
a salubriza vb.; ***salubrizare, -i*** s.f.; g.-d. *salubrizării*/acestei *salubrizări*
salvamar, -i (persoană) s.m.; ***salvamar*** (serviciu) s.n.
salvamont s.n.; ***salvamontist, -i*** s.m.
sandvici/sendviş s.n.; pl. ***sandviciuri, sendvişuri***
San Marino s. propriu n.; ***sanmarinez, -ă, -i, -e*** s. şi adj. m. şi f.
sanda, sandale s.f.
saporific, -ă, -i, -e (care dă gust) adj.
satanist, -ă, -i, -e adj.
satiră/satiră, -e s.f.
saudit, -ă, -i, -e (referitor la Arabia Saudită) s. şi adj. m. şi f.
sânge-rece (calm) s.n. (dar: *sângele lui rece*); ***sânge rece*** s.n. + adj.
sânnicolean, -ă, -i, -e (referitor la Sânnicolaul Mare) adj.; ***sânnicolean, -ă, sânnicoleancă, -e*** (locuitor) s.m. şi f.
a scana vb.; ***scanare, -i*** s.f.; g.-d. *scanării*/ acestei *scanări*
science-fiction (angl.) [pron. *saiăns ficşăn*] s.n.; abr. *S.F.* [cit. *sefe*]
scrabble (angl.) [pron. *screbăl*] s.n.; art. *scrabble-ul*; pl. *scrabble-uri*
scratch (angl.) [pron. *screč*] s.n.; art. *scratch-ul*; pl. (partide, jocuri) *scratch-uri*
second-hand (angl.) [pron. *secăndhend*] adj. invar.
secretos, -ă, -i, -e adj.; ***a secretiza*** vb.; ***secretizare, -i*** s.f.; g.-d. *secretizării*/acestei *secretizări*; ***secretomanie*** s.f.; g.-d. *secretomaniei*/acestei *secretomanii*
secundariat s.n.
securitate s.f.; g.-d. *securităţii*/acestei *securităţi*; ***Securitate*** s. propriu f.; ***securist, -ă, -i, -e*** s.m. şi f.; ***securistic, -ă, -i, -e*** adj.
secvenţial, -ă, -i, -e adj.
segmental, -ă, -i, -e (aparţinând unui segment) adj.
self-made-man, -i (angl.) [pron. *selfmeĭdmen*] s.m.
self-service (angl.) [pron. *selfservis*] s.n.; art. *self-service-ul*; pl. *self-service-uri*
sem, -e s.n.
a semaforiza vb.; ***semaforizare, -i*** s.f.; g.-d. *semaforizării*/acestei *semaforizări*

semianalfabet, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
semicentral, -ă, -i, -e adj.
semicomandat, -ă, -i, -e adj.
semidoctism s.n.
seminar, seminare s.n.; ***seminarial, -ă, -i, -e*** adj.
semiotic, -ă, -i, -e adj.
semipreparat, -e s.n.
semipreţios, -i, semipreţioasă, -e adj.
semisimfonic, -ă, -i, -e adj.
semivocalic, -ă, -i, -e adj.
semnificant, -i s.m.; ***semnificat, -e*** s.n.
senat, -e (corp legiuitor, organ de conducere) s.n.; *Senat* (camera superioară a Parlamentului) s. propriu n.
a se seniliza vb.
senzor, -i s.m.
seralist, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
seropozitiv, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
server, -e s.n.
servodirecţie, servodirecţii s.f.; g.-d. *servodirecţiei*/acestei *servodirecţii*
Sfânta Fecioară s. propriu f.; g.-d. *Sfintei Fecioare*; ***Sfânta Scriptură*** s. propriu f.; g.-d. *Sfintei Scripturi*; ***Sfânta Treime*** s. propriu f.; g.-d. *Sfintei Treimi*; ***Sfântul Duh*** s. propriu n.; ***Sfântul Mormânt*** s. propriu n.; ***Sfântul Scaun*** s. propriu n.
shakespearian, -ă, -i, -e [pron. *şecspirian*] adj.
shetland (angl.) [pron. *şetlănd*] s.n.; ***Insulele Shetland*** s. propriu
shimmy [pron. *şimi*] s.n.
shocking (angl.) [pron. *şoching*] adj. invar.
shop, -uri (angl.) [pron. *şop*] s.n.; ***shopping*** [pron. *şoping*] s.n.; ***shopping center*** [pron. *şoping sentăr*] s.n.
shortening (angl.) [pron. *şortning*] s.n.
show, -uri (angl.) [pron. *şoŭ*] s.n.
showbiz (angl.) [pron. *şoŭbiz*] s.n.; art. *showbizul*
showroom, -uri (angl.) [pron. *şoŭrum*] s.n.; art. *showroomul*
sictir (arg., fam.) interj.; ***sictir*** (arg., fam.) s.n.; ***a sictiri*** vb.
SIDA s.f.
siemens, siemenşi (unitate de măsură) (germ.) [pron. *zimăns*] s.m.; ***Siemens*** (nume de persoană) s. propriu
sierraleonez, -ă, -i, -e (referitor la Sierra Leone) s. şi adj. m. şi f.
simeză, -e s.f.
simpozion, simpozioane s.n.
sine die (lat) loc. adj., loc. adv.
sinele s.n. art.
sinestezie, sinestezii (si-nes-te-zi-e/sin-es-te-zi-e) s.f.; g.-d. *sinesteziei*/acestei *sinestezii*
single (angl.) [pron. *singăl*] adj. invar.; ***single*** s.n.; art. *single-ul*; pl. *single-uri*
singulare tantum (lat.) loc. adj.; pl. *singularia tantum*
sinopsis, -uri s.n.
sisific, -ă, -i, -e adj.
sit, -uri (loc, peisaj) s.n.; ***site, site-uri*** (angl.) [pron. *saĭt*] s.n.; art. *site-ul*
skate, skate-uri (angl.) [pron. *scheĭt*] s.n.; art. *skate-ul*; ***skateboard, -uri*** (angl.) [pron. *scheĭtbord*] s.n.; art. *skateboardul*; ***skating*** (angl.) [pron. *scheĭting*] s.n.; art. *skatingul*
skinhead (angl.) [pron. *schinhed*] s.m.; pl. *skinhead*
slash, slash-uri (angl.) [pron. *sleş*] s.n.; art. *slash-ul*
smeş/(angl.) ***smash*** [pron. *smeş*] s.n.; art. *smeşul*/*smash-ul*; pl. *smeşuri*/*smash-uri*
snack, -uri (angl.) [pron. *snec*] s.n.; ***snack-bar, snack-baruri*** s.n.
soacră-mare, soacre-mari s. f.; g.-d. *soacrei-mari*; ***soacră-mea (-ta, -sa)*** s.f. + adj. pron.; g.-d. *soacră-mii (-tii, -sii)*
soccer [angl.) [pron. *socăr*] s.n., art. *soccerul*
sociocultural, -ă, -i, -e adj.
sociolingvistic, -ă, -i, -e adj.
sociologizant, -ă, -i, -e adj.
soft[1] (fire de bumbac) s.n.; ***soft***[2], ***-uri*** (software) s.n.; ***software*** (angl.) [pron. *softŭer*] s.n.
solar, -ă, -i, -e adj.; ***solar, -e*** s.n.
solo adj. invar.; ***solo, -uri*** s.n.
song, -uri (angl.) s.n.
soră-mea (-ta, -sa) s.f. + adj. pron.; g.-d. *soră-mii (-tii, -sii)*
soră-şefă, surori-şefe s.f.; g.-d. *sorei-şefe*/ acestei *sore-şefe*
SOS [cit. *esoes*] s.n.; art. *SOS-ul*; pl. *SOS-uri*
soul (angl.) [pron. *săŭl*] adj. invar.
sound blaster (angl.) [pron. *săŭnd blastăr*] s.n.; pl. *sound blastere*
a spaţializa vb.; ***spaţialitate*** s.f.; ***spaţializare, -i*** s.f.

Speaker (preşedintele Camerei Comunelor) (angl.) [pron. *spicăr*] s. propriu m.; ***spicher, -i, spicheriţă, -e*** (prezentator) s.m. şi f.
spleen (angl.) [pron. *splin*] s.n.; art. *spleenul*
sponsor, -i s.m.; ***a sponsoriza*** vb.; ***sponsorizare, -i*** s.f.; g.-d. *sponsorizării*/acestei *sponsorizări*
sportsmen, -i s.m.
stabilopod, -i s.m.
stabor, -uri s.n.
staff, -uri (angl.) s.n.
stafilococic, -ă, -i, -e adj.
stagiatură, -i s.f.; g.-d. *stagiaturii*/acestei *stagiaturi*
stalinist, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
standby/stand-by (angl.) [pron. *stendbaĭ*] adj. invar.
standing (angl.) [pron. *stending*] s.n.; art. *standingul*
stereotipism s.n.
steward, -i (angl.) [pron. *stĭuard*] s.m.; ***stewardesă, -e*** (angl.) [pron. *stĭuardesă*] s.f.
sticks, -uri (angl.) (stick-suri) s.n.
stigmatizant, -ă, -i, -e adj.
stimulativ, -ă, -i, -e adj.
stimulator, stimulatori, stimulatoare, stimulatoare adj. m. şi f.; ***stimulator, -i*** (substanţă) s.m.; ***stimulator, stimulatoare*** (aparat) s.n.
story (angl.) s.n.; art. *story-ul*; pl. *story-uri*
stras/ştras, -uri s.n.
stres, -uri s.n.; ***a stresa*** vb.; ***stresant, -ă, -i, -e*** adj.
stripper, -i (angl.) [pron. *stripăr*] s.m.
striptease (angl.) [pron. *stritiz*] s.n.; art. ***striptease-ul***
subcultură, -i s.f.; g.-d. *subculturii*/acestei *subculturi*
a subdimensiona vb.
subecuatorial, -ă, -i, -e adj.
a subevalua (su-be-va-lu-a/sub-e-va-lu-a) vb.; ***subevaluare, -i*** s.f.; g.-d. *subevaluării*/ acestei *subevaluări*
subiect, -e (temă, parte de propoziţie) (subiect) s.n.; ***subiect, -i*** (persoană) s.m.
subinginer, -ă, -i –e (su-bin-gi-ner/sub-in-gi-ner) s.m.
submediocru, -ă, -i, -e adj.
subsidiaritate s.f.; g.-d. *subsidiarităţii*/ acestei *subsidiarităţi*
subuman, -ă, -i, -e (su-bu-man/sub-u-man) adj.
sufixoid, -e s.n.
sui-generis (lat.) adj. invar.
summit, -uri (angl.) [pron. *samit*] s.n.
summum (gradul cel mai înalt) (lat.) s.n.
super adj. invar.; adv.
superman, supermeni s.m.
superstar, -uri s.n.
supervedetă, -e s.f.
supervizor, -i s.m.
supra (lat.) adv.
supradotat, -ă, -i, -e adj.
supradoză, -e s.f.
supraputere, -i s.f./g.-d. *supraputerii*/acestei *supraputeri*
suprerenal, -ă, -i, -e adj.
a surclasa vb.
surf (angl.) [pron. *sărf*] s.n.; art. *surful*; ***surfing*** [pron. *sărfing*] s.n.
suscitat, -ă, -i, -e (provocat) adj.; ***sus-citat, -ă, -i, -e*** (citat mai sus) adj.

Ş

şaisprezece (şais-pre-ze-ce/şai-spre-ze-ce) num.; *16/ XVI; al şaisprezecelea, al XVI-lea; al 16-lea; a şaisprezecea, a XVI-a, a 16-a* num. m. şi f.; ***şaisprezecime, -i*** s.f.; g.-d. *şaisprezecimii*/acestei *şaisprezecimi*
şaizeci num.; *60/LX; al şaizecilea, al LX-lea, al 60-lea; a şaizecea, a LX-a, a 60-a* num. m. şi. f.
şapte num.; *7/VII; al şaptelea, al VII-lea, al 7-lea; a şaptea, a VII-a, a 7-a* num. m. şi .f.
şaptesprezece num.; *XVII/17; al şaptesprezecelea, al XVII-lea, al 17-lea; a şaptesprezecea, a XVII-a, a 17-a* num. m. şi f.
şapte sute num.; *700/DCC*
şaptezeci num.; *70/LXX; al şaptezecilea, al LXX-lea, al 70-lea; a şaptezecea, a LXX-a, a 70-a* num. m. şi f.
şpilhozen, -i/şpilhozen, -e s.m./s.n.

T

TAB s.n.; pl. *TAB-uri*

tabloid, -e s.n.
tabula rasa (lat.) s.f.
tadjic, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
taică-meu (-tău, -său) (pop.) s.m. + adj. pron.; *taică-miu (-tu, -su)* (pop.) s.m. + adj. pron.
tale quale (lat.) [pron. *tale cvale*] loc. adv.
taliban, -i s.m.
talk-show (angl.) [pron. *tokşou*] s.n.; art. *talk-show-ul*; pl. *talk-show-uri*
tantrism s.n.
taoism/daoism s.n.
Tartufe/Tartuffe (personaj) [pron. *tartüf*] s. propriu m.
a tasta vb.; ***tastă, -e*** s.f.; ***tastatură, -i*** s.f.; g.-d. *tastaturii*/acestei *tastaturi*
tată (părinte) s.m.; art. *tata* (părintele propriu)/*tatăl* (+ atribut: tatăl meu/al colegului ...); g.-d. *tatei/tatălui*; pl. *taţi*
Tatăl (Dumnezeu) s. propriu m.; art. *Tatăl*; g.-d. *Tatălui*
Tatăl nostru (rugăciune) s. propriu n.
taximetrist, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
tărcat, -ă, -i, -e adj.
Târgu-Mureş s. propriu n.; ***târgumureşean, -ă, -i, -e*** (referitor la Târgu-Mureş) adj.; ***târgumureşean, -i, târgumureşeancă, -e*** (locuitor) s.m. şi f.
târnăvean, -ă, -i, -e (referitor la Târnave) adj.; ***târnăvean, -i, târnăveancă, -e*** s.m. şi f.
TBC [cit. *tebece*] s.n.; art. *TBC-ul*; ***tebecist, -ă, -i, -e*** adj.
teatralitate s.f.; g.-d. *teatralităţii*/acestei *teatralităţi*
Te Deum (imn religios) s. propriu n.
tehnicist, -ă, -i, -e adj.
tehno adj. invar.
a tehnologiza vb.
teleast, -i s.m.
telecabină, -e s.f.
telechinezie, -i s.f.
teleconferinţă, -e s.f.
teledivertisment, -e s.n.
telescaun, -e (te-les-ca-un/te-la-sca-un) s.n.
teleshoping (angl.) [pron. *teleşoping*] s.n.; art. *teleshopingul*
teletext s.n.
terapeut, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi. f.
tenismen, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi .f.
tercot s.n.; (sorturi) pl. *tercoturi*
termosensibil, -ă, -i, -e adj.
terţio adv.
test-grilă, teste-grilă s.n.
tête-à-tête (fr.) [pron. *tetatet*] s.n.; art. *tête-à-tête-ul*; pl. *tête-à-tête-uri*
tetieră, -e s. f.
tetra adj. invar.; s.f.
tie-break (angl.) [pron. *taîbrec*] s.n.; art. *tie-breakul*; pl. *tie-breakuri*
tipizate s.n.
tiramisù (it.) s.n.; pl. *tiramisù*
titanism s.n.
titraj s.n.
titularizare, -i s.f.; g.-d. *titularizării*/acestei *titularizări*
tokiot, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.
Toma s. propriu m.; g.-d. *lui Toma* (dar: *Duminca Tomei*)
tomahawk, -uri (angl.) [pron. *tomăhoc*] s.n.; art. *tomahawkul*
tonă-deadweight, tone-deadweight (angl.) [pron. ... *dedŭeĭt*] s.f.; abr. *tdw*
top-model, -e s.n.
topos, -uri s.n.
torţionar, -i s.n.
tracasant, -ă, -i, -e adj.
traco-dac, -ă, -i, -e s. şi adj. m. şi f.; ***traco-getic, -ă, -i, -e*** adj.
trade-center (angl.) [pron. *treĭdsentăr*] s.n.; art. *trade-centerul*
training (angl.) [pron. *treĭning*] s.n.; art. *trainingul*
transamazonian, -ă, -i, -e (tran-sa-ma-zo-ni-an/trans-a-ma-zo-ni-an) adj.
transarabic, -ă, -i, -e (tran-sa-ra-bic/trans-a-ra-bic) adj.
transcripţie, transcripţii (faptul de a transcrie, transpunere) s.f.; g.-d. *transcripţiei*/acestei*transcripţii*; ***transcrip-ţiune, -i*** (act juridic) s.f.; g.-d. *transcripţiunii*/ acestei *transcripţiuni*
transeuropean, -ă, -i, -e (tran-se-u-ro-pean/ trans-e-u-ro-pean) adj.
transfăgărăşean (tran-sfă-gă-ră-şean/trans-fă-gă-ră-şean) s.n.
a translata (tran-sla-ta/trans-la-ta) vb.

transnaţional, -ă, -i, -e (tran-sna-ţi-o-nal/ trans-na-ţi-o-nal) adj.
transsexual, -ă, -i, -e (trans-se-xu-al) s. şi adj. m. şi f.
traumatizant, -ă, -i, -e (trau-ma-ti-zant) adj.
travesti, -uri s.n.
travestit, -i s.m.
treisprezece (treis-pre-ze-ce/treis-pre-ze-ce) num.; *13/XIII; al treisprezecelea, al XIII-lea, al 13-lea; a treisprezecea, a XIII-a, a 13-a*
trenant, -ă, -i, -e adj.
trend, -uri s.n.
triplet, -e (al treilea, multiplu/mulţime de trei) s.n.; ***triplet, -i*** (grup de trei) s.m.
Tripoli s. propriu n.
trivaccin, -uri s.n.
T-shirt, T- shirturi (angl.) [pron. *tişărt*] s.n.
turcolog, -i s.m.
Turkestan (ţară) s. propriu n.
turnean, -ă, -i, -e (referitor la Turnu Măgurele) adj.; ***turnean, -i, turneancă, -e*** (locuitor) s.m. şi f.
TVA [pron. *te-ve-a*] s.n.; art. *TVA-ul*; pl. *TVA-uri*
tweed (angl.) [pron. *tuĭd*] s.n.; (sorturi) pl. tweeduri

Ţ

ţările române s.f. + adj.
ţâşti interj.; ***ţâşti-bâşti*** s.m. şi f.; g.-d. *lui ţâşti-bâşti*; pl. ***ţâşti-bâşti***
ţeapă, -e (par, aşchie) s.f.; ***ţeapă, -e*** (înşelăciune) s.f.

U

ubicuu, -ă, -i, -e adj.
ufologie s.f.; art. *ufologia*; g.-d. *ufologiei*/ acestei *ufologii*
ultra (fam.) adj. invar.
ultracentral, -ă, -i, -e adj.
ultraconfortabil, -ă, -i, -e adj.
ultraconservator, -e, -i, -e adj.
ultrademocrat, -ă, -i, -e adj.
ultraeficient, -ă, -i, -e adj.
ultraliberal, -ă, -i, -e adj.
ultramodernist, -ă, -i, -e adj.
ultrarafinat, -ă, -i, -e adj.
ultrasecret, -ă, -i, -e adj.
umbral (colorație a lentilelor) s.n.
underground (angl.) [pron. *andărgraund*] adj. invar.
unidimensional, -ă, -i, -e adj.
unisex adj. invar.
univocitate s.f.; g.-d. *univocităţii*/acestei *univocităţi*
unsprezece num.; *11/XI; al unsprezecelea, al XI-lea, al 11-lea; a unsprezecea, a XI-a, a 11-a*
unu num. m. (A venit unu, nu doi.); g.-d. *unuia*; num. f. *una*; g.-d. *uneia*; ***unu*** (cifră, notă) s.m.; ***unul, unii, una, unele*** pron. (Unul a promovat, altul nu.); g.-d. *unuia, unora, uneia, unora*
ups interj.
uslaş, -i (membru al USLA) s.m.
Uzbekistan s. propriu n.

V

vampirism s.n.
în van loc. adv.
vandabilitate s.f.; g.-d. *vandabilităţii*/acestei *vandabilităţi*
variaţie, variaţii (modificare, diversificare) s.f.; g.-d. *variaţiei*/acestei *variaţii*; ***variaţiune, -i*** (piesă muzicală) s.f.; g.-d. *variaţiunii*/ acestei *variaţiuni*
vântoasă, -e (vijelie) s.f.; ***vântoase*** (iele) s.f. pl.
veda, -e (text sanscrit) s.f.
vernil adj. invar.; ***vernil*** s.n.
verso, -uri s.n.; art. *versoul*; abr. *v°*
Vest (zonă geografică) s. propriu n.
veto, -uri s.n.; art. *vetoul*
a victimiza vb.
video, -uri s.n.; art. *videoul*
videocameră, -e s.f.
videoclip, -uri s.n.
violaceu, violacei, violacee, violacee adj. m. şi f.; ***violaceu*** s.n.
VIP s.n.; art. *VIP-ul*; pl. *VIP-uri*
viţă-de-vie, viţe-de-vie s.f.; g.-d. *viţei-de-vie*/acestei *viţe-de-vie*
vizon, -i (animal) s.m.; ***vizon, vizoane*** (blană, haină) s.n.
a vizualiza vb.
voie bună s.f. + adj.
vulnerabilitate s.f.; g.-d. *vulnerabilităţii*/ acestei *vulnerabilităţi*

W

wagon-lit (fr.) [pron. *vagõli*] s.n.; art. *wagon-lit-ul*; pl. *wagon-lit-uri*
walkie-talkie (angl) [pron. *ŭochitochi*] s.n.; art. *walkie-talkie-ul*; pl. *walkie-talkie-uri*
walkman (angl.) [pron. *ŭocmen*] s.n.; art. *walkmanul*; pl. *walkmenuri*
weekend, -uri (angl.) [pron. *ŭichend*] (week-end/ week-end) s.n.
weltanschauung (germ.) [pron. *veltanşaung*] s.n.
westfalian, -ă, -i, -e adj.
windsurfing (angl.) [pron. *ŭindsărfing*] s.n., art. *windsurfingul*

X

a xeroxa vb.

Y

yală, -e s.f.; g.-d. *yalei*/acestei *yale*
yesman (angl.) [pron. *iesmen*] s.m. pl. ***yesmeni*** s.m.

Z

a zapa vb.
zăpăuc, -ă, -i, -e (fam.) adj.
zvâr/zvârr interj.

Bibliografie

A. Lucrări normative. Dicţionare şi enciclopedii

Dicţionarul explicativ al limbii române, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", ediţia a II-a, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1998 (abreviere: **DEX**)

Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan — Al. Rosetti", ediţia a II-a, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2005 (abreviere: **DOOM²**); [ediţia I: *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, Academia Republicii Socialiste România, Institutul de Lingvistică al Universităţii din Bucureşti, Editura Academiei, Bucureşti, 1982 (abreviere: **DOOM¹**)]

Dicţionar de ştiinţe ale limbii, ediţia a 2-a, Editura Nemira & Co, Bucureşti, 2005 (abreviere: **DSL**)

Enciclopedia limbii române, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2001 (abreviere: **ELR**)

Gramatica limbii române (volume: *I, Morfologia* şi *II, Sintaxa*), Academia Republicii Socialiste România, ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1966 (abreviere: **GA**)

Gramatica limbii române (volume: *I, Cuvântul* şi *II, Enunţul*), Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan — Al. Rosetti", Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005 (abreviere: **GALR**)

Îndreptar ortografic, ortoepic şi de punctuaţie, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", ediţia a V-a, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1997 (abreviere: **IOOP**)

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (Partea a patra. Reguli şi convenţii specifice limbii române); http://publications.europa.eu/code/ro/ro-000100.htm (abreviere: **JO**)

*** *Limbă şi literatură*, revistă editată de Societatea de Ştiinţe Filologice (colecţia 1970-2010)

*** *Limbă şi literatură română*, revistă editată de Societatea de Ştiinţe Filologice (colecţia 1970-2010)

B. Lucrări de referinţă (selectiv)

Avram, Mioara, *Gramatica pentru toţi*, ediţia a III-a, Editura Humanitas, Bucureşti, 2001

Avram, Mioara, *Probleme ale exprimării corecte*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1987

Beldescu, G., *Punctuaţia în limba română*, ediţia a III-a revăzută, Editura Gramar, Bucureşti, 2004

Chelcea, Septimiu, *Cum să redactăm o lucrare de licență, o teză de doctorat, un articol științific în domeniul științelor socioumane*, ediția a IV-a, revizuită și adăugită, Comunicare.ro, București, 2007
Drincu, Sergiu, *Semnele ortografice și de punctuație în limba română. Norme și exerciții*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983
Coteanu, I., *Stilistica funcțională a limbii române, I. Stil, Stilistică, limbaj*, Editura Academiei R.S.R., București, 1973
Dascălu Jinga, Laurența; Pop, Liana (coord.), *Dialogul în româna vorbită*, Editura Oscar Print, București, 2003
Funeriu, I., *Principii și norme de tehnoredactare computerizată*, Editura AMARCORD, Timișoara, 1998
Graur, Al., *Tendințele actuale ale limbii române*, Editura Științifică, București, 1968
Gruiță, G., *Acordul în limba română*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981
Gruiță, G., *Gramatică normativă. 77 de întrebări, 77 de răspunsuri*, Editura Paralela 45, Pitești, 2007
Guțu Romalo, Valeria, *Aspecte ale evoluției limbii române*, Humanitas Educațional, București, 2005
Guțu Romalo, Valeria, *Corectitudine și greșeală (Limba română de azi)*, Editura Științifică, București, 1972; versiune nouă: *Corectitudine și greșeală. Limba română de azi*, Editura Humanitas Educațional, București, 2000
Iordan, Iorgu, *Limba română actuală. O gramatică a „greșelilor"*, Editura Socec et Co., București, 1943
Pană Dindelegan, Gabriela, *Teste de limba română*, Editura Humanitas, București, ediția 1, 2000; ediția a 2-a, 2001; ediția a 3-a revizuită, 2008
Pană Dindelegan, Gabriela, *Elemente de gramatică. Dificultăți, controverse, noi interpretări*, Editura Humanitas Educațional, București, 2003
Rad, Ilie, *Cum se scrie un text științific: disciplinele umaniste*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Iași, Editura Polirom, 2008
Rădulescu, Șt. I., *Să vorbim, să scriem corect*, Editura Niculescu, București, 2002
Stoichițoiu-Ichim, Adriana, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*, Editura All, București, 2001
Șuteu, Flora, *Dificultățile ortografiei limbii române*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986

Cuprins

Cuvânt-înainte de Rodica Zafiu 5
În loc de prefață 7

Norme și principii ortografice, ortoepice și de punctuație 11

Semnele ortografice și de punctuație 34
Apostroful 34
Bara oblică 36
Blancul (spațiul alb) 38
Cratima 40
Două puncte 43
Ghilimelele/Semnele citării 50
Linia de dialog și de pauză 57
Paranteza (rotundă, dreaptă) 60
Punctul 64
Punctele de suspensie 70
Punctul și virgula 73
Semnul exclamării 77
Semnul întrebării 79
Virgula 83

Reguli și precizări ortografice, ortoepice și morfologice 93

Exerciții recapitulative 154

Exerciții ortografice 158

Teste de ortografie, de ortoepie, de punctuație și de morfologie 164

Soluții pentru testele propuse. Bareme de corectare și de notare 216

Dicționar selectiv de cuvinte/de grupuri sintactice de cuvinte (conform DOOM²) 262

Bibliografie 293

Întâlnim la tot pasul lamentații și nedumeriri: mulți vorbitori de azi recunosc că nu știu prea bine cum să plaseze virgulele într-un text, se întreabă care sunt formele corecte de plural, dacă trebuie sau nu să scrie cu inițială majusculă un anume cuvânt etc. Unii transferă inconștient în română regulile punctuației limbii engleze, preluate din textele pe care le citesc și le traduc zilnic. Presa și mai ales internetul sunt spații largi de desfășurare a unor enunțuri deviante și aproximative. Informația corectă și relevantă există, desigur, dar găsirea ei este tot mai anevoioasă, în haosul de păreri, pseudoreguli transmise din om în om, știri aproximative.

De aceea *Ghidul ortografic, ortoepic și de punctuație* al domnului profesor Mihail Stan este extrem de necesar. Ancorat în actualitate, acoperind o cantitate foarte mare de probleme, didactic în sensul cel mai înalt al cuvântului, prin formulările clare, corecte și concise și prin acuratețea redactării, acest ghid este deja un instrument de referință, care se va bucura, desigur, de succesul meritat, trezind interesul unei categorii largi de cititori.

RODICA ZAFIU

ISBN 978-973-124-612-3